

ŐSI GYÖKÉR

KULTURÁLIS FOLYÓIRAT

Megjelenik negyedévente a magyarságtudomány és az ősi magyar nyelv kutatásának szolgálatában

Alapítva: 1972

Ára: 800,- Ft

La Raiz Ancestral

Alapító – Örökös Főszerkesztő: Badiny Jós Ferenc

Rimajánosi templom oltárképe
Fényképezte Balázs Adrienne zongoraművész

Alapító - Örökös Főszerkesztő: Badiny Jós Ferenc

Felelős szerkesztő: Dr. Gyárfás Ágnes
Szerkesztő: Bubcsó Gábor
Munkatárs: Bubcsó Gáborné

Kiadó: Miskolci Bölcsész Egyesület (MBE)
Adószám: 19071332-1-05
3534 Miskolc-Diósgyőr, Vár u. 9.

Levél: 3509 Miskolc, Pf. 819.

Szerkesztőségi telefonszám/fax:
+36-46-331-981

© Ősi gyökér 2015. XLIII. évf. 1-2. sz.

Minden cikkért a szerzője a felelős. Egyes cikkeket csak rövidített formában közlünk.

Kéziratokat nem őrünk meg, és nem küldünk vissza! **(Lemezen küldött anyag mellé kérnénk kéziratot is)**

Az Ősi Gyökér számai megtekinthetők a nemzeti hírhálón, az Országos Széchényi Könyvtár szerkesztésében: Elektronikus Periodika Archívum és Adatbázis (EPA) <http://epa.oszk.hu/02300/02387>

*Ugyancsak feldolgozza, de csak a tartalomjegyzéket közli a:
MATARKA - Magyar folyóiratok tartalomjegyzékeinek kereshető adatbázisa
http://www.matarka.hu/szam_list.php?fsz=1556*

**Az adójuk 1%-át várjuk a MISKOLCI BÖLCSÉSZ EGYESÜLET Alapítványára
Adószám: 19071332-1-05**

ISBN 9632144546 • ISSN 1586-9423 • HU ISSN 1586-9423

Martonházi evangélikus templom egyik freskója (Fényképezte Balázs Adrienne zongoraművész)

ÖSI GYÖKÉR

KULTURÁLIS FOLYÓIRAT

Alapító – Örökös Főszerkesztő: Badiny Jós Ferenc

2015. XLIII. évf. 1-2. sz.

TARTALOM

MAGYAR NYELV

Czeglédi Katalin

A piramis 2

MAGYAR PÁLOS REND

Bakk Erzsébet - Bakk István

Szakraális hagyományaink - a pálosok 11

ROVÁSÍRÁS TÖRTÉNET

Kiszely István

Kőbe vésett és fába írt történelem 16

IKON ELEMZÉS

Rostás László

A Sínai Szent Katalin kolostor Krisztus Ikonja 25

NÉPKÖLTÉS

Gyárfás Ágnes

A király virágoskertje (*Meseelemzés*) 33

A király virágoskertje (*Karcsai népmese*) 35

ÁRPÁD-HÁZI MAGYAR SZENTEK

Tircsné Dr. Propper Valéria

Árpád-házi és magyar szentek élete és legendáik 41

CSILLAGTÉRKÉP

Scheffer Miklós

A Kárpát-medence és a csillagos ég párhuzamai 55

HAGYOMÁNYÁPOLÁS

Rózsa György

Javaslat Diósgyőr építészeti és szellemi arculatának kialakításához 62

MAGYAR SZENT KORONA

Végh Tibor

A Magyar Szent Korona és a valószínűségszámítás 65

RÁK VILÁGHÓNAPJA

Tibold Szabina

Asszonyi Erő, Világmegváltó Feladat 68

ESEMÉNYEK

Templomos kirándulás és Nagyheti áhítat (*Szerk.*) 78

Kőrösi Csoma Sándor tudományos konferencia
(Záhonyi András) 82

IN MEMORIAM

Dr. Szántó Béla vezető főorvos

Szántó Annamária megemlékezése 87

OLVASÓINK ÍRJÁK

Tomory Zsuzsa

Árva népnek nincs hazája 89

Válasz a kedves Olvasóknak

Dr. Tomory Zsuzsa magyarságkutatónak 90

Volt pszichológus Hallgatóknak 90

A Magyar Relaxációs és Szimbólumterápiás Egyesület

VI. Nemzetközi Kongresszusa 91

KÖNYVEK

Dr. Gaál László fordításai

Firdauszi: *Sáhnáme* (*szerk.*) 92

SZABINA ROVATA

Tibold Szabina

Szent asszonyok fájdalma 93

ÚJ MAGYAR DRÁMA

Turóczy Péter

TISZA-VIRÁG Tragédia két felvonásban. 2. rész 96

MBE HÍREI

Hagyományos oktatás 106

Meghívó (tervezet)

a XX. Magyar Őskutatási Fórumra 107

Jelentkezési lap a XX. Magyar Őskutatási Fórumra 108

VERSEK

Dr. Gaál László fordításai

Firdauszi: *Sáhnáme. A királyok könyve – részletek*

A csepp, Góg, A titok 109

A Nap teremtése, A Hold teremtése 110

Az ember teremtése

KÉPEK

Internet, Balázs Adrienne zongoraművész

Czeplédi Katalin

A PIRAMIS

I. 2014. dec. 5-én Borbola János az előadásában a *piramis* szót 'peremes' jelentésűnek tartotta. Ezt követően dr. Gyárfás Ágnes a Miskolci Bölcsész Egyesület elnöke tisztázni szeretne volna a szó eredetét és megkért, hogy írjak a *piramis* szóról. Bemutatom az eddig nem kellően tisztázott görög adatnak, a *piramis* szónak az eredetét, ennek kétségtelen szkíta-magyar voltát.

A földrajzi névi kutatások során megtanultam, hogy a szavak teremtésének, alkotásának lényege az, hogy a megnevezések a megnevező számára megnevezettnek¹ – pl. személy, állat, növény, tárgy, földrajzi helyek, mint forrás, folyó, tó, település, épület és gondolati dolog stb. – a legfontosabb, a legjellemzőbb tulajdonságát tartalmazták. Ez a legfontosabb tulajdonság mindig más és más lehet: pl. a készítés módja, az alakja, elhelyezkedési viszonya, funkciója, színe, milyen anyagból készült, mi a cél az elkészítéssel, stb. Így van ez a *piramis* esetében is. Ahhoz azonban, hogy megtudjuk ennyi év távlatából, hogy a névadónak mit jelentett a piramis, mint építmény, számba kell venni néhány eddigi megállapítást és számos nyelvi adatot, amelyre eddig nem fordítottak figyelmet. Ugyanakkor azt is számításba kell venni, hogy az ember életében a megismerés folyamatában az újonnan jelentkező természeti részek, használati tárgyak, gondolati dolgok stb. megnevezése mindig a már ismert dolgok megnevezésén alapult attól függően, hogy az újnak a lényeges tulajdonsága melyik már ismerthez, megnevezetthez kötődött. Ily módon a már ismertnek a megnevezése szállt rá az újonnan megismertre. Idővel a toldalékolással lehetett finomítani a különbségeket vagy megerősíteni az egyezéseket.

2. A Magyar Értelmező szótár szerint a **piramis** 1. Egyiptomban a fáraók számára temetkezési helyül, ill. Dél- és Közép-Amerikában kultikus célt szolgáló, gúla alakú, hatalmas építmény. 2. Mat. rég Gúla. (MÉK. 1972/2:1107.)

Az Akadémiai Kislexikonban a következőt olvashatjuk: A **piramis** (gör.): az ókori Egyiptomban az uralkodók nyughelyéül szolgáló építmény: a *masztabából* alakult ki. Az elsőt a III. dinasztia-beli *Dzsószer* fáraó építtette Szakkarában. A legjelentősebb egyiptomi piramisok el-*Gizában* találhatóak. A Közép- és Dél-Amerikában előforduló lépcsősön kialakított piramisok templomok alépítményeként szolgáltak. (AK. 1990/2:433.)

A **masztaba** arab óegyiptomi, csonka gúla alakú építmény, amely alatt a tulajdonképpeni sírhely 10-20 méter mélyen van elrejtve. (BAKOS 1989.)

A Magyar Nyelv Történeti Etimológiai Szótárában a **piramis** első adata 1416-ból való. A magyarban használt alakváltozatai a *pirámok*², *pyramiszokra*³, *pirimusz*, *piramid*, jelentése 'gúla, gúla alakú építmény, pl. síremlék'. Latin eredetű, vö.: lat. *pyramis* 'gúla, piramis mint egyiptomi síremlék'; mint geometriai alakzat'. Ez a nem kellőképpen tisztázott eredetű görög *πυραμίς* 'ua.' átvétele. Bekerült más nyelvekbe is; vö. pl.: német *Pyramide*; francia *pyramide*: 'gúla, piramis'. (TESz 1976/3:205.)

A latin **p̄yramis** 'gúla, piramis' toldalékolt alakban a *-d-t* tartalmazó **p̄yramidis** használatos. (GYÖRKÖSY 1986)

A szó megvan az oroszban: **пирамида** 1. gúla; *усеченная пирамида* 'csonka gúla'; 2. piramis (Egyiptomban). (GÁLDI 1974.)

Az etimológiai szótár szerint: A **пирамида** az ószlávból való, amelybe a görögből került: vö.: görög *pyramida*, amely visszavezethető a görög *pyramis-ra* 'ua.'. (SIS 1975.)

Ozsegov szótára szerint az orosz **пирамида** '1. Soklapú, sokoldalú épület, amelynek az alapja sokszögletű, az oldallapjai pedig háromszögletűek. 2. Ennek a formának hatalmas kőépülete, a fáraók sírja a régi Egyiptomban. 3. Tárgyak csoportja, amelyek kis csomóba fogva széles alappal rendelkeznek és felfelé szűkülnek. Puskák piramid for-

¹ A szaknyelvben denotátum, azaz a jel tárgya, az, amire a jel vonatkozik, amit jelöl. (BAKOS 1989)

² *-k* többes jellel.

³ *-k* többes jellel és *-ra* határozóraggal.

mában (csövükkel felfelé csomóba rakva). Torna vagy akrobatikus forma emberekből, akik néhány sorban egymásra állva alkotnak alakzatot. 5. Állvány a puskák őrzésére'. (S.I. Ozsegov 1978)

A török nyelvek közül megemlíjtük a tatár **piramida** alakot, amely különböző jelentésben használatos, pl.: 'vágott piramis, azaz csonka piramis, háromsarkos, azaz háromélű piramis'. (TRS. 1976).

A mongolban is ismerik a szót **piramid** formában, a következő jelentéstartalmakkal: 'ereklyetorony alakú kis égetett agyagkúp: kegytárgy; szuburgán, sztúpa, pagoda; széles, tágas, valamilyen alakzatú stb., megbízható, alapos, biztos; valaminek a hegye, csúcsa, valamilyen hegyű, csúcsú, hegyes, csúcsos, összpontosított (szellemű)'. (Orosz-Mongol szótár)

Részletesebben foglalkozunk a csuvas adatokkal, amelyeknek különös jelentőségük van a szó etimológiájának a megírásában. A szó a csuvasban: **piramida** 1. a matematikában használják. Az öt alapú vagy ötélű piramis csuvas neve: *piľek ajaklă piramida* 'öt oldalú piramis'. 2. Történelmileg a *piramida* ld. egyiptomi piramisok. 3. Átvitt értelemben *piramida, kupa* 'piramis, kúp'; *șytar kupi* 'párna kúpja'. 4. A sportban is használják: *piramida*. 5. A harcászatban is ismerik: *piramida*, a mindennapi életben 'állvány, tám, támasz, a takácpad, azaz szövő állvány, pad'. Nyelvjárásban: 'palánk, léckerítés'; 'álló gallér'; 'puska állványa'. (ANDREJEV 1961.)

Eltérő jelentésűek a *per* gyökkel kezdődő rokon nyelvi szavak.

Ašmarin szótárában megtalálható néhány fontos, idetartozó adat, köztük a csuvas **përmeče**, amelynek jelentése 'összegyűjtés, összeszedés (ruhán) ránc, berakás (ruhán, kis kaftánon)', 'kaftán berakása, rakás kis kaftánon, kaftán anyaga, kaftán varrása', 'túróstáska (sütemény)'. (Ašm. X: 207).

Külön figyelemre méltóak Jegorov adatai, a csuvas **püremeč** 'túróstáska', tat. *pärämäč* 'kerek sütemény hússal töltve', tat. *eremček pärämäče*, bask. *pärämes* 'túróstáska' (JEGOROV 1964), amelyekből világosan kitűnik, hogy a csuvas *püremeč* hangtani előzménye a csuvas *përmeče* alaknak.

A csuvas *përmeče* már önmagában is többszörösen képzett szó, ám ennek is vannak még tovább képzett alakjai, pl.: **përmečelë** 'rakásokkal, rakott', 'ami apró berakásokkal csinált', 'rakott kaftán'. (Ašm. X.: 207)

Alakváltozata a csuvas **përmečëklë** 'ráncolt, barázdált' jelentésű szó, pl. ráncolt bőr. (Ašm. X.: 207)

A fenti csuvas szavakat elemeikre bontva azt látjuk, hogy az abszolút és a relatív szótövek önmagukban is ismert, ma is használt szavak. A legtovább képzett szó csuvas *përmečëklë* és a *përmečelë* amelyeknek a következő szerkezeti felépítése állapítható meg:

përmečëklë < *përmečëk* < *përme* < 1. *për-* 1. 'szűkíteni, szorosra húzni, összehúzni, egybegyűjteni (erőket), összevonni, összpontosítani';
2. matematikában, műszakiaknál 'összekapcsolni, összekötni';
3. 'összenyomni, összepréselni, összeszorítani, megrövidíteni';
4. 'ráncokba szedni';
5. átvitt értelemben 'ráncba szed' pl. gyerekeket.
2. *për, përe, përre* 'egy'
+ *-me*: főnévképző (igéből és névszóból egyaránt képez)
+ *-čëk* (< *-ček, -čik*): képző 'valamivel ellátott'
+ *-lë*: képző 'valamivel ellátott'

përmečelë < *përmeče* < *përme* < 1. *për-* 1. 'szűkíteni, szorosra húzni, összehúzni, egybegyűjteni (erőket), összevonni, összpontosítani';
2. matematikában, műszakiaknál 'összekapcsolni, összekötni';
3. 'összenyomni, összepréselni, összeszorítani, megrövidíteni';
4. 'ráncokba szedni';
5. átvitt értelemben 'ráncba szed' pl. gyerekeket.

2. *pěr*, *pěre*, *pěrr* 'egy'+ *-me*: főnévképző (igéből és névszóból egyaránt képez)+ *-če* (< *-ček*): képző 'valamivel ellátott'+ *-lě*

A csuvas *pěrme*, *pěrěm* 1. 'rác (pl. arcon)' 2. 'berakás (ruhán), éle (nadrágnak)' 3. 'terephullám, terepreddő', 4. 'összeszerelés, összeállítás', 'rakás (ruhán)', 5. 'tűlevelű erdő', 6. 'összefogás, csomó' jelentésű. (Ašm. X.: 207)

A csuvas *pěrme*, *pěrěm* teljesebb alakja *pěrmek*, *pěrěmek volt. A *pěrmek* jelentése ugyanaz, mint a *pěrme*, *pěrěm* változaté. (Ašm. X.: 207)

A csuvas *pěrme*, *pěrěm* toldalékolt alakban nemcsak a *pěrmeček*, hanem a *pěrmelě* 'rakással ellátott, rakott' változat is használt. Szerkezeti felépítése: *pěrme* + *-lě*: képző 'valamivel ellátott'.

A *pěrmek* toldalékolt változata is ismert, jelentése ugyanaz: csuvas *pěrmeklě* 'rakásokkal (ellátott), rakott'. (Ašm. X.: 207)

Meg kell jegyeznünk, hogy a török nyelvek nagy részében ismert a csuvas *pěrme*, *pěrěm* szó különböző alakváltozatokban, ezek egymásnak megfelelői, vö.: baskir, tatár *börme*, kirgiz *bürmő*, kazak, nogaj *bürme*, üzbég *burma*, uigur *pürme*, altaji *pürme*, azerbajdzsán *büzümä* 'rakás a ruhán, rakás, egybegyűjtés, hullámosítás'; csuvas *pěrmellě*, baskir, tatár *bormäle*, nogaj *bur'meli*, azerbajdzsán *büzümäli*, altaji *pürmelü* 'rakásokkal, gyűrődésekkel ellátott, rakott, hullámosított (a ruháról mondják)'. Igéből képzett, vö.: csuvas *pěr-*, uj-

gur, altaji *pür-*, tatár, baskir *bör-* 'rácokat, gyűrődést, rakást csinálni a ruhán'; azerbajdzsán, oszmán *büz-* 'nyomni, összeszorítani, egybefogni, ráncolni, összeráncolni'. (JEGOROV 1964.)

A példák alapján is kitűnik, hogy a *p e r* indítású szavak ráncos, barázdált értelműek, s nem azonosíthatók a *p i r a m i s* fogalmára.

2.1. Fontos adatok a földrajzi nevek, mert legtöbbször a településnek (ld. or. *Perm*⁴) végső soron az 'árok, patak' jelentésű szó szolgált alapul. Ennek az a magyarázata, hogy a települések, különösen a megerősített települések folyóelágazásba vagy folyóval, árokkal körülvett helyen épültek. A folyó, árok neve pedig képző nélkül vagy képzővel átment a település megnevezésére, ugyanakkor a köznyelvben is elterjedt, ma is használatos közszóként. Ilyenek a magyar *vár*, *város*, a csuvas *pur*, *purk* 'város'. Ezek azért is fontosak, mert egyrészt összetartoznak, másrészt a Nyugateurópai nyelvekben – vö.: német burg 'város' – a szó keleti eredetű, még hozzá a szkíta-hun nyelvekből került hozzájuk⁵, vö.:

Orenpurk

'Oren város'. h. Ašm.III.276.: csuv. Orenpurk or. Orenburg, város neve, NAP:-, Ar.:-. Ld. csuv. Elenpur.

< csuv. Orenpurk ← csuv. Oren

+ purk ← csuv. purk 'város'

or. Orenburg ← csuv. Orenpurk

Ārempur

'Ārem város'. h. Ašm.IV.59.: csuv. Ārempur or. Orenburg, város neve, NAP:-, Ar.:-. Ld. csuv. Elenpur.

< csuv. Ārempur < Ārem < Āren

+ pur ← csuv. pur 'város'

or. Orenburg ← nem or. *Orenpurk, *Ārenpurk < Āren

+ purk ← csuv. purk 'város'

Mellékfolyók nevében eleve az 'árok, patak' szó van meg, a tó megnevezése (bask. *Etbarmas* or. *Itbarmas*) olyan összetett szó, ahol az *Et*, *It* 'vizet jelölő szó, az utótag (*barmas*, *barmas*) pedig a *piramis* alakváltozata. vö.:

Perěm

'?' h. Ašm.IX.168.: csuv. Perěm or. Perm', város neve, NAP:-, Ar.:-. Ld. csuv. Elenpur.

< csuv. Perěm < csuv. *Perim

or. Perm' < Perěm

⁴ Kiss Lajos szótára szerint a Perm városnév tisztázatlan etimológiájú, feltevése szerint népnévi eredetű lehet (ld. bjarma). (KISS 1980)

⁵ Ez a megállapításom széleskörűen igazolható a földrajzi névi kutatásokkal.

Pirēm

'?. h. Ašm.IX.225.: csuv. Pirēm or. Perm', város neve, NAP:-, Ar.:-

< csuv. Pirēm

or. Perm'

Perim

'?. f. SW.741a.: ko. Perim / Perym or. Perm', város.

< ko. Perim < Peri

+ m ← ld. 1. képző 'valamivel ellátott' 2. ko. va 'víz'

ko. Perym < Pery

+ m

or. Perm' ← nem or. Perm' < Per

+ m'

A *Perym* második szótagjában az *-y-* mély hangú ajakréses (veláris, illabiális *ɪ*, *i*) magánhangzója arra utal, hogy az előzmény illabiális *a* volt. Ez a magánhangzó olykor redukálódott, néha el is tűnt.

A következő adatok példaként szolgálnak az eltűnésre, valamint az első és a harmadik szótag eredetibb, illabiális *a* hangjának a meglétére, vö.:

Barmašur

'Barma folyó'. f. Ašm.:-, NAP:-, Ar.:-, Vax.: ud. Barmašur / Barmašurka Jar., a Čepca folyó baloldali mellékfolyója.

< ud. Barmašur < Barma < Bar

+ -ma ← ld. 1. képző 'valamivel ellátott' 2. ko. va 'víz'

+ šur ← ud. šur 'folyam, folyó, patak, csermely'

ud. Barmašurka < Barma

+ šurka

ud. Čepca < Čep

+ ca

Etbarmaš

'?. t. TB.175.: bask. Etbarmaš or. Itbarmas Nur., tó.

< bask. Etbarmaš < Et ← ld. nyeny. id 'víz'

+ barmaš < bar

+ maš

or. Itbarmas ← nem or. Etbarmaš

Birmäs

'?. f. TB.35.: bask. Birmäs or. Birm'as Xajb., az or. Sakmara jobboldali mellékfolyója.

< bask. Birmäs < Bir

+ -mäs < -mä

+ -s

or. Birm'as ← nem or. Birmäs

Hangtani szempontból azért is értékes adatok, mert a magánhangzók illabiális voltát egyértelműen igazolják.

A végső elem a *pěr*, amely eredetileg igenévszó (nómen-verbum) volt, azaz igei és névszói tulajdonsággal egyaránt rendelkezett. A mai csuvasban már elkülönülten használják az igei és a névszói, közelebbről a számnévi 'egy' jelentést. A szó a földrajzi nevekben is ismert:

Pir šyvě

'Pir vize'. f. Ašm.IX.219.: csuv. Pir šyvě Simb.u., kis folyó neve, amely az or. Svijaga folyóba ömlik or. Šumovka falu mellett, NAP:-, Ar.:-

< csuv. Pir: folyónév

+ šyvě ← csuv. šyv 'víz'

+ -ě (< -i): birtokos személyjel E/3.

Pir šyvě

'Pir vize'. d. Ašm.IX.: csuv. Pir šyvě[^], mező neve, NAP: -, Ar.: -.

< csuv. Pir: folyónév

+ šyvě ← csuv. šyv 'víz'

+ -ě (< -i): birtokos személyjel E/3.

Hangtani szempontból lényeges, hogy a fenti *-m*-t tartalmazó változatoknak van *-n*-t tartalmazó alakjuk is, jelentésük ugyanaz, vö.: csuvas *pěřn*, *pěřnčĕk*, *pěřnčĕklĕ*.

Figyelemre méltó az is, hogy a *-z*-vel szemben az *-r*-t tartalmazó alakok nemcsak a csuvasban fordulnak elő. Ez azt is jelenti, hogy a mérvadó akadémiai tanítás szerinti rotacizmus és zeta-cizmus elve nem érvényesül. A csuvasban a palatális redukált *ě* előzménye *i*, *ü* volt.

2.2. A csuvas *pěřme*, *pěřm* családjába számos további szó tartozik, ilyen pl.: az ÓT. *burun* 'orr', amely az arcból hegyesen kiálló alakjáról kapta a nevét. Alakváltozata a magyar *orr*, amelynek az eredetileg megvolt szókezdő mássalhangzója eltűnt a használat során: *t* > *δ*- > *w* - > *V* (vokális) > *∅* (zéró); az ÓT. *burun* *b*-je esetében: *t* > *δ*- > *w* - > *b*- változás történt. Természetes, hogy vannak a földrajzi nevekben eredeti *t* szókezdőjű szavak tVr 'hegy' jelentésben. Ld. még magyar *orom*, *bérc* stb. A szócsalád tagjait tovább sorolva idetartoznak az *ujját* megnevező szavak, amelyet 'vékony, hegyes kinövés'-nek fogtak fel őseink. Idetartozik a csuvas *pürne* 'ujj', ujjur *ba(r)mak*, üzbégi *barmok*, azerbajdzsán *barmag*, kirgiz, kazak, karakalpak, nogaj, tatár, baskir, türkmén *barmak*, altaji, oszmán *parmak* 'ujj'. Ld. még mongol *barix*⁶ 'fogni (kézben), megragadni, tartani (kézben)'. (JEGOROV 1964)

Már az eddigiekből is kitűnik, hogy a kiálló, hegyes, csúcsos tárgyakkal, természeti formáknak a csúcса nemcsak felfelé mutathat, hanem bármilyen más irányba is, a megnevezés pedig ugyanaz. Itt kell megemlítenünk a szavaknak egy másik idetartozó csoportját, a szűk, keskeny folyómedert vagy a szűk, keskeny hegyi átjárót, amelynek a csúcса lefelé mutat s amelyet 'kapu' jelentésben is használunk. Ilyen a magyar *Dömör kapu* 'vaskapu' *Dömör* tagja, amely egész Ázsiában előfordul földrajzi nevekben. Alakváltozata az oszm. *dar*,

jelentése 'keskeny'. A szó nemcsak a földrajzi nevekben, hanem közszóként is Eurázsia szerte ismert. A szókezdő mássalhangzó eredeti *t* > *d*- változást mutat, egyszerű zöngésedés történt. Ami az alaktani vizsgálatokat illeti, már a *Dömör* és a *dar* viszonyában is látható, hogy képzett alakról van szó és ez az első relatív szótő. A földrajzi nevek bevonásával összehasonlító vizsgálat lehetséges és az abszolút szótő megállapítható. Hangtanilag a *t*- (ld. magyar *tömör*), *d*- (ld. magyar *Dömör*), a *piramis* és a fenti csuvas szavak *p*-je és a nem csuvas megfelelők *b*- szókezdője összefüggnek. A *d*-, *p*-, *b*- a következő változások eredményei: *t* > *d*- (zöngésedés), *t* > *ʃ*- (réshangúsodás) > *φ*- (további réshangúsodás) > *p*- (zárhangúsodás); *t* > *δ*- (zöngésedés, réshangúsodás) > *w*- (további réshangúsodás) > *b*- (zárhangúsodás).

Az ÓT. *buruš* 'ráncolódni' ige töve a *buru*- is relatív szótő, rokon a fenti csuvas *pěř*- igével, amelynek közvetlen hangtani előzménye világosan *pür*-, *pir*-. Ezeknek alakváltozatuk az ótörök *bür*-, a képzett alak *büriř* 'gyűrődés, rakás, ránc a ruhán, bőrön', *bürüř* 'rakásokat, ráncokat összefogni, egybegyűjteni, egybenyomni'. A szótő *büz*-, *böz*- formában is megvan. Látható, hogy az *-r* és *-z* szembenállás nem kizárólag a csuvas és a nem csuvas nyelvek szembenállása. A mély hangú változatok is a szócsalád tagjai, ám az összefüggéseket mindig a helyükön kell kezelni.

Az *-ü*-t tartalmazó változat a földrajzi nevekben is megmutatkozik:

Pürmek

'?'. d. Ašm.X.85.: csuv. Pürmek, mező neve,

NAP: -, Ar.: -.

< csuv. Pürmek < Pür

+ mek

Tehát a csuvas *pěřmečĕklĕ* és a *pěřmečelĕ* ugyanannak a szónak kétféle hangtani alakváltozata. Elhagyva a végső *-lĕ* képzőt, a *pěřmečĕk*- és a *pěřmeče*- relatív szótövet kapjuk, amelyekben a *-čĕk*, *-če* képzőváltozatok etimológiailag összetartoznak egyrészt egymással, másrészt a *piramis*,

⁶ Rokon az orosz *bereč*- (< *bereg*t) 'fogni' ige *bereg*- töve, amely átvétel.

piramid, piramida, piramide formák *-s, -d, -da, -de* képzőváltozataival. Tovább bontva a szót, a csuvas *përme-* (< *pirme, pürme*) teljesebb hangtani változata a *përme-, përmek-, pirmek-, pürmek-*. A magyar *pirámok -k* többesjel nélküli *pirámo-* alakja is idetartozik.

Az első relatív *tő* felé haladva tovább bontva a *piramis* szót látható, hogy az *-m, -me, -mi, -mo, -mek, -mok, -mak* képzőváltozatok etimológiailag összetartozó rövidebb, hosszabb, teljesebb formák. Olykor a képzőnek csak a kezdő mássalhangzója maradt meg. Az is látható, hogy az *-m-* nazális helyett *-n-* változat is használatos. Ennek az a magyarázata, hogy az előzmény közös, ugyanazon mássalhangzó volt.

Eljutva az első relatív szótőhöz, a piramis pira- tövéhez – bár a szócsalád igen nagy – két szót kell elsősorban figyelembe vennünk: az egyik a 'szűkíteni, szorosra húzni, összehúzni, egybe gyűjteni (erőket), összevonni, összpontosítani' ige, a másik pedig az 'egy' számnév. A piramis szó pira- tövében mindkettő benne van.

2.3. A fenti adatok nyelvészeti tanulsága és történelmi háttere.

A *piramis* szóhoz a jelentés, az alaktan és a hangtan felől megközelítve kötődnek a fenti adatok. Az agglutináló nyelvekben – különös tekintettel a magyarra – lényeges, hogy a hangsúly mindig a legelső elemen van, mert az hordozza az alapjelentést. Az átvett alakokban az átvevő nyelvek azonban ezt a tudást nem mindig őrizték meg, mi több rendszerint át sem vették. A *piramis* és a *piramid, piramida* esetében ez a hangsúlyos szótag a *pira-* relatív szótő első magánhangzójára az *-i-*re esik, mert valójában *ez az abszolút szótő magánhangzója*. Az adatok között van a *pira-*nak rövidebb alakja is, a *pír-, pür-*, amely a csuvasban *për-*. A földrajzi névi kutatások fényében ennek a szónak komplex jelentéstartalma van: Jelenti az elsőt, az egyetlent, a forrást, az őst, amelyből maga az élet születik. Éppen ezért szent, tiszteletre méltó, maga az isten. A haladási irány a kiinduló pontból hozzánk, a mai állapot felé tart. Őseink gondolkodása szerint ehhez a ponthoz visszafelé, a kiinduló pont felé haladva el lehet jutni. Ez esetben szűkítésről, összenyomásról beszélhetünk.

Az emberi megismerés gazdagodásával, a gondolkodás fejlődésével és egyre bonyolultabbá válásával az emberi megnevezések is finomodtak, a már meglévő szavakat kiegészítették, miközben kialakultak a toldalékok (képzők, jelek, ragok). Már az első relatív szótő is tartalmaz ezekből egyet. Jelen dolgozatban a legfontosabb azonban nem ennek a keletkezése, hanem az első relatív szótő további toldalékolása. A *piramis, piramid, piramida* esetében a *pira-* első relatív szótőhöz *-mi-* névszóképző járult, amelynek alakváltozata a *-me-*. Az *-i-* redukciójával keletkezett az *-ě-*, amely tovább gyengülve el is tűnhetett, így keletkezett a képzőnek a rövidebb változata az *-m-*. A *piramis, piramid, piramida* formáknak a végső toldaléka az *-s* (ld. *-š*), *-d, -da* 'valamivel ellátott, valami mellett lévő, valamihez tartozó' jelentésű képzők. Hangtanilag és alaktanilag összefüggnek, már fejlemények. A képző kezdő mássalhangzója eredeti *-t-* volt, a *d-* zöngésedéssel (*t > d*) keletkezett. A *-d-*t követheti magánhangzó, az adatok közt *-a, -e*. Az *s-* (*-š*) képző több lépcsőfokon keresztül alakult ki: a *t-* palatalizációjával (*t > t'*), affrikálódásával (*t > -t' > -č-*) majd a további változás során a *-č-* deaffrikálódásával, azaz réshangúsodásával keletkezett (*-t > -t' > -č- > -š-*). Amint láttuk, a fenti adatok közt a csuvasban használatos a *-č-* (vö.: csuvas *përmečëk*). Megjegyezzük, hogy az *-sz-* (*-s-*)-t tartalmazó *piramisz -sz-*je szintén eredeti *-t-* fejleménye: *-t > -š- > -s- (-sz)*.

Az adatok alapján alaktani szempontból a *piramis* szóban az első relatív szótővet (*pira-*) igének kell fel fogunk – ám természetesen tartalmazza az 'egy' számnévi jelentést is –, a hozzá járuló *-me-, -mi-* deverbális nómen képző, ezzel a *pira-* első relatív szótő *pirami-, pirame-* második relatív szótővé lett és 'egyberakás, rakással egybe szűkítés' jelentésűvé vált. A *pirami-* második relatív szótőhöz a *-d / -da / -de / -s / -sz* képzőváltozatok járultak, így a *piramis, piramid, piramida, piramide, piramisz* már harmadik relatív szótővé fejlődött⁷. Az alakváltozatok jelentése minden esetben 'egyberakással, rakással egybe szűkítéssel ellátott' jelentésű. A szó láthatóan tartalmazza a készítés módját, ahogyan felépítették a piramist a köveket egy pontba szűkítve rakással. Ezt a fajta készítési módot a természetből lesték el, alapos, erős, ugyanakkor a csúcspontban benne van az egy, az ő, a forrás, az isten, a szent jelentéstartalom. A piramisok alá temetett embernek – ez esetben a fáraónak – egyrészt a nagyságára, szent voltára utalnak, másrészt a csúcson keresztül az égiekkel, az univerzummal való kapcsolatára is lehetőség van. Mindezekkel kifejezték a fáraók egyetemes voltát és örök életűségét is.

⁷ Mint relatív szótő alkalmas tovább toldalékolásra, pl. piramisok, piramist, stb.

Látható, hogy a *piramis* szónak az elemei is önálló szóként és toldalékok formájában ma egyaránt használatosak a magyarban és a török, mongol nyelvekben. Ennek magyarázatát abban látjuk, hogy a magyar mint teremtő nyelv és az ősi rokonainak a szkítáknak és a hunoknak az utódnépei a török és a mongol nyelvek megőrizték az őseik által megalkotott szavakat. Miután ilyen gazdag nyelvi háttérrel nem lehet kimutatni sem a görögben, sem a latinban, sem a franciában, németben, angolban és a szláv nyelvekben, ezért természetes, hogy ezekbe a nyelvekbe átvétel útján jutott a szó.

A történeti háttérrel is figyelembe véve ismeretek a szkíta-görög kapcsolatok, amelyek értelmében a *piramis* és a *piramid*, *piramida* szó útja: szkíta → görög → latin → francia, német. A szótárakban a szócikkek írói nem vették figyelembe a toldalékolt formák *-d*-t tartalmazó változatait, továbbá tévesen az *-s*-t tartalmazót tartják elsődlegesnek a *-d*-s formával szemben.

Az sem meglepő, hogy Egyiptomban piramist építettek, hiszen a szkíták egyiptomi jelenléte is köztudott szakmában.

Tehát a magyar *piramis* jelentése 'egyberakással, rakással egybe szűkítéssel ellátott' építmény. A *piramis* elvileg visszavezethető a görög *piramis* szóra, ám a görög *piramida* nem vezethető vissza a görög *piramis*-ra. Mindkettő, a *piramis* és a *piramida* a görögben nem eredeti szó, a szkítáktól került a görögbe. A *piramis* a magyarban lehet egyenesen ősmagyar, szkíta-hun, közelebről származó örökség is.

Azért származó, mert a *-t* > *-t'* > *-č* változás böszörmény nyelvi jellemző, a csuvasokat korábban böszörményeknek hívták s a böszörmények származó hunok, akikhez nemcsak a csuvasoknak, de a magyaroknak is köziük volt, van. Nem véletlen, hogy éppen a csuvasban használatos a *-č*-t tartalmazó változat, a magyarban pedig ennek a tovább alakult fejleményében *-š*- van.

Tehát a *-d* (< *-t*) -hez képest az *-š* elsőségét illetően a SIS és a TESz megállapítása nem igazolt, azonban az igen, hogy a kutatásaink eredményeképpen mind a *-d*, mind az *-š*, *-s* esetében eredeti *-t*-ből kell kiindulnunk és a *-d*, *-š*, *-s* a *-t*-nek különböző fejleményei. A görögben az *-s*-t tartalmazó változat a szkítáknak egy olyan nyelvjárásából kerülhetett, amelyre a származó nyelvi jellemzők érvényesek voltak.

Lényeges, hogy a berakással – közben egybeűjtéssel, egybeszedéssel, csúcsos tárgyak készí-

tésével az élet más területein is találkozhatunk a magyaroknál és az ősi rokonaiknak az utódnépeinél (ld. pl. csuvas, mongol). A *-d*-t tartalmazó formáknak a csuvasban, tatárban és a mongolban való előfordulása egyértelműen arra utal, hogy a csuvasok, tatárok és mongolok elődei olyan szkíta-hun népek voltak, akiknek a nyelvében használatos volt a *piramid*, *piramida* alak is. A csuvasban használatos egyéb változatok pedig nem késői csuvas jellemzők, hanem az elődöknek, a származó hunoknak a nyelvében is ismert lehetett.

A földrajzi névi kutatások tükrében az is természetes, hogy az 'egyberakás' jelentésű cselekvést és az 'egy' számnevet ugyanaz a szó jelöli.

A *-d* végűek a szláv nyelvi adatokkal mutatnak kapcsolatot, hangtanilag megelőzik az *-š* (*-š*), *-sz* (*-s*) végű állapotot. Természetesen ez az *-sz* nem keverhető össze a görög és a latin képzővel, amely szintén *-sz* (*-s*). A magyarban valamennyi, az *-s*, *-sz*, *-d* végű változatok egyaránt ismertek. Sőt megvan a rövidebb *pirám* alak is, amely a csuvasban és még más török nyelvekben ismert. Már az átadó szkíta-hun nyelvekben is meg kellett legyen valamennyi alak, az első, második és a további relatív szótövek alakváltozatai. Az összefüggések minden esetben világosak és egyértelműek.

3. Összegzés

A magyar *piramis* szó eredetét tekintve a jelentését, hangtani és szerkezeti felépítését figyelembe véve akár közvetlenül, akár a görögön keresztül keletre a szkítákhoz, hunokhoz vezet. A francia, német, szláv stb. nyelvekben elterjedt változatok (*piramid*, *piramida*, *piramide*) nem a görög *πυραμίς*, hanem a latinban és az ógörögben egyaránt kimutatható toldalékolt alakban jelentkező *-d*-t tartalmazó *piramid* formán keresztül történt átvételek a szkítáktól, hunoktól. Az *-s*, *-š* fejleménye sohasem lehet *-d*.

A fentieket igazolja az a tény is, hogy a török nyelvek tartalmazzák az alakváltozatokat, az összetevő elemeket és a részek önállóan is előforduló alakváltozatait is. A török és a mongol nyelvekben sok ide kötődő jelentés ismert, amelyekből a piramisra, mint építményre vonatkoznak a következők: 1. 'egy, rakás, erős, alap, csúcs, hegy,

gúla'; 2. 'egy' mint 'forrás, isten, szent, az élet kiinduló pontja, alapja, amely fent, legfelül van'.

A *piramid*, *piramida*, *piramis* szerkezeti felépítése: relatív szótő + képző → második relatív szótő + képző → harmadik relatív szótő.

A földrajzi nevekből az is látható, hogy a hegyes, csúcsban végződő vagy az egy pontból kiinduló, terebélyesedő tárgynak, növénynek, földrajzi helyek megnevezése ugyanilyen gondolkodáson alapul. Csúcsos alakú a forrásfolyó, a fenyő stb.; a víz otthagytta földterület olykor lépcsőzetes formájú⁸; a berakott kaftánhoz hasonlóan készül a református lelkészek ma használatos palástja.

Ami csúcsos, hegyes, az kiáll, ugyanakkor a csúcspontnak mag szerepe van, következésképp a legerősebb mindennél. Ezt az alakot más néven is ismerik a harcászatban és a vadászatban az ősi magyaroknál és a keleti rokonnépeknél a szkítáknál, hunoknál. (CZEGLÉDI 2012.)

A magyar *piramis* szó tehát jelentését, szerkezeti és hangtani felépítését illetően keleti eredetű, a görögök átvették és tovább adták, így került be a nyugati nyelvekbe is. A *piramis* szó jelentésében, szerkezeti felépítésében tükrözi az építménynek a készítési módját, alakját és a funkcióját. Ezt a fajta készítési módot a természetből lesték el. A *piramis* alapos, erős, csúcspontban végződik, benne van az egy, az ő, az isten, a szent jelentéstartalom. A piramisok alá temetett embernek – ez esetben a fáraónak – egyrészt a nagyságára, szent voltára utalnak, másrészt a csúcson keresztül az égiekkel, az univerzummal való

kapcsolatára is lehetőség van. Mindezekkel kifejezték a fáraók egyetemes voltát és örök életűségét is.

A tatár és a csuvas *piramida* adat azért is fontos, mert a jelentések között szerepel a három illetőleg az ötélű háromszög, mint a piramis oldal-lapjai. A háromszög éle másképpen széle vagy *pereme* ugyanaz. A 'perem' jelentés azonban a piramisnak csupán a részjelentése. Ha azt mondanánk a piramisra egy képzővel alkotott változatot használva, hogy peremes, akkor csupán egy részjelentést használnánk és nem fejeznénk ki mindazt, amit őseink a *piramis* szóba sűrítve mondtak, közöltek.

4. Rövidítések

bask.	baskir
csuv.	csuvas
d.	domb
f.	folyó
h.	hely
Xajb.	Hajbullinszkij rajon
ko.	komi
l.	lásd
Nur.	Nurimanovszkij rajon
or.	orosz
ÓT.	ótörök
Simb.u.	Szimbirszkij ujezd
ud.	udmurt
vö.	vesd össze

FORRÁSOK, IRODALOM

- AK. 1990. *Akadémiai Kislexikon*, Akadémiai Kiadó, Budapest 1990.
- ANDREJEV 1961 ANDREJEV, N. A. Csuvaszsko-Russzkij szlovar, Moszkva, 1961.
- Ar. Archivális anyag ld. NIKITIN.
- Ašm. ASMARIN, N. I. 1928-50: *Thesaurus linguae Tschuvaschorum*
- BAKOS 1989 BAKOS Ferenc, *Idegen szavak és kifejezések szótára*, Akadémiai Kiadó, Budapest 1989.
- CZEGLÉDI 1998 CZEGLÉDI Katalin, *Szinonimák a földrajzi neveken* (részletek) in: A szinonimitásról Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához I. szerk. Gecső Tamás. Tinta Könyvkiadó, Budapest 1998:55-66.
- CZEGLÉDI 1999 CZEGLÉDI Katalin, *Poliszémia és homonímia a földrajzi neveken* in: Poliszémia, homonímia Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához II. szerk. Gecső Tamás. Tinta Könyvkiadó, Budapest 1999:43-54.

- CZEGLÉDI 2000 CZEGLÉDI Katalin, *A földrajzi nevek jelentésköre* (Aktuális jelentés, lexikális jelentés a földrajzi nevekben) in: Lexikális jelentés, aktuális jelentés Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához IV. szerk. Gecső Tamás. Tinta Könyvkiadó, Budapest 2000:76-84.
- CZEGLÉDI 2001 CZEGLÉDI Katalin, *A földrajzi nevek összehasonlító jelentéstani vizsgálatairól* in: Kontrasztív szemantikai kutatások Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához IV. szerk. Gecső Tamás. Tinta Könyvkiadó, Budapest 2001:85-97.
- CZEGLÉDI 2007 CZEGLÉDI Katalin, *Szkíta-hun nyelv őstörténete*. Hangtan. Farkas Lőrinc Imre Könyvkiadó, Budapest 2007.
- CZEGLÉDI 2012 CZEGLÉDI Katalin, A magyar nyelv szerepe őstörténetünk kutatásában. VI. *Törzsneveink*. Czeplédi Katalin, Hungary, Pilisvörösvár 2012.
- CZEGLÉDI 2012 CZEGLÉDI Katalin, A szkíta-hun nyelvek története. *Gyökrendszer* 1-2-3. 2012. Czeplédi Katalin, Hungary, Pilisvörösvár 2012.
- DAMDINSUREN, 1982. DAMDINSUREN, C. - LUVSANDENDEV, A. *Russzko-mongolszkij szlovar*, Gosizdat, Ulan-Bator, 1982.
- GÁLDI 1974. GÁLDI László, *Orosz-Magyar Kéziszótár*, Akadémiai Kiadó, Budapest 1974.
- HADROVICS-GÁLDI 1951 HADROVICS László - GÁLDI László 1951: *Orosz-Magyar szótár*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- GYÖRKÖSY 1986. GYÖRKÖSY Alajos, *Latin-Magyar szótár*, Akadémiai Kiadó, Budapest 1986.
- JEGOROV 1964. JEGOROV, V. G. 1964: *Etimologicseskij szlovar csuvasszkovo jazyka*. Csuvaszskoje Knyizsnoje Izdatelsztvo. Csebokszari.
- MÉK 1972. *Magyar Értelmező Kéziszótár*. Akadémiai Kiadó, Budapest 1985.
- NIKITIN NIKITIN, I. D.: *Toponimika (nazvanija urocsis, ovragov, leszov i drugih punktov szelenij) Csuvaszskoj ASzSzR*. Naucsnyj arhiv CsNII, knizsnoje posztuplenije N. 72. Kézirat.
- OZSEGOV 1978. OZSEGOV, S.I. *Szlovar Russzkogo Jazyka*, Izdatelsztvo „Russzkij jazyk” Moszkva 1978.
- SIS. 1975. N.M. Sanszkij-V.V. Ivanov-T.B. Sanszkaja 1975: *Kratkij etimologicseskij szlovar russzkovo jazyka*. Moszkva
- TESz. BENKŐ Loránd (főszerk) 1976: *A magyar nyelv történeti etimológiai szótára* I-III. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- T-r. *Tatarszko-Russzkij szlovar* Moszkva 1976.
- Vax. VAHRUŠEVA, M. P. 1956: *Udmurtsko-russzkij slovar*. Izdatyelsztvo „Russzkij jazik”. Moszkva

Bakk Erzsébet-Bakk István

Szakrális hagyományaink - a pálosok

Bevezetésül kezdjük Szent Ágoston idézettel és a regula parancsával: „*Amint minden rossznak gyökere az önzés, úgy minden jónak gyökere a szeretet. Nélküle a gazdag is szegény, vele a szegény is gazdag. Szeressetek, Szeretett Testvéreim, mindenek előtt Istent szeressétek, aztán a felebarátot, mert ezek a nekünk adott legfőbb parancsok. Így éljétek: legyetek egy szív, egy lélek! Először is azért gyűltetek össze, hogy egyetértésben lakjatok a monostorban, és egy szív, egy lélek legyetek Istent keresve.*”

A szakrális fogalma: 1. isteni, szent; 2. természetfeletti eredetű (latin) továbbá más megfogalmazásában „a szakralitás: űr, amelybe Isten behatolhat, melyet Isten kitölthet”.

„A szent szó részint az *elkülönítettség*, részint a *tökéletesség* fogalomkörébe tartozó személyek, dolgok és fogalmak jelölésére használatos, vallásos kifejezés. Ez a fogalom minden vallásban létezik, a mi kultúrkörünkben elsősorban keresztény szövegösszefüggésben fordul elő. A magyar *szent* szó a latin *sanctus* fordításának tekinthető. A fanum és profanum: A „szentély” értelemben használt *fanum* szó a *fari* (mondani, ünnepélyesen kijelenteni) igéből származik, és „szavakkal megjelölt terület” jelent (hasonlóan a *templum* etimológiájához, melynek alapigéje, a *temno* „kihasítani”-t jelent), vagyis olyan helyet, amelynek az erre hivatott pap kijelölte a határait. A *fanum*-on kívül eső, azt „megelőző” terület volt a „*pro fanum*” (profán), ahol a be nem avatottak megállhattak.”

Sacer: A magyar *szakrális* jövevényszavunkban is élő *sacer* melléknév alapjelentése az *elhatárolás*. Ez a határ azonban – szemben azzal, ahogy a mai közbeszédben a *szent* szót általában használjuk – nem erkölcsi kvalitások között húzódik, nem a jót választja el a rossztól, hanem a *rendkívülit* a *szokásostól*. Ebben az értelemben *sacer* az isteneknek szolgáló pap is. A *sacer* ellentéte egyrészt a fentebb körülírt eredetű *profanus* (tehát ami kívül esik a szentség szféráján); másrészt a *publicus*, tehát az, ami nem az isteneké, hanem a népé; végül ugyancsak ellentétben áll vele a *fas*, vagyis „mindannak a foglalata, ami az

isteni szférából az ember számára hozzáférhető, aminek érintése kijelentés (*fari*) által megengedett”. E szóból ered a *sacerdos* („pap”), vagyis az a személy, aki az áldozattal foglalatostkodik, „aki valami szentet ad, szentséget ad”.

Sanctus: A történetileg későbbi eredetű *sanctus* szó túllép a *sacer-profanus* archaikus dichotómiáján, és a *jó-rossz* különbözőségére teszi a hangsúlyt. Ebben az értetemben a szent már egyértelműen olyan valóságra vonatkozik, amely az isteneké.

Idézetek Rudolf Ottótól *A szent* c. művéből. A könyv kulcsfogalma a *numinózus*: a szerző ezt használja az európai kultúrkörben a keresztény konnotációval megterhelt *szent* helyett. R. Ottó szerint a numinózus az emberi megismerésnek a vallásos hovatartozástól független, a priori kategóriája. E kategóriát olyan terminusokkal írja le, mint a végletes függőség megrendült átélése, a „*teremtényérzet*”, illetve a szent ambivalenciáját kifejező „*tremendum*” és „*fascinans*”: az istenitől való *megrettenés*, *félelem* – illetve a hozzá való *vonzódás*, az iránta való *lelkessültség* és a *leenyűgözöttség* érzése. Azon keresztény felekezetekben, amelyeknek vallásgyakorlata a reformáció kora előtt alakult ki (katolicizmus, ortodoxia), mind a liturgiában, mind a hit személyes megélésében fontos szerepet kap a szentek tisztelete és a velük való kapcsolattartás. Ebben a kontextusban a szentek azok, akik haláluk után az adott keresztény közösség hite szerint üdvözültek. A mai katolikus tanítás szerint: „Szentek (lat. sancti): tág értelemben az összes hívő, akik a keresztség által részesülnek Isten életében és szentségében. Szoros értelemben azok, akiket az Egyház hivatalosan szentté avatott és a liturgiában, ünnepnapjukon megemlékezik róluk. A magyarországi *katolikus* szóhasználattal kapcsolatban említést érdemel a *szent* szó inflációja. Ez azt jelenti, hogy számos kifejezést, amelyek *eo ipso* szakrális tartalmat hordoznak, a *szent*- előtaggal egészítenek ki. Például a (szent)mise, (szent)gyónás, (szent)áldozás, (szent) Eukarisztia, (szent)olvasó, (szent)lecke stb. A szentség szó két különböző tartalmat jelöl. A latin *sanctitas* fordításaként valakinek

vagy valaminek a szent voltára vonatkozik. A latin *mysterium* vagy *sacramentum* fordításaként a keresztény teológia részint leíró, részint értelmező szakkifejezése bizonyos szertartások megnevezésére. A katolikus tanítás szerint a szentség Jézus Krisztus által alapított, hatékony, látható jel (*signum*), melyen keresztül kegyelmeit közli velünk. A szentségek azért hatékony kegyelmi jelek, mert nemcsak megjelenítik a kegyelem formáit, hanem valóban közlik is azokat.

A magyar *szentség* szó egyaránt használatos a katolikus, az ortodox és a protestáns felekezetekben. A magyar református egyházban a hasonló szertartások megjelölésére hagyományosan az eredeti *sacramentumot* alkalmazzák magyaros, *s-ez* ejtésben és írásképpel: sákramentum. A nyugati kereszténységben a szentségek teológiájának új kidolgozása az 1054-es nagy kelet-nyugati egyházszakadás (skizma) után kezdődött el. A katolikus egyház tanítása szerint a szentségek Jézus tanítása és beszédei által alapított látható jelek, amelyek Isten kegyelmét nemcsak jelzik, hanem hatékony módon közvetítik is.

A szentségeket az aktuális tárgyalási szempont alapján többféle módon lehet csoportosítani: **Beavató szentségek:** amelyek a keresztény életbe bevezetnek. Például: keresztség, bérmálás és eucharisztia. **Élők szentségei:** amelyeket megszentelő kegyelem állapotában (halálos bűntől mentesen) vehetünk fel. Például: bérmálás, eucharisztia, **egyházi rend** és házasság. **Holtak szentségei:** amelyek arra szolgálnak, hogy a halálos bűnökből kivezessenek. Például: keresztség, bűnbocsánat szentsége, betegek kenete. **Eltörölhetetlen karaktert adó szentségek:** amelyek a szentség felvevőjében örökre megmaradó változást idéznek elő. Például: keresztség, bérmálás, egyházi rend. E szentségek csak egyszer vehetők fel. **A protestáns felekezetekben is elismert szentségek (*mutatis mutandis*):** keresztség, úrvacsora (eucharisztia).

A szentségek hatása: Minden szentség általános hatása, hogy a felvevőt Istenhez kapcsolja. **Az egyes szentségek speciális hatása az a mód, ahogyan ezt megvalósítja.** „Ex opere operato”: E latin kifejezés, amely a katolikus szentségtan egyik legfontosabb terminus tech-

nicusa, szó szerint annyit tesz: *az elvégzett cselekményből következően.* Arra vonatkozóan használják a dogmatikában, hogy a szentség érvényességének szükséges és elégséges feltétele a formula korrekt alkalmazása, és – az érvényesség szempontjából – irreleváns a kiszolgáltató és a felvevő hite, személyisége, erkölcsi állapota. E tanítás a Tridenti Zsinat óta hittétel.

„A skolasztika többek között az Arisztotelésztől átvett hülemorfizmus kategóriáit felhasználva próbált közelebb jutni a szentségek megértéséhez. Eszerint minden szentség leírható két összetevővel: *az anyaggal*, vagyis *látható jellel*, valamint *formával*, vagyis a kiszolgáltató által kimondott szavakkal.”

Azóta sok szakrális jelképet használó mozdulat, kifejezés, anyag kimaradt az 1970-es években megreformált liturgiákból. Például: régebben térdelve áldoztak, ezzel is kifejeztük hódolatunkat és kicsinységünket az Úr Jézus előtt. Ma a szentmisében alig térdelünk, s többet üldögélünk, mint állunk. De nem csak a szent helyek és a szent személyek profanizálódtak, hanem profanizálódott a kor is. Ma nem az ember a legfőbb érték?

Sacra az angol nyelvterületen:

Bibliotheca Sacra, the theological journal published by Dallas Theological Seminary

Harmonia Sacra, a Mennonite shape note hymn and tune book

Isola Sacra, an island in the Lazio region of Italy south of Rome

Nomina sacra, the tradition of abbreviated writing of titles in early Greek language Holy Scripture

Sacra (ancient Rome), transactions related to the worship of the gods

Sacra conversazione, a depiction of the Madonna with infant Jesus amidst a group of saints

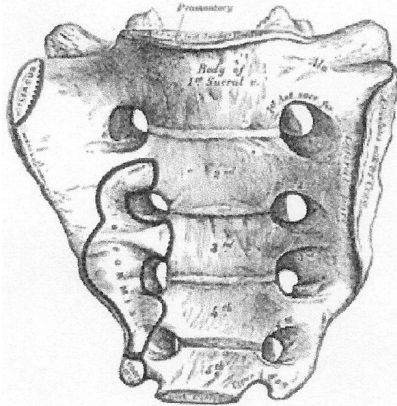
Sacra Corona Unita, a Mafia-like criminal organization from Apulia

Sacra di San Michele, a religious complex on Mount Pirchiriano

Sacra Jam Splendent, the opening words of the Roman Catholic hymn for Matins

Sacrum, a bone at the base of the spine

Via Sacra, the main street of ancient Rome.¹

Sacrum

„Valóban szent vagy, Istenünk, és méltán dicsőít téged alkotásod, az egész teremtett világ, mert Fiad, a mi Urunk, Jézus Krisztus által, a Szentlélek erejével éltetsz és megszentelsz mindent. (Részlet a Misekönyvből, a III. Eukarisztikus imából)

A pálosok rendjének kialakulása: „Ha azonban magasabb fokozatot óhajt elérni, az erdőbe vonul. Ez az erdei remete. Idejét szemlélődéssel, további tanulással és aszketikus gyakorlatokkal tölti. Ha még feljebb kívánczik, minden vagyónát elajándékozza, darócruhát ölt, a csészéjét, egyetlen tulajdonát övére akasztja és vándorol. Az út árkában alszik és könyörado-

mányokból él. Rendesen még nevét is megváltoztatja.” Özséb atya renddé szervezi az országban szétszórta élő remeteket. „Keresztben az üdvösség” ezért hívták őket kezdetben a „Szent Kereszt testvéreinek, hiszen az első monostor a Szent Kereszt tiszteletére épült”. Közösségük égi patrónusát Remete Szent Pált a thébai ősvizeklőt tették meg, s magukat is „Első Remete Szent Pál testvéreinek” nevezték. Ez a remete közösség meglehetősen jó helyzetbe került, ugyanis Özséb személyében van papjuk, aki az egyházjogban jártas, tanult ember.

A legelső Madonna szobrot Máriavölgyben egy ismeretlen remete faragta fából a XIII. század táján, a kegytemplom főoltárán látható: trónon ülő Mária és a Kis Jézus arcán átszellemült mosoly ragyog. Ennek szinte édestestvére a két túskevári (1340 és 1360), valamint a diósgyőri (1480) álló Madonna, szintén ismeretlen pálos mester műve.² Régi pálos misekönyvekben se szeri, se száma a szebbnél szebb Mária – Sequenciáknak, Prózáknak, azaz – Himnuszoknak, melyeket a szentlecke után, az evangélium előtt recitáltak, illetve énekeltek. Így külön szöveg szól „A Szűz dicsőséges Fogantatásáról” melyet azért is érdemes idézni: P. Bodroghy - Tóth Szabolcs pálos költő (+1953) szép fordításában, mert a ferencesekkel vállvetve elsőként harcoltak az Immaculata páratlan dicsőségéért.³

¹ – Bibliotheca Sacra, a teológiai folyóirat által közzétett (Dallas teológiai szemináriumban)

- Harmonia Sacra, a mennonita alakú jegyzet himnusz dallama és könyv.
- Isola Sacra, egy sziget a Lazio régió, Olaszország déli részén Rómának.
- Nomina Sacra, a hagyományírás rövidített címek, korai görög nyelvű Szentírás.
- Sacra (ókori Róma) kapcsolatos „ügyleteket” az istenek imádata.
- Sacra conversazione, ábrázolása a Madonna gyermek Jézus közepén és egy csoportja szenteknek.
- Sacra Corona Unita, (SCU) a maffia-szerű bűnszervezetben Pugliában. (Az itáliai Puglia.)
- Sacra di San Michele, a vallási komplexum a Mount Pirchiriano.
- Sacra Jam fénylő, mondat eleji római katolikus himnusz a Matins.
- Sacrum, egy csontot nevezünk, aminek alapja a gerinc.
- Via Sacra, a főutcán az ókori Rómában.

Forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/Szent-cite_ref-8

² Gyéressy Béla Ágoston disszertációja: „Pálos falfaragások mesterei” In: Művészettörténeti Értesítő, Budapest, Akadémia Kiadó, 1973. 3. szám.

³ In: Az első forrás, ami remete Szent Pál zsolozsmáját említi először egy grünwaldi kézirat. Kaspar Elm tanulmányát az egykoron a grünwaldi pálos kolostorból származó és jelenleg a lavanthali Szent Pál kolostor könyvtárában található kódexet, amely az eddigi ismereteink szerint a legrégebbi pálos alkotású konstitúciót is tartalmazza.

A kódexben 53 rubrikát tartalmaz a kézirat. E munkának keltezését 1356-1381 közé teszi Kaspar Elm. A liturgiákra vonatkozó rubrikák a következők.

A divinum officium egységes végzéséről, fol. 134., A mi legszentebb atyáinknak, Ágostonnak és első remete Pálnak ünnepeiről, fol. 135., Úgy mint: „Mindegyik prior leíratassa ezeket a históriákat egy kötetbe. Szent Ágoston históriáját az ő átvitelének történetével együtt, Szent Pál első remete históriáját az ő átvitelével, Mária visitatiojának históriáját más lejegyzett históriákkal.”

„Víg ünnepet ünnepeljünk,
Víg éneket énekeljünk: A Szűz ma fogantatott!...”

A remete barlangjának falán a Teremtő Isten ábrája látható, két oldalán a Nappal és Holddal. (Kép: A thébai Thot-hegyi kopt szentély Pantokrátor ábrázolása)⁴

A Szent Korona Pantokrátor ábrázolása

Remete Szent Pál (ógörögül: Παῦλος ὁ Θεβαῖος *Paulosz ho Thébaiosz*, latinul *Paulus Eremita*) született: 251-ben, Herakleopolisz

⁴ A szentélyben található Pantokrátor ábrázolás – amelyet néhány éve Vörös Győző magyar egyiptológus fedezett fel, és amelynek másolata a gellérthegyi Pálos sziklakápolnában látható – nagyon hasonlít Szent Koronánk Pantokrátor képére. Pantokrátor ábrázolás ugyan máshol is előfordult a világban, azonban többnyire Nap és Hold ábrázolás nélkül, és ez leszűkíti a keresést.

környékén. Halála: 356, Kolzim-hegy, Egyiptom. A szent ünnepe január 15-én (a koptoknál január 30-án). A hajdani *Hut-Neni-Niszut* („A királyi gyermek háza”) a görög-római korban nyerte el a *Herakleopolisz Magna* nevet. Ma *Ihnászja el-Medine*. Alapítása az egyiptomi történelem kezdetére tehető, az Óbirodalom idején már a 20. dinasztia a felső-egyiptomi nomosz székhelye. Neve azt mutatja, hogy a várost eredetileg kötelek fűzhették a királyi házhoz. Egyik fénykora az első átmeneti kor, amikor egy időre királyi székhely lett a 9. és 10. dinasztia fáraóinak uralkodása alatt. Itt tör ki az a lázadás, mely sokak szerint a csúcspontja volt az első átmeneti kor válságának. Természetesen további kutatásokra lesz még szükség ebben a témában.

Szent Ágoston regulája szabályozta a rend napi tevékenységét és a közösség minden tagja számára egyértelművé tette a kötelességét. A pálosok Amerika földjén a küldetéses szolgálatban a Krisztus ígését a tiszta kereszténységet vitték. A krisztusi ígés: *„Aki győz, annak megadom, hogy velem együtt üljön az én trónusomon; mint ahogy én is győztem, és Atyámmal együtt ülök az ő trónusán.”*

Háromnegyed kilenckor a pálos újoncok a csengő hangjára a kápolnába mennek, és ott a következő imádságot végzik – A PÁLOSOK NAPI IMÁJA: „Mindenható Isten! Mindenek fölött akarunk szeretni. – Téged akarunk szolgálni minden embertársunkban. Hálát adunk az elmúlt hét évszázad szenvedéseiért, üldözéseiért és névtelen áldozataiért, melyeket kegyesen fogadtál szent őseinktől a lelkekért. Köszönjük, hogy korunkban bennünket választottál ki tanúságtételre. Kérünk, növeld minden áldozatra kész választottaid fehér seregét! Szent pálos hivatásunkhoz Te adj rendíthetetlen hűséget! Adj erőt, hogy keressük az egyszerűséget és igénytelenséget, ne engedd, hogy a kényelem és anyagiasság elsekélyesítsen bennünket! Add, hogy életünk imádság és apostolkodás legyen, az irántad való szeretetből pedig tudjunk mindig tiszták és alázatosak lenni. A Mi Urunk, Jézus Krisztus által. Amen.”

A pálos szerzetes elsősorban nem magáért, hanem nemzetéért, hazájáért imádkozik és vezet. Mária országának egyetlen magyar alapítá-

sú rendjét, amelyet az apostoli királyság és a Szent Korona védett, vissza kell állítani magyarországi központúvá, hiszen a magyar Pálos Rendben az ifjúság kapaszkodót, vagyis hitet nyerhet újra az elkövetkezendő időkben. „Magadnak teremtettél bennünket Istenünk, és nyugtalan a mi szívünk, amíg meg nem nyugszik Tebenned”. (Szent Ágoston) „A megismerés: szeretet. Aki nem szeret valami tárgyat, sokat tudhat róla, de nem ismerheti meg. Csak a szerető pillantás hatol a dolgok legmélyebb lényegébe, szívébe. Aki keveset szeret, keveset is ismer. A szeretetlenség annyi, mint nem ismerés, tudatlanság, és a tudós tudatlanság a legrosszabb valamennyi közt. Ha az ember kívülről tapogat és lát egy tárgyat, tulajdonképpen nem ismeri. Csak akkor ismeri meg, ha belülről látta. Az ilyen belülről való látás csak az együtt érző tapasztalásnak, a szeretet tapasztalásának sajátja. Egyik szív közli magát a másikkal: a megismerendőnek a szíve a megismerőével. Az igazi tudás nemcsak az ember értelmétől függ, hanem akaratától, érzésétől, lelki erőitől is. A tökéletes tudás: tökéletes szeretet. Így van ez a tudás minden területén, de különösen a történettudományban. A tudásnak minden más területén olyan dolgokkal foglalkozik a megismerő, amik vannak; a történelemben azonban olyan dolgokkal, amik voltak és nincsenek többé. Minden más tudásnál a megismerő kortársa a tárgyának; ha történelemről van szó, az idő szakadéka választja el a tárgyat a megismerőtől. És az idő szakadéka mélyebb, áthidalhatatlanabb a tér minden szakadéknál. Ami tegnap volt, az bizonyos értelemben elérhetlenebb nekünk, mint az, ami ma, akár a világ végén történik. Az idő szakadéka a halál szakadéka, hogy ezen átrepülhessünk, a szeretet szárnyára van szükségünk, mely "erős, mint a halál". A történelem tárgya az, ami élt és meghalt, ami megismerésünkben feltámad és örökké élni fog. A történelem a halottak feltámasztása, legnagyobb csodája a megismerésnek: a szeretet csodája. Aki nem szeret, ne foglalkozzék történelemmel. Még ha a legtudósabb történetbűvár, akkor is tudatlan lesz. Nem feltámasztója a halottaknak, hanem sírásó, hullagyalázó, aki meglopja a halottakat, s azt a nyárfakarót üti át a torkukon, amit "történeti kutatásnak" neveznek.” (Meresskovsz-

kij) Tehát tiltakozunk, hogy ne legyen Szent Pio nevű kávézó, de Don Bosco nevű cukrászda sem Magyarországon.

„Nekünk össze kell fogni! Mert nem vette le rólunk a Magyarok Nagyasszonya a kezét! Sem a Csíksomlyói Szűz Mária, aki egy! Ő velünk van! Hozzá kell folyamodnunk, fordulnunk, úgy, ahogy ezer évvel ezelőtt a mi Szent István királyunk végső elkeseredettségében felajánlotta a koronát, úgy ajánljuk föl mi is az életünket neki. Hiszen meg kell tennünk ezt a felajánlást. Oltalmad alá futunk, Istennek Szent Anyja! Könyörgésünket meg ne vedd szükségünk idején, hanem oltalmaz meg minket minden veszedelemtől mindenkor dicsőséges és áldott Szűz. Mi Asszonyunk, mi Közbenjárónk, mi szószólónk! Engeszteld meg nekünk szent Fiadat, ajánlj minket szent Fiadnak, mutass be minket szent Fiadnak! Ámen”⁵

**Breviariū ordinis fratrum eremitarum sancti Pauli primi eremite itera-
ta castigatione recognitum
cum plena rubrica.**

Posterior labor, prioris sepe melior.

Remete Szent Pál meglátogatja Remete Szent Antalt.
A pálos szerzetesek által írt *Breviarium ordinis
fratrum eremitarum Sancti Pauli primi eremite.*
Velece, 1540. címlapja.

⁵ (Részlet Bábel Balázs kalocsai érsek csíksomlyói beszédéből. 2009. június 2. kedd)

Kiszely István

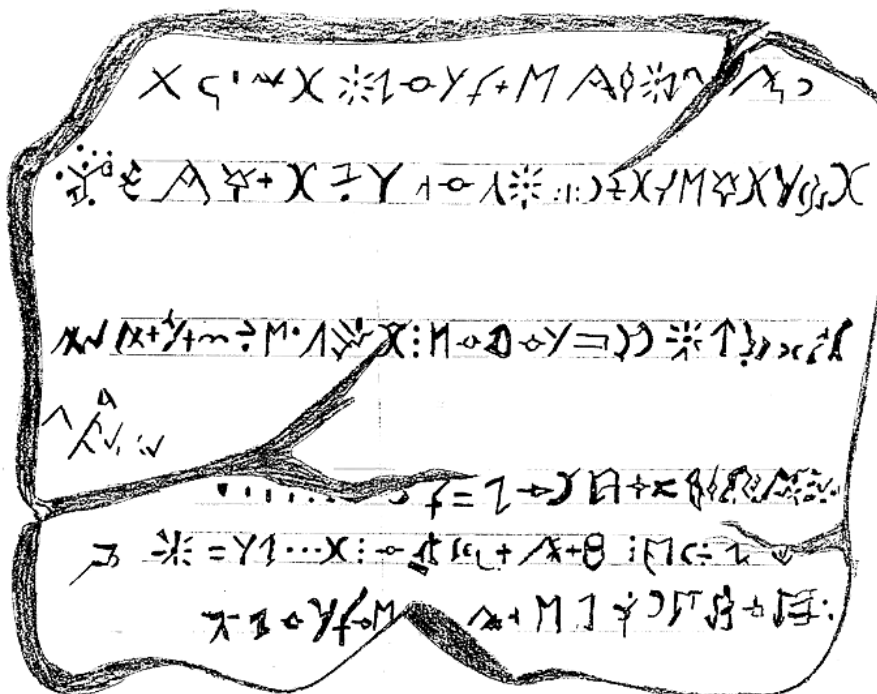
KŐBE VÉSETT ÉS FÁBA ÍRT TÖRTÉNELEM

A magyarság ősi írása: az un. "rovásírás"

A magyarság egy olyan szétesett Európába érkezett, amelyben csak a görögöknek, a rómaiaknak (és az etruszkoknak) volt írása. *Őseink a Kárpát-medencébe minden európai írásrendszertől különböző olyan sajátos írásrendszert hoztak be, amellyel ma is 2600 éves belső-ázsiai szövegeket el tudunk olvasni.* Az 58 nyelvet beszélő *Mezzofanti bíboros* (1774-1849) Frankl Ágoston cseh nyelvésznek írta 1836-ban: „A magyarok maguk sem tudják, hogy nyelvük milyen kincset rejt magában”. *Sir John Bowring* (1792-1872) az 1838-ban megjelent *Life and Works I.* kötetében pedig így emlékezik meg nyelvünkről: „A magyar nyelv egyetlen darabból álló terméskő, melyen az idő viharai karcolást sem ejtettek... a magyar nyelv eredetisége csodálatos”.

Az ősi magyar írás eredetéről sok nézet alakult ki; egyik sem meggyőző. A türkök írása a

szászánida pehlevi írással van legközelebbi rokonságban (Thomsen, Németh Gyula), amely feltehetően szogd közvetítéssel jutott el a türkökhöz. Vannak (Györffy Dezső), akik írásunkat a mínosi írásból, mások (Campbell, Bakay Kornél) viszont a sumer és az egyiptomi képírásból vezetik le mondván, hogy a fóníciaiak az egyiptomi képírásból elsősorban a mássalhangzós csoportjelekből fejlesztették ki a rovásírást, az első betűírást. *Akármelyik kultúrterületről származtatjuk is a magyar írásbeliséget, kapcsolatai nem az Urál-vidékére, hanem az ókori magaskultúrák világába vezetnek.* Az óshorezmi és „az ősi magyar írás” jeleinek nagyszámú egyezése arról tanúskodik, hogy a magyar írás jelkészlete már a Kr. előtti második évezredben „összeállt”.

A tászoktetői rovásfelirat

Őseink írásának első anyaga feltehetően a fa volt, íróeszköze pedig a véső vagy valamilyen éles szerszám lehetett, mellyel a fába vésték, rótták írásukat. Nyilvánvaló – ahogyan erről a kínai év-

könyvek is megemlékeznek – a hunok lággy anyagra is írtak, ezek azonban csak elenyésző mennyiségben maradtak meg. *Mivel a rovás nehéz mesterség volt ezért törekedtek a rövidítésekre, hogy*

kevés jellel sok jelentést fejezhessenek ki. A rovó rövidítéseit a magyar nyelv törvényeihez igazította, afféle „gyorsírási” rendszerrel dolgozott. Ősi írásunkban minden hangra – szótagra – önálló jellel használtak, ezért nyelvünket csak ősi rovásírásunkkal lehet leírni, kifejezni és gyerekeinket csak ennek szellemében lehet a magyar írást és olvasást ma is tanítani. (Ma azért van annyi dyslexiás gyermek, mert az „angolszász” módszerrel akarják a fiatalokat magyar nyelvre tanítani.) Amikor a magyarság áttért a latin betűs írásra, a latinban 13 hangunkra (dzs, stb.) nem volt jel, ezért olyan nyelvezet jött létre, amelyet a magyar ember sohasem beszélt. Mivel jelentősebb rovásfelirataink először Erdély területéről kerültek elő (Tászoktető, Énlaka stb.), ezért ezt az írást tévesen „székely-magyar” rovásírásnak nevezték, holott ez az írás sem a székelyekhez nem köthető, sem pedig rovásírás nem volt.

Az ősi magyar írás kutatása

Krónikásaink hagyománya írásunkat „hun” vagy „szkíta” írás néven emlegetik. *Kézai Simon*nál a XIII. században „a székelyek betűiről” olvassunk. *Kálti Márk*, majd a *Bécsi Krónika* a XIV. században azt írja, hogy „a székelyek, akik a szkíta betűket még nem felejtették el, nem papírra írnak, hanem pálcákra rónak, kevés jellel sok értelmet fejeznek ki”. *Bonfini*nél ezt olvassuk: „a székelyeknek szkítiai betűik vannak”, *Székely István* pedig 1559-ben arról tudósít, hogy „a székelyek hunniabeli módra székely betűkkel élnek mind e napiglan”.

A sors mostohán bánt rovás emlékeinkkel, hisz Magyarország éghajlata és talajviszonyai nem konzerválják a fát és azon lág anyagokat, amelyre annak idején írtak. A természeti erők pusztító hatását még hatványozta a szándékolt megsemmisítés akár vallási, akár politikai okból. Az ősi magyar írás a katolikus egyház szemében „tiltott írásnak” számított. Szent István törvényei között olvassuk: „A régi magyar betűk és vésetek, a jobbról balra való pogány írás megszüntetődjék és helyébe latin betűk használtassanak... A beadott iratok és vésetek tűzzel-vassal pusztítottassanak el, hogy ezek kiirtásával a pogány vallásra emlékezés, visszavágyódás megszüntetődjék”. (A „pogány írással írt” imakönyvek elégetése bizonyí-

téka annak, hogy az ősi magyar írással nemcsak véstek, hanem írtak is). Hogy az ősi magyar írás a tiltások ellenére továbbra is használatban volt, arra bizonyíték Mátyás király 1478-as évi ediktumának 5. cikkelye, amelyben a király megparancsolja, hogy „a falusi bírák kötelesek minden vármegyében a rovásnyelveket lajstromokban a megye elé terjeszteni”.

Telegdi János 1598-ban a „Rudimenta, a hunok régi nyelvének elemei rövid kérdésekben és feleletekben összefoglalva” című munkájában összefoglalja ugyan az ősi magyar írás szabályait, de rövidítéseket és magánhangzós vonzatokat (ligatúrákat) nem használt, viszont azelőtt soha nem létezett magánhangzókat gyártott és az amúgy hasznosnak vélt munkájával „tönkretette” az ősi magyar írás szellemét. *Bél Mátyás* 1718-ban még bátran ír a „hun-szkíta” írásról, a monarchia kancelláriája által irányított *Hunfalvy Pál* pedig már „koholmányoknak” minősíti az előkerült rovás emlékeket. *Nagy Géza* 1890-ben „türk írásnak” nevezi ősi írásunkat, *Fischer Károly Antal* pedig a századfordulón a Tászoktető-i hosszú rovás emléket, – amelyet a románok eltüntettek – „hunmagyar” írásnak titulálja. Ettől kezdve kétfelé vált az ősi magyar íráskutatás: a monarchiát, majd a bolsevik ideológiát kiszolgálók előbb elhallgattatni próbálták az ősi írásunkkal foglalkozókat, majd annak jelentőségét lekicsinyelték, hiszen ez azt jelentette a magyarok számára, hogy ősünk magas kultúrával érkeztek Európába. A monarchiát kiszolgálók ideológiáját az „akadémikusok” vették át; *Róna-Tas András* szerint az ősi magyar írás eredete tisztázatlan, szerinte az a sémi írás családdal mutat rokonságot. *Sándor Klára* pedig az ősi magyar írást még kutatásra méltónak sem tartja. Erről írja *Bakay Kornél*: „Amikor a Kárpát-medencében és főleg Erdély területén egymás után kerülnek elő rovásírásos nyelv emlékeink, az akadémikusok kiderítették, hogy csupán a türk rovásírás átvételéről van szó, ősi írásunk nem is volt”. A magyarok viszont gyűjtötték, elolvasták és publikálták a rovás emlékeket. *Püspöki Nagy Péter* írja, hogy „a magyar nemzeti írás esetében olyan írásrendszerrel van dolgunk, melynek 24-27 betűje önálló alkotás”. Egyre több munka jelent meg *Németh Gyula*, *Ferenczi Géza*, *Vékony Gábor*, *Forrai Sándor* és *Varga Géza* tollából. *Sebestyén Gyulánál* olvassuk: „Az, amit a feledés és

ROVÁSÍRÁS TÖRTÉNET

a bizonytalanság ködéből kibontakozó magyar rovásírás most az egyetemes írástörténetnek nyújt, az epigráfia legnagyobb csodái közé tartozik. Nemzetünk a művelt emberiség legértékesebb ókori örökségének részese volt, és élni is tudott vele”.

Rovás emlékek a magyarok őshazájából és átmeneti szállásaik területéről

– A hunok rovás emlékei. A belső-ázsiai hun írás-maradványok a Bajkál-tó és a Léna-folyó vidékéről, a Jenyiszeji vidékéről, a Mongol Köztársaság területéről, az Altaj-hegység vidékéről,

Kelet-Turkesztánból (beleértve Dunhuangot is), Kirgízia-Kazakisztán területéről valamint Fergana, az Alaj-hegység és Észak-Toharisztán vidékéről került elő. Hogy az európai hunok ismerték az írást, arról *Priszkosz* rhétor tudósít, aki említi Attila leveleit és azt, hogy megbízottjaik is feljegyzett lajstromokból olvasták fel a rómaiakhoz szökött hunok neveit. A VI. században élt *Ménander Protektor*tól megtudjuk, hogy a bizánci császár a türk követektől szkíta írással írt levelet kapott, amelyet tolmácsok segítségével olvasott el („miután a király [Jusztinosz császár] a tolmácsok segítségével a szkíta írást elolvasta, szívesen bocsátá maga elé a követséget”).

Hunok írásjelei, amelyeken szállásterületük határát, a víz- és a legelő használati jogát rögzítik (Tovuudorzsin Szandzsmitov, Ulánbátor 1995.)

Az első belső-ázsiai rovás emlék *Hszincsiang*-ból, a Góbi-sivatag peremvidékéről került elő a Kr. előtti 2000. évben, a Hszia kínai dinasztia idejéből két un. kerekasztal sírból. A sírokban európai szőke hajú emberek feküdtek varrt nad-

rágban, tehénbőr saruval és nemezsapkával. A fátáblákon található – még publikálatlan – írás a kínai szakemberek szerint „tielő, illetve hun” jellegű. *Abagántól* 8 km-re tetőcserepeken kerültek elő hun feliratok a Kr. előtti 100 körüli időből. A

Nojon Uula-i Dzsuraamt-völgyből; csi-festéses csészek alján voltak hun rovásfeliratok. *Csoibalszan* *aimag* területén levő *Baruun Döröö* helység hun várából szintén tetőcserepeken voltak hun rovásfeliratok. A mongol *Natcogdorju Sh.* Mongólia különböző területeiről előkerült írások alapján 13 olyan hsziungu írásjelet közöl, amelyek azonosak a magyar írásjelekkel.

Az ősi magyar íráshoz igen közel álló írás- emlékek a Hun Birodalom *Altaj-vidéki* központjából származnak: az *Uruzgan* közeléből előkerült írásos kövön a „jabuga” (jobbágy?) szó olvasható; a baktriai *Tocsi-völgyi* sírfeliratok ligatúrái olyanok, amilyenek a Kárpát-medencében is előfordulnak. *Kizil* mellett egy manicheus falfestményen puha ecsettel ősi türk írásos szöveg olvasható. A már említett mongóliai *Nojon Uulából* (Noin Ulából) folyamatosan sok írásmaradvány került elő.

– A „szkíta-magyar” rovásírás. A Kr. előtti V-III. századból *Alma-Atától* 45 km-nyire a Tien-san lejtőinél Isszik területéről 45 halomsír került elő. Az egyik sírban egy szaka (szkíta) harcost találtak, akinek süvegét, csizmáját állatábrázolásos aranylemezek borították. Az egyik ezüstcsészén 26 jelet tartalmazó szöveg került elő, amelyet a szakemberek olyan „hun írásnak” határoztak, amelyben 14 türk jel is előfordul. A jelek közül 7 a nagyszentmiklósi kincsen is megtalálható. A szkíta-magyar rovásíráshoz tartozó minden bizonynyal a Kárpát-medencében készült balta került elő az itáliai *campagnai* mezőn. Ehhez hasonló leletet találtak *Radocsányban* is.

– Az „ötörök” (türk) írásrendszer kialakulása a Kr. előtti VIII-VII. századig vezethető vissza. A Kr. utáni VI. századi Kínai Évkönyvek biznysága szerint „a türkök szerződés végett fára véstek jeleket”; ez azt jelenti, hogy a türköknek a kínaiakéhoz hasonló írásuk nem volt, a kínai források „türk és hun írástechnikáról” árulkodnak. Az eddig ismert belső-ázsiai rovásírásos emlékek száma ma már 250 fölötti. Az ismert és megfejtett türk rovásírások zöme a VI-VIII. századok közötti időre datálható. Mongólia területéről már hosszabb papír- vagy bőr alapra festett szövegek is származnak.

A *Horezm* területén levő *Koy-Krylgan-Kala-i* palotaromok területéről cserépedényeken olyan mássalhangzós szöveg olvasható, amelyen a ma-

gyar „hombár”-szó is szerepel. 658-753 közötti időből *Top-Kalából* származik halotti hamvvederen talált írás, amelyen többek között a „kangar” és a „szabir” szavak olvashatók ki. Az Altaj-Szaján vidéken a legismertebb írás-maradványok *Szulek* és *Morosova* városok közeléből kerültek ki; ezeket többen „szkíta” rovás emlékeknek tartják. Egyik nyilazó vadász- és szarvasjelenet szövegének magyar megfejtése Szabó Árpád olvasatában: „Ő visz, űz, jó e nyilad, sok tinó nyilazz. Sivítson friss íj, itt is”. Sok rovásszöveggel teleírt „szarvasos kő” került elő az V. századból a karaszuki és a tagáji kultúra területéről. Ezek a feliratok már minden lényeges jegyükben azonosak a magyarországi írás emlékekkel. Az Altaj-vidéki *Uibatból* és *Tsirkovból* származó köveken a „tengri”, a „gyöngy”, a „teremtő”, az „ég”, a „kurgán”, a „tárkány” szavak és a méltóságnevek („sád”, „tarkány”, „tardos”, „tegin”) olvashatók. Az *Ihe hösütüi* feliratok tartalmilag egészítik ki *Tonjukuk*, *Köl tegin* és *Bilge kagán* igen hosszú szövegű emléktábláit. A Türk Kánság idejéből Mongólia területéről igen sok íráslelőhelyünk van, pl. *Köli csor*, *Ong*, *Tajhir*, *Tez*, *Terh*, *Ömnö Gobi*, *Arhangaj*, *Bulgan*, *Hovd*, *Bat sirét*, *Gobi Altaj*, *Bajan Hongur*, *Arhangaj* stb. A *Szine uszui* ujjur rovásfeliratban ott találjuk a kazár nevet „qasar” formában. Ulánbátor közelében levő *Bugat* város közeléből táncoló alakok festménye mellett ősi írásszövegek kerültek elő; különösen hosszú írásos szöveg származik a *Tajhír-szikla* oldaláról. Az Ar-Arkasu-hegység egyik völgyében levő *Szudzsi-dombról* ujjur írás származik, ahol már a tamgák (összevont családjegyek) is megjelennek. Mongóliában 1995-ben a rovás emlékekről összefoglaló munka jelent meg *Tovuudordzsín Szandzsziátív tollából; a mongóliai írásjelek és a magyar írásjelek között 13 ugyanazon formában jelenik meg.*

A türk rovásfeliratok legnagyobbikát az *orhoni feliratok* alkotják. A keleti türkök 630-ban *Elteris kagán* és kormányzója *Tonjukuk* vezetésével felszabadultak a kínai uralom alól. *Elteris* 691-ben bekövetkezett halála után, fia *Bilge kagán* uralkodott, kinek fő támasza öccse, *Kül tegin* volt. *Tonjukuk* halála után 720 táján állították *Tonjukuk* emlékoszlopát az *Orhon* mellékfolyója, a *Tola* partján; *Kül tegin* 731-ben és *Bilge kagán* 734-ben bekövetkezett halála után pedig a két 2,5 méter magas emlékoszlopot ugyanott emeltek.

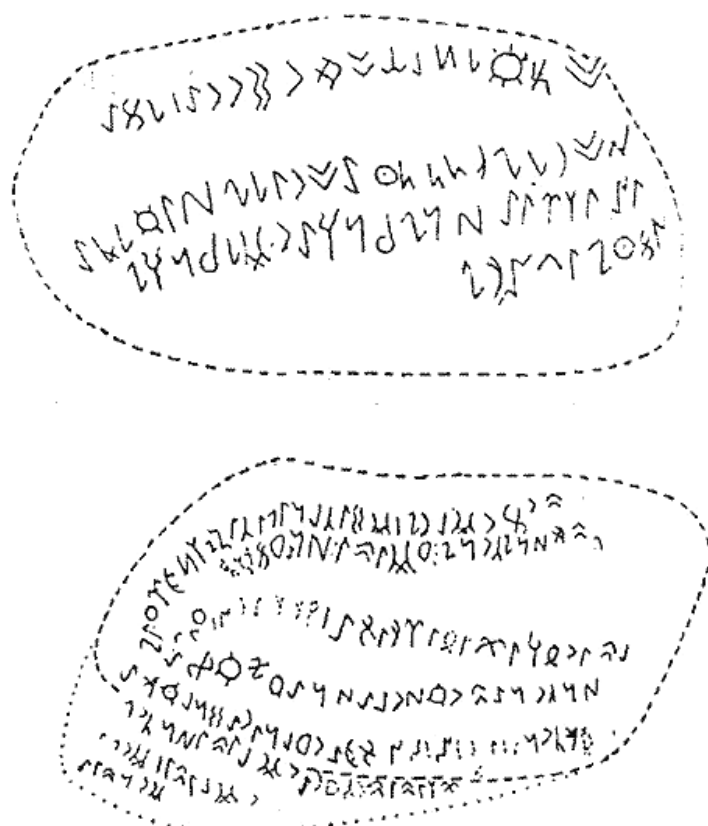
ROVÁSÍRÁS TÖRTÉNET

Mindhárom emlékoszlop négy falát felírat borítja; Tonjukukén csak türk rovásírás, Kül tegin és Bilge kagán emlékoszlopának az egyik oldalán kínai felírat is olvasható ugyanazzal a szöveggel, amely a többi oldalon török nyelvű írással van felvésve. E 38 betűs rovásírás fejlett rendszerről tanúskodik.

V-VI. századból származó fára, bőrre és papírra rótt tohár, szogd és ótörök feliratokat Stein Aurél talált *Hotanban* és *Dunhuangban*. Egyik igen értékes darab az a türk írással írt könyv, amely Belső-Ázsia hitvilágával foglalkozik – ezek a leletek is bizonyítják, hogy a törköknek „írása” és nem „rovásírása” volt. A Kínai Évkönyvek 20 szien-pi nyelven írt könyvnek emlékét őrzik. Ugyancsak kínai feljegyzésekből tudjuk, hogy T'o-po türk kagán 572-ben követei útján buddhista szent könyveket kért a kínai C'i császártól, amelyeket le is fordítottak a „türkök nyelvére”. Ezt bizonyítja az Aranyszájú Szent János is aki leírja, hogy „a szkíták (a hunok) lefordították a Szentírást saját nyelvükre”.

– *Levédia és Eteköz rovásos emlékei*. Az elmúlt évtizedekben nagy mértékben megsaporodtak a kelet-európai „ősi magyar jellegű írást” tartalmazó régészeti leletek, amelyeknek segítségé-

vel térben és időben össze tudjuk kapcsolni a belső-ázsiai és a Kárpát-medencei írásleleteket. Nagy részük nincs még tudományosan publikálva. A – többnyire orosz – szerző e feliratokat „kazár”, „besenyő”, „szabír” vagy „protobolgár” írásoknak határozza. A Kaukázus északi lejtőinél levő *Karacsajevszk-i* írás átmenetet képez a belső-ázsiai és a magyar szövegek között. „Szabir” munkának tekinthető a *Talasz-völgyi* négy oldalán teleírt rovásbot. Az Eliszta várostól 15 kilométerre levő *Ermen Tolga* helységből marhakoponyán találtak írásjegyeket. *Szmolenszkből* kazár írásnak határozott gránittömbök kerültek elő. A *Szarkel-i* kazár erődtmény tégláiba már rövidítéses szöveget karcoltak bele. A Don völgyében levő *Novocserkaszból* két rovásfeliratos cserépkulacs származik; a rajta levő rovásjegyek megegyeznek a *Majackoje Gorogyiscéből* (a majaki erődből) származó krétatömbbe vésett 30 írásjellel. Rovás-szövegek származnak a *Humara-i* várból téglákon és marhakoponyákon. A Don-vidék legjelentősebb rovás emléke *Dimitrijevszkből* származik, ahol az írást pálcikákra vésték fel. E területről M.I. Artamonov még sok „kazár” és „besenyő” rovás emléket gyűjtött össze.

Rovásfelírat a turkesztáni Talasz-völgyből

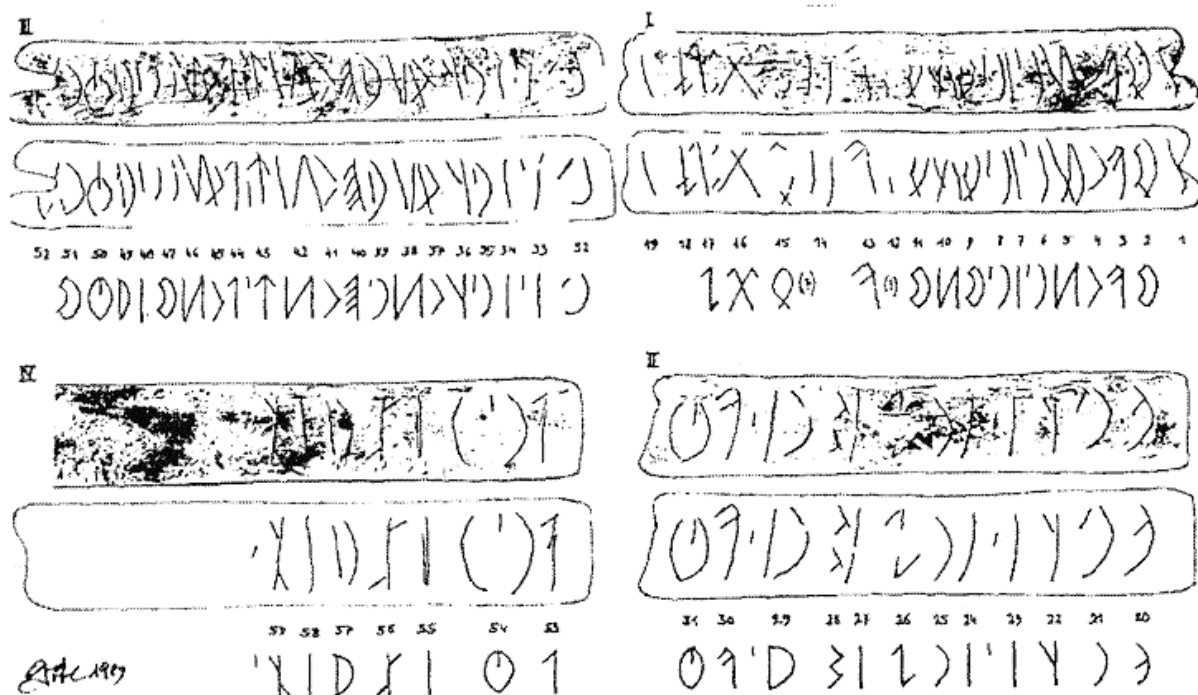
Rovásírás-emlékek a Kárpát-medencéből és szomszédságából

– *A Tatárlakai-i ősi írás.* Az erdélyi Tatárlakán 1961-ben N. Vlása kolozsvári régész hamuval telt gödör fenekén 26 agyagszobrocskát, két kőfigurát, egy tengeri kagylóból készített karperecet, két rajzos agyagtáblácskát és egy „képírással” korongot talált. A mintegy 6500 éves korong helyi agyagból készült és a jelek bekarcolása után került kiégetésre. A korongot egy függőleges és egy vízszintes átló négy mezőre osztja, minden mezőben képek láthatók. A korong 4 képjele közül 6 az ősi magyar írás jeleivel megegyezik. Megemlíthető a Tatárlakától 20 kilométerre levő *Tordos*, ahol Torma Zsófia 1875-ben írásos agyagkorongocskákat és cserépdarabokat talált. A közel 4500 évesnek határozott leleteken ékírás jellegű képírással és zömében lineáris, azaz vonal-írással jelek találhatók. Hasonló leletek kerültek elő Balkánról *Karanovóban*, *Sitovóban*, *Vincán* és *Gardiscinában*. A leletekkel több neves kutató foglalkozott; csak annyit sikerült megállapítani, hogy a karcolatok olyan őslakosságtól vagy ide került idegenektől származnak, akiknek krétai-mezopotámiai kapcsolataik voltak.

– *A nagyszentmiklósi aranykincs rovásfeliratai.* A Torontál megyei Nagyszentmiklóson 1799-ben Nákó Kristóf udvarán, az Aranka-patak partján veremésás közben Vuin Néra jobbagy-asszony 23 darab különböző formájú aranyedényt talált; a leletegyüttes egy férfi- és egy női fejedelmi készletből áll. Gazdagságáról „Attila kincsének” nevezték. Előbb kereskedők vásárolták meg, majd Ferenc császár parancsára Ausztria tette rá kezét. A VIII-IX. századnak – mások szerint V. századnak – határozott edények több, mint a felén – a „női készleten” – rovásfelirat van. A leleten háromféle rovásemlék található; egy görög betűs görög nyelvű, egy görög betűs nem görög nyelvű és egy türk rovásírással felírt. A feliratok megfejtésével sokan foglalkoztak; egyértelmű olvasatuk máig sincs. A hun, „ősmagyar” esetleg besenyő szövegben sok magyar szó is előfordul („anya”, „Isten”, „áldja”, „Ilona”, „kenéz”, „pecsenyég” stb.). *Forrai Sándor* szerint a 24 féle jelnek 68%-a „magyar”.

– *Hun és avar rovás emlékek a Kárpát-medencében és környékén.* 1909-ben *Ladánybenén* III-V. századi szarmata-humak határozott sírból cserépedényeken égetés előtt belekarcolt belső-ázsiai írásjegyek kerültek elő. A *Szeged-Nagyszéksós-i* hun kincslelet csatján és szíjvégein ligatúrással belső-ázsiai írásjelek találhatók. A Kárpát-medence környékéről hun- és avar korinak határozott rovás emlékek a következők: a karinthiai *Gail-völgy-i* sziklákon, *Enns* vidékén cserépeken, *Oberflachban* ezüstkanálon, *Heidenheimben* avar szíjvégen, *Dobrudzsában* cserépeken, a romániai *Avarkapun* köcsögön, továbbá *Konstancából*, *Murfatlarból*, *Madarából*, *Aboba-Pliskából* és az ausztriai *Negauból* stb. Sajátos helyet foglal el rovásírással emlékeink között a svájci *Val d’Anniviers*-ből – az Anniviardok völgyéből – származó rovás emlékek. E svájci völgybe menekült hunok (vagy kalandozó magyar) elzárva környezetüktől szinte a máig megtartották kultúrájukat. Fischer Károly Antal 1896-ban Zürichben megjelent könyvében közli a völgy lakóinál máig élő családjegyeit (tamgáit), amelyek alkotó betűi azonosak az ősi magyar írásjegyeivel. Ezután egy forgatócsoport járt a völgyben Kiszely István vezetésével és egy 500 éves gerendára vésett rovás szöveget örökített meg, amelyet Forrai Sándor, Laczkovics András, Szörényi Levente és Szabó Árpád fejtettek meg. A szövegben 22 rovásjegy szerepel, ezekből a ligatúrák (rövidítések) száma 8.

Avar kori rovás emlékek közül jelentős a VII. századnak határozott *jánoshidai* és *alattányi* tűtartó, a *szentesi* csontlemez, és a *környei* íjlemez. A IX. századi *sopronkőhidai* sőtartón 3 és a *battonyai* avar gyűrűn 12 jel olvasható a következő megfejtéssel: „Dénes bég a kéb nép ura”. A közelmúltban nagy publicitást nyert az 1983-ban *Szarvason* talált VIII. századi avar tűtartó, amelyen 58 türk és „magyar” jel olvasható Vékony Gábor következő olvasatában: „Üngür démon ellen legyen itt ez a vas. E tű szúrja át a demont, tű, tű, aki a rosszat elvarrod. Aki elbontasz, egybeöltögetsz. Üngür démon, ne egyen meg engemet, üzd, emészd el őt Istenem!”. Ezen olvasatból az avarok magyar nyelven nyert bizonyítást.

A sarvasi avar tücartó négyoldalas felirata és rekonstrukciója

– Kunnak határozott és más Árpád-kori – esetleg XIV. századi – rovás emlékek kerültek elő Kiskunkerekegyházáról, Deszkről, Esztergomból, Székesfehérvárról, Hódmezővásárhelyről és Mezőberényről.

– „Magyar” és úgynevezett „székely-magyar” írás-rovás emlékek. Régebben „székely” rovásírásról beszéltek, mert az emlékek nagyjából Erdély területéről kerültek elő, mára már az egész Kárpát-medencéből ismerünk ősi írásunkat bizonyító leleteket. A Kárpát-medence ma más országhoz tartozó népei irigylve a magyarság ősi kultúráját sok írás emléket megsemmisítettek (legyalulták a tászoktetői sziklafeliratot, szétverték a körmöcbányai relikviákat stb.).

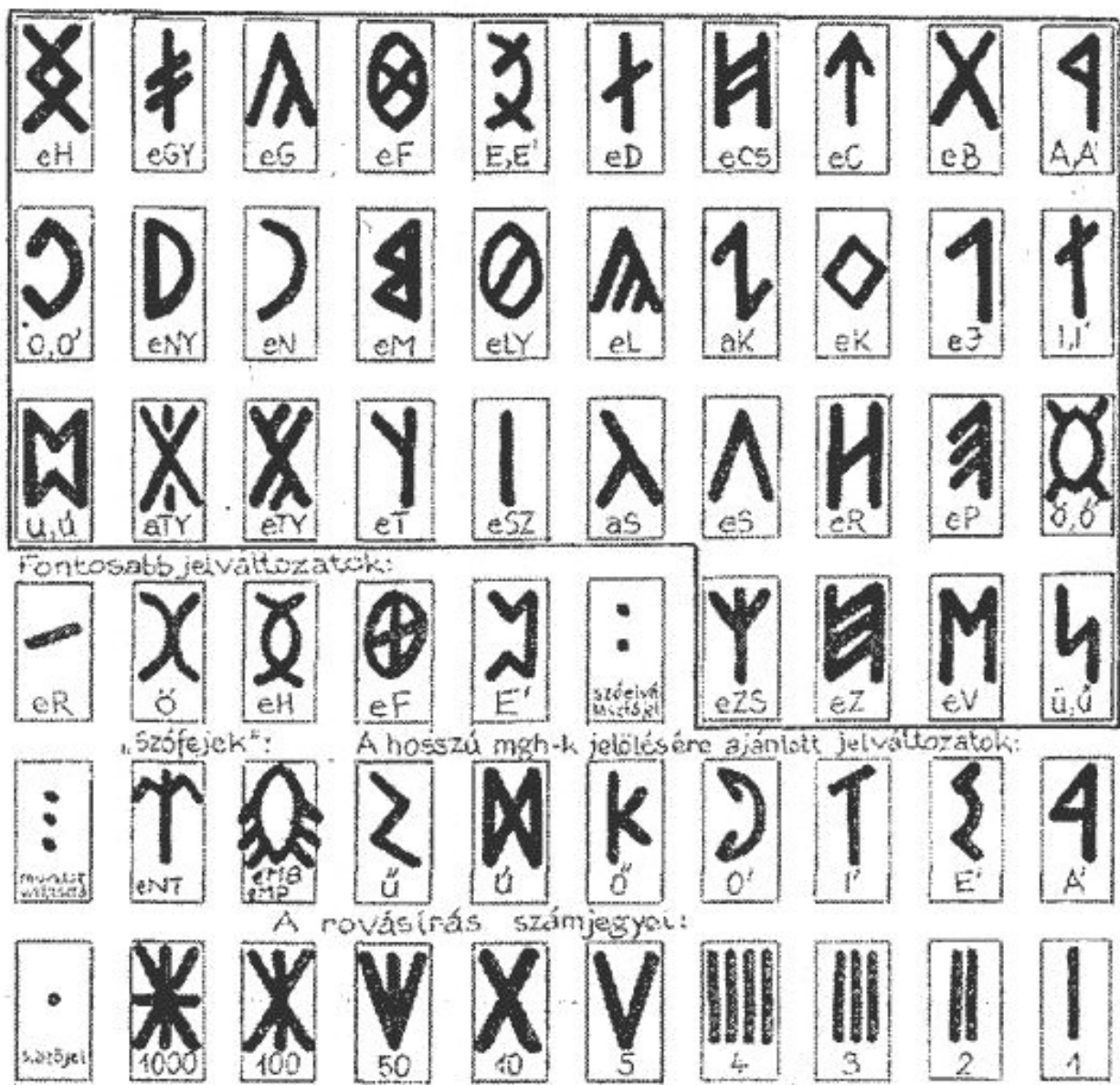
I. Epigráfiai (kőfeliratú vagy kővésetű és falra vésett) nyelv emlékeink a következő lelőhelyekről származnak: *Bodrog-Alsóbú*-ból X. századi agyafúvóka származik „fúnák” olvasattal. *Pécsett* kőbe vésett címerpajzsot találtak 1232-ből rövidítéses rendszerben a következő olvasattal: „Aba szentjei vagyunk, aki Eszter, Anna, Erzsébet”. *Vargyas* község alszegei templom-maradványaiból származó keresztelődencén „Mihály” kezdetű, még meg nem fejtett hosszabb szöveg olvasható. 1370-ből származik egy *kassai* kő „Kassai Jakab” megfejtéssel. A *pomázi Lugi-dűlő*ben „Szent Rókus” feliratos követ találtak. 1400-ra teszik a *székelydályai* templomban levő 9 méter hosszú és 9-22

cm magas hosszú feliratot. A *Székelyderzs-i* 1431-ből származó gótikus ablaknyílásban „Miklós kántor papatyá” szöveget olvashatjuk. A Hont megyei *Felsőszemeréden* az 1482-es évszám után az építő „Kürako János mester” nevét látjuk. Az erdélyi *Homoródkarácsonfán* egy XIII. század végi templom tornyán olvashatjuk: a „Homoródkarácsonfalviak mind ők, hun-székely írások” szöveget; ugyaninnen rótt betűs személynevet tartalmazó lőportartó szaru is került elő. A *Küküllő megyei Bonyhárol* 1327-ből faragott felírással kő származik. A *gelencei* katolikus templom 1497-ből való felirata: „Pál pap”. A *székelydályai* 1400-as évek végére keltezett református templom 9 méter hosszú felíratának olvasata éppúgy folyamatban van, mint az *aranyosszentmihályfalvi* hosszú szöveg. 1501-ből *Csík-szentmártonból* másolatban maradt fenn a katolikus templomban talált szöveg: „Úrnak születéstől fogván írnak ezeröttszázegy esztendőbe Mátyás, János, Estyán Kovács csináltak Mátyásmester, Gergelymester csinálták”. A *dálnoki* református templomból 1526-ből származik két soros okkerfestéssel írt falszöveg. A *kilyéni* unitárius templomban vakolatba karcolt rovásjegyek láthatók. 1515-ben a *Konstaninápolyba* utazó magyar küldöttség egyik tagja, Székely Tamás az „Elcsi Hán” (Követek Szállása) istállójának egyik külső márványkövére háromsoros fontos történeti eseményt tartalmazó írást karcolt. A *bereke-*

resztúri református templom XVI. század falában három bevéselt szöveg olvasható. A XVII. század végi aranyosszentmihályi református templomból is került elő ősi írás-maradvány. A rugonfalvi templom falába 1658-ban, az erdőszentgyörgyi templom tornyába az 1730-as években és a csík-szentmihályi templom falára 1797-ben véstek ősi betűinkkel szöveget. A Csík-megyei Ditrótól 12 kilométernyire 1500 méter tengerszint fölötti magasságban Tászkotetőn Kémenes Antal nyolc hosszú rovott szöveget mentett meg az utókornak.

II. Paleográfia (az írások) sorába tartozó és más (fémbe karcolt, botra és falra festett) rovás- emlékek a Kárpát-medencéből. Amíg az egyszerű

emberek továbbra is bicsakkal és vésővel a kezükben rótták-vésték a szövegeket, addig az értelmiségiek a tollat forgatva írták az ősi magyar írás, a „rovásírás” jegyeit. Ez utóbbi írások – mulékony anyaguk miatt – javarészt elvesztek. Az ősi írás Telegdi János Rudimentája (1598) után megváltozott, minden esetben leírták a magánhangzókat és a merev, zárt formájú írásjelek a könnyed íráshoz igazodva lendületesebbé, kalligrafikussá váltak. Az eredeti formák torzultak; a papír már nem kényszerítette az írókat arra, hogy kevés jeggyel sok értelmet fejezzen ki, ezért eltűntek a rövidítések és a vonzatok – a ligatúrák.

A Telegdi János (1598) féle székely-magyar rovásírás népszerűen használt betű- és számsora

Homokmégy-Halomról X. századi csontborítású tegezszájon került elő rótt szöveg. *Szabadbattyánból* honfoglalás kori – vagy korábbi – bronz övecsaton a következő szöveg olvasható: „Szaboles s ők is avatják, jó lovon így”. A Kalocsa melletti *Halom* lelőhelyről származik egy honfoglaló csont tegezveret „kagánomnak” olvasattal. *Esztergomból* rovásírásos pecsétgyűrű, a „Kaszás P.M.” szöveg olvasható. *Hódmezővásárhely-Kenyeresér dűlőből* rovásírásos gyűrű származik „Idis nemes kisesek, adjik Isten” szöveggel. A XV. századi *Suki Benedek* kelyhén is rovásszöveg olvasható. *Luigi Fernando Marsigli* olasz gróf, hadmérnök 1690-ben egy botot talált, „melyről kiderült, hogy a székelyek névünnepeit tartalmazza rovott betűkkel írva”. Marsigli nyolc lapra lemásolta a botra négy sorban írt 150 cm hosszú és 3 cm átmérőjű bot összes betűjét a Bolognai Egyetemi Könyvtár számára, amely bot „a magyar rovásírás korának egyik legfejlettebb rövidítéses írása volt” (Forrai Sándor). A naptár kezdetének ideje az 1200-as évek vége, az 1300-as évek eleje, „a székelyeknek a keresztény hitre való térésének kezdete”. A naptáron az állandó ünnepek vannak feltüntetve. A kiírt jelek száma 671 jel, a kihagyott (rövidített) jeleké 243.

A morvaországi *Nikolsburg-i* (ma: Mikulovoi) könyvtár egyik 1483-as ősnymtatványának később kötött borítójának belső oldala őrizte meg azt a rovásírásos ábécét, amelyet egy deszkalapról másoltak le. Az 1488-ra keltezett szöveg 35 egyszerű és 15 összetett jelet tartalmaz és azok fölött latin betűs átírásai láthatók. 1516-ból származik egy fa edzőedény rovásszöveggel; ezt az edényt a *Székelyudvarhelyi Múzeum* őrizi. Az Udvarhely megyei *Bögöz* község templomában egy 1481-1530 közötti időből származó freskó alatt „Atya Istin” szöveg olvasható. *Telegdi János* 1598-ban írta rovásírásos tankönyvét, amelyre az összes későbbi tollal írt magyar rovásírásos szövegek alapulnak. A kötetben olvassuk: „Székelyföldön a rovásírást még tanítják az iskolákban... *Egyedül ez az írás alkalmas a magyar nyelv lejegyzésére*”. *Szamosközi István* Rudolf császár ellen 1604-ben ironikus verset írt In Rudolfum Caesarem címmel, amelyben a korholó kifejezéseket ősi írásunkkal írta le, hogy az osztrákok ne tudják elolvasni. Ez az első rovásjegyekkel írt idegen nyelvű szöveg. *Szamosközi István* amúgy a firenzei *Maurenzia*

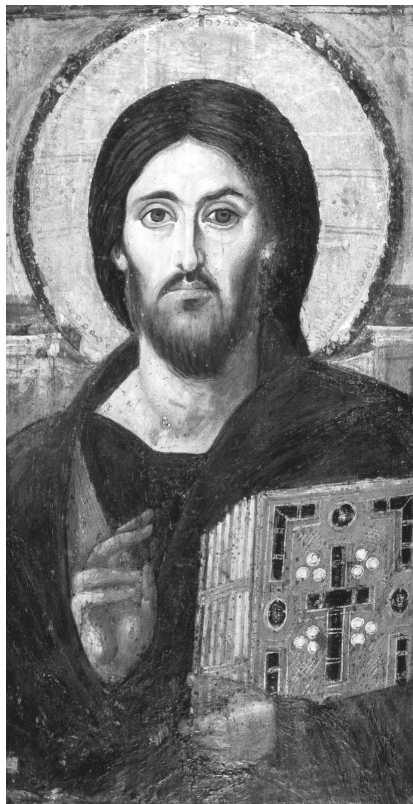
hercegi könyvtárban ősi belső-ázsiai rovásírásokat tanulmányozott.

Miskolczi Csulyák István 1609-ben rovásírásos ábécét jegyzett le. *Komáromi Csipkés György* emlékkönyvében a következő ősi írásos bejegyzést olvashatjuk: „Elég énnekem az Isten kegyelme, te ismérd meg magadat”. *Miskolczi Csulyák Gáspár* 1654-es szövege így olvasható: „Légy hú mindhalálig és teneked adom az életnek koronáját”. További ősi magyar írásemlékeink a *Gyulafehérvári Kollégium* sáfárjának rovásírásos borjegyzése 1655-ből, az *Énlaka-i* unitárius templom kazettás mennyezetének felirata: „Egy az Isten. Georgius Musnai diakon 1668” szöveggel. *Kájoni János* 1673-ban gyűjtött betűsorainak szövege: „Isten dicsőíttessék mind örökké! Amen. Napról napra hirdettessék az ő neve. Amen”. Ismerjük *Szentiványi Dániel* rovásírásos ábécéjét 1678-ból, a „*Magyar ábécét*” 1680-ból, a *kibédi* lőportartó szarú feliratát a XVII. századból, a *csejdi* református templom szemöldökfáján levő szöveget 1681-ből, a *szokolmai* fakupa szövegét a XVIII. század elejéről, a *makfalvai* rovásémléket 1624-ből, *Otrokcsi Fóris Ferenc* rovásírását 1693-ból, a *Kapossi Sámuel* rovás-ábécéjét 1700-ból, a *marosvásárhelyi* rovás-ábécét 1702-ből, *Bél Mátyás* rovásémlékeit 1715-ből, a *csíkrákosi* Bogát-kápolna jeleit 1716-ból, a *mezőkeresztesi* rovásírásos emlékkövet 1730-ból, *Szentkirályi Sámuel* betűsorát 1730-ból, *Rettegi Iván* betűsorait 1740-ből, a *nagybányai*, a *tordai*, a *kecskeméti*, a *kiskunhalasi* rovásémlékeket, hiszen a Habsburg elnyomás idejében a magyarok saját írásukkal is magyarságuk ősiségét keresték és igazolták.

Az ősi magyar írás, a „magyar rovásírás” elsősorban mássalhangzós rövidítési rendszer révén egyedülálló szellemi kultúrkinccsünk. Írásunk belső-ázsiai eredetű; olyan nép írása, amelyet nemcsak a vezetők, de a köznép is használt. Ennek az írásnak a kialakulása, változása és terjedése a Kr. előtti VIII. századtól szinte a mai napig nyomon követhető. A 21 alapbetűjéből tizenhárom 2800 év alatt semmit sem változott; mai írásunkkal 2800 éves belső-ázsiai szövegeket el tudunk olvasni. *Fadrusz János* szobrász írta írásunkról 1902-ben: „A magyar rovás-írás ősi kultúránknak egy része, nemcsak emlék, de való eleven kincse a nemzetnek”.

Rostás László

A Sínai Szent Katalin kolostor Krisztus Ikonja

„...A 19. századra ugyanis a szerzetesek már csak annyit tudtak a könyvtárukról, hogy igen nagy (valóban, egyedül a vatikáni könyvtárral vetekszik a kódexek számában), és igen régi, de, hogy pontosan mi is van benne, azt már lassan elfeledték. Így, az erre járó nyugati filológusok (mint pl. Konstantin von Tischendorf) hatalmas könyvkupacokkal távoztak. Ők aztán hamar felismerték, hogy felbecsülhetetlen értéket szereztek. A Sínai Kódex ugyanis – mint a Szentírás legrégebb ismert fennmaradt forrása – talán a legtöbb információt hordozza minden könyv közül a kereszténység korai századairól. Legalább ilyen fontos a Szír Sínai Kódex, ami – mint sok más könyv is – úgynevezett palimpszeszt. Vagyis valamikor – elég régen, ez esetben a 8. században – az akkor érdektelennek tartott szöveget lekaparták az értékes pergamenlapokról és felülírták egy akkor érdekesebbnek tartott szöveggel. Ma ezeket már elég jól tudjuk rekonstruálni. Hogy értsük a Szír Sínai Kódex jelentőségét. Annak a nyelvnek közvetlen utódán írták, amit Jézus beszélt (az eltérés itt alig 300 év), így nagyjából ez a szöveg, ami a

legközelebb áll ahhoz, ahogy maga a kereszténység alapítója beszélhetett tanításairól (már, amikor nem görögül tette)...”

Forrás:

http://fotelkalandor.blog.hu/2014/02/18/maganyosan_a_pusztaban_a_szt_katalin_kolostor

Lássuk mit is üzenhet számunkra egy ilyen Iustinianus korából származó ősi mintára készült Krisztus ikon, mely alig különbözik az eredetiektől s vajon mi megértjük-e még az eredeti üzenetét ?

Jó ilyet tartani az otthonunkban? Nem lehet benne negatív dolog? Ezekre a kérdésekre válaszolhat-e más, vagy nekem kell kihámozni a mondanivalóból?

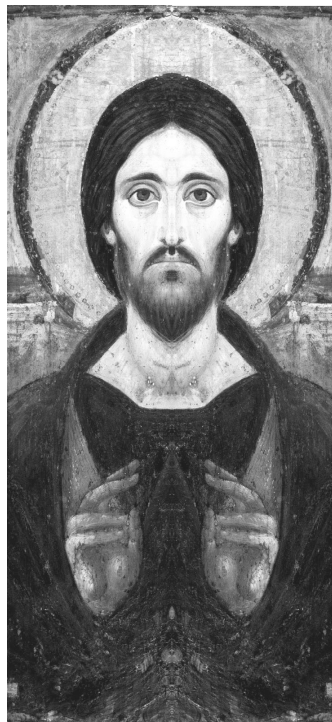
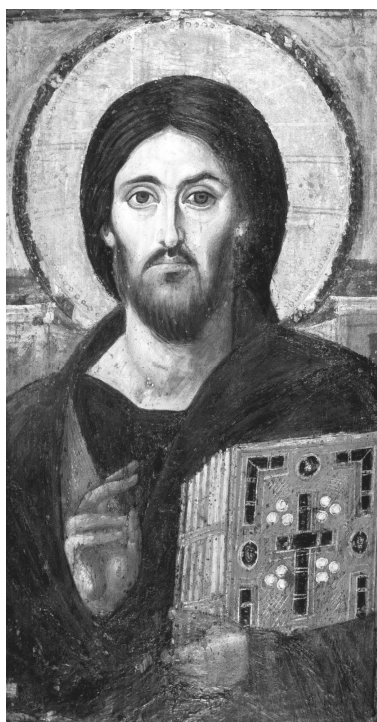
Az Isten bennünk él. Ha hívjuk, kérjük és ha feltételek szabása nélkül elcsendesülünk, válaszol nekünk, úgy is, hogy nem kérdezzük, mint ahogy a barátom (bar-ata-mu = fény atya fiú) arcán is ott látom ŐT, ÉLŐ VALLÓ-jában. Ezért nem kell hímezni-hámozni. JÓ ilyen képet otthon tartani, ha megérint bennünket mivel a bennünk lévő Is-

IKON ELEMZÉS

teni és Emberi kettősség valós ábrázatát, egységét jelzi, de nem tükörképként, mert az csak káprázat. Az életben az úton-járó változás az, ami örök és állandó. Hogy úton-járóként melyik utat járod, az határozza meg, hogy melyik benned élő minőség válik elsődlegessé. A Krisztusi minőség azt jelenti, hogy nincs tükörkép, nincs szimmetria, mert az mindig tükör által homályos. Erre legszebb példa, Szent Ferenc stigmatizációját bemutató kép. A bal kéz, az angyal bal kezéhez, a jobb kéz, a jobb kezéhez és így tovább. Tehát nem tükörkép!!! Ez a Szkíták térítőjeként ismert Szent András által is

járt Krisztusi keresztező út. Lásd a képet lejjebb...

Örülök, hogy erről beszélhetünk. Igen, mert üzent, mert megszólított. Az Ikonok üzenete és általános kifejtése ezen a honlapon <http://plebania.nefty.hu/karcolatok/ikonrol.html> megtalálható. Ez bizonyosságot nyújt számomra, hogy jól gondolom, hogy úgy van mint ahogy írtam. Az-az, hogy az ikon kettőssége a bennünk élő Isteni és a bennünk élő gyarló emberi élő valóság minősége.

I. ábra: A Sínai Szent Katalin kolostor Krisztus Ikonja

1a). ábra: eredeti

1b). ábra: az Isteni tükör

1c). ábra: Emberi tükör

Hogy jó-e, vagy lehet-e benne negatív dolog? A Teremtés könyvében a testet öltés után csak annyit mond a Teremtő, hogy látá, s hogy JÓ. Nem kicsit vagy nagyon és nem rosszabb, hanem csak annyi, hogy JÓ. Ez azért vala, mert az ember, mikor bármi eléje kerül akár gondolatban, szóban, cselekedetben, akkor azt nem kérdőjelezi meg, hanem elfogadja, mert dolga van vele. A Székely ember, ha dolga van valamivel, erre csak annyit mond: „Kipróbáljuk, s ha jó volt mehet, s ha nem volt jó nem mehet”. De kipróbálja, hiszen tudja, a csillagok neki út-at mutatnak. Ez kizárólag egyéni út, ugyanúgy mint a zarándoklat. Ha nem a Te utad, akkor azt a Teremtő jelzi és elveti, ha igen, akkor megtartja Neked.

Mit tart a kezében Krisztus, a Sínai kódexet? A Könyvet. A Könyv, görögül Biblia. A Könyv a tudás, a gnózis, mely csak a földi káprázat, Zárt állapotban csak a tudás utáni vágyat vágyakozást epedést jelzi. A benne lévő írás, gond-olat csak gondot, egyoldalú elfoglaltságot jelent. Nem enged semmit megélni teljességgel, ezért nem látod mi van benne, ezért ennek hiánya félelemben tart. A rajta lévő kövek, kristályok élettelen anyagi kincsek, melyek birtoklása szintén csak a félelmet fokozza. Félek ezek elvesztésétől, ezért magamhoz szorítom. Félek, hogy valaki belém lát. Félek, hogy nincs belőle elég s ezért nem vagyok biztonságban. De jelentheti a Biblia a báb-éli-t is (Báb = kapu, Éli = Isten). Az-Az, az Istenhez ve-

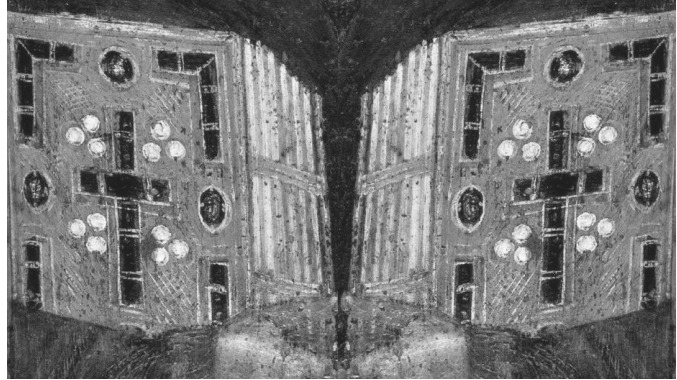

zető út anyagi világ felőli kapuját, gerjesztve azt az elérhetetlen vágyat, hogy az írás birtoklása nélkül a benne lévő misztérium az egyszerű ember

számára elérhetetlen itt a földön, s a könyvben lévő titkos tudásba való beavatás nélkül nem értelmezhető.

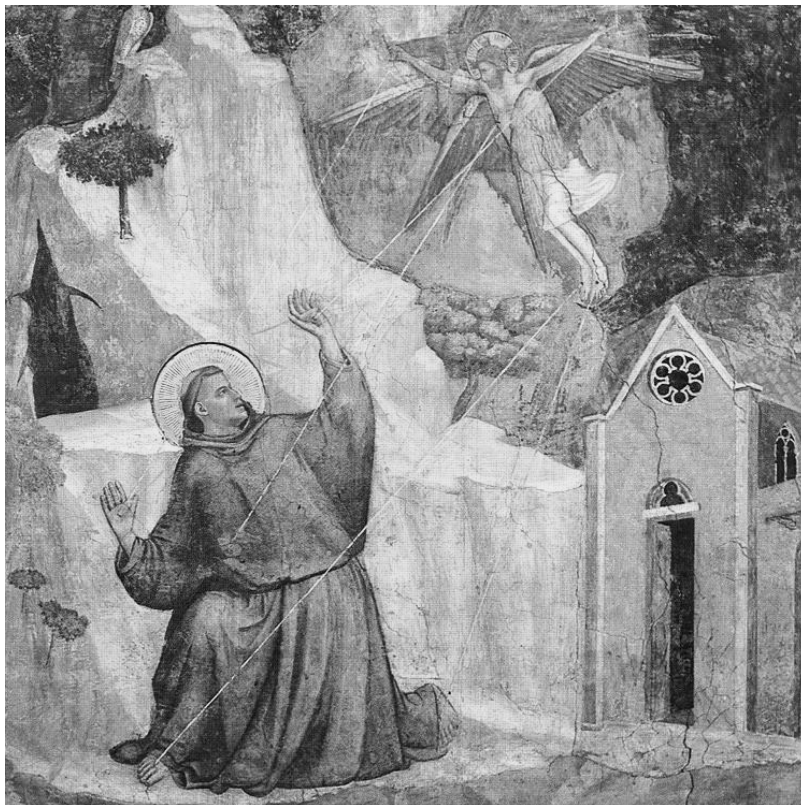
2a). ábra: eredeti „két-ős”

2b). ábra: Emberi tükör- „bánat könyv”

Vagy jelenthetné a Szent Ferenci értelemben vett tükröződő és Szent András által is képviselt látomást is, mely az úton járóknak nyitott könyv, mely az elhívásban látott D-Éli-Báb, (D=Dingir-Delelő-legmagasabb, Éli=Isten, Báb=kapu,) mint amit a Szent Ferenc Stigmatizációját ábrázoló kép is jelent? Ez nem könyv formában jelentkezik, hanem „könyű”-ként, (régies formában írva: KÖNVÜ) „öröm könny”-ként. Ez nem a földi szenvedést élő Krisztus, hanem Krisztus aláztos

örömtánca a „saját keresztje” körül. A földi szenvedést élő „bánat-könyv” pedig, csakis az anyagi világban való hit egységéből elvesztett rész hiányából adódó félelem adta sír-ás formában jelentkezik, mely nem azonos az asszonyi sír-at(a)s atyai formájával, mely nem a "könyvet" veszi elő, hanem az atyát hívja útítársul a siratásban. Tehát ez a "könyves" oldal a káprázat „emberi tükör”-anyagi oldala.

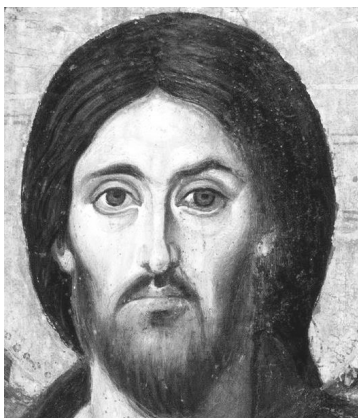
3). ábra: Szent Ferenc Stigmatizáció - Estigmatización de San Francisco, por Giotto

Hogy a Sínai kódexet, vagy mit tart a kezében Krisztus? Ez édes-mindegy. Nem ez a Lény-eG!

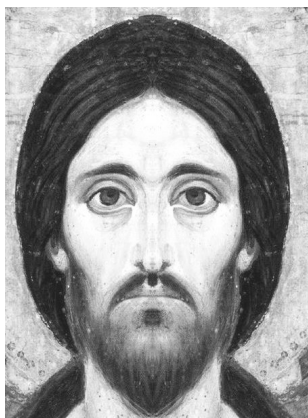

4). ábra: eredeti „két-ős” - baloldali keresztbe tett védő újjak

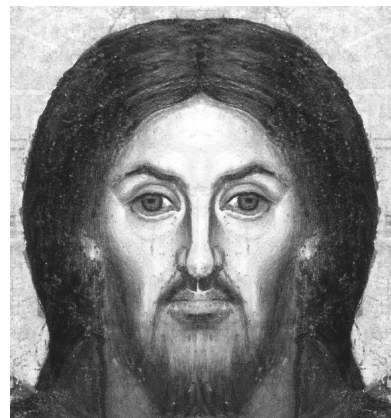
Az Isteni tükör – szellemi oldal jól elkülönül az Emberi tükör – anyagtól a szárnyal erősített védő kéztartásban, az ajkak finomságában, vastagságában, az arc jellegzetes vonásaiban (Isteni a pártus jelleg – pl. vékony ajkak stb., míg az Emberi a sémíta jelleg – pl. vastag kiforduló ajkak stb.) Jellegzetes különbségek találhatók a csakrák ábrázolásainál is.

5a). ábra: eredeti arc

5b). ábra: az Isteni arc tükör

5c). ábra: Emberi arc tükör

Például a torokcsakránál az Isteni a szárnyas angyali stigma, míg az emberi kifejezetten kiforduló alsó ajkú, ferde szemű, kosszarvú stigmájú ábrázolást takar.

6a). ábra: eredeti Torok-csakra

6b). ábra: az Isteni tükör Torok-csakra

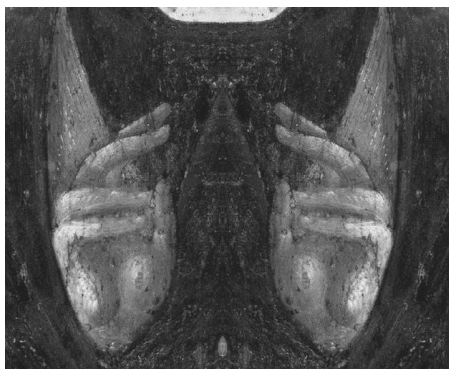
6c). ábra: Emberi tükör Torok-csakra

A szív csakrát a két eltérő ábra jelzi a kéz és a könyv, természetesen ugyanúgy, mint az imádságban is (a miatyánkban: „...bocsájtsd meg a vétkeinket (Isteni tükör - szárnyaló pusztázó kéz), miképpen mi is megbocsájtunk az ellenünk vétkezőknek (emberi tükör - az írás szerint melyet a könyv rejt)...” vagy az üdvözlégyben „...asszo-

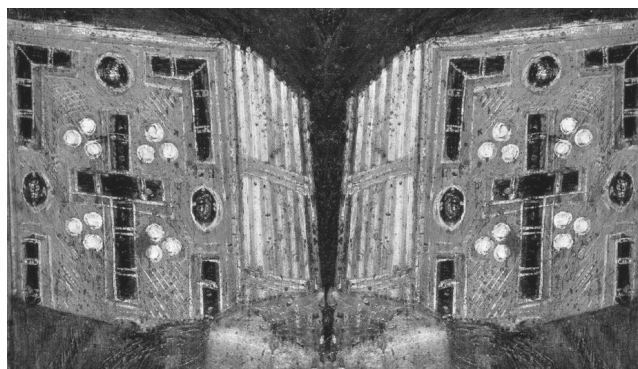
nyunk szűz Mária (emberi tükör - írás tabui szerint), Istennek szent anyja (Isteni tükör - a védelmet nyújtó pusztázó kéz, az egymást keresztező mutatoujjakkal)...”. Nyelvünkben az Ősi szó is a szüü szóval, mint szógyökérrel, kettős szívet jelöl mint ezt a schlagli szójegyzék – 1405 körül (szüü=szív, szüü-lő = szülő) is mutatja. (szüü=szű-ves, mint

Isteni tükör, mert jól csak a szívével lát az ember azaz a szeretetével – és **szüü**=szü-köl, mint az emberi tükör általi elhomályosult gyűlölet. A **szüü-lő** = szőlő, Isteni tükör nedűvé válva, a teremtett nap fényét sűríti a szőlő szemekben, melyek levéből készül a belső fény teljességét rejtő BoR, mely révülésben és az eucharisziában átváltozással idézi Jézus szent véréét. A **szüü-lő** = szü-lő, Embe-

ri tükör, mely a szeretet szerelmes erejében a női feleség elhívó lélek fényceppjéből, a férfi felség magja által megtestesítve anyaggá sűrítve Bő-Ünőségben (innen a bűnőség (Bő-Ünő = Bűn) fogalma, mely nem azonos a vétek fogalmával) (Bő-Ünő-ös-s-ég-ben) szerelmes gyermeket megszü-lő emberpár.

7b). ábra: az Isteni tükör szív-csakra

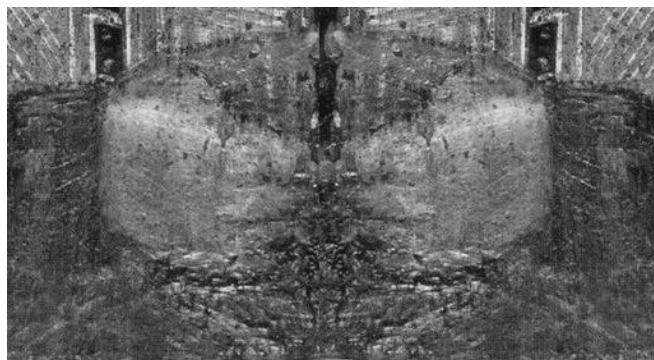

7c). ábra: Emberi tükör szív-csakra

A napfonadék, az Isteni minőségben nyitott BóR-dó alma (aóma), míg az emberi oldalon zárt, takart.

8b). ábra: az Isteni tükör napfonadék-csakra

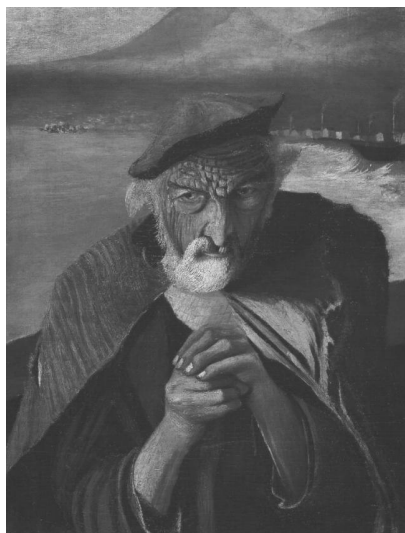

8c). ábra: Emberi tükör napfonadék-csakra

Maga az ikon nem csak az ortodox (lehet görög katolikus is) vallás sajátossága? Nem valláshoz kötött, hanem az egyéni vállaláshoz, viszont ezt most tudatosan az ortodoxok és a görög katolikusok vállalják fel. Gondoljunk csak a művészettörténet "ikonográfiai rend" fogalmára, mellyel nem csak a fenti két vallás alkotásait illetik.

Jól tudom, hogy a mi kultúránkban nincs ikonfestészet? A K-UL-TUR-A (K = aKa-d, a tudatunkban meg-aKadó, UL=fény, TUR=ragyogó pompás, A=Víz, apadás az atyától) az egyetemes (földi és égi) vizek ragyogó fényes szer-tartás rendjének műveltsége. Ha ennek része az IKON, akkor az, a "mienk" is. Ennek feltétele, hogy szá-

munkra ne kizárólagos értéket, hanem egyetemes ikonikus - jelzéserejű értéket közvetítsen, amivel egyfényegűen azonosulni tudunk. Éppen erre hívja fel a figyelmet az arc kettősségével megegyező ikon kettőssége, a bennünk élő Isteni és a bennünk élő gyarló emberi élő valóság minőségén keresztül. Vajon ennek alapján, az Őr-eG Hal(a-a)SZ képe Csontvárytól melynek üzenete (ATA és a sa-ATA-an) pontosan egyezik a sínai Krisztus ikon (isteni és az emberi) üzenetével, akkor ez nem a kultúránk része? Szerintem igen. Így, ennek egyik legszebb ábrázolása, (vagy magyar ikonja) a Csontváry Kosztká Tivadar, Öreg Halász képe.

9a.). ábra: Csontváry Kosztka T.
Az öreg halász

9b.-c.) ábra: Csontváry Kosztka T.
b.) az Isteni tükör- ATA, c.) Emberi tükör- sa-ATA-an

Kik hozták a szabályokat az ikon festészet sajátos jegyeire? Ez is egyfajta festőiskola volt?
A szabályokat az őrzők hozzák, akiknek a feladata az egyetemes értékek megőrzése átmentése egy jobb korba, mikor ismét lecsendesülnek az indulatok és az anyag-embert (Gólem) ismét felváltja az anya-szült-ember. Az őrzők feladata, hogy a Theokrácia, mint Isteni Teremtői Rend, ne legyen azonos a Technokráciával mint Anyagi Teremtői Rend-del, és sosem helyettesítsék a Demokráciával, az arctalan Démoni Teremtői Renddel. Ezért szükség van az egyetemes szabályok rögzítésére, átmentésére. Egyetemességénél fogva nem csak a festészetre vonatkoznak a szabályok. Ilyen például a Magyar nyelv is, mely nem származik sehonnan, mert Őt csak önmagával lehetne definiálni ami tatulológiát jelentene. Ezért Ő maga az anyanyelv, az ősforrás, mely élő minőségként emberi beavatkozás nélkül, az UDDU nergáli kiegyenlítőds szabálya alapján, az állandóan, változó, élő, világ mindenségének rendje alapján, mindig önmagából képes megújulni. Akinek szeme van a látásra az látja, akinek füle van a hallásra az hallja, de senki nem változtathat rajta az önös szűk-látókörű érdekeinek megfelelően, mert akkor az ellene fordul és elpusztítja.

Kérlek próbáld meg a kérdésekre válaszolni.

A válaszok Benned vannak, hiszen a feltett kérdésekre adott válaszok mindig újabb kérdéseket tesznek fel s erre csak is Te tudsz válaszolni ugyanúgy, mint a "fehér krizantén". (Kriz-An-Te-En) (Kriz-an = Krisztus-Ég, Te-En = felebarát-

ság) magyarul Krisztus éGi Te és Én mint felebarátod. Hát ezért viszünk krizantént a temetőbe halottak napján. Kérlek nézd és lásd a kép-ek káprázata helyett, az ábrák ábráz-attyát.

AZ IKONRÓL (melléklet)

Forrás:

<http://plebania.nefty.hu/karcolatok/ikonrol.html>

„Az egyházban a szent ikonok tisztelete igen nagy szerepet tölt be. Az ikon sokkal több egy egyszerű képnél, nem pusztán templomaink díszítését szolgálja, vagy a Szentírást illusztrálja. Az ikon a Szentírás tökéletes megfelelése, olyan gyöngyszem, amely ékítménye az egyház liturgikus ünnepének, életének. Egy olyan sajátos kép (arc), amelyet az egyház történelme során, a pogánysággal és az eretnkségekkel szembeni küzdelemben maga alakított ki, egy olyan képről, amelyért az ikonrombolás idején vértanúk és hitvallók sokasága vérével fizetett. Ezért az ikont és az egész egyházművészetet magát, az egyházon és annak életén kívül sem magyarázni, sem megérteni nem lehet. Az ikon tehát, mint szent ábrázolás az írott hagyományhoz és a szóbeli hagyományhoz hasonlóan, egyike az egyházi hagyomány megjelenési formáinak. Bátran és helyesen mondhatjuk így az ikont: *festett teológiának*.

Az *ikon* szó görög eredetű, jelentése kép, képmás. A keresztény művészet kialakulása idején ezen a szón a Megváltó, az Istenszülő, a szent-

tek, az angyalok és a szentírási történetek ábrázolásait értették, függetlenül attól, hogy az ábrázolás szobor volt-e, vagy falkép, vagy éppen táblakép, és függetlenül attól is, hogy milyen technikával készült. Ma az ikon szó főképp azt a táblaképet jelenti, amely lehet festett, faragott, vagy mozaikból készült stb.

Isten a béke és a rend Istene! Erre tanít mindannyiunkat az ikon, hogy egységben legyünk az Istennel, hogy egyek legyünk az Istennel, hogy mi mindannyian, akik megismertük a kinyilatkoztatás igazságát – az evangéliumot, az örömhírt –, eljussunk a Színeváltozás hegyére, az Isten dicsőségébe, az ő örök ünnepébe. Az új és soha ki nem alvó örök életre tanít az ikon! Az ikon tartalmát tekintve, valóságos lelki vezetés a keresztyén élet útján, különösen az imádságban: megmutatja nekünk, hogyan kell viselkednünk imádság közben, részint, hogyan kell viselkednünk Istennel szemben, részint pedig megmutatja, hogyan viszonyuljunk a bennünket körülvevő, lelkünkre ráfonódó világhoz. Az imádság nem más, mint beszélgetés Istennel, ezért kell, hogy az ember minél inkább kizárja minden igyekezetével a világ zaklatottságát. Az ikon előtti imádkozás, vagy az ikon csupán egyszerű szemlélése is szüntelenül arra emlékeztet bennünket, hogy aki hiszi, hogy teste feltámad az ítélet napján, annak minden fajta szennytől és bűntől érintetlenül és tisztán kell megőriznie magát. Ezért, legalább az imádságban zárjuk be lelkünk ajtaját, és törekedjünk arra, hogy testünk a Szentlélek kegyelme által megtanuljon Isten szent színe előtt leborulni, és újjáalkossuk a bűntől megromlott természetünket. Az ikon tehát út, az Istenhez találás útja, mert az egyetlen úton vezet, egyetlen cél felé: a Színeváltozás hegyére, vagyis Isten dicsőségébe. Amikor rátalálunk erre az útra, akkor ránk ragyog az *ikon fénye*, amely fényesség nem az arcoknak, a képnek megfestett természetes fényessége, hanem maga az isteni kegyelem ragyogott fel szívünk legbensejében. Feltáru az emberben és meg is valósul, hogy az örökkévaló isteni élet örökösei vagyunk. (v.ö.: Róm 8,20-21)

Az ikon furcsasága és szokatlansága nem más, mint az evangélium furcsasága és szokatlansága, az evangélium ugyanis nyílt kihívás minden világi bölcsességgel szemben. *Elpusztítom a bölcsék bölcsességét, és az okosak okosságát megsemmisítem. (Izajás 29,14)* Az evangélium a

Krisztusban való életre hív el minket és az ikon ezt az életet mutatja meg nekünk. Isten leereszkedik és megjelenik az embernek. Az ember pedig azzal válaszol, hogy felemelkedik Istenhez és életével belesimul a kapott kinyilatkoztatásba, az Isten kegyelmébe. Az ikon látható tanúságtétel, amely egyszerre szól az Istennek az emberhez leereszkedéséről és az embernek Isten felé törekvéséről. Amennyiben az egyház szava és éneke hallás által szenteli meg lelkünket, akkor az ikon (a kép) a látás által emeli fel szíveinket a Színeváltozás hegyére, magához a Teremtő Istenhez. *A test lámpása a szem, ezért, ha szemed tiszta, az egész tested világos lesz. (v.ö.: Mt 6,22)* Így válik az ikon, mint megtisztult képmás az emberben helyreállított isteni hasonlatosság megjelenítőjévé. Az ikon segít bennünket abban, hogy valóra válthassuk hivatásunkat, vagyis az isteni ősképünkhöz (ikonhoz) váljunk hasonlónak és megvalósítsuk földi zarándok életünkben azt, amit Jézus Krisztus nyilatkoztatott ki számunkra és adott át nekünk.

Kevés a szent ember, de a szentség feladat minden ember számára. Az ikon e szentség képmását, mint a világ jövő szentségének kinyilatkoztatását és mint a világ színeváltozásának tervét tárja elénk. Az ikon, tehát út, az új teremtés felé. *Akik az Úr dicsőségét szemlélik, ugyanarra a képmásra (ikonra) változnak át. (2Kor 3,18)*

Rubljov Szentháromsága létezik, tehát létezik Isten. (Pavel Florenzskij)

Lássunk egy példát, hogyan tanít bennünket az ikon, hogyan ereszkedik le az Isten az emberhez és emeli fel a kicsinyeket önmagához.

A képen Rubljov Szentháromság ikonja látható. Csendesedjünk el a kép előtt és engedjük, hogy maga az Isten szólaljon meg, tárulkozzék fel, és önmaga Szentháromságos titkába hívjon meg bennünket. Az ikon az Ószövetséget idézi fel, Ábrahám történetét, amikor is három különös vendég érkezik Mamre terebintjéhez (tölgyfáihoz). (v.ö.: Ter 18,1-15)

Az Úr jelent meg Ábrahámnak három férfi személyében. Rubljov a három férfit három angyal képében festi le, a későbbiekben látni fogjuk, hogy milyen szimbólumokat használva.

Nézzük a kép hátterét! A kép bal oldalától jobb oldala felé haladva elsőként egy épületet látunk, Ábrahám házát, a pátriárka (ősatya) házát,

akinek Isten ígéretet tett arra vonatkozólag, hogy nagy néppé teszlek és áldás lesz házad. Ez a ház, Ábrahám háza, az Egyház előképeként csillanhat fel előttünk. Tovább haladva a középső angyal mögött egy fa rajzolódik ki, vagyis Mamre terebintje, tölgyfája, amely fa enyhet ad a forró déli napsütésben. Valamint a fa mint az élet fája, ahol Krisztus halálával legyőzte a halált. Íme a szent keresztfa, amelyen ékkőként tündököl a Megváltó Fiúisten. Ez a fa a keresztáldozatra, az Isten Fiának megváltó tetteire utal. Végül a kép háttérét szemlélve egy hegyet látunk, amely nem más, mint Isten magasa, ahová felemeli az éltető Lélek Isten gyermekeit, a kicsinyeket, az alázatos szívűeket. Isten hegye, tehát az ember lelki felemelkedésének helye, vagyis a Tábor-hegy a Színeváltozás helye, ahol együtt lehet a dicsőség ünnepébe Isten és ember.

Andrej Rubljov: Szentháromság

Az ikon háttére után figyeljük meg az angyalok ábrázolását és próbáljuk megérteni a Szentháromság titkát, amelyet feltár előttünk az isteni kegyelem. Az első angyal alakjában az Atyát szemlélhetjük, hiszen mögötte a ház, Ábrahám ősatyánk háza, az egyház előképe, amely Egyház, az Atya szándéka, akarata. Figyeljük meg az angyal ornátusát (öltözetét). Az Atya belső öltözetének színe egységesen kék, vagyis égi, mennyei szín,

teljes istenségében pompázik, mert Ő a mennyei Atya. Akit nem ismer senki, csak a Fiú, és az akinek a Fiú kinyilatkoztatni akarja. A mennyei Atyát nem látjuk, még csak tükör által, homályosan itt földi életünk folyamán, ezért az Ő ég-kéki tunikáját elfedi egy áttetsző palást. A Fiú ugyan beszél az Atyáról, kinyilatkoztatja nekünk, de fedi fel az ő teljes valóját. Az Atya személyét titok fedi be, amelyet Krisztus az Atya akaratából fellebbent előttünk.

A középső angyalban Jézus Krisztust csodálhatjuk meg, aki valóságos Isten és valóságos ember. Jézus ornátusát (öltözetét) ha szemléljük, felfedezhetjük az ő istenségét és emberségét. Ornátusának egyik fele barna színű, mint a föld, vagyis ezzel a színnel az emberségét rajzolja meg nekünk az ikon, a másik fele öltözetének kék színű, mint az Atyáé, vagyis istenségében, égi voltában tárul fel előttünk Krisztus. És nem mellékes gondolat az sem, hogy a Fiú mögött a háttérben magasodik az élet fája, Mamre terebintje, ami mintegy előképe Jézus keresztjének.

Végül a harmadik angyalban már nem nehéz felfedezni a Szentlélek alakját. Az Ő teljes ornátusa is kék, vagyis mennyei. Valamint egy fehér, világos színű palást takarja a Lélek személyét, hiszen ez az a isteni világosság amire megtanít bennünket, amelyet kiáraszt az éltető Lélek. Ez a világosság, vagyis az Isten kegyelme emel fel minden botladozót, hogy feljussunk a Színeváltozás hegyére, Isten dicsőséges ünnepébe, a hegyre, amelyet már láthatunk a Szentlélek alakja mögött.

Van még valami, amiről nem ejtettünk szót, pedig ez az ikon középponti gondolata, kinyilatkoztatása. Ez pedig az asztal, a lakoma, a dicsőség ünnepe. Az asztalon közepén az Eukarisztikus kehely, amely nem más mint a szeretet ajándéka, a Szentháromságos egy Isten ajándéka az embernek. Ugyanis az embernek meghívása van ehhez az asztalhoz, meghívása a lakomára, a dicsőség ünnepébe. Az asztalnál hárman ülnek, három angyal alakjában megnyilatkozott, feltárulkozott az Isten: Atya, Fiú, Szentlélek. De van még egy hely az asztalnál, ez a hely a tiéd! Téged vár ide az Isten, téged akit élettel ajándékozott meg az Atya, téged, akit megváltott bűneidtől a Fiú, téged, akit elvezet az igazságra a Szentlélek. Lépj be az ünnepbe, lépj be az egyetlen szeretet ünnepébe és átölel téged az Isten.”

Gyárfás Ágnes

A király virágoskertje

(Meseelemzés)

Táltos lovak erőpróbáiról szól A király virágoskertje c. mese. A küzdelmek a virágoskertért zajlanak.

A király virágoskertjéhez foghatóan szép nem volt több, ezért, amikor éjszaka tönkre tette valami ismeretlen gonosz hatalom, a király bűnnek adta a fejét.

Ez a virágoskert a Föld, melynek jelképes magja a Kárpát haza. Ismeretlen, gonosz erők éjszakáról éjszakára tönkreteszik. Ki s mi lehet az a gonosz erő, mely a teremtett szép és jó minőségek ellen cselekszik? A mese rávilágít arra, hogy ki lehet kutatni a gonosz mibenlétét, le is lehet győzni, de csak a természetből fakadó, természetelvű csodák sorozata segítségével. Mindez nem működhet fizikai síkon, hanem a lélek munkájának eredménye.

Maga a király sem tudja megőrizni kertjét, ő is elalszik az álomfúvástól. Csak a huszár képes ébren maradni az egérke segítségével. Elcsípi a gonosz boszorkát s kiszögezik a cellába, ahol sok a szúnyog. Egy kezét nem szögezik ki, hogy tudja magáról hajtani a szúnyogokat.

Ez a mozzanat a tündérmesék fordulópontja. A király segísre szorul! Isten mozgósítja a lelkeket. Az egyszerű jóság, az adakozó nagyvonalúság emberi tulajdonságnak tűnik, pedig csak a táltos erő rendelkezik vele. Isten művét, a „virágoskertjét” csak táltosi erővel lehet megmenteni. A jóságot nem szabad értelmetlenül pazarolni. A királyné szíve megesett a cellába szegezett boszorkányon, segített rajta, s ezzel mind önmagát, mind a teremtett világot végveszélybe sodorta.

A gonosz boszorkány csak erre várt. Elrabolta a királynét és szolgálóvá tette.

Íme a gonosz módszere: a jótett helyébe rosszat ad, s minden jó, s jóra teremtett embert szolgálóvá akar tenni. Ha isten a szabadságot is nekünk adta, a gonosz célja az ettől való megfosztásunk. Szolgaként kellett a királynak is legyőznie a gonoszt, mert éppen úgy beleesett a boszorkányság uralmi gyakorlatába, mint felesége a királyné. A szolgálóvilág méretű kiterjesztése a cél, Isten

művének teljes elpusztítása. A virágoskert tönkretétele csak a h a d ü z e n e t. A cél a teljes megsemmisítés.

A táltosság Isten teremtményeinek tulajdonsága, de a gonosz erre is számot tart. Megszerzi a táltos lovat, csak arra nem számít, hogy a teremtett ember, a királyfi egy nyúlfarknyival mindig különb „technikával” rendelkezik. Eleinte úgy tűnik, hogy a banya istállójában található a leggyorsabb táltos paripa, hiszen zsarátnokkal eteti. Azonban a még nála is öregebb boszorkánynál szolgálata fejében a király megkapja a szenvedésben született ö t l á b ú csikót, aki szélnél sebezsebben képes száguldani.

A meséből kemény rendeltetésű sors olvasható ki a teremtett ember számára. A gonosz hatalma erősödik. Mindig akad egy még öregebb, vagyis erősebb, okosabb banya, aki a szolgálóját a nyakunkba akassza. A gonosz a táltosságot is lemásolta, sőt tudatosabb, mint mi vagyunk. Iskolákat nyit kiválasztottjai számára, s törvénnyel földbe bebetonozza, hogy az a jó, amit ő tanít.

Milyen esélyei vannak a teremtett ember jelképének, a huszárból lett királynak. Tudat alatti esélyekkel rendelkezik, genetikai és ősképi tartalékai vannak. Nem hangoztatja, de tudja, hogy a király virágoskertjét meg kell menteni, tudja, hogy a föld minden zuga paradicsom, ha jó emberek lakják. Azt is tudja, hogy a feleségét haza kell hoznia a szerelem jogán, és mert királylány feleségével képesek közösen őrizni a MAGot, a MAG népet. Haza kell hozni a királylányt pusztán a rend kedvéért, hogy a természetben és az emberi lélekben egyetemesen összhang honoljon.

Segíti a királyt az állatok mitikus ereje. A kis egér, a kutya, a farkas és a róka. Az egeret jóllakatja, enni, inni ad neki. A négy lábú vadakat kimentti a sárból, nem hagyja őket elpusztulni. A mesén keresztül megszólít minket a természet. Pusztulnak a vadak! Még a háziállatok sincsenek biztonságban. Ragacsos sárba ragadtak és a fél oldaluk már teljesen odavan. Mivé lesz a világ nélkülük? Az állatok hálából lelkük kitoldott felét,

s í p o t adtak a királynak. Lelkük erejét ajánlották fel a védelmére. És az állatoknak van lelkük? Hányszor megmagyarázták már nekünk, hogy csak csoportos lélek működik bennük és csak ösztöneik vannak. Lehet, hiszen a sípval még a lelküket is nekünk adták. Ha belefújunk, a lelküket érintjük lehelletünkkel. Eggyé válunk, mert a természet egy egységes egész.

Mit jelent, hogy a boszorkány üti-veri a lovat, amiért nem bújtak el elég jól a király elől? Szép a legény, tetszetős a legény, nem tetszik elbújni! mondja a lovaknak a sztereotip szidás-szöveget és véresre veri őket. Ez a technika túllighegése. Az agyon gépesítés, az értelmetlen digitalizálás, a táp-szerzés eledel helyett. A gonosz kierőszakolja belőlünk, hogy csak az általa megszabott rendben élhetünk. Ha ő úgy rendelkezik, hogy a szabadulás elől el kell bújni, akkor elvárja, hogy elbújjunk, s ne élhessünk Istentől kapott lelki értékeinkkel, hanem bújjunk el, hogy ne férközzék hozzánk a szabadság.

Az utolsó alkalommal azonban nem az erdőben kellett elbújniuk a banya táltosainak, hanem tojássá váltak és kotlotta őket a boszorka. Majd, amidőn csellel mégis előcsalogatta a lovakat a banya, addig ütötte, míg kínjában a legidősebb egy ötlábú csikót ellett. A banya visszafordult, a természet rendje ellen megpróbált madár-mada módra viselkedni, hogy amit nem ért el az emlős lovakkal, azt madár szinten alapjaiban, tojások útján ronthassa meg és így vegye hatalmába a világot. A mese figyelmeztet a génmanipuláció veszélyére, s azt üzeni, hogy a csodalény, amit létrehoz nem fordulhat a teremtett ember ellen. Ezzel a gonoszt kell legyőzni.

Végső konklúzió, hogy a gonosz nem izolálható. Nem érdemes falra tenni a cellába, hanem ki kell irtani. A „király” segítséget kér, s a derék huszár mellé áll, segít a „királyi családon”, s bebizonyítja, hogy a félmunka nem munka. A gonosz csak a gonoszságot szaporítja. A sátánfajzatokat ki kell irtani.

SZIMBÓLUMOK

Virágoskert

Földi Paradicsom, égi mintára.

Király

A Teremtő szimbóluma.

Huszár

(US szár) ősi származású derék legény, a MAG hordozója.

Egér

Égi erő, rejtett formában.

Boszorkányasszony

A mesék Sátánja. Ami a Bibliában és a legendákban a Sátán, az a mesékben a banya: a gonosz erő. (Gyökereiben azt jelenti, hogy a fény eltávozik a nőből.)

 SA
fény
L 353

 TA, TU, DU
megy
L 206

 N
rován N
Nő

A boszorka sátánfajzatokat szül, mert az isteni rész nincs sem a lelkében, sem a génjeiben.)

Cella

A gonosz erőt a cella falára szegeznek, ahonnan a naiv jóindulat, a félrevezető szánalomöszön kiszabadítja. Már az En uma el is-ben is cellába zárták a sárkányt.

Táltos ló

A teremtett ember táltosa. Az akarat, a lendület, az alkotóerő, a tettvágy, a szerelem kifejeződésének eszköze.

A boszorka a táltos erőt a maga gonosz tervei szolgálatába állítja. A táltos lovak nem szívesen szolgálják a gonoszt.

A táltos ló a technikai fölény képe. A gonosz működteti. A lovak azonban a táltos királyhoz, a jó emberhez vonzódnak.

Mogyoró

A zsák mogyorót vagy diót megtöri és meg is eszi a banya, csak akkor indul el a király után. A mogyoró, a magyarság. Így irtja, zsákostól falja fel. M e g t ö r i és megeszi. Mit mondott Van Swieten holland orvos II. Józsefnek? Törd meg őket, vedd el a múltjukat, és hűségesebb rab-szolgáid lesznek a magyarok.

Korsó földhöz csapása

Jelképes cselekedet, a szolgálai lét befejezésére utal.

Síp, furulya

Híd a lélek szintjén. Emberi és állati erők kelnek életre, ha megfújják.

Tojás

Az elemi lét szintje.

Padlás

A lélek emelkedett szférája.

Ötlábú csikó

A csoda, a földön be nem teljesülő vágyak képe. A gonosz kezéből megmenekül és a mesében sikerre viszi a j ó ü g y é t .

A király virágoskertje (Karcsai népmese)

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy király. Az a király igen boldog ember volt, mert volt egy gyönyörű szép virágos kiskertje. De a gyönyörűsége meg a jókedve hamar elmúlt, mert a szegény felesége hamar meghalt. Maradt egy kislánya, abban lelte minden gyönyörűségét. De a kertje olyan volt, hogy a világ minden tájáról mindenki odajárt bámulni.

Hát nem sokáig tartott benne a gyönyörűsége, meg a jókedve, mert egyszer egy éjszaka minden odalett. Megyen ki reggel a király a virágoskertjét megnézni, hát le vannak a virágok tépve, minden össze van gázolva. Úgyhogy olyan bánata lett, hogy bánatában nem tudott mit csinálni. Mit csináljon? Gondolkozott erre, gondolkozott arra.

– Nem baj! – azt mondja.

Kihirdette, hogy aki megőrzi a kertjét, ahhoz hozzáadja a lányát feleségül, és neki adja a fele királyságát.

Próbálkoztak ott sok királyfiúk, de bizony egy sem tudta azt megőrizni. Akkor azután fogta magát, összehívatta a tanácsosait, hogy valaki mondana valami jó tanácsot, hogy ki tudná megőrizni a virágos kertet. Azt mondja az egyik tanácsos:

– Én mondok egyet! Egy század katonát kell hozzá állítani!

Úgy is volt. Hozzá állították a század katonát, de állíthattak akár kettőt is, mert éjfél tájban olyan álmodást fűjt rájuk az, aki azt tette, azt a rablást ott, meg legázolta a virágokat, hogy mindenki elaludt. Aki állva maradt, aki járkált, az mind úgy aludt. Míg reggel fel nem költöztették őket, mindig aludtak.

Kimegy reggel a király, hát látja, hogy a század katona mind alszik.

– Hogy lehet ez? Egyik fekvő, a másik állva, a harmadik járva. Mit csináljon?

Gondolkozott. Nem baj. Leszidta őket.

– Holnap éjszaka magam megyek ki!

Kiment a király. Már a nap még jó magasan volt. Fegyver a vállára, ott járt összevissza. Éjfélkor megint ráfűjték az álmodást. A király ahogy járt, úgy aludt el. Reggel az inasok költözték fel. Nem tudott mit csinálni. Hát mit tudjon csinálni? Belement a szobájába, ott búsult. Egyszer beszalad az inas:

– Felsőleges királyom, életem, halálom kezébe ajánlom, egy huszár van itt – azt mondja –, bebocsátást kér.

– Mit akar? Kérdezd meg!

– Hát nem tudom – azt mondja –, csak bebocsátást kér felségedhez.

– No, ereszd be!

Bejön a huszár, azt mondja:

– Hallom, felséges királyom, hogy van egy virágos kertje, és nincsen, aki azt megőrizze. Hát én azt megőrzöm.

– Te őriznéd meg? – azt mondja a király. – Jómagam sem tudtam megőrizni!

– De én megőrzöm – fogadkozott a huszár.

– Jól van. Ha megőrzöd – azt mondja –, hozzáadom a lányom feleségül, meg neked adom a fele királyságomat, de ha meg nem őrzöd, a fejed karóba húzatom.

Gondolta a huszár, mindegy. Lesz, ami lesz.

– De nekem kell – azt mondja – egy hordó bor, meg kell egy kosár sütemény.

Leült, hozzáfogott enni-inni. Gondolta magában:

– Ha a király karóba húzatja a fejem, legalább mulatok egy jót magam.

Egyszer kiszalad egy kiséger a lyukból. Azt mondja:

– Cim, cim, huszár uram! Tessék adni egy kis bort!

– Eredj, ott a hordóban, igyál!

Elment a kiséger. Jót ivott. Megint odaszaladt.

– Cim, cim, cim, huszár uram! Tessék adni egy kis kalácsot!

– Eridj – azt mondja –, ott a kosárban! Egyél!

Elment a kiséger, jóllakott. Azzal bement a lyukba. Egy kis idő múlva megint kiszaladt. Azt mondja:

– Cim, cim, huszár uram! Feküdjön le egész nyugodtan, majd én ébren leszek! Éjfélkor – azt mondja –, tizenkét órakor fog jönni a vén boszorkány, aki a virágot letépi meg letapossa. Majd én – azt mondja – megharapom huszár uramnak a kezét úgy, hogy az olyan fájdalmas lesz, hogy el nem fog tudni aludni, ha még nem annyi álmat fújna is, mint idáig fűjt – azt mondja –, mert az igen sérelmes lesz. De csak addig – azt mondja –, míg meg nem fogja a vén boszorkányasszonyt, és meg nem kötüzi.

Úgy is volt. A huszár lefeküdt. Jót ivott már a borból. Egyszer éjfél tájban jön a vén boszorkány. A kiséger hozzáfogja harapdálni a huszárnak a kezét. De alig bírta felkölteni, mert már az álom előre jött. No, de azután csak felkelt. Éppen, mire a vén boszorkányasszony odaért, ő már ott állt a kertkapuban, és megfogta a vén boszorkányasszonyt. Megkötözte egy fához. Kivont karddal ott őrizte reggelig. Nem tudott elaludni.

Reggel megy ki a király. Látja, hogy a virágok szépen virítanak. A huszár meg kivont karddal ott van a fa alatt, a vén boszorkányasszonyra vigyáz. Mert meg volt kötözve. No, de azután azt mondja a király:

– Mindjárt hívok ide inasokat, aki megfogja, azután bevezetjük egy szobába.

Be is vezették a vénasszonyt a palotába. Volt ott egy szoba. Egy olyan üres szoba, amiben nem volt semmi, de abban annyi szúnyog volt, hogy aki bement, hát azt ette meg a szúnyog.

Hát kiszögezték a vén boszorkányt a falra. Ütöttek egy szöveget a fejébe, egyet meg a lábába – keresztbe volt téve –, egyet meg a hasába ütöttek, de igen kérte a királyt, hogy engedje meg, hogy legalább a fél keze maradjon szabadon, hogy tudja magáról a szúnyogot hajtani.

Hát a király – annyira rimánkodott neki –,

hát megengedte, hogy a jobb keze szabadon maradjon. Ettől kezdve azután virítottak a virágok gyönyörűen.

Hozzá is adta a király a lányát a huszárhoz. Fele királyságát is nekiadta. Kijárt mindig vadászni a fiatal király. Később azután az öreg király meghalt. Rámaradt az összes királyság.

Egy szép napon, mikor kiment vadászni, hát valahogy ruhát cserélt magáról, otthon hagyta a kabátját amiben a kulcs volt. A fiatal királyné, ahogy megtalálta a kulcsot, hát hozzáfogott minden szobát csukogatni ki vele, de egybe sem volt jó a kulcsa. Mikor ahhoz a szobához ért, amelyikben a vénasszony volt, beledugta a kulcsot a zárba. Az ajtó egyből kinyílt. Megszólal a vén boszorkányasszony a falról:

– Felséges királykisasszony – azt mondja –, tessék adni egy pohár vizet, egy országot adok!

Adott neki egy pohár vizet. Megitta. Kiugrott a fejéből a szög. Azt mondja megint:

– Felséges királykisasszony, tessék még adni egy pohár vizet! Két országot adok!

Adott neki egy pohár vizet megint. Akkor kiugrott a hasából a szög. Azt mondja harmadszor is:

– Tessék még adni egy pohár vizet! Három országot adok!

Adott neki még egy pohárral. Azt is megitta. Akkor kiugrott a szög a lábából is. Akkor fogta a vén boszorkányasszony a királynét, elvitte magával. Úgyhogy mire a király hazajött, üres volt a szoba. Ott járt összevissza, tudakolódzik. Senki sem látta.

– Mit csináljon? Ezt nem egyéb, mint a vén boszorkányasszony tette! A feleségét az vitte el.

Fogta magát, útnak indult. Felnyergelte a lovát, elindult. Ment, mendegélt. Ment vagy két héttig is, amíg odatalált. Éppen vizet vitt be a felesége a vén boszorkányasszony lovának. Azt mondja a király:

– Csapd le, feleségem, a korszót! Hadd haljon meg a vén boszorkányasszony!

Lecsapta a felesége a korszót, felültek a ló hátára. Egyszer rugdos, cikázik a vén boszorkányasszony lova. Kimegyen a vén boszorkányasszony:

– Mi bajod van, édes lovam? Enned nincs? Innod nincs? Szép gazdasszonyod nincs?

– Ennem is van, innom is van, szép gazdasszonyom nincs.

– Csinálhatok még valamit?

– Ajjaj! – azt mondja. – Még megtörhetel hat zsák diót, meg is eheted, még akkor is utolérjük egy ugrásra.

Meg is tört hat zsák diót, meg is ette, és egy ugrásra utolérte. Elvette a királytól a feleségét. Visszavette.

– Te pedig – azt mondja – többet ide ne gyere, ha kedves az életed, mert itthagysz a fogadat!

Elvette a lovát, mindenét. Gyalog kellett neki hazamenni. Elment haza.

Mindegy. Megpróbálkozott másodszor is. Már akkor jobb lovat választott ki magának. Felült rá. De már akkor nem kellett neki sokat keresgélgni, hogy merre van. Tudta az utat, egyenesen odalovagolt. Akkor is szintén vizet vitt be a felesége egy korsóval. Azt mondja neki a király:

– Csapd le, feleségem, azt a korsót!

Lecsapta, felültek a ló hátára. Mentek.

Megint rugdos, cikázik a vén boszorkányasszony lova. Kimegy a vén boszorkányasszony. Azt mondja:

– Mi bajod van, édes lovam? Enned nincs mit? Innod nincs mit? Szép gazdasszonyod nincs?

– Ennem is van, innom is van, szép gazdasszonyom nincs.

– Csinálhatok még valamit?

– Még megtörhetel – azt mondja – három zsák diót, meg is eheted, akkor is utolérjük egy ugrásra.

Meg is törte, meg is ették, utol is érték. De már akkor meg akarta ölni. Igen rimánkodott a királyné, hogy hagyja meg az életét.

– Rendben van – azt mondja. – Három országot ígértem neked, mert evvel kettőt le is tudtunk. Mert először is megkegyelmeztem neki.

Hát fogta magát a király, megint elment haza. Még jobb lovat választott ki magának. Megint felült rá, és elment. Megint csak vizet vitt be a felesége. Azt mondja neki:

– Csapd le, feleségem, azt a korsót!

Lecsapta, felültek a lóra.

Megint rugdos, cikázik a vén boszorkányasszony lova. Kimegyen a vén boszorkányasszony. Azt mondja:

– Mi bajod van, édes lovam? Enned nincs? Innod nincs? Szép gazdasszonyod nincs?

– Ennem is van, innom is van. Szép gazdasszonyom nincs.

– Csinálhatok még valamit?

– Még megtörhetel egy zsák diót, meg is eheted, akkor is utolérjük őket egy ugrásra.

A vén boszorkányasszony mindjárt meghányta a lova előtt parázzsal a jászlat. A lova hozzáfogta enni. Bement a házba, megtört egy zsák diót, megette. Akkor kiment, felült a lovára. Egy ugrással utolérte a királyt, megint csak elvette tőle a feleségét. Mikor elvette, azt mondja neki:

– No, most már letelt a három ország. De ha még egyszer ideteszed a lábodat, hát nem menekül meg!

Megindult, elindult vándorútra a király.

– Merre menjek, Istenem?

Ahogy megyen, találkozik egy öregemberrel.

– Adjon isten jó napot, édes öregapám!

– Adjon isten, fiam! Ugyan miért van úgy bánatnak eredve a fejed?

– Jaj, édes öregapám – azt mondja –, hogyne volna, mikor a feleségemet elrabolták! Azt mondja az öregember:

– Tudom, hogy azt keresed fiam! De addig meg nem találsz, míg ennek a vén boszorkányasszonynak az anyjánál nem fogol szolgálni három esztendeig. Én adok jó tanácsot – azt mondja. – Menj ezen az úton! De akivel csak találkozol, mindenkinek szót fogadj!

Megköszönte a király az öregembernek a jó tanácsot, elköszönt tőle és elindult. Ahogy megy egy darabon, mindjárt találkozik egy kutyával. Ott

fetreng a sárban. Azt mondja neki:

– Felséges királyom, húzz ki engem ebből a sárból! Jótett helyébe jót várj!

Kihúzta a sárból. Az adott neki egy sípot.

– Ha valamikor valamire szükséged lesz – azt mondja –, csak egyet fújj belé, ott leszek a segítségedre.

Attól is elköszönt, megyen tovább. Találkozik egy farkassal. Az is ott fetreng a sárban, már fél oldalát a pondró mind megette. Az is azt mondja neki:

– Felséges királyom, húzz ki engem ebből a sárból! Jótett helyébe jót várható!

Azt is kihúzta, az is adott neki egy sípot. Mikor adta a sípot, azt mondja:

– Ha valamikor valamire szükséged lesz, csak ebbe fújj belé, ott leszek a segítségedre!

Megyen tovább. Már látni volt éppen a vén boszorkányasszonynak a lakását. Ott fetreng megint egy nagy sárban egy róka. Az is azt mondja neki:

– Felséges királyom, húzz ki engem ebből a nagy sárból! Jótett helyébe jót várj!

Azt is kihúzta, az is adott neki egy sípot.

A király meg elérte a vén boszorkányasszony anyjának a lakását. A lakás körül volt kerítve. Kilencvenkilenc emberfej már a karóra volt húzva. A századik karón nem volt semmi. Gondolta a király:

– Úgy lehet, hogy erre az én fejem kerül rá! Bemegyem, köszön.

– Adjon isten jó napot, édes öreganyám!

– Adjon isten, fiam! Mi járatban vagy?

– Szolgálatot keresnek én – azt mondja –, ha megfogadna.

– Jókor jöttél éppen – azt mondja. – Nekem kéne egy ügyes szolga három esztendőre. Igaz – azt mondja –, hogy énnálam három esztendő három napig tart. Hát én megfogadlak. De nézd meg – azt mondja –, kilencvenkilenc ember feje már itt van a karón! A századikon nincs semmi. De ha nem fogod megőrizni a lovaimat – mert csak három lóra kell vigyázni –, a te fejed kerül rá!

– Hát megpróbálkozok veled, édes öreganyám!

Este mindjárt felült egy lónak a hátára, kivitte a lovakat egy erdőszélre, és eleresztette. Éjfélleg igen szépen legelt ott a három ló. Éjfél után hozzáfogott cikázni, rugdosni, és eltűntek. Hej, nagy gondnak adta a fejét a király. Hozzáfogott az erdő-

ben járni összevissza. Kereste a lovakat, de bizony nem találta. Hát egyszer eszébe jutott a kutya sípja. Belefúj, ott terem a kutya:

– Mi bajod van, édes gazdám?

Mondja neki, hogy éjfélleg igen szépen legelt itt három ló, éjfél után hozzákezdett cikázni, rugdosni, és eltűnt.

– Sose búsulj – azt mondja. – A három ló három nyúlra váltott. Gyere – azt mondja – ide az erdőszélre, ahova majd én foglak állítani! Erre fogom hajtani. De az elsőnek a fejéhez ügyesen csapd hozzá a kantárt! Ha jól csinálod, három lónak fognak válni.

Elmentek. Úgy is volt. Hajtja nemsokára a kutya a három nyulat. A királyfi hozzávágta a kantárt az elsőhöz, a három nyúl három lónak vált. Felült az egyiknek a hátára, hazahajtotta. Azt mondja a vén boszorkányasszony:

– No, megőrizted, fiam?

– Meg, édes öreganyám.

– No, eredj be früstökölni!

Bement früstökölni, ő pedig addig verte a három lovat, hogy mind a három térdig állt a vérben.

– Persze! Szép a legény, tetszős a legény, nem tetszik elbújni! – azt mondja.

Más este megint felült a lónak a hátára, kivitte az erdőbe. Akkor is éjfélleg igen szépen legelt a három ló. Éjfél után hozzákezdett cikázni, rugdosni, és eltűnt. Már akkor nem kereste. Eszébe jutott a farkas sípja. Belefúj, ott termelt a farkas.

– Mi bajod van, édes gazdám?

Elmondja neki, hogy éjfélleg igen szépen legelt itt a három ló, éjfél után hozzákezdett rugdosni, cikázni, és eltűnt.

– Ne búsulj – azt mondja –, gyere! Amott az a boglya széna, állj hozzá! Én ide fogok hajtani három őzet. Mert – azt mondja – a három ló három őznek váltott. Csapd az egyikhez a kantárt, mindjárt három lónak válik.

Úgy is volt. Odaállt a boglyához. Egy kis idő múlva hajtotta a farkas a három őzet. Hozzácsapta a kantárt, három lónak váltott. Felült az egyiknek a hátára, hazamentek. Megint azt mondja a vén boszorkányasszony:

– Megőrizted, édes fiam?

– Meg, édes öreganyám!

– No, eridj be früstökölni!

Bement früstökölni, ő pedig addig verte a három lovat, hogy mind a három hasig állt a vérben.

– Persze! – azt mondja. – Szép a legény, tetszős a legény, nem tetszik elbűjni!

No, a harmadik este megint kivitte. Ráült a hátára az egyik lónak, kiment az erdőbe, és ott eleresztette a három lovat. Éjjelig megint szépen legelt a három ló. Éjjél után elkezdett rugdosni, cikázni, és eltűntek. A királynak akkor eszébe jutott a róka sípja. Belefűjt, ott termett a róka:

– Mi bajod van, édes gazdám?

Mondja neki, hogy mi baja van.

– Ej – azt mondja –, ez egy kicsit nehéz káposzta lesz, mert a három ló három tojásnak váltott. A vén boszorkányasszony ott ül rajta, otthon. De azért megpróbáljuk, ne búsulj semmit! Én felmegyek – azt mondja – a padlásra. Igen szép tyúkjai meg kakasai vannak a vén boszorkányasszonynak. Te pedig elbűjsz kinn. Én a tyúkokat meg a kakasokat fogom nyaggatni, hogy vergődjenek, meg kiabáljanak. Különösen a kakasát igen félti, mindig azt fogja mondani: megyek már, megyek! De vigyázz – azt mondja –, mert akkor fog csak jönni, mikor harmadszor fogja mondani, hogy megyek már, megyek!

Felment a róka a padra. Hozzáfogja vértfogtatni a tyúkokat, meg a kakast. A vén boszorkányasszony meg azt mondja:

– Megyek már, megyek!

De nem ment. Megint mondja másodszor:

– Megyek már, megyek!

Akkor még jobban vértfogtatta a róka a tyúkokat. Harmadszor, amikor azt mondja, hogy megyek már, megyek, akkor megkapta a kakast, aló, a kassal a róka. A vén boszorkányasszony kiugrott, és aló, utána.

Akkor a király bement. Hozzácsapta a tojásokhoz a kantárt, hát a három tojás három lónak váltott. Bevezette őket az istállóba.

A vén boszorkányasszony mire hazajött, akkorra már a három ló az istállóban volt.

– Megőrizted, fiam?

– Meg, édes öreganyám!

– No – azt mondja –, letelt a három év. Eredj be, früstökölj meg, és kifizetlek.

Az öregasszony pedig bement az istállóba, és addig verte a három lovat, míg a legidősebb kínjában egy ötlábú kiscsikót nem ellett. Azt meg fogta, és bedugta a hidlás alá, hogy a király meg ne lássa.

– No – azt mondja –, fiam, megőrizted a lovakat, hát mit fizetek neked?

– Hát nekem nem kell, édes öreganyám, semmi más, csak azt az ötlábú kiscsikót adja ide nekem, amit ma reggelre a legidősebb lova ellett!

– Á, nincs ott semmi fiam!

– Dehogy nincs! – azt mondja. – Én tudom, hogy ott van a hidlás alá bedugva.

– De minek volna az neked? Adok annyi aranyat, amennyit csak elbírsz vinni, csak azt ne kérd! Még te avval cipekednél?

De neki csak az kell! No, hát nem tudott mit csinálni a vénasszony, mert a király jól kiszolgáltta, nem volt semmi baj vele. Hát így odaadta neki.

Felvette a király a hátára az ötlábú kiscsikót, és vitte. Mikor elviszi egy darabon, azt mondja a kiscsikó:

– Édes gazdám, tegyél le engem! Szaladok vissza, szopom meg az anyámat.

Letette, visszaszaladt. Megszopta az anyját. Mire ezt észrevette a vén boszorkányasszony, kiugrott az ólból.

A vénasszony elküldte utána a piszkafát, de bizony az nem érte utol. No, mennek tovább. Elmennek egy darabon, megint mondja a csikó

– Édes gazdám, tegyél le éngemet, megyek vissza, szopom meg anyámat!

Letette, a csikó meg visszaszaladt, megszopta az anyját. Mire észrevette a vén boszorkányasszony, kiszaladt az ólból. Akkor küldte utána a szévanót meg a lapátot. De az sem érte utol. Harmadszor megint azt mondja:

– Édes gazdám, tegyél le éngemet még egyszer, szaladok vissza, szopom meg az anyámat!

Letette, visszaszaladt, megszopta az anyját. Mire észrevette a vén boszorkányasszony, kiugrott az ólból. De már akkor a vén boszorkányasszony maga szaladt utána, de ő sem érte utol. Elment a csikó a gazdájához. Azt mondja a gazdájának:

– No, édes gazdám! Ha idáig te hoztál éngemet, most már én viszlek tégedet. Hogy menjünk? Úgy, mint a szélvész, vagy mint a gondolat?

– Hát úgy menjünk – azt mondja a király –, hogy se tebenned, se énbennem semmi hiba ne történjen!

– Hát gyerünk – azt mondja – akkor úgy, mint a gondolat! Egy gondolat alatt mindjárt ott is voltak. Megint csak vizet vitt be a vén boszorkányasszony lovának a királyné.

– No, feleségem, csapd le azt a korsót úgy, hogy hallja meg a vén bűdös boszorkányasszony – azt mondja –, szakadjon meg száz darabba!

Leacsapta, felültek a ló hátára, és jöttek. Egyszer rugdos, cikázik a vén boszorkányasszony lova. Kimegyen a vén boszorkányasszony:

– Mi bajod van, édes lovam? Enned nincs? Innod nincs? Szép gazdasszonyod nincs?

– Ennem is van, innom is van. Szép gazdasszonyom nincs.

– Csinálhatok még valamit?

– Már ha semmit sem csinálsz, akkor sem érjük utol!

Hőj, akkor azután a vén boszorkányasszony elibe lők egy rakás parazsat a ló elébe. Az felfalta mindjárt.

Felkötötte zabtarajból a sarkantyút. Felült a lova hátára, sarkantyúzza, ahogy csak bírja. Mennek, de bizony nem érik el az ötlábú kiscsikót. Elkiáltja magát a boszorkányasszony lova:

– Csapd le, öcsém azt a magyar fiút magad-

ról, hogy szakadjon száz darabba!

– Nem csapom én, bátyám! – kiáltott vissza az ötlábú kiscsikó. – Csapd le te, azt a vén boszorkányasszonyt, hogy váljon feketekulimáznak! Mert te csak zsarátmagot eszel, de nálunk tiszta búzát fogol.

Akkor a vén boszorkányasszony lova felment egészen a csillagokig. Három trambuckát vetett. A vén boszorkányasszony leesett úgy, hogy fekete kulimáznak váltott.

Akkor szépen leereszkedtek mind a ketten a földre. A királyné felült vén boszorkányasszony lovára, az ura meg az ötlábú kiscsikóra.

Hazamentek. Megtették a nagy mulatságot. Ettek-ittak. Voltak ott hercegek, grófok, nagykalapú tótok. Még most is mulatnak, ha meg nem haltak.

Elmondta: Ardó János 1966-ban

Tircsné Dr. Propper Valéria

Árpád-házi és magyar szentek élete és legendáik

Fra Angelico festménye

A keresztény szentek tisztelete már a II. században megkezdődött.

Alapja e tiszteletnek valójában a pogány római patrícus családok halott őseik iránti tisztelet volt. Az a tisztelet, mely során a ház egy központi helyén kialakítottak egy oltárt, ahol elhelyezték az ősök urnáját és a család által tisztelt római isten(ek) házi szobrát. De e tisztelet rítusához tartozott a meghalt ősrre való emlékező díszlakoma is.

A legrégebbi római naptár, a „Chronograph” csak a legszigorúbban vett római vértanúkat sorolta fel. Ebben a naptárban csak Mária, Péter és Pál apostolok szerepeltek. Még a többi apostol sem kapott benne helyet.

A IV. századtól kezdve viszont ez a kizárólagosság már enyhült. Felsorolták a tisztelendő szentek között a hitvallókat, világi vértanúkat és azokat a személyeket is, akik kínzatást szenvedtek hitükért, de csodás módon nem haltak bele a kínzásba.

Kölcsönösen hatott egymásra a római naptár és a helyi egyházak naptára is. E kölcsönhatásnak lett az eredménye a „Martirologium”.

És lassan-lassan a rendkívül szűkszavú reánk maradt jegyzőkönyvek helyett, fokozatosan átvette helyét a kiszínezett szentek mártíromságáról szóló, – szeretet és tisztelet vezérelte – szentek legendáriuma. Ezekben a legendákban már nehezebben lehet szétválasztani a történelmi tényeket a mesés elemektől.

A szentté avatás procedúrája a XIII. századtól fokozatosan a római pátriárka, vagyis a pápa hatáskörébe került.

A Tridenti Zsinat (III. Pál pápa hívta össze, 1542. május 22-én) foglalkozott a naptárkérdéssel és a naptárba felveendő szentek tiszteletével is, és összeállították az egyház első, világszerte használatos liturgikus naptárát, a „Római Kalendáriumot”. Aztán persze a következő pápák és zsinatok folyamatosan különböző reformokat hajtottak végre a kalendáriumon és persze a tisztelendő szentek során is.

A magyar liturgikus naptárát a II. Vatikáni Zsinat után a Magyar Püspöki Kar 1984-ben határozta meg, a „Római Kalendárium” alapján.

A magyar szentek tiszteletéről. ill. a magyar földön tisztelt szentekről 1692-ben Hevenesi Gábor jelentetett meg egy máig ható alapművet. (Hevenesi Gábor Vásárosnaményban született 1656-ban és Bécsben halt meg 1715-ben. Jezsuita szerzetes, történetíró, bölcséleti és teológiai doktor volt.) Hevenesi szerint magyar szentnek tekinthető, aki magyar földön született és magyar földön tevékenykedett, aki magyar földön született, de idegenben tevékenykedett, aki idegenben született, de magyar földön élt, sőt Hevenesi a magyar szentek sorába veszi azokat is, akik idegenben születtek és csak egy ideig tevékenykedtek magyar földön.

Előadásomban ismert és kevésbé ismert magyar férfi és női szentjeink életét dolgoztam fel. Igyekeztem a sok-sok reánk maradt csodás legendából kihámozni a valós történelmi tényeket, de a szentek legendáit is ismertetem.

Előadásom gerincét természetesen az Árpád-házi szentek adják, hiszen a világ uralkodó családjai közül az Árpád-ház adta a legtöbb keresztény szentet a világnak. (Árpád-házi szentnek tekintem mindazon szenteket, akik egyenes ágon, vagy női ágon származnak Árpád-házi királyainktól, vagy kétséget kizárólag kimutatható őseik között Árpád-házi uralkodó, de előadásomban én jelenleg csak unoka- dédunokai származásig megyek le.)

A történelem érdekessége miatt, néhány esetben olyan szentet is bevettem előadásomba, akik, pl. Árpád-házi királyok feleségei voltak, de természetesen nem az Árpád-házból származtak: pl. D'Estei Beatrix, aki II. Endre királyunk harmadik felesége volt és megszülte „Utószülött” István hercegünket, akinek fia, III. Endre lett az utolsó Árpád-házi király.

A katolikus szenteket felsoroló naptárakkal ellentétben én a más egyházak által szentként tisztelt magyarokat is bevettem előadásomba: pl. Árpád-házi Szent Piroskát, Szent László királyunk leányát, akit az ortodox egyház emelt a szentek sorába, de hallani fognak a magyar-székely, – ő nevezte meg maga-magát így – Kőrösi Csoma Sándorról, aki utazó-felfedező-nyelvész volt, és buddhista szerzetesek között vívott ki szentnek kijáró tiszteletet. De beemeltem magyar szentjeink sorába a magyar „boldogokat” is, nem mérlegelve, (bár ahol ki tudtam kutatni, ott ismertettem), hogy

ezen „boldogok” szentté avatási folyamata milyen történelmi, avagy politikai okok miatt maradt el, vagy akadt meg.

Viszont nem foglalkoztam már kutatásomban a legtöbb XIX-i és XX. századi boldogok életével.

Előadásomban szentjeinket igyekeztem időrendben feldolgozni, de az időrendet sokszor megszakítottam egy másfajta, érthetőbb logikai rend kedvéért. Pl. II. Endre szentként tisztelt leányainak, feleségének, és unokájának életét egymás után dolgoztam fel, holott korban korábban élt IV. Béla királyunk leánya Margit, mint pl. Portugáliaiai Erzsébet Izabella, II. Endre dédunokája.

Ahogy azt más előadásaimban is szoktam, nem egyszerűen életrajzot ismertetek, hanem a valóban élt személy életével kapcsolatos különlegesen érdekes eseményeket szedtem csokorba. Magyar szentjeinkről nagy általánosságban elmondhatjuk, – más nemzetek szentjeivel ellentétben – hogy nem csupán ájtatos és aszkéta életük miatt érdemelték ki a tiszteletet, hanem azért is, mert jótékonykodtak, betegeket ápoltak, tanítottak, írtak és nagyon is részt vettek hazájuk, – akár választott hazájuk – politikai életében is. És ahogy azt más előadásaimban is szoktam, a történelmi környezetet és a kapcsolódó eseményeket is ismertetem. Így kikerülhetetlen volt számomra, hogy ha szólok Gellért, Beszteréd és Buldus vértanúkról, akkor szólnom kell a Vata-féle lázadásról is, amelyben életüket veszítették, de szólnom kell a lázadást követő Árpád-házi hercegek: Endre, Béla és Levente életéről, de apjukról, Vazulról is, akitől származnak Turul-nembéli királyaink.

És végezetül:

Azért dolgoztam fel a magyar férfi és női szentek életét, hogy ezzel is bizonyítsam, milyen hihetetlenül különleges a magyar ember, – férfi és nő egyaránt – és milyen érdekes a magyar történelem. És, hogy példákat találjak arra, hogy „a magyar kereszténység mindég is különbözött a nyugati kereszténységtől. A magyar kereszténységben megbújt egy metafizikus szemlélet, amiben a lélek képes volt uralkodni a test és olykor a természet fölött, ahol a szellemi tudás magasabb rendű volt az anyagi szemléletű... hatalomnál.” (Márki István: A remete hagyatéka. Graal Könyvek Kiadó. 2012. 235.p.)

Olyan szempontokat figyelembe véve dolgoztam fel szentjeink életét, hogy életük példáján keresztül bizonyítsam, mennyire voltak nagy hatással egész Európa történelmére ezen magyar férfiak és nők, – jelen esetben szentjeink, – példát mutatva életükkel, tetteikkel, a késői századoknak.

Hely és idő hiányában ebben az írásban és előadásban, inkább a mennyiségi elvet vettem figyelembe, ezért magyar szentjeink mindegyikét megemlítem ugyan, de csak egyetlen mondatgondolat erejéig.

Boldog Sebestyén, missziós püspök
(950/970 – 1007.)

Esztergom érseke volt 1002-1007 között. A Hartvik-féle legenda szerint pannonhalmi bencés szerzetes Sebestyén, Asztrik apát társa. Három évig vak volt, de a pannonhalmi apátsági templomot már gyógyultán Sebestyén szentelte fel. Sebestyén szentelte fel az esztergomi Szent Vid kápolnát.

Szent (Prágai) Adalbert
(957. Pomeránia – 997.)

Poroszország és Magyarország térítője, aki Prága püspöke volt. 997-ben halt mártírhálált egy lengyelországi térítő útján. Poroszország és Lengyelország védőszentje.

István király nagylegendája szerint Istvánt Adalbert keresztelte meg.

Az esztergomi főszékesegyház Szent Adalbert nevét viseli.

Szent Pécsi Mór
(1000? – 1070? Pécs?)

1036-tól pécsi Mór püspök volt az első magyar származású bencés szerzetes és a Szent Benedek rend első magyar krónikása.

A Vata-féle lázadás idején Gellért püspökkel ellentétben nem történt baja és I. Endre székesfehérvári koronázásánál Mór volt a szertartást végző három püspök egyike.

Az 1055-ből származó Tihanyi apátság alapító oklevelében Mór apát kezeírását olvashatjuk. De első magyar íróként is tisztelhetjük, mivel András és Benedek szentek életét is Mór írta meg, természetesen még latinul.

1063-ban Szekszárdon Mór temette el I. Béla királyt.

Szent Pécsi Mór

Szent Zoerard(Szórád)-András

(10. század, Lengyelország – 1030? Vágsziklás)

Bencés rendi szerzetes. Nyitra városának védőszentje. Lengyelországban született és bizonyos, hogy már ott is remeteként élt. Szent István királyunk uralkodásának ideje alatt érkezett a Nyitra melletti zoborhegyi, Szent Hippolit (Ibolya) bencés apátságba. Itt vette fel az András nevet.

Szent Zoborhegyi Benedek

(a 10. század utolsó harmadában élhetett)

Szent Zoerard-András tanítványa volt és szintén Lengyelországból származott.

András halála után, annak barlangjában élt. Rablók támadtak rá, kincseket keresve. Ők ölték meg és testét a sebes Vág folyóba vetették. Remete társai tetemét hiába keresték. A legenda szerint egy sas mutatta meg a holttestet, folyamatosan egy helyben lebegve. Zoerard András mellett van eltemetve a nyitrai Szent Emmerán templomban.

Életét szintén Szent Pécsi Mór püspök jegyezte le.

Szent Asztrik (Anasztáz)
(? – 1036/1039.)

Az első esztergomi és kalocsai érsek volt Asztrik. Radla, a későbbi Szent Adalbert, Prága püspökének volt nevelője. Együtt tanultak Magdeburgban.

Minden valószínűség szerint Géza fejedelem idejében, 996-ban, a fejedelem kérésére, Adalberttel együtt érkezett Magyarországra. Pannonhalmán, az első magyar bencés kolostor első apátja lett Asztrik.

999-ben István király Asztrikot küldte Rómába II. Szilveszter pápához tárgyalni. Valószínűleg ekkor kapta meg püspöki kinevezését is a korona és a királyi regáliákkal. Pannonhalma megkapta ugyanazokat a kiváltságokat, melyekkel a Montecassino-i kolostor is rendelkezett.

1007-ben István megbízásából részt vett a II. Henrik által szervezett egyházi zsinaton a Majna melletti Frankfurthban.

Boldog Magyarországi Gizella első királynénk, **István királyunk** és **Imre herceg** életéről ebben az előadásban nem beszélek, mert az ő életükről sokat tudunk nekem pedig igen szűkös a rendelkezésemre álló időkeret.

Szent Günter

(955?. Kafenburg – 1045. Prága)

Günter Gizellának, Szent István királyunk hitvesének és egyben II. Henrik császárnak is közeli rokona volt, aki életének első 50 évét katonaként élte.

1006-ban lépett be a niederaltaichi bencés kolostorba. Missziós tevékenységét cseh és magyar földön folytatta, valószínűleg Gizella kérésére.

Szent Gellért

(980. Velence – 1046. Buda)

Csanád egyházmegye első püspöke.

Családja előkelő velencei patricius család volt, rokonságban álltak Péter dózsával is.

Találkozott Asztrikkal és Pécsi Mór püspökkel is. István király pedig fiának, Imre hercegnek nevelését bízta Gellétre. István megbízásából diplomáciai küldöttségben járt francia földön. Magyarul soha nem tanult meg annyira, hogy szókolhatott volna. István halála után aktívan kezdett politizálni.

1043-ban Aba Sámuel királytól megtagadta a húsvéti koronázást.

Péter második uralkodása alatt 1046-ban Szent Beszteréd, Bőd, és Beneta püspökökkel ő is a határra indult, hogy a visszahívott Vazul fiak

közüli Endre herceget már a határon üdvözlje. A pesti révnél viszont a minden idegenben ellenséget gyanító Vata-féle lázadás résztvevői megtámadták, és egy kétkerekű taligán a Kelen-hegyről a mélybe lökték. Csanádon temették el és a nép szinte azonnal szentként kezdte tisztelni emlékét.

Szent Beszteréd

(? – 1046. Pest)

Nyitra püspöke volt, aki 1046-ban szenvedett mártírhalált.

Neve alapján valószínűleg szláv származású volt. Nevével Gellért legendájában lehet találkozni.

Beszteréd is ott volt a pesti révnél, mikor Gellért, Bőd és Beneta püspökökkel Vazul fiainak fogadására indultak a határra.

Szent Buldus (Bőd)

(? – 1046. Buda)

Buldust, vagy ahogyan más helyeken emlegetik Bőd szent életű szerzetest, István király választotta és nevezte ki első egri püspöknek, bár ezt aényt is csak a hagyomány tartotta fent napjainkig. Egyháztörténeti irodalom nem Buldust, hanem egy Katapán nevű szerzetest tesz meg Eger első püspökének. Egy jezsuita történész: Schmitth Miklós pedig egy Bonifác nevű püspököt is valószínűsít. Ezek szerint Buldus Eger harmadik püspöke volt.

Vata-féle lázadás

1046.

A lázadás az Alföld déli megyéiben tört ki és a Békés megyei Vata vezette, nemzeti és vallási szabadság nevében. Valójában nem egyszerűen pogány lázadás volt ez a mozgalom, hanem a hatalmi trónharcok során a keresztény eszmékből kiábrándult nemesek nemzeti ellenállása az idegen: német és itáliai hatalom képviselői ellen.

Nem csak a régi magyar hitvilág hívei vettek benne részt. Maga Vata is keresztény volt. Elsősorban az idegen papok politikai befolyása ellen irányuló lázadás volt, de mert elsősorban papok ellen irányult, ezért kapott vallási színezetet. Pedig valójában a nyugatról terjedő feudalizmus elleni lázadás volt ez inkább és a dézsmaszedő papok elleni lázadás.

Maga a lázadás egyenes folytatása volt az Orseolo Péter elleni 1045-ös két összeesküvés-

nek, amely viszont Péter magyarságra nehezedő nyomása miatt és a III. Henrik német-római császárnak tett hűségesküjének egyenes következménye lett.

Az első összeesküvést Sarolt fejedelem-asszony két unokaöccse, az erdélyi Gyula két fia: Bolya (Buja) és Bonyha vezette és egy Viske (Viska) nevű vezér. Ezt az összeesküvést elárulták és Péter király az összeesküvőket elfogatta és vagy kivégeztette, vagy megvakította.

A második összeesküvést már Gellért csanádi püspök vezette.

Mindkét összeesküvés célja Vazul fiainak az országba való visszahívása volt, vagyis, hogy az Árpád-házból való hercegek vegyék át István megüresedett trónját, az idegennek tekintett velencei Orseolo Péter helyett.

A hercegek elfogadták a felajánlott trónt és elindultak haza az oroszországi száműzetésből. És eközben tört ki Péter király uralma ellen a Békés megyei Vata vezetésével a lázadás, amely a magyarság összefogása volt, az idegen hatalom ellen.

Árpád-házi I. Szent László

(1046. Lengyelország – 1095. Nyitra)

Árpád-házi I. Béla király és a lengyel Richeza hercegnő második fia. Bátyját, Gézát követte a magyar trónon. 1077-től 1095-ig uralkodott.

Béla idősebb fia, Géza is nagyon rövid ideig uralkodott: 1074-1077-ig. Kortársai „Magnus”-nak nevezték. Rheinfeldi Adelhaid, Rajnai Rudolf sváb herceg és Savoyai Adelhaid leánya volt a felesége. Egyetlen gyermeküket ismerjük név szerint, Piroskát, a későbbi bizánci császárnét, akit az ortodox egyház avatott szentté. Még két ismeretlen nevű leánygyermek született. Egyikük a kijevi Jaroszláv fejedelem felesége lett.

László utóda unokaöccse, Könyves Kálmán lett, Géza bátyjának kisebbik fia.

László a legendák szerint hatalmas termetű férfi volt, – mint egyébként az Árpádok általában – aki hatalmas testi erejét még ötven éves korára is megőrizte. Keménykezű király volt, akinek uralmása alatt már hódításra is volt ereje az országnak.

Uralkodásának ideje alatt avatták az első magyar szenteket: Istvánt, Imrét, Gellértet, András és Benedek remetéket. László király nyilvánvaló külpolitikai koncepciója az volt ezzel, hogy elismertesse

ily módon is Magyarországot, amely országnak méltó és elismert helye van önálló magyar szentjei révén is a keresztény európai országok sorában.

Lászlót magát 1192-ben avatták szentté, III. Szelesztin pápa jóváhagyásával. Középkori kultuszának kialakulása III. Bélához köthető, aki a szentté avatást is elindította. A középkori lovagi kultúra eszményévé vált László, aki különösen III. Bélának és Nagy Lajos királyunknak volt példalépe. mint lovag-király. Nagyváradi sírja csodatévő helyszínné vált.

Skóciai Szent Margit

(1047. Nádasd – 1093. Edinburgh)

Nagy valószínűséggel a mai Mecseknádasd melletti Rékavárban született és édesanyja egyes vélekedések szerint István királyunk húga Ágota (Agáta), más feljegyzések szerint István király leánya volt, más vélekedések szerint Ágota Gizella királyné rokonságába tartozott. Édesapja egy Edmund nevezetű Svédországba száműzött skót királyfi volt, aki 1018-ban érkezett István király udvarába. Edmund 1057-ben tért vissza Anglia földréjére feleségével és gyermekeivel: Margittal, Krisztinával és Edgárral.

Margitról valójában onnantól kezdve maradtak reánk feljegyzések, hogy 1069-ben Malcolm király felesége és Skócia királynéja lett.

Margit nagy hatással volt „Véres” férjére, aki felesége kedvéért még vad szokásait is igyekezett féken tartani. Mi sem bizonyítja jobban a királyné hatását férjére, hogy nyolc gyermeke született: hat fiú és két leány.

Érdekesség Margit életéből és királynéi hatalmát bizonyítja, hogy ő, és nem a férje hívott össze egy egyházi zsinatot, amelyen Margit teológiai hitvitát is folytatott és vallási kérdésekben foglalt állást.

Margit minden angol királynő ősének tekinthető, mert Matild leánya Hódító Vilmos király legkisebb fiának, I. Henriknek lett a felesége. III. Véres Malcolm királyt Margit fiai, Edgar, Dávid és Alexander követték a trónon. Dávid és Kálmán fiát szintén szentté avatták. És mivel édesanyjuk, Margit, Árpád-házi királyleány volt, így valójában I. Szent Skóciai Dávid és Kálmán is Árpád-házi szenteknek tekinthetők.

Margit kolostorokat, templomokat építtetett és támogatta az elesetteket és szegényeket. Minden valószínűség szerint abban volt a legeredménye-

ÁRPÁD-HÁZI MAGYAR SZENTEK

sebb, hogy skót híveit a kelta vallásból szép szóval átvezette a római katolikus hitre, vagy legalább is megtanította nekik, hogy hogyan lehetnek eredményesek a régi hit megtartása mellett az új hit elfogadásában.

Margit 1093-ban halt meg. A skót nép szinte azonnal szentként kezdte tisztelni. 1261-ben, IV. Ince pápa avatta szentté. 1673-tól Skócia patrónusa. Az étkezések utáni hálaimát ma is Szent Margit áldásnak nevezik. Hamvai Dunfermline bencés kolostorában nyugsznak: férje, fia és más skót királyok és főnemesek hamvai mellett.

Skóciai I. Szent Dávid, Szent Skóciai Margit fia
(1082/1084 – 1153. Carlisle)

1124-től lett egész Skócia ura, egészen haláláig, 1153-ig. Uralkodását Skócia történelmének legjelentősebb szakaszai között tartják számon a történészek. A cluny apátság alapítása is Dávid király nevéhez fűződik. Uralkodása alatt fejlődésnek indult a szellemi kulturális élet, de a mezőgazdaság is, amely az ország népének jóléte miatt, talán még fontosabb volt, mint egyházszervező tevékenysége.

Skóciai Szent Kálmán, Szent Skóciai Margit fia
(? – 1012. Stokerau)

Szentföldi zarándokútja közben Bécs mellett összetévesztették egy kémmelel, – mivel angol-skót beszédét nem értették – és megkínózták, agyonverték és felakasztották. A Bécs melletti kreuzenstein kastélyban még ma is mutatják a látogatóknak azt a fát, amelyre a legenda szerint felakasztották a királyfit. Bár a fa nyilván nem az eredeti, legfeljebb egy új hajtás. Különösen tisztelte ezt a fát VI. Károly és leánya Mária Terézia Habsburg uralkodók.

Kálmán teste a melki kolostorban van eltemetve. Kálmán tisztelete gyorsan terjedt, különösen Ausztriában, Bajorországban és magyar földön.

Árpád-házi Szent Piroska

Szent László királyunk és Reinfeldi Adelhaid leánya 1088 körül született, és 1134-ben halt meg.

Bizánci császárnéként az ortodox egyház avatta szentté, de magyar szentként tartjuk számon, többek között azért is, mert hazájával soha nem sza-

kította meg kapcsolatát és hűséges maradt egész életében, méltón egy Árpád-házi királyleányhoz. Szent László leánya nagyszerű és tehetséges császárnő lett, aki értett az államügyekhez és a gazdaság irányításához. Nyolc gyermeke született János császártól. Legidősebb fia I. Manuel császár néven Bizánc egyik legjelentősebb császára lett.

Árpád-házi Szent Piroska

Magyar Boldog Pál,
vagy **Magister Paulus Hungarus**
(1180? – 1241.)

Magyar származású domonkos rendi szerzetes, aki Kun földi térítő zarándoklatán halt meg. Nemesi családban született, így lehetősége volt Bolognában tanulni. Doktorátusa megszerzése után évekig tanított is az egyetemen. Szent Domonkos prédikációit hallva lépett be a domonkos rendbe. Rendkívüli szónoki tehetség volt. Felruházták a „szó mestere” „dux verbi” címmel. Mivel a domonkos rend fő küldetése a pogányok térítése volt, ezért Pál először Boszniába majd a Magyarország keleti határai mentén meglehetősen nagy számban élő kunok közé utazott, megtéríteni azokat. Egy templomban gyilkolták meg Pált és hittérítő társait. Legendája szerint lándzsával szúrták át és szétzúzták a fejét.

Boldog Bánfi Buzád

(1200? – 1243.)

A tekintélyes Bánfi család sarja, aki már felnőttkorban, 1233-ban lépett be a domonkos rendbe, vagyonát és világi hatalmát fiaira hagyva.

A tatárok betörésekor rendtársait menekülésre kérte, míg önmaga templomában maradt, hogy utolsó pillanatig vigaszt nyújthasson az elesetteknek. Az oltár előtt kitért karral, mintegy feszületen várta a mártírhalált, önmagát ajánlva fel áldozatul.

Boldog Özséb

(1200? Esztergom – 1270. Szentkereszt)

Boldog Özséb életéről Gyöngyösi Gergely: Remete Szent Pál remete testvéreinek élete című latin nyelvű munkájából tudunk, 1525-ből. Családjáról a krónikaíró csak annyit ír, hogy „híres magyar családból származott”. Tormay Cécile a királyi család rokonának, mások a királyi udvar várispánjának fiaként tartják számon.

Boldog Özséb

A legenda szerint hat tárásával a Pilisszántó közelében található barlangokhoz, a Hármabarlangba vonultak el, remetei magányba. A barlang előtt egy hatalmas fakeresztet állított fel Özséb.

Özséb monostora védőszentjének Első Remete Szent Pált választotta. Mivel Özséb első monostora

a szent kereszt tiszteletére épült sokáig a Szent Kereszt Testvéreinek is nevezték remetéit.

A pálos hangsúlyozottan magyar szerzetesrend volt. Magyarságuk elsősorban hazaszeretetükben és a hagyományok ápolásában nyilvánult meg. Nem kolduló rend volt. Fontos szerepet játszott hitükben Mária, vagyis Boldogasszony tisztelete. Fogadalmuk szerint szegénységet fogadó közösségben éltek, de hitük gyakorlása mellett foglalkoztak neveléssel, művészetekkel, tudományos kutatással is a későbbi századokban. Jelképükké vált a fehér kámzsa.

Özséb hosszú, súlyos betegség után, monostorában hunyt el. Templomának sírboltjában temették el.

A rend címerállata, – Remete Szent Pál mintájára – a holló lett, mint ahogyan a holló volt a rend későbbi nagy támogatójának, Mátyás királynak címerállata is.

A legendák szerint a pálos rend generálisai a táltosok hagyományait követték, így közvetlenül ismerték a pusztai világ égigérő fáját, és gyakorolták a táltos mágusok képességeit a gyógyításban, de tanítók is voltak és mindenek előtt szellemi vezetők.

Árpád-házi Szent Erzsébet (Magyarországi Szent Erzsébet, Thüringiai Szent Erzsébet)

1207-ben született Pozsonyban vagy Sárospatakon, és 1231-ben halt meg Marburgban.

II. András (Endre) király és Meráni Gertrúd királyné leánya. Erzsébet harmadik gyermek volt, húga a későbbi IV. Béla királynak.

Erzsébet az egyik legismertebb magyar szent, ezért életéről az idő rövidsége miatt nem beszélek.

Boldog Gertrúd

(1227. Wartburg – 1297. Altenberg)

Árpád-házi Szent Erzsébet és IV. Thüringiai Lajos örgróf legkisebb leánya. Apja halála után született. Édesanyja az altenbergi premontrei kolostorban nevelte. A kolostort soha nem hagyta el. Kegyes és aszkétikus életet élt, édesanyjához hasonlóan ápolta és gondozta a szegényeket, akik befogadására a kolostor mellett külön házat építtetett. A legenda szerint életében több próféciája is volt. 1311-ben VI. Kelemen pápa engedélyezte tiszteletét.

Árpád-házi Szent Ágnes

(1205. Prága, – 1282. Prága.)

Édesanyja III. Béla király leánya, Konstancia cseh királyné, apja I. Ottokár cseh király volt. Prágai Szent Ágnesnek is szokták nevezni. Életében egyszer sem volt Magyarországon, ennek ellenére magyar szentként tartjuk számon.

Három templomot is építtetett Prágában: Ferenc, Mária Magdolna és Borbála tiszteletére.

Különösen jelentős volt, hogy az általa alapított kórházban az ápolói munkát Szentföldről hazatért keresztes vitézek vették át. (Vöröskeresztes Lovagok, akik csuhájukon a máltai vörös keresztet viselték), Ágnes pedig gazdag adományokkal segítette munkájukat.

A csehek legjobban tisztelt szentje 77 éves korában halt meg.

Boldog D'Estei Beatrix, magyar királyné

(1210. Ferrara – 1239/1245. Gemula)

II. Endre királyunk harmadik felesége.

Endre halálakor Beatrix bejelentette, hogy gyermeket vár a királytól, de IV. Béla börtönbe vetette az özvegyet és azzal vádolta, hogy a gyermek apja Apod fia Dénes nádor és nem Endre király. A II. Endre temetésén megjelent császári küldöttség tette lehetővé, hogy Beatrix elhagyja az országot. Velencébe menekült és 1236-ban megszületett Utószülött István, (1236 – 1271), akinek volt a fia III. Endre, az utolsó Árpád-házi magyar király.

Beatrix az Este melletti Gemula kolostorba vonult és rendkívül visszavonult és kegyes életet élt a kolostorban, pápai kegydíjból.

Magyarországi Jolánta, aragóniai királyné

(1219. Esztergom – 1251. Huesca)

Árpád-házi szentnek tekinthető, hiszen II. Endre királyunknak és második feleségének: Courtenay Jolán francia főnemesi származású hercegnőnek a leánya. Édesanyja a Capetingekkel tartott rokonságot. Jolán, vagy Jolánta, ahogyan nevezték, féltestvére Árpád-házi Szent Erzsébetnek és IV. Béla királyunknak.

Aragón nyelven a neve: Violant d' Hongria. II. Endre király magyar udvarában nevelkedett. Jolánta az első nő, akiről feljegyezték, hogy sakkozott.

Jolánta házasságáról IX. Gergely pápa döntött, mint a katolikus keresztény királyi hercegnők általános gyámja. A pápa választotta ki Jolánta számára I. Jakab aragóniai királyt, aki éppen válófélben volt első feleségétől, Kasztíliai Eleonórától, aki egyetlen fiúgyermeket szült Jakabnak és bejelentette, hogy kolostorba vonul.

Jolán beilleszkedett az aragón királyi udvar mindennapi életébe. Magyar kézművesek is utaztak kíséretében, akiknek hatása erősen érződött az aragón kézművesek későbbi munkáin is.

Jolán életrajzírója: Brachfeld F. Olivér írja: „Jolánta olyan volt, amilyenre szüksége volt a férjének: előkelő származású, szép, jóságos, és mindenekelőtt termékeny.”

Jakab király rendszeresen kikérte felesége véleményét és tanácsát fontos döntései előtt. Egy reánk maradt feljegyzés szerint Valencia ostrománál a mórok követe, Jakab király, egy famulus és a királynő egy közeli fogadóba zárkóztak be, megbeszélni a megadás feltételeit. Az okiratot a királyné is aláírta.

Végakarata szerint Santa Maria de Vallbona kolostorában temették el.

Portugáliai Szent Erzsébet Izabella

(1277. – 1336. Coimbra)

III. Péter aragóniai király leánya, édesanyja Magyarországi Jolánta, II. Endre királyunk dédunokája. Másodfokú unokahúga Árpád-házi Szent Erzsébetnek, IV. Béla királyunk húgának. Portugáliai Erzsébet nevét, unokanővére Árpád-házi Erzsébet tiszteletére kapta, bár Portugáliában Izabella néven ismerik és tisztelik.

A művészek mindkét Erzsébetet rózsákkal szokták ábrázolni, jótékonykodásuk legendája miatt.

Árpád-házi Szent Margit

(1242. Klissza – 1270. Nyulak-szigete)

Margit a legismertebb magyar szent, akinek életéről sokat tudunk. Mivel Klis várában született, a horvátok is saját szentjüként tisztelik, klisszi Szt. Margitként.

Szent Margit legendáját, életét, Ráskai Lea kódexmásoló, domonkos rendi apáca írta meg az 1300-as évek elején. Egy 1510 körüli másolatban maradt reánk.

Életéről Kodolányi János írt gyönyörű regényt: Boldog Margit címmel 1931-ben, Gárdonyi Géza:

Isten rabjai címen 1908-ban írta meg feledhetetlen regényét Margitról.

Árpád-házi Szent Margit

Huszonnyolc éves korában halt meg Margit. A művészek liliommal a kezében ábrázolják, jelezve ezzel is, hogy haláláig hű maradt fogadalmához. Boldoggá avatásának folyamatát soha nem fejezték be, de 1789-ben hivatalosan is engedélyezték tiszteletét. 1943-ban avatták szentté.

Magyar Boldog Ilona

(1200-as évek eleje – 1270. ? Veszprém)

Nem sokat tudunk életéről, de azt igen, hogy a veszprémi domonkos rendi zárda apátnője, Margit nevelője volt 7 éven át és magyar volt az anyanyelve. A legenda szerint imádság közben néha a levegőbe emelkedett a teste és időnként áldozás közben látta krisztust, aki maga nyújtotta át az Eucharisziát.

Halála előtt látomásai voltak és testén megjelentek a stigmák.

Árpád-házi Kinga vagy Kunigunda

(1224. Esztergom – 1292.)

IV. Béla király legidősebb leánya, Szent Margit és Boldog Jolán nővére. Feleségül ment V. (Piast) Boleszláv lengyel királyhoz, – bár gyermekkorától

kezdve apácának készült – akivel szüzességi fogadalmat tettek.

Kinga sokat tett a tatárok dúlta ország újjáépítéséért. Kolostorokat, templomokat építtetett. Egész hozományát választott hazája újjáépítésére fordította.

A lengyelek Kinga egyik legjelesebb tettének azt tartják, hogy megnyitatta a wieliczki sóbányát. (A középkorban a sót aranyért mérték.)

1690-ben boldoggá avatták, II. János Pál pápa 1999-ben pedig szentté.

Árpád-házi Boldog Jolán

(1235/39. Esztergom – 1298. Gniezno)

IV. Béla király leánya, Margit és Kinga testvére. 1256-ban feleségül ment Jámbor Boleszláv kaliszi fejedelemhez. Két leányuk született. Férje halála után vonult kolostorba Kinga testvérel, majd az ő halála után átköltözött a férje alapította gnieznoi kolostorba. A kolostor kápolnájában temették el. A sírjánál történt csodás gyógyulások miatt avatták boldoggá 1827-be.

Árpád-házi Boldog Erzsébet, az özvegy

(? – 1320 ?)

V. István király és Kun Erzsébet királyné leánya. A Nyulak-szigeti dömés zárdában nevelték a királyleányt és 1287-ben adták feleségül Rosenberg Zavia morva nemeshez.

Mivel nővére Mária, Anjou Sánta Károly nápolyi király felesége volt, ezért férje halála után Nápolyba költözött nővéréhez. Nővére udvarában nagy visszavonultságban, és rendkívül kegyes életet élt.

Boldog Csák Móric

(1280? Ugod – 1336. Győr)

Domonkos rendi szerzetes, akinek neve Csák, Csáky és Mór alakban egyaránt előfordul. Nem a felvidéki Csák család tagja, hanem a bakonyi, ugodi ág utolsó sarja. Édesanyja Kőszegi Miklós nádor leánya. Apja (Demeter) báni tisztséget viselt. A család II. Endre királyunk uralkodása alatt emelkedett fel. Dédapja Vas vármegye ispánja volt. Házassága lévén az Aba nemzetséggel került rokonságba, mivel Aba Amadé Katalin leányát vette feleségül.

ÁRPÁD-HÁZI MAGYAR SZENTEK

A legenda szerint a házastársak három év után mindketten kolostorba vonultak. (Móric a budai, Katalin a Margit-szigeti domonkos kolostorokba.) Mivel Móric birtokairól nem rendelkezett, ezért az apósa bezáratta a budai monostor tornyába. Mivel a házastársak nem változtatták meg szándékukat, a nádor félévi elzárás után Móricot szabadon engedte. Móric ezt követően Bolognába utazott, majd ezt követően egész életét az ország különböző domonkos kolostoraiban élte le.

Boldog Csák Móric

A győri káptalanban halt meg. Legendája szerint a békességszerzés és a vigasztalás mestere volt. 1494-ben avatták boldoggá.

Toulouse-i Szent Lajos

(1274. Brignoles – 1297. Brignoles)

Ferences rendi szerzetes, Toulouse püspöke, V. István magyar király unokája. István király leányának, Máriának és Szicíliai Károlynak volt a fia.

Egész élete arról szólt, hogy szerzetes kíván lenni és lemond a világi életmódról. Még az egyházi címeket, (Toulouse püspöke) sem akarta elfogadni. 1295-ben pl. mikor Martell Károly meghalt, a trón Lajosra szállt, de ő mindent megtett, hogy szerzetes lehessen. Végül lemondott a trónról testvére javára és Róma érseke pappá szentelte.

Váratlanul betegedett meg Toulouse-ban és halt meg.

A szénhordók védőszentje.

Árpád-házi Szent Erzsébet, szűz

(1292. Buda – 1338. Töss, Svájc)

III. Endre király, az utolsó Árpád-házi király és Fenenna kujáviai hercegnő leánya, domonkos rendi apáca. 3 éves volt, mikor 19 éves édesanyja meghalt. A hercegnőt eljegyezték II. Vencel cseh király fiával 1298-ban, és Bécsbe vitték, hogy neveltetését irányítsa jövőendő családjá, de a házasság nem jött létre, pedig az eljegyzést 1301-ben a hercegfű királlyá választása után megújították.

Erzsébet haláláig élt kolostorban. Utolsó éveiben bénán. Legendája szerint, mikor testét harminc hét után áthelyezték egy hozzá méltó sírhelyre, testét teljesen épen találták.

Anjou Szent Hedvig, (Jadwiga)

(1374. – 1399. Krakó)

Anjou Nagy Lajos magyar király és Kotromanic Erzsébet kisebbik leánya, Lengyelország királynője, 1384-ben koronázták meg.

Anjou Szent Hedvig

Eredetileg Habsburg Vilmosnak szánták Hedviget, de a lengyelek nem akartak egy Habsburgot látni a lengyel trónon, ezért elűzték. Lengyelországot pedig megtámadták az akkor még pogány litvánok, akiknek fejedelme Jagello Ulászló 1385-ben feleségül kérte Jadwigát. A királynő ebben

Isten akaratát látta, és lehetőséget, hogy keresztény hitre térítse a litvánokat. IX. Bonifác pápa feloldotta korábbi házassági ígérete alól és Hedvig a litvánok királynője is lett.

Férjénél türelmesebb volt a kereszténység terjesztésében. Ő engedékenyebb volt abban is, hogy a tévelygőknek birtokait ne vegyék el. „Ha vissza is adtuk javaikat, ki fogja visszaadni elsírt könnyeiket?”

Támogatta a litván papok képzését. Krakkóban papnevelőt alapított, Prágában pedig kollégiumot teológusok számára.

A lengyelek annyira biztosra vették hamarost szentté avatását, hogy a krakkói székesegyház oltár alatti kriptájába temették el, pedig ténylegesen szentté az első lengyel pápa: II. János Pál avatta 1997-ben.

Szent Hedvig a Dunakanyar védőszentje!

Boldog Magyar István

(? – 1288. körül, más adatok szerint 1334.)

A legenda szerint István Nagyváradon született. Ferences rendi szerzetes volt, akit Konrád nevű szerzetes tárásával a Fekete-tenger keleti vidékére küldtek a keresztény hitet terjeszteni.

Más legenda szerint fogságba esett és egy Szentjános nevű helységben raboskodott. Sikerült megszöknie és a Volga menti Saray (Szelitrenoj) nevű városban talált menedéket. Itt áttért a mohamedán hitre, de rádöbbenve tévedésére megbánta tettét, ezért máglyahalálra ítélték. Legendája szerint a meggyújtott máglya kétszer is kialudt, ezért lándzsával és karddal szúrták át.

Boldog Eszkandéli Máté

(? – 1300-évek első fele)

Provanszi származású polgárcsaládban született, de ő már Budán látta meg a napvilágot, aki Jeruzsálembe indult zarándokútra. A Sion hegyi barlangokba visszavonulva élt néhány évig remetei magányban.

Legendája szerint megvilágosodva úgy döntött, hogy Indiába megy terjeszteni a keresztény hitet. Hosszú kalandos utazás során először Sziámba, majd Kínába, de Japánba is eljutott. Legendája szerint Kínában 5 embert feltámasztott, de kínai boncok ezért megharagudtak rá és ellene lázították a pogányokat, akik megölték.

Csodás tetteire és életére még jól emlékeztek Kínában, amikor néhány portugál hittérítő és Xavéri Szent Ferenc is Csang-Tong tartományban jártak téríteni. Eszkandéli Máté csodás tetteinek híre így jutott el Európába.

Mindég magyarul prédikált, de Isten csodájával, a pogány népek értették szavát. Térítő és prédikációs útja során mélyen bejutott Japán belsejébe is.

Eszkandéli Mátét az első magyar világutazó-felfedezőként is tisztelhetjük.

Boldog Magyar Antal

(az 1300-as évek első fele – 1398. Foligno)

A magyar származású Antal elhagyva családját és hazáját az 1350-es szentévben római zarándoklatra indult, majd Assisibe, hogy Ferenc sírjánál imádkozzon.

1371-ben Folignóban megbetegedett, ahol a ferences atyák ápolták. Fogadalma szerint Folignóban maradt és a beteget, elesetteket ápolta.

Az emberi szeretet példaképeként halt meg Folignóban 1398-ban.

Kapisztrán János

(1380. Capestrano – 1456. Újlak)

Itáliai hitszónok, teológus, inkvizítor, a nándorfehérvári ostromban Hunyadi János harcostársa.

A tábori lelkészek harcos védőszentje.

Kapisztrán János is, akár mint Hunyadi, a győzelmet követő pestisjárványnak esett áldozatul. Hunyadi a győzelem után három héttel halt meg, Kapisztrán pedig október végén az újlaki kolostorban.

VIII. Sándor szentelte szentté 1690-ben, bár teste a magyar századok harcaiban véglegesen elveszett.

Boldog Báthory László

(1420? Nyírcsászári – 1456.)

(más források szerint: 1484.) Budalőrinc)

Egyes források szerint a nagynevű történelmi Báthory családból származott, más adatok szerint pedig nyírbátori polgárcsaládból származó, pálos rendi szerzetes volt, az első magyar bibliafordító. Magyar nyelvű bibliamagyarázatai Mátyás király könyvtárába kerültek és azokkal együtt elvesztek.

Boldog Báthory László

A pálosok évkönyveiből tudjuk, hogy Báthory László fordította le először teljes egészében magyar nyelvre a bibliát és számos szent életét is. Ezt az adatot Gyöngyösi Gergely főperjel 1525-ös Krónikájából és Bod Péter 1766-ban megjelent könyvének utalásaiból gondoljuk.

A Nagy-Hárshegy egyik barlangjában remetéskedett 20 évig. Ez idő alatt végezte fordítói munkáját.

Boldog Temesvári Pelbárt
(1435. Temesvár – 1504. Buda)

Ferences rendi szerzetes, író, prédikátor.

Gyermekkorából nem maradtak fent adatok. Krakóban járt iskolába, majd 1480-tól az ozorai ferences kolostorban élt.

Legendája szerint az 1480-as nagy pestisjárványban többször is megbetegedett, de isteni csoda folytán megmenekült a pestishaláltól.

Rövid időn belül nagyhírű hitszónokká vált.

1483-tól Budán és Esztergomban tanított.

Számos latin nyelvű prédikációt írt, melyek elterjedtek egész Európában. Kéziratait 1495 után Hagenauban többször is kiadták. Aszkétikus szemléletű szerzetes volt, aki meggyőződéssel prédikált, akár Mátyás király reneszánsz szemléletű udvarának életszemlélete ellen is.

Számos európai szent legendája Pelbárt fordításával került be a magyar nyelvterületre.

Kassai vértanúk:

Pongrácz István (1582. Alvinc),
Grodecz Menyhért (1584. Czeszyn),
Kőrösi Márk (1588. Krizevac)

1619. szeptember 7-én szenvedtek vértanúhalált az Erdélyből, Horvátországból és Sziléziából származó jezsuita papok, mert nem tagadták meg katolikus hitüket és nem fogadták el Kálvin János hitújító tételeit. I. Rákóczi György hajdúi törtek rá Kassára és ugyan Rákóczi megtiltotta a jezsuita papok kínzását, három napi fogság után a hajdúk Grodecz Menyhértet és Kőrösi Márkot lefejezték, Pongrácz Istvánt pedig a kínzások után halottnak gondolva egy szennygödörbe dobták, ahol húsz órás kínlódás után adta vissza lelkét teremtőjének.

Csepellényi György

(1620. Bitse (Trencsény várm.) – 1674. Farnos)

Nemesi származású pálos rendi szerzetes, akinek boldoggá avatása még nem történt meg, éppen úgy, mint Kelemen Didák atyáé sem.

Szegény betegek és elesettek ápolásával foglalkozó szerzetes volt, aki a rend máriavölgyi és zborhegyi kolostorában tevékenykedett.

X. Kelemen pápa nevezte ki Mezőkövesd, Eger, Füzér környékének missziós főnökének.

1674-ben hurcolták el a füzéri plébániáról és 60 napi folyamatos kínzatás után végül Egerfarmoshoz közeli Szőke puszta határában lefejezték. Fogsága ideje alatt több kínzóját is megtérített, de őket a többiek megölték. Legendája szerint kivégzője hosszú időn keresztül nem tudott lesújtani az atyára. Testét meztelenül hagyták temetetlenül, de romlás nem mutatkozott rajta. Végül az egeri pasa parancsára temették el, a török által is szentként tisztelt szerzetest.

További pálos rendi vértanúk

1666. Theiss Henrik

1674. Török Márton. Boldogkő és Kassa között lőtték fejbe.

1679. Szvetanay Miklós. Bozók várában lefejezték.

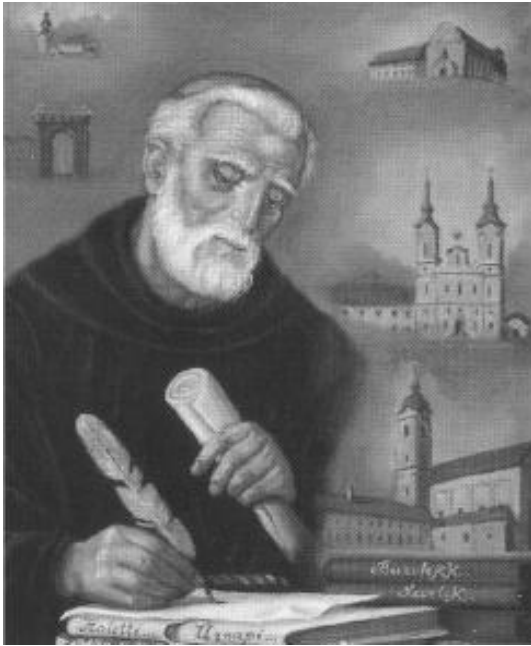
1683. Apponyi Imre és Széplaky György novíciusok. Bécsújhelyi török fogságban haltak meg.

Kelemen Didák

Páter Kelemen Didák (1683-ban született Baksafalván, ma Kézdialmás) minorita szerzetes, hittérítő és író 1744-ben halt meg Miskolcon. Nevéhez fűződik a miskolci minorita templom és iskola építése.

Boldoggá avatása jelenleg is folyamatban van, ugyanis 1939 nyarán Adalberto Topolinski a rendi szentté avatások római megbízott lengyel atya Miskolcon összegyűjtötte Kelemen Didák boldoggá avatásának minden iratát, viszont egy német gyűjtőtáborban az iratokkal együtt Topolinski atyának is nyoma veszett. Topolinski atya a krakkói érsek meghívásra utazott lengyel földre azért, hogy Nagy Lajos király leánya, Hedvig ügyében hasonlóképpen vizsgálódjon, mint tette azt Miskolcon Kelemen Didák atya ügyében.

Páter Kelemen Didák minorita szerzetes

Didák atya szerzetesként bejárta egész Szabolcs, Szatmár, Bihar vármegyéket. Elérte, hogy Fehérgyarmat, Csenger, Érkeserű, Tarcsa, Nagykároly, Nyírbakta, katolikus templomai visszakerüljenek a hívek birtokába. Megtelepítette a minoritákat Kolozsváron és Szegeden.

Az 1739-ben ismét kitört pestisjárvány idején már Miskolcon tevékenykedett, ahol a kezdeti elutasítás után, már szent embernek tisztelték. Az egri püspök áldásával elindult az Alföld járvány sújtotta falvaiba.

Kelemen Didák atyára az egész ország népe hallgatott és követte őt. Azt a papot, akit a „kezedekben mint „pápista kutyát” doronggal vertek ki a határból, később mint „szent embert” már el sem akartak ereszteni körükből.”

Didák atya első életrajzát Károlyi Klára grófnő írta meg.

Kőrösi Csoma Sándor

(1784. vagy 1787. Csomakőrös – 1842.

Dardzsiling)

Elszegényedett székely kisnemesi családban született. Apja székely határőr katona volt. Nagyenyedben „szolgadiákként” tanult a Bethlen Kollégiumban. Gimnáziumi és főiskolai tanulmányai után elindult német földre: Heidelbergbe, majd Göttingába ment. Itt már angol ösztöndíjas hallgatóként orientalisztikát hallgatott.

Hazatérve Erdélybe, Kolozsváron találkozott Döbrentei Gáborral, Gyarmathi Sámuellel, és Kenderesi Mihállyal.

1819. november 24-én indult útnak, Nagyenyedről. November 28-án a Vörötorony-szorosnál lépte át hazája határát.

Csoma Sándor úgy gondolta, hogy az ősi tibeti iratok között talán talál a magyarok eredetére utaló feljegyzést is. 1823-ban érkezett Zanglába. Itt Szangye Puncog és Kunga Csöleg lámák segítségével állította össze 30 ezer szóból álló tibeti szójegyzékét. 1825. novemberétől a phuktáli kolostorban dolgozott, amely kolostor a „sárgasüvegűek” rendjéhez tartozott.

Csoma Sándor legtermékenyebb korszaka 1827-től a Kanamban élt időszaka volt, ahol ismét Szangye Püncog lámával dolgozott együtt. Itt fejezte be tibeti szótárát és nyelvtanát. Előkészített egy buddhista terminológiai szótárat, és több tudományos tanulmány vázlatát. Itt olvasott a mesés Shambala országról, a buddhisták szent városáról. 1834-ben Kalkuttában jelent meg először nyomtatásban hiteles angol-tibeti szótára és nyelvtankönyve. Ezekből 50 példányt hazaküldött Magyarországra.

Titaljában Molla Eszkander Csoma néven élt és eredeti életcéljának megfelelően az őshazát kereste az összehasonlító nyelvtudomány fegyverével.

„Így ér véget majd küldetésem, ha egyszer be tudom majd bizonyítani, hogy ellentétben a finn-magyar elmélet mellett kardoskodók megnyilatkozásával, a magyar nép igenis Attila népe.”

1842-ben gyalogosan, – ahogyan szokta – indult el Lhászába, de a Mahananda folyó mocsaras vidékén átkelve maláriát kapott és a lázrohamoktól legyengült szervezete április 11-én feladta a harcot. A Dardzsilingi európai temetőben temették el, a Himalája harmadik legmagasabb hegycsúcsának a Kancsendzöngának árnyékában. Az Ázsia Társaság 1845-ben emelt emlékoszlopot sírja fölé.

1933-ban, Japánban Kőrösi Csoma Sándort, első európaiként buddhista szentnek nyilvánították.

És engedjék meg, hogy kedvenc íróm, Jókai Mór: És mégis mozog a föld című regényéből idézzek, hiszen a nagy mesemondó Barkó Pali alakjában Kőrösi Csoma Sándor emléke előtt tisztelgett:

„– Vannak-e tehát még Magyarországon kívül magyarok?

A tudós gondolkozott sokáig, úgy felelt.

– Még nem találtam meg őket: de én hiszem, hogy vannak...”

És mikor hazaértek a Magyar utcába, elváláskor Barkó Pali kérdezte meg Tseresnyés uramat:

„– Hát Magyarországon belül vannak-e még magyarok?

A kézműves gondolkozott sokáig.

– Nem találom őket...de én hiszem, hogy lesznek.”

FELHASZNÁLT IRODALOM

Magyar Nagylexikon

Pallas nagy lexikon

Magyar életrajzi lexikon

A szentek élete. Főszerk.: Diós István. 4. átdolg. bőv. kiad. Szt. István Társulás Kiadó. 1978.

Karácsony Imre: Szent László király élete. Győr .Győregyházmegye Könyvnyomdája. 1895. 30 p.

Bedeő Pál: Szentek élete. Bp. Szt. István Társulás Kiadó. 1989. 112 p.

Incze Dénes: Szentek élete az esztendő minden napjára. Szeged. Agapé Kiadó. 2001. 143 p.

Érszegi Géza: Szentek a magyar középkorból. Bp. Osiris. 1999. I.-III. köt.

Grabner Mária: Szentek és boldogok. Bp. Unió Lap és Könyvkiad. Keresk. Kft. 1993. 156 p.

Királylányok messzi földről. Magyarország és Katalónia a középkorban. 2009. 483 p.

Gárdonyi Géza: Isten rabjai. Bp. Szépirod. kiadó.1974. 379 p.

Baktay Ervin: A messzeségek vándora. Bp. 1960.

Korda István: A nagy út. Kőrösi Csoma Sándor életregénye. Bukarest. Kriterion Kiadó. 1978. 320 p.

Szilágyi Ferenc: Így élt Kőrösi Csoma Sándor. Bp. Móra Kiadó. 1984. 211 p.

Praznovszky Mihály: Királylányok, múzsák, hitvesek. Női sorsok a magyar történelemben. Veszprém. 2004. 5-18. p.

Grandpierre K. Endre: Magyarok titkos története. Királygyilkosságok. Hogyan haltak meg a magyar királyok. Titokfejtő Könyvkiadó. 1991. 55-59. p.

Farkas Emőd: Magyarország nagyasszonyai. Bp. Wodianer és Fiai Kiad. 1911. 42-72. p.

Ozogány Ernő: A nemzet virágai. A magyar történelem legérdekesebb asszonyai.

Méry Ratio Kiadó. 2010, 11-12. p.

Horányi Gábor – Pivárcsi István: Híres magyar asszonyok kalandjai. Palatinus Kiadó. 2003. 28-32. p.

Bánó Attila: 55 meghökkentő eset a magyar történelemből. Bp. Athenaeum Kiadó. 2011. 30. p.

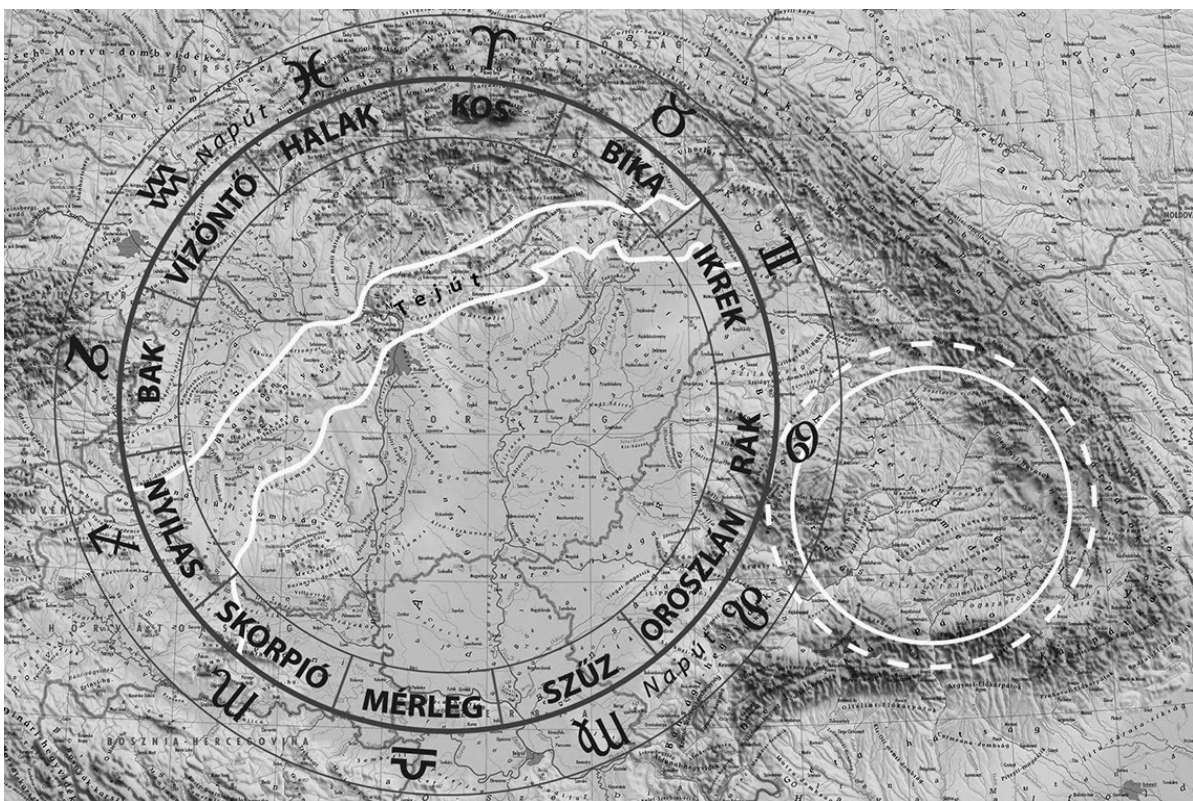
Mitták Ferenc: Híres nők a magyar történelemben. Arcképvázlatok a honfoglalástól a XX. századig. Debrecen. Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft. 21-25. p.

Scheffer Miklós

A KÁRPÁT-MEDENCE ÉS A CSILLAGOS ÉG PÁRHUZAMAI

Közismert az a tény, hogy a történelmi Magyarország határait – más országokkal ellentétben – nem hatalmi önkény, vagy politikai paktumok, hanem a Természet alkotó keze, vagy szakrális földrajzi szemlélettel nézve, valamely szent rendező elv szülte. Nincs több, vagy legalábbis igen ritka az a fajta természetesen zárt földrajzi egység, mely ilyen egyértelmű határokkal lenne körülölelve.

Ha jobban szemügyre vesszük a Kárpátok gyűrűjét, azt is észrevesszük, hogy a hegyvonulatokra kettős körendszer írható. A nagyobb kör többek közt az északi, Erdős Kárpátok, a Keleti Beszkidek, Biharerdő hegyei, a Bánság, Szlavónia és az Alpokalja területén fut keresztül. A kisebb kör önálló ugyan, de a naggyal szerves egységet alkotva az Erdélyi-medencét veszi körbe.

E körök többek, mint egyszerű szerkesztési vonalak, de hogy mit jelölnek, azt egy másik földrajzi jelenségen keresztül érthetjük meg könnyen.

Van ugyanis a Kárpát-medencében egy szintén jól szembeötlő hegyvonulat, ami első ránézésre zavarónak tűnik a két kör harmóniájában. Ez a Dunántúli- és az Északi-középhegység. Hosszan elnyúló sávjuk a határhegyek által körülvelt belső, sík és dimbes-dombos vidék egységét látszik megtörni. Lehet-e ebből bármilyen következtetést levonni? Természetesen igen.

Ha a földről tekintetünket az égre irányítjuk, ugyanilyen sávot észlelhetünk az égbolt kupolá-

ján, a Tejutat. A Tejúthoz hozzárendelve a csillagos ég másik lényeges rendszerét, a nappálya, vagyis az Ekliptika körét, mely az állatövi csillagképek sorát jelöli, ugyanolyan kört és rajta átvonuló sávot kapunk, mint amit a Kárpát-medence domborzati térképén láthatunk. Ha a csillagterképet rávetítjük a Kárpát-medence térképére, kiderül, hogy majdnem tökéletes a formai azonosság. A Zodiákus köre a Kárpátok hegyein és a Délvidéken fut keresztül, a Tejút pedig a Dunántúli- és az Északi-középhegységet fedi le. Fontos megjegyezni, hogy a megfeleltetés nem önkényes. Mivel a Tejút nem felezi az Ekliptika kö-

rét, hanem egy kisebb és nagyobb részre osztja, ez eleve meghatározza, milyen módon helyezhetjük rá a hegyekre, mert a középhegységek sem két egyenlő részre osztják a Kárpát-medence területét.

Ám nemcsak formai, hanem tartalmi hasonlóságokkal is szembesülhetünk. A nagy tájegységek földrajzi neveit vizsgálva meglepően sok következetességet, párhuzamot találunk a csillagképekkel.

A Tejút sávja két helyen metszi a Nap útját. A Bika és Ikrek között, velük átellenben a Skorpió és a Nyilas között. A Tejút csillagképei az Ekliptika körén belül: Pajzs, Sas, Nyíl, Kis róka, Hattyú, Gyík, Cepheus, Cassiopeia, Perseus, Szekeres. Ezek közül nem mindegyik ősi eredetű, a Pajzs, a Gyík és a Kis róka *Johannes Hevelius* XVII. századi csillagász alkotása. Ezért elemzésünkben nem szerepeltetjük őket, de érdekességképpen a Kis rókát megemlíjük, mivel az újszerűsége ellenére jól illeszthető az Északi-középhegység rendszerébe.

A módszertanról: az alapvető szabály az, hogy nagyobb tájegységek, folyók neveit vesszük csak alapul és nem bocsátkozunk részletekbe menően, a helyi dülőnevek, városok, falvak elemzésébe, mert azok a nagy rendszerbe ágyazott alrendszerek tartozékai. Annak ellenére is szabályként vesszük ezt alapul, hogy tudjuk, sok esetben egy apróbb település, vagy tájegység adott nevet nagyobb földrajzi területnek, de lehet, hogy éppen fordítva történt.

Akár elismerik a szakemberek, akár nem, a földrajzi etimológia kínálta névmagyarozatok és történetük korántsem olyan egyértelmű és biztos, mint ahogy ők állítják. Így elég játékterünk lehet, hogy szabadabb gondolati – nyelvi – történelmi keretek közt mozogva, adott esetben új megvilágításba helyezük egy-egy földrajzi név múltját, jelentését.

Lássuk a megfeleltetéseket!

A TEJÚT

A Bakonyt a Sas csillagkép fedi le.

A Bakony névben nem nehéz felismerni a bak szót. Láthatjuk, hogy a Kárpát-medence köré vont Zodiákusban a Bakony mellett éppen a Bak

állatövi csillagkép található. Az egyik megfelelés ebből a szomszédságból adódik.

A Sas csillagkép egészen közel van a Tejút, azaz a galaxisunk központi magjához, amit szimbolikusan a teremtő isteni energiák forrásának foghatunk fel. A sasról azt tartották, hogy képes a Napba (a teremtő fénybe, isteni titkokba) nézni, úgy hogy ne vakuljon meg. Hogy ne maradjon VAKON – p, b, f, v hangkategóriában kicserélhető a V: VAKON = BAKON.

Másrészt a sasról Szent János evangélista juthat eszünkbe, hiszen e királyi madár az ő attribútuma. Szent János ünnepe december 27-én, a Bak havában található. Ezért ül a Sas a Bakon.

A Vérteshez a Nyíl csillagkép tartozik.

Ennek magyarázatát a Képes Krónikában találjuk. III. Henrik német-római császár 1051-ben betört Magyarországra. I. András ügyes taktikával és hadicsellel elvágta szárazföldi hadait a Dunán érkező utánpótlásától, miközben a hegyekben állandóan zaklatta, támadta seregét. A krónika így fogalmaz:

„A császár pedig csalódott reménységében, hogy a hajókról kap segítséget, és halálos éhínségre jutott. Nyomorúságos ínség sanyargatta mind egész seregét a lovakkal és málhásállatokkal együtt. Ezenfelül a magyarok és a besenyők éjszakaról éjszakára kegyetlenül zaklatták, mérgezett nyilakkal öldösték őket...”

Végül András térdre kényszerítette a császárt. Megkötötték a békét és a király élelemmel látta el az éhező seregét. A meggyötört katonaság örömmel vállalta a visszavonulást, miközben még hadifelszerelésüket is elhajigálták. Az erdőben hagyott vértek és fegyverek miatt maradt meg a hegységen a Vértes név – tudósít a Képes Krónika. Hogy tényleg a történelmi eseményből következett a név, vagy csak utólagos magyarázatkeresés egy ősbibb név eredetére, nem tudjuk. Az viszont látható, hogy a haditett kulcsa a nyilazás volt. Így nyer értelmet a Nyíl csillagkép és a Vértes hegy kapcsolata.

A Pilisre a Hattyú csillagkép esik.

Ehhez még hozzá kell vennünk a Gerecsét, de nemcsak azért, mert a Hattyú a területére is elnyúlik. A csillagképet már az ősidőkben is valamilyen madárnak tartották, csak a Krisztus előtti

II. században, Hipparkhosznál jelenik meg a Hattyú név.

A Gerecsét pedig a neve miatt kell idetartozónak tekintenünk, ugyanis a magyar sólyomfajta, a kerecsen nevéből származtatják. Így érthető a csillagképhez tartozás, hiszen szintén madárral van dolgunk, és láttuk, hogy kezdetben nem mint hattyú, hanem általános értelmében, mint madár szerepelt a csillagok együttese.

Hogyan magyarázzuk a Pilishez való kötődést? A választ a Pilis szakralitásában kell keresnünk. A www.koronaespilis.uw.hu honlapon hosszú elemzésben mutattuk be a Pilis naptárköri rendszerét, mely a hétköznapi, földrajzi mivoltából magasabb, spirituális szintekre emeli, és közvetlen kapcsolatba hozza a magyar Szent Koronával. Itt született meg a pálos rend, több kolostor is őrzi emléküket. Itt időztek és vadásztak királyaink, a hegység peremén királyi központokat hoztak létre, például Visegrádot, ahol Károly Róbert korától kezdve a mohácsi vészig a Koronát is őrizték.

A Pilishez több, a fehérséggel kapcsolatos fogalom is rendelhető: Fehéregyháza, újabb alternatív kutatások szerint Fehérvár, valamint a pálosok, akiket fehér barátoknak neveztek. Mivel a hattyú is fehér színű, az első kapcsolatot meg is találtuk.

Hoppál – Jankovics – Nagy – Szemadám Jelképtár című könyvükben leírják, hogy a hattyú sok nép körében tabunak számító szent állat volt, lélekmadárnak, túlvilági madárnak tartották. A magány, a bölcsesség, a jóstehetség, a tisztaság, a halál és az újjászületés szimbóluma. A magányról rögtön a pálos remetékre gondolhatunk, de a többi fogalom is társítható a tiszta, vezeklő életet élő szerzetesekhez, kik haláluk után Isten Országában születtek újjá.

A bölcsesség viszont más irányba is elvezet minket. A pilis szó jelentése és eredete a mai napig nem tisztázott pontosan. A hivatalosnak tekinthető magyarázat a szláv jövevényszavak körébe utalja, 'kopasz' jelentéssel. Azonban Bakay Kornél *A titokzatosnak vélt Pilis kutatásának fő kérdései* című tanulmányában megemlíti, hogy a név származhat a türk bilis (tudás, bölcsesség) szóból is. Íme egy újabb kapcsolat a hattyúval, mint a bölcsesség szimbólumával.

A pálosokhoz visszatérve meg kell említeni, hogy a magyar néphagyomány a csillagképet Ke-

resztnek, Körösztnek, vagy Katolikus keresztnek hívta. Ez pedig felidézi a pálosok első, Szent Kereszt tiszteletére alapított kolostorát a Pilisben.

A Börzsönnyel a Kis Róka csillagképet lehet összevetni.

Mint említettük, a Kis róka újabb keletű, de kapcsolata a Börzsönnyel annyira egyszerű, hogy fontosnak tartjuk bemutatni. Nem másról van szó, mint arról, hogy a Börzsöny név a vörös szó egy archaikusabb változatából, a verzensenyből származik (a vér szóból képezve). Ez teremt alapot arra, hogy a hegységet a köztudottan vörös szőrű négy-lábúhoz társítsuk.

A Mátra és a Bükk, a Cassiopeia és Cepheus megfelelője

A Börzsöny után a földrajzi egységek sorrendje a következő: Cserhát, Mátra, Bükk, Cserehát dombvidéke. A Tejút idetartozó területén viszont csak két csillagképet találunk, a Cepheust és a Cassiopeiát (ha nem számítjuk a XVII. században keletkezett Gyíkot). A Cassiopeia a Bükk hegységet fedi le, a Cepheus a Mátrát. A két csillagkép egy királyi házaspárt takar, Cepheus etióp uralkodót és feleségét, kiknek lánya Androméda volt. Személyük itt a férfi és a női minőség megfelelője, anyja és apa.

A Mátra névben a mater (anya) szó rejtőzik, a Bükkről pedig a bakra asszociálhatunk, szintén nemekre utaló fogalmakat kapunk. Nyilvánvaló, hogy a Cassiopeiának csak a Mátra felelhet meg, ezt erősíti a csillagkép alakja is. A latin M-re és a rovás M-jére egyaránt hasonlít.

Ám a hegyek és a csillagképek sorrendje pont fordított. Hogyan tudnánk helyretenni a rendet? A megoldás a párosukat közrefogó két, majdnem teljesen azonos nevű földrajzi terület értelmezésében rejlik. Cserhát és Cserehát egyaránt a „csere” szót sugallja. Magyarul, hogy az egyezés helyreálljon, meg kell cserélni a sorrendjüket. Tehát a két tájegység neve úgymond útmutató, magyarázó szerepet tölt be az összefüggések sorában.

A Zemplén felett a Perseust találjuk

Ahogy a Tejút másik végén a Bakony neve egy szomszédos állatövi csillagképre utal, úgy a Zemplén kapcsán is ez a helyzet. Nevét a hivatalos etimológiai magyarázat a szláv zem, zeml =

CSILLAGTÉRKÉP

föld szóból származtatja. A vele szomszédos Zodiákus csillagkép, a Bika pedig köztudottan földjegy.

Más megközelítéssel, a hegység nevét két tagra bontva egy fogalompárost kapunk: sem+plen megfeleltethető a latin semi = fél (valaminek a fele) és a plena = teljes, egész szavaknak, amit a „teljesség fele” értelemben foghatunk fel. Hogyan hozhatjuk párhuzamba a Perseus-szal?

Perseus, Danae királynagy és Zeusz fia. Félisten, mivel anyja földi halandó, apja isten. Nevében felismerhető atyja, Zeusz neve, amely eredetét tekintve rokon a latin deus-szal, és az ősi *deiwos* = isten szóból ered. Egyszerű logikával, ha az isten a teljesség, egy félisten csak a teljesség fele. Így már megfelelő párhuzamot találunk a hegység neve és a csillagkép között. Ha a félisten nevének első tagját a per-t, mint a matematikai osztás szavát értjük, szintén az istenség felosztásához jutunk.

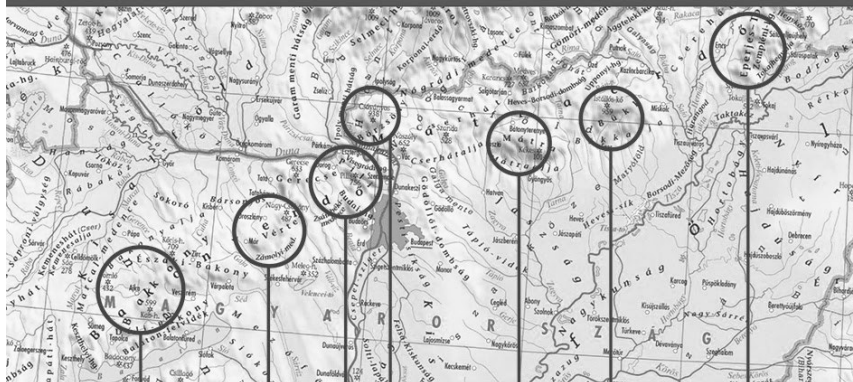
Az Auriga (Kocsihajtó) a Felső-Tisza és a Hortobágy vidékére esik.

Ez már nem az Északi-középhegység területe, mégis röviden érdemes vele foglalkozni. A csillagkép eredetére több mitológiai történet is kínál magyarázatot.

Vagy Erikthonioszt látták benne, aki bevezette a *négylóvas kocsihajtást* Athénban, vagy Mürtioszt, Oinomaosz király, a lovak nagy kedvelőjének *kocsihajtóját*. A király lányát, Hippodameiának hívták (névének jelentése „lőszelídítő”). Oinomaosz csak egy kocsiverseny győztesének volt hajlandó feleségül adni gyermekét, viszont saját lovait Árészthől kapta, így azok legyőzhetetlenek voltak. Sok kérő bukása után Pelopsz is versenybe szállt, aki ugyan Poszeidóntól kapott csodálatos paripákat és arany kocsit, de csak Mürtiosszal összejátszva, csellel tudott győzni.

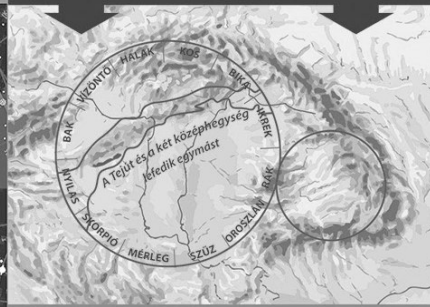
Bármelyik variációt is vesszük alapul, a *lovaké Iesz a főszerep*. És Magyarország e tájáról mi más juthat eszünkbe, mint a lovak, a ménesek, a legendás hortobágyi csikósok, lovas betyárok?

A KÁRPÁT-MEDENCE ÉS A CSILLAGOS ÉG PÁRHUZAMAI

Ha a Zodiákusnak, azaz a Nap útjának körét a Kárpát-medence határhegyeire vetítjük, a Tejút sávja illeszkedni fog a Dunántúli- és az Északi-középhegységre. A csillagképek nevei párhuzamba hozhatók az érintett hegységek neveivel.

BAKONY Sas csillagkép	VÉRTES Nyíl csillagkép	PILIS Hattyú	BÖRZSÖNY Róka csillagkép	MÁTRA Cassiopeia	BÜKK Cepheus	ZEMPLÉN Perseus
--------------------------	---------------------------	-----------------	-----------------------------	---------------------	-----------------	--------------------

Grafika, szöveg: Szent Tér Szent Idő
www.szentterszentido.blogspot.hu

Végigjártuk a Tejút és a Dunántúli-, Északi-középhegység sávját. Most fordítsuk figyelmünket a Kárpátok gyűrűjére vetített Zodiákusra, mely szintén következetes megfeleléseket mutat.

Mint már említettük a Zodiákus rávetítése a Kárpát-medencére csak egyféleképpen történhet, nincs módunk variációkat kipróbálni, mert a két középhegység, mint a Tejút sávjának földi megfelelője eldönti az állatöv helyzetét is. Olyan ez, mint egy kulcs, amit csak egyetlen módon tudunk a zárba helyezni. Végeredményül megkapjuk tehát az északi, Erdős Kárpátok, a Keleti Beszkidek, Biharerdő hegyei, a Bánság, Szlavónia, és az Alpokalja területén keresztülfutó Napút-kört.

Ezek ismertetésére most csak a teljesség igénye nélkül, vázlatos formában vállalkozunk, mivel a terület óriási, a rengeteg földrajzi név nyújtotta adat elemzése több időt vesz igénybe.

AZ ÁLLATÖV

A Bika

A Zemplén tájékán maradvá láttuk, hogy ide esik a Bika csillagkép, amire már maga a hegység neve is utal. A Bika kapcsán pedig azt figyelhetjük meg, hogy a vele szomszédos Orion, a vadász, (nálunk Nimród) a Vereckei-hágó felett látható, ahol többek között Árpád magyarjai is átkeltek a Kárpát-medencébe való hazatérés, az úgynevezett „honfoglalás” alkalmával. De az út nagyon ősi, minden keletről beáramló rokon és nem rokon nép ezt használta. Nimród őrködik tehát a Vereckei-hágó felett!

Kürülbélül Kr.e 4300 és 2200 között a Bika csillagkép adott otthont a tavaszi napéjegylenőségnek, ezért felfoghatjuk a mindenkor kezdetek szimbólumának ugyanúgy, ahogy a Kárpátok ezen területe is az új kezdeteket jelentette, a hun, avar, magyar népek életében.

Az Oroszlán

Közismert királyi jelkép, egyik csillaga a Regulus, királykát jelent. A csillagkép az Alföldet az Erdélyi medencétől elválasztó Biharerdő hegysegeire esik. Itt találjuk mindjárt a Királyerdő nevet, ezt nem is kell nagyon magyarázni. A Béli-hegység nevében a „fehér” szó rejtőzik (Nemcsak azért mert a szláv nyelvekben így hangzik a szín neve), de ennek részletezésére most nincs mód. A

„fehér” jelentést erősíti a hegy lábánál folyó Fehér-Körös. A fehér szín az isteni fényt, a tökéletességet jelöli, régen csak a fejedelem járhatott fehér lovon, lakhatott fehér sátorban, hordhatott fehér süveget.

A Skorpió

A csillagkép a Szlavónia területén fekvő Verőcei-síkra esik. Itt már újra a Tejút vonulatánál találjuk magunkat. Mit jelenthet a Verőce név? Közkeletűen a szláv nyelvből eredeztetik, s mert e vidék Szlavónia része, ez kézenfekvőnek is tűnik. (Persze mi is elutasítjuk a minden áron szláv nyelvekből való levezetést.) Jelentése: kapu, ajtó. A név nagyon találó, hiszen a Tejút itt egy hasadékot rejt, a Skorpió farka be is nyúlik a hasadékba. Másrészt, az ősi hiedelem szerint a Tejút és a Nappálya kereszteződésében, égi kapun mennek át a lelkek a földi létsíkról a magasabb szférákba. A név tehát jól illusztrálja ezt.

Ezenkívül itt látjuk a Bilo-hegységet. Ismét a fehér színre kell figyelnünk, ami jelzi a Tejútrendszer központját, mint a fehér égi sáv legfényesebb részét.

A Nyilas

Ezen a részen a Vasi-hegyhát és az Őrség nevek kapcsolhatók a csillagképhez. Közismert, hogy a mundán asztrológia szerint a magyarság a Nyilas csillagképhez tartozik. Jelen összefüggések szerint tehát nyugati végeinken a Nyilas csillagkép őrködik. A „vasi” név pedig utalhat arra a vaskapura, ami az ősi hiedelmek szerint a Tejút hasadékának, a túlvilágnak bejáratát zárja.

A Vízöntő

A Zodiákus szerint való felosztás alapján a csillagkép azon terület felett áll, ahol a Duna belép a Kárpát-medencébe. Ez is jelzi a rendszer következetességét, egy nagy folyónak természetesen a Vízöntő kapujában kell átfolynia.

A Halak és a Kos

A Kárpátok ezen részén két hegység, az Árvai Magura és a Szepesi Magura hozható kapcsolatba a csillagképekkel. Mind a hal mind a kos krisztusi szimbólum. Előbbi az őskeresztények görög mozaikszava, az ICHTHÜSZ (hal) Jézus Krisztosz Theú Hüiós Szótér, azaz Jézus Krisztus Isten fia megváltó rejtett jelentést hordozza. Utóbbit, a kost

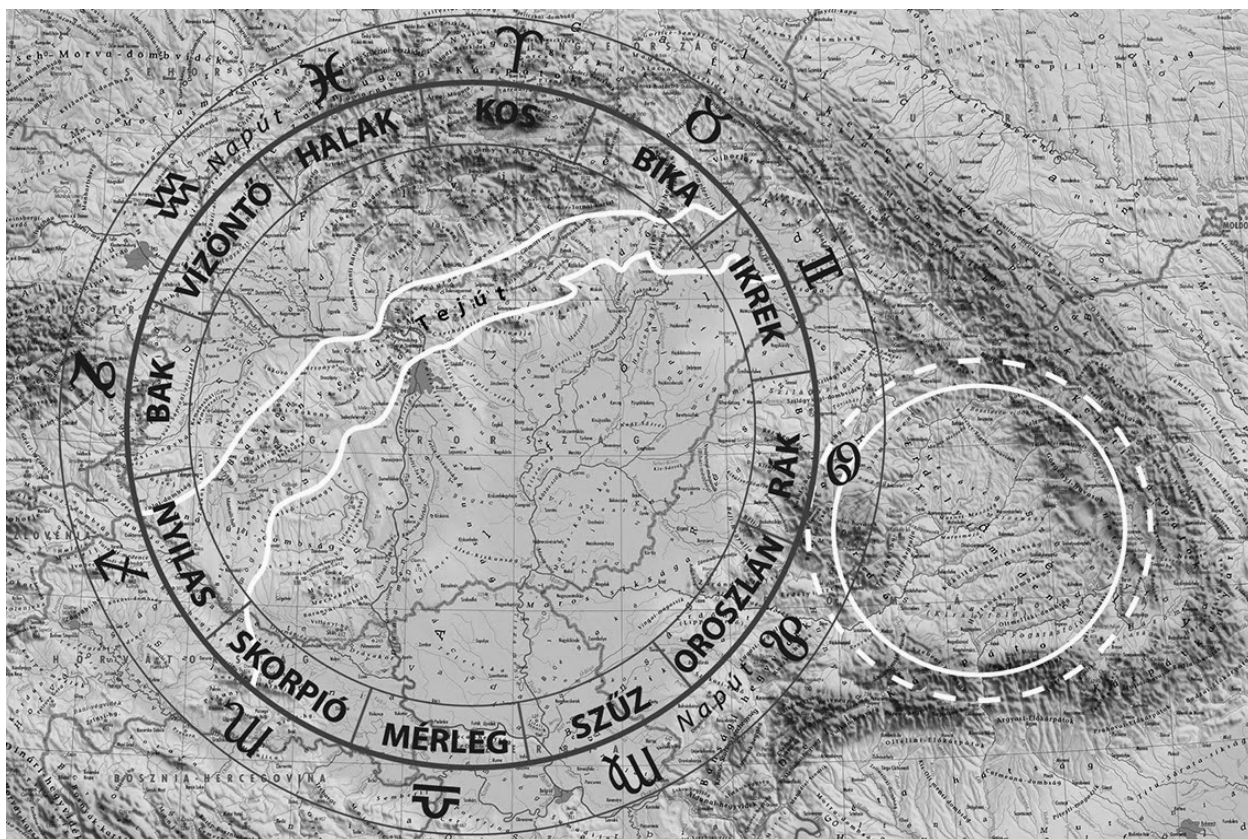

CSILLAGTÉRKÉP

Isten bárányaként, mint az Atya áldozataként érthetjük. A Mag Ura sem lehet más, mint Jézus, hiszen saját magáról, mint a földben elhaló, de szárba szökkenve sokszoros termést hozó búzagról beszélt.

Emellett a hagyományos Zodiákus-rendszerben a Halak és a Kos március, április a tavaszi hónapok időszaka, a hosszú tél után ekkor indul újra a földben szunnyadó élet.

Végül vizsgáljuk meg azon folyók neveit, amelyeken keresztül vonul a Zodiákus. Látható, hogy rendre a körösségre, a kör fogalmára utaló szavakkal találkozunk. A KÖR szó mássalhangzózóváza a K-R. Ennek különböző variációi, KeR – KaR – KöR – KRa – GaR – CiR alakban fordulnak elő a folyók neveiben, jelezve a Kárpát-medence köré írható gigantikus kört. És az első és legalapvetőbb földrajzi név a Kárpátok szintén ezt támasztja alá.

Szólni kell még arról is, hogy egy adott földrajzi terület összevetése az égbolt csillagképeivel nem mai divatos ezoterikus hóbort szüleménye. Már az ókorban és főleg Mezopotámiában különös jelentőséget tulajdonítottak e párhuzamoknak. Franz bolt és Carl Bezold 1917-ben megjelent *Csillaghit és csillagfejtés* című könyvükben arról tudósítanak, hogy már az óbabiloni időkben csillagképeket feleltettek meg a közel-kelet egyes földrajzi tartományainak. Sőt Babilon városának elrendezése is az égi szimbolikát tükrözi.

Később Manilius (Kr. e. 50 - Kr. u. 23) Ptolemaiosz (85/90 k. - 168 k.) is hasonló szellemben hozza kapcsolatba a csillagképeket földrajzi egységekkel. A tudománynak már az ókorban az asztrogeográfia nevet adták.

Végül visszatérve hazánkhoz fontosnak tartom megjegyezni, hogy a magyarországi pálos kolostorok legtöbbször a Dunántúli- és az Északi-középhegységben létesült. Ez azért érdekes, mert más szerzetesrendnél nem tapasztalunk ilyen földrajzi tudatosságot. Bár lehetne olyan prózai magyarázattal szolgálni, hogy a hegyek csendes magányát keresték, és ez a két hegységben adott volt, mégis rajtuk kívül éppen elég hasonló vidék található a Kárpát-medencében, ahol csak elvétve találunk kolostort. Vajon összefüggésbe hozható ez a Tejút párhuzammal? Valamilyen módon Tejút erőket, azaz a teremtő Isten erőit működtették, vagy szolgálták remeteközöségeikben?

E néhány példa remélem jól szemlélteti a Kárpátok gyűrűje és a rávetített Zodiákus-kör

kapcsolatát. Természetesen nem várhatjuk el, hogy minden egyes földrajzi név ezt a logikát kövesse, bár lehetséges, hogy további vizsgálatok

bővíteni fogják az összefüggéseket. A terület nagy, az adat rengeteg.

A Kárpát-haza kivételes ország. Határait nem hatalmi önkény, hanem Isten vontta meg a természet rendje által. Egyre több és több adat, bizonyíték, felfedezés, történelmi forrás támasztja alá, hogy ahol élünk szent föld, különleges adottságú és küldetésű hely. Megszenteltségének jele,

ahogy a bemutatott példák is mutatják, hogy földrajzi formáiban és neveiben az eget idézi. Egy kis költői túlzással úgy is fogalmazhatunk, hogy itt száll az Ég a Földre.

FELHASZNALT IRODALOM

Franz Boll - Carl Bezold: *Csillaghit és csillagfejtés*, Helikon kiadó 1987.

Josef Klepešta - Antonin Růkl: *Csillagképek atlasza*, Gondolat kiadó 1978.

Teres Ágoston: *Biblia és asztronómia*, Springer Hungarica 1994.

Robert Graves: *Görög mítoszok*, Európa könyvkiadó, 1970.

Hoppál Mihály - Jankovics Marcell - NagyAndrás - Szemadám György: *Jelképtár*. Helikon kiadó 1997.

Kiss Lajos: Földrajzi nevek etimológiai szótára

Képes Krónika - Millenniumi Magyar Történelem, Osiris Kiadó 2004.

Bakay Kornél: *A titokzatosnak vélt Pilis kutatásának fő kérdései*
(<http://www.kincseslada.hu/pilis/content.php?article.106>)

Rózsa György

Javaslat Diósgyőr építészeti és szellemi arculatának kialakításához

Diósgyőri és miskolci lokálpatriótákként, közéleti személyiségekként meglepetéssel értesültünk a városvezetés törekvéseiről a történelmi Diósgyőr központjában újonnan kialakított közösségi tér és az oda tervezett szoborral kapcsolatban.

Miskolc és Diósgyőr a diktatúra fél évszázadában súlyos identitásvesztést szenvedett el, ahogy ez az egész Magyarországra is jellemző volt. Miskolcon a háború előtti korszak építészeti és kulturális hagyatéka és arculata súlyosan csorbult a szocializmus időszakában, melyet csupán tudatos építő munkával lehet újrateremteni. Diósgyőr helyzete Miskolcon belül is különleges, hiszen az egykori királyi birtokközpont kiemelkedő szerepet játszott a magyar történelemben, hosszú évszázadokon keresztül maga Miskolc is a Diósgyőri Koronauradalom része és javadalma volt. Az egykor önálló közigazgatással és arculattal bíró Diósgyőrt csupán 1945-ben csatolták Miskolchoz, ezt követően a városrész életét érintő döntések is máshol születtek meg.

Az 1990-es éveket követő önkormányzatisággal elindulhatott a magyar települések építészeti arculatának a helyreállítása, ami a helyi identitás értelemszerű megerősödésével illetve visszaállításával járt együtt. Miskolc viszonylatában hatalmas feladatot jelentett a megörökölt torz hagyatékok feldolgozása mind építészeti mind pedig identitás tekintetében. Máiig hatnak ennek a munkának az árnyoldalai.

A diósgyőri identitást négy dolog őrizte meg leginkább: a romos történelmi vár, a már eltűnőben lévő, korábban hatalmas hagyományokkal bíró kohászat, a nagy múltú futball csapat és az egykori pálosok még megmaradt emlékei. A diósgyőri vár felújításával a figyelem egyre inkább a különleges műemlék együttes és az őt körülölelő történelmi városrész rehabilitációja felé irányul. A szocialista kor mély nyomokat hagyott itt is minden tekintetben. A középkori lovagvár és a panel házsorok ma már egyaránt részei Diósgyőrnek.

Az önkormányzatiság megteremtésével a hazai falvak és városok saját arculatukra kívánták formálni településeiket. Az új utca, tér és köz-

intézmény elnevezésekkel jól nyomon követhető mindez. Minden szervesen gondolkodó közösség feltárta és visszaállította a helyi értékeket és utca illetve tér elnevezésekben jelenítette ezt meg. Számptalan köztéri alkotás is született, melyekkel a magyar hely és köztörténet legnagyobbjainak kívánták emléket állítani.

Érdemes pillantást vetni arra, hogy egyes települések központjában kiknek állítottak egész alakos szobrokat. Sátoraljaújhelyen a zempléni születésű Kossuthnak és a városi kiváltságokat adományozó V. István királynak, Sárospatakon az ott született Szent Erzsébetnek, Tokajban Tokaji Ferencnek, II. Rákóczi Ferencnek és Kiss Albertnek, Szerencsen Bocskainak, Göncön a Bibliafordító Károli Gáspárnak, Mezőkövesden Szent Lászlónak. Természetes hogy Eger főterén Dobó szobra áll, Nyíregyházán gróf Károlyi Ferenc kapott szobrot, míg Debrecenben Kossuth, Keszthelyen gróf Festetics Ferenc, míg Pécsen Hunyadi János szobrát találjuk a főtéren. Határainkon túli és külföldi példaként: Kolozsváron Mátyás szobra áll, Nagyváradon Szent Lászlóé, Salzburgban Mozart, Firenzében Cosimo Medici egész alakos szobrai találjuk a központi tereken. A felsorolt személyek mind kötődtek az adott településhez valamilyen módon, a helyi történelem kiemelkedő szereplői, nevük, munkásságuk összeforrt az adott várossal, a szélesebb közönség természetszerűen ezen személyekkel azonosítja az adott településeket.

Miskolc első egész alakos köztéri szobrát 1898-ban Kossuthról mintázták, aki járt a városban, száműzetésében többször is felkeresték a város küldöttei, díszpolgárságot kapott Miskolctól, majd szobrot állítottak a tiszteletére. 1907-ben Szemere szobrát állították fel, aki Borsod szülőltje és Miskolc követe volt egykor, miniszterelnökként szerte vitte Miskolc hírét. Lévy és Deák szobrát sem kell külön indokolni. 1990 után számos művészileg vitatható szobor került Miskolc közterületeire. Melocco Miklós Széchenyi szobrát nem fogadták be a miskolciak, ahogy nagy vihart kavart a Hősök terén felállított szoborkompozíció is. Utóbbi esetében 1999-ben civilek jelezték a város

felé, hogy a szobor nem alkalmas megjeleníteni a miskolci hősök emlékét, sajnálatosan újólaj mégis köztérre alkalmasnak ítélte az egykori közgyűlés. A közelmúltban Herman Ottó síremlékének elrontott felújítása kavart vihart. Pozitív példaként József Attila lillafüredi szobra állhat, mely a megfelelő helyen, kitűnő megfogalmazásban jeleníti meg a költőt. A szobrot hamar megkedvelték a turisták és a miskolciak, ezt jelzi az interneten található számtalan fotó róla.

Diósgyőr történelmi arculatának kialakítása gondos előkészületeket követel meg. Az egykori mezőváros, királyi birtokközpont rendkívül gazdag történelmében számtalan uralkodó, királyné, nádorok, bánok, ispánok és országbírák éltek és fordultak meg a településen. Emléküket a most kialakítandó váron kívül szinte semmi nem őrzi, a városész utcái és terei véletlenszerűen utalnak a hajdani gazdag és dicső múltra.

Diósgyőrben egész alakos történelmi személyt megjelenítő szobor máig nem áll. Nagy Lajos király mellszobra a vár előtt, méltatlan az ő uralkodó nagyságához, az ábrázolt korona nem a Magyar Szent Korona, csupán egy stilizált korona-ábrázolás. A Diósgyőrbe látogató egyre nagyobb számú turista azt keresi, ami a „diósgyőriséget” mutatja fel minden mozzanatában. A varázslatos lovagvár önmagában is nagyszerűen idézi fel a magyar középkort, de ennél sokkalta gazdagabb, szerteágazóbb Diósgyőr múltja, hagyománya, hiszen ez valóban a magyar uralkodók vára volt, ahol az Árpád-kortól Mátyásig számtalan király egész udvartartásával megfordult, ahogy a korán megtelepedett pálos rend is mély nyomokat és számos emléket hagyott maga után a településen.

Mindezek okán nehezen megmagyarázható, hogy az egykori középkori királyi központ – Visegrád és Buda mellett a harmadik legjelentősebb – újonnan kialakított főtere miért nem egy helyi kötődésű történelmi személyről lett elnevezve. A várépítő Ernye bán, vagy fia István nádor történelmiformáló személyiségek voltak a maguk korában, életükkel, működésükkel, ezer szállal kötődtek Diósgyőrhöz, ahogy a pálos rend is évszázadokig jelen volt a mezővárosban. Nagy Lajos magyar és lengyel király, mint korának legnagyobb hatású európai uralkodója méltán kaphatna lovas szobrot Diósgyőrben a róla elnevezett központi téren. Értelmetlen hogy a felsorolt városokkal ellentétben

miért egy, a helyi köztörténetben nem szereplő személy, jelen esetben II. János Pál kap teret és szobrot Diósgyőrben? Ez elképzelhetetlen lenne egy egészséges lokálpatriotizmussal rendelkező európai településen. Sem Kossuthnak sem Széchenyinek, vagy sokan másoknak nincs kötődése Diósgyőrhöz, az ő szobruk is érthetetlen lenne. A pápa soha nem járt Miskolcon vagy Diósgyőrben, ezért indokolatlan a gazdag múltú egykori királyi mezőváros főterét róla elnevezni, neki ott szobrot állítani. Mindez nem tehető meg, csupán Diósgyőr múltjának háttérbe szorításával, a helyi nagyságok méltatlan mellőzésével. Ahogy Komárom Klapkáról és Jókairól, Bayreuth Lisztról és Wagnerről, Barcelona Gaudiról híres, Diósgyőr minden részletében az Anjou korról és annak Európa szinten is legkiemelkedőbb királyáról Nagy Lajosról kell szólni. Az ő kultusza később azonosíthatóvá válik Diósgyőrrel. Ehhez kell, hogy kapcsolódjon lányának, a lengyel királlyá választott Szent Hedvignek is a bemutatása és népszerűsítése, valamint Diósgyőr kezdetei két legjelentősebb személyének, Ernye bánnak és fiának István nádornak a közgondolkodásba való beemelése.

Nem tartjuk szerencsésnek, hogy az évszázadok óta három vallású Diósgyőrben egy felekezeti kultikus személye egész alakos szobrot kapjon, így kiemelésre kerüljön, amikor – példaként említve – az országosan is ismert Pápai Tóth Mihály diósgyőri református lelkész, geológusról – aki munkásságával a XVIII. században megalapozta a későbbi diósgyőri ipari hagyományokat – utca sincs elnevezve, vagy a híres miskolci püspöknek Enyedi Andornak sincs emléke a városban.

Nehezményezzük, hogy lakossági fórumok nélkül született döntés Diósgyőr főterének II. János Pál pápáról történő elnevezéséről. Ugyancsak nem lettek széles nyilvánosság előtt ismertetve és vitára bocsátva a kialakítandó és az oda tervezett szobor részletei, a diósgyőriek ezekről csupán a katolikus templomokban elhelyezett adománygyűjtési felhívási anyagokról tudhatnak. Választóként úgy ítéljük meg, hogy a közterek, az azon álló szobrok közügyet kell képviseljenek, melyhez ki kell kérni a helyi lakosok, közösségek, civil szervezetek véleményét is, hogy később vállalható, jó döntések születessenek.

Dramaturgiailag megmagyarázhatatlan, hogy a Diósgyőrbe látogató sok tízezer turista első él-

ményként az egykori királyi város főterén II. János Pál szobrával találkozzon, majd néhány száz méterre a főtértől már minden a XIV. századról és a lovagkorról szóljon. Nem vitatjuk II. János Pál karizmatikus személyét, történelmi érdemeit, bár a magyarsággal kapcsolatosan a pápasága alatt meghozott számos döntés erősen vitathatónak tűnik – az egyházmegyéknek a trianoni határokhoz való igazítása, a csángók kérései magyar papok iránt, a csíksomlyói látogatás elmaradása – de a fent leírtak okán Diósgyőr főterének róla való elnevezését és a szobrának ott történő felállítását elhibázottnak gondoljuk.

A diósgyőri hagyományok ismerőiként és mai örököseiként javasoljuk a helyi értékek legmagasabb szintű, terek, utcák, szobrokban való megjelenítését, helyre állítva a vár mellett, – ahhoz szervesen igazodva – Diósgyőr építészeti és szellemi régi-új arculatát. Ehhez civilekként minden támogatásunkat biztosítjuk. Kérjük, hogy nyilvános lakossági fórumokon kezdődjön eszmecsere az itt felvetett kérdésekről.

Civilekként és lokálpatriótákként ezúton tesszünk javaslatot Diósgyőr központi terének elnevezésére, az ott felállítandó szoborra és a már folyamatban lévő pápa szobornak méltó helyszínen való elhelyezésére.

Diósgyőr új közösségi terét, melyet a déli oldalon a katolikus templom és a Szinva patak a hídjával, északon az Árpád úti szalagház sor szegélyez **PÁLOSOK TERÉNEK, KIRÁLYOK TERÉNEK** vagy **ERNYE BÁN térnek** nevezze el a közgyűlés, mindhárom elnevezés indokolható, egyedi és kizárólag Diósgyőrben lenne használatos.

A téren kerüljön felállításra **I. Nagy Lajos magyar és lengyel király lovas szobra**, magyar és lengyel feliratokkal ellátva. Ez a szobor lehet Miskolc első lovas szobra, a későbbi Nagy Lajos kultusz egyik legfontosabb helyszíne.

II. János Pál pápa szobrának helyszíneként az avasi városrész Fényi Gyula terét kívánjuk ajánlani. A deszakralizált és köztéri alkotásokkal szinte nem rendelkező, erősen identitás vesztes

avasi városrész az ő pápasága idején alakult ki, ahogy ekkor született meg a katolikus iskola épületegyüttese is. Ebbe a történelmi környezetbe illeszkedik – és rendkívül erőteljes spirituális üzenettel bírhat – a lengyel pápa szobra.

Javasoljuk **DIÓSGYŐR NAPJAKÉNT minden év augusztus 24-ének a megünneplését**, miután 1381. augusztus 24-én Diósgyőr várában ratifikálták a Turini békekötést! Erre az eseményre helyi kötődésű programokat lehet szervezni.

Hisszük azt, hogy az egykor szebb napokat megélt Diósgyőr a várrekonstrukciónak köszönhetően újra az országos figyelem középpontjába kerülhet. A város kultuszának feltámasztása tudatosan, a helyi értékre való figyelemmel történhet csupán, amihez lokálpatriótákként minden segítséget készek vagyunk megadni.

Kedves diósgyőri lokálpatrióták!

Elkészült a levél, néhányan már átolvasták, finomítva az abban foglaltakat. Kérek javaslatokat, ajánlásokat még hozzá. Nem rövid, de lényegre törő. A szobor kapcsán elkészült tervek fotó másolatait is csatolom hozzá, ezek a római katolikus templomok bejáratához lettek kifüggesztve, nem tudunk róla hogy lakossági fórumokon láthatták-e a Diósgyőriek. A teljes véglegesítés egy személyes találkozás után történik a Táncsics téri régi iskolában, egy későbbi időpontban.

Végh Tibor

A magyar Szent Korona és a valószínűségszámítás

A magyar Szent Koronán 19 (rekeszes) zománckép van. Ebből 3 kiemelt kép: a Teremtő, Krisztus és Dukász Mihály (görög császár) képe, ezen kívül a pántokon és az abroncson van még 16 kép, amelyeket együttesen „a szentek képei”-ként szokás emlegetni, de ez a jelenlegi állapotban pontatlan jellemzés, ugyanis az abroncson hátul középen 2 olyan személy képe van, akik nem szentek. Az aranyművesek és a mérnökök hitelt érdemlően megállapították, hogy a Dukász Mihály kép és az említett másik 2 kép nem eredeti elhelyezésű: azokat valamikor valakik valamiért kicserélték és az eredetiek helyére tették. De a kutatók viszont azt már bebizonyították, hogy a Dukász Mihály kép helyén valaha Szűz Mária képe volt. (Lásd pl. Németh Zsolt „A magyar Szent Korona” B.K.L. kiadó szombathely 2007.) Az abroncson kicserélt 2 kép eredetijére vonatkozólag csak feltételezések lehetségesek.

Pap Gábor, a sokoldalú művészettörténész, akiről a magyarsággal kapcsolatos kérdések iránt érdeklődők széles körében ismert, hogy kutatója a magyar Szent Koronának is, „Hazatalálás” c. kötete (Püski 1999. 540-550. oldalán) a magyar Szent Koronáról szóló tanulmányában azt a zseniális sejtést pendíti meg, hogy a Szent Korona képeinek a rajtuk ábrázolt szentek névünnepe szerinti sorrendjéből „fontos képi üzenet” olvasható ki. Leszögezi, hogy ennek kiolvasása kifejezetten „évköri-asztrálmitológiai” keretben és rend szerint várható és végezhető el. Az üzenet kiolvasásához azonban természetesen mindenekelőtt nélkülözhetetlen annak a megsejtése, feltételezése, hogy kiknek a képe lehetett eredetileg a kicserélt képek helyén.

Ezek után mielőtt megpróbálta ezt a sorrendet kialakítani és elénk tárni (a sorrendet az 550. oldalon a 2. bekezdésben kezdi ismertetni), az ezt megelőző bekezdésben érdekes kitérőt tesz, ami a későbbiekben általa elmondandók (vagyis a sorrend) hitelességét alátámasztó (és „tudományos”!) érvelésnek tűnik, vagy legalább is feltehetően Pap Gábornak az volt a szándéka, hogy annak tűnjék.

De vajon miért iktatta be ide Pap Gábor ezt a kitérőt, mi volt a célja vele, és főleg: alátámasztott-e ezzel valamit is? Nos, ezt szeretném a következőkben egy kissé kielemezni.

Pap Gábor ugyanis ezt írja: (550. oldal 1. bekezdés) „Annakidején felkérésemre egy ilyen rendszer spontán létrejöttének a valószínűségét (bedöntés tőlem) megpróbálták mérnök kollégák, illetve egy matematikus kollegina modellezni. Elképesztő valószínűtlenség jött ki. Körülbelül akkora a valószínűsége egy ilyen rendszer véletlenszerű összeállításának, mint annak, hogy én két egymást követő héten ugyanazzal az öt számmal, és csakis én, megnyerem az öttalálást a lottón”.

Ha figyelmesen elolvassuk Pap Gábornak a szentek képei sorba rendezéséről szóló fejtegetéseit, akkor abból az alábbiakat állapíthatjuk meg:

- Kitűnő támpontokat ad meg a sorrend alapján történő üzenet kereséséhez,
- célszerű követelményeket támaszt az eredeti képek kereséséhez,
- ezzel szemben olyan sorrendet állít össze, ami nagyrésztben ellenkezik a saját támpontjaival és követelményeivel,
- semmiféle üzenetet nem olvas ki (!),
- mégis azt meri kijelenteni, hogy „nem lehet másképp végigjárni ezt a szentsort” (550. oldal), ami önmagában is ellentmondás, mert vagy van üzenet, de akkor kell lennie valamilyen más sorrendnek, vagy ha mégis más sorrend, akkor nincs üzenet!
- ezenfelül (az 540. oldalon) felszólítja az olvasót: „Tanuljunk meg leleplezni a szellemi szemetelőket.”

Nos, szomorúan kell bejelentenem, hogy Pap Gábor a szentek általa történt sorba állításának hitelessége alátámasztására felhozott „valószínűségszámítási” érvelése (550. oldal) a félrevezetés, csúsztatás, szóval a „szellemi szemetelés” csúcsa!

Kimondatlanul, de félreérthetetlen igénnyel ezzel az előrevetített érveléssel akarta Pap Gábor elhitetni az olvasókkal, hogy az egyetlen helyes megoldás lehetetlen feladatát igenis megoldotta, ő, Pap Gábor olyan okos és ügyes, hogy neki siker-

rült. És ezek után már engedelmesen el kell hinni, hogy az a sorrend, amit a továbbiakban bemutat, az az egyetlen lehetséges és helyes sorrend. Az a sorrend, amiből üzenet nem olvasható ki, ami önmagához képest következetlen és ellentmondásos.

Arról van szó ugyanis, hogy ha matematikusoktól várunk segítséget a bizonyításhoz, akkor először is jól meg kell értetnünk velük, hogy mi a problémánk, mire szeretnénk választ kapni? Pap Gábor úgy tette fel a kérdést, hogy „rendszer spontán létrejöttének mi a valószínűsége”? Rendszer alatt a szentek sorrendje értendő. Esetünkben ez konkrétan azt jelenti, hogy 16 képet *hányféleképp* lehet sorba rendezni? Tudniillik a „rendszer spontán létrejötté” ezek közül a lehetséges esetek közül az egyik. A matematika azonban csak azt tudja megadni, hogy *hány* ilyen eset lehetséges. És 16 „valami” (esetünkben kép) esetében megadja az örületes nagy számot. De azt nem tudja megmondani, hogy ezek közül melyik eset felel meg annak a sorrendnek, amit helyesként kell elfogadnunk!!! Itt az óriási csúsztatás: Pap Gábor azt próbálja belénk beszélni, hogy a matematikusok bebizonyították, hogy ő az örületes sok lehetséges eset közül eltalálta az egyetlen helyeset. Pedig *úgy, ahogy megkérdezte*, és amilyen alapon válaszoltak, csak annyi igaz, hogy Pap Gábor (akármilyen) sorrendje is *benne van* az örületes sok lehetséges eset halmazában, de hogy az-e a helyes, azt semmi nem bizonyítja, még csak nem is valószínűsíti!!!

De az ámítás még ennél is alattomosabb és mélyebb! Tudniillik nem így kellett volna segítséget kérni. Mert nem az a kérdés, hogy milyen legyen a sorrend, hiszen Pap Gábor leszögezte, hogy évköri sorrendet kell kialakítani! Az évkörben pedig nem kétséges, hogy melyik dátum után melyik másik következik. A szentek névnapjait bizonytalanok nélkül sorba lehet rendezni az évkörben. A kérdés, az igazi kérdés az, hogy kik lehettek eredetileg a kicserélt képek helyén, az ő névünnepeik dátumára van szükségünk!

Miért kérdezhetett rá akkor mégis Pap Gábor a valószínűségszámításra? Mert – mint a tanulmány alapos elolvasása után bárki észreveheti – csak kilátásba helyezte, csak bejelentette, csak megígérte az üzenet keresést, de *valójában nem azt, hanem az energiaáramlás útját kereste* a Szent

Koronában!!! Mindannyiszor, amikor a sorrend kialakításában eltér a saját helyes támpontjaitól és célszerű követelményeitől, úgy járt el, mint aki az energiaáramlás útját keresi. Márpedig az energiaáramlás útja nem a szentek névünnepeinek sorrendje szerint alakul, az ugyan szintén a képek valamilyen sorrendje, de semmi esetre sem az évköri sorrend!

Az energiaáramlás sorrendjét a Szent Korona képei közt Németh Zsolt mutatta ki (már említett könyvében). És ha összehasonlítjuk Pap Gábor sorrendjét avval a sorrenddel, azt találjuk, hogy mindannyiszor, ahol eltér a saját támpontjaitól és követelményeitől, ott egyezik, ott találja el az energiaáramlás sorrendjét! (Pap Gábor következtelenségeinek tételes elemzését külön tanulmányban végeztem el, ennek első fele megjelent az „Ősi Gyökér” 2011/3-as számában, második fele megtalálható Bradák Károlynak a Szent Koronával foglalkozó irodalomgyűjteményében.)

Pap Gábor összekeverte az üzenetkeresés és az energiaáramlás útja keresését, ezért nem jutott elfogadható eredményhez. De ha betartotta volna a saját követelményeit, és figyelembe vette volna a saját támpontjait, akkor tisztán állt volna előtte a feladat: *nem a sorrend a kérdéses*, hanem az, hogy ki lehetett az a 2 személy, akiknek kicserélték a képét? A valószínűségszámítás nem tud segíteni ebben, csak az, ha megpróbáljuk – a támpontok és követelmények alapján – leszűkíteni az odailleszt szentek körét, aztán feltételezésekbe bocsátkozni. A „rendszer” akkor bontakozik ki, ha eltaláljuk a hiányzó 2 személy kilétét. Ehhez nem matematikai segítségre, hanem inkább intuícióra (és persze következetességre) van szükség. (Lásd pl. Végh Tibor írásait: a Pécsi Egyetem Jog- és Államtudományi Kara „JURA” c. folyóiratának 2007/2-es vagy a Miskolci Bölcsész Egyesület „Ősi Gyökér” c. folyóirata 2009/3-as számát.)

A Szent Korona iránt érdeklődők tisztességes (és nem hamis!) tájékoztatása szempontjából mérhetetlenül káros, hogy Pap Gábor az üzenet kiolvasására alkalmatlan, zavaros szent-sorrendjét félrevezetően próbálta matematikai érveléssel alátámasztani, és sajnálatos, hogy így is sikerült széles körben elterjeszteni azt a lehetetlen elképzelést, mellyel Atillát és Budát erőltette bele eredeti képként a Szent Koronába. (És ugyanakkor ő az, aki nem győzi – méltán – bírálni Weszprémi Istvánt,

aki ugyancsak hamis „görög korona-latin korona” elméletének máig tartó romboló hatását elindította). Pap Gábor legalább annyit ártott a Szent Korona mibenlétéről alkotott igaz felfogásnak, mint Weszprémi István.

Pap Gábor („Hazatalálás”-beli) tanulmányát rengetegen olvasták, de nem tudok arról, hogy valaki is szóvá tette volna ezt a hamis hivatkozást a matematikára. Azt nem tudom, hogy ez azért van-e, mert senki nem vette észre ezt az óriási csúsztatást, vagy észrevették ugyan, de Pap Gábor más érdemei miatt nem merték a fejére olvasni. Valakinek azonban mégiscsak meg kellett ezt tennie, hiszen ő maga szólított fel erre: („Hazatalálás” 540. oldal) „Tanuljuk meg leleplezni a szellemi szemetelőket.”

— ◦ —

(Ezt az írásomat – többek között – megmutattam egy pszichológus barátomnak is. Az ő figyelmét természetesen nem a Korona-probléma keltette fel elsősorban, – és nem ahhoz szólt hoz-

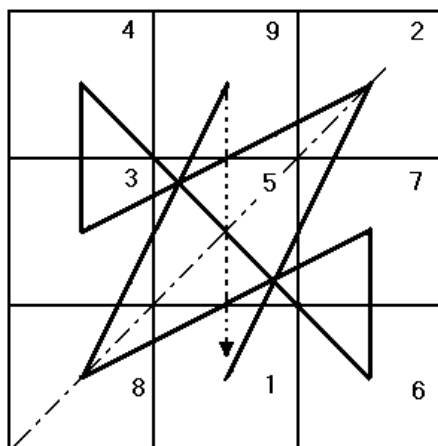
zá, – hanem Pap Gábornak, mint szerzőnek az írásából kiütköző személyisége. A Pap Gábori idézetet olvasva ezt a „láttelepet” adta: „Jellegzetesen öntelt, önkritika nélküli személyiség”. Erről a (nyelvtanilag) indokolatlanul többször használt „én” kitétele árulkodik, főleg pedig a „csakis” a „csak” helyett: „...hogyan két egymást követő héten ugyanazzal az öt számmal, és csak is én, megnyerem az öttalálást a lottón”. Pap Gábor magát helyezi a nyertes szerepébe.

A tanulmány műfaját tekintve inkább a következő megfogalmazás lett volna illendő: „...hogyan egymást követő két héten ugyanazzal az öt számmal, egyedül nyerem meg (vagy nyeri meg valaki) az öttalálást a lottón.”

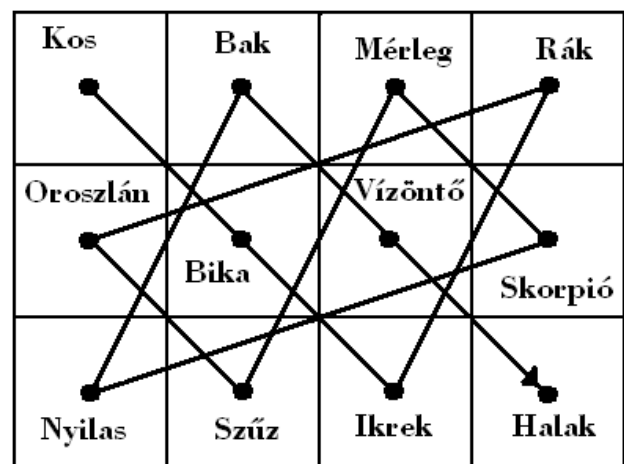
A 47 oldalas tanulmányban egyébként 33x fordul elő az „én”, de ebből csak 2 esetben indokolt – mert hangsúlyos – a többi esetben nyelvtanilag felesleges, helytelen.

Pap Gábor hamisan kérdezett rá a problémájára a mérnököknél és a matematikusnál. Én nem kérdeztem rá a pszichológusra, magától nyilvánított véleményt.)

A 3x3-as „mágikus négyzet”^{*} számsorrendjét (1-től 9-ig) megrajzolva ugyanúgy váltószimmetrikus ábrát kapunk, mint sokszor a magyar Szent Korona eszmei szerkezetének megjelenítésekor, és az ábra szimmetriatengelye is megegyezik a Boldogasszony központúságával.

A Zodiákus 3 kérdésre feleletet adó táblázatát – azt hiszem – régebben már megírtam:

Mi a jegyek sorrendje? Lásd a vonalas háló. (Váltószimmetrikus!)
 Melyek a Δ-ek tagjai? A függőleges oszlopok.
 Melyek a +-ek tagjai? A vízszintes sorok.

* (Tudniillik, ha a számait függőlegesen, vízszintesen és átlósan is összeadjuk mindig 15-öt kapunk.)

Tibold Szabina

Asszonyi Erő, Világmegváltó Feladat

A Magyar Őskutatási Fórumra szánt gondolatok - 2014

Egy nő, ha megjárja a *'Nagy, Nehéz Utat'*, az asszonyi sors elkerülhetetlen beteljesüléséhez vezető, állandóan végzetesnek ígérkező, transzformáló és ébredésekre ösztönző tragikomikus útját, elérkezik egy szellemi tisztásra, ahol végre megpihenhet. Magába mélyedhet a Csendben egy megvilágosult pillanatra, mielőtt átlép a Végtelen egyik számára megnyíló titokzatos kapuján, új élményei felé. Hiszen soha semmi nem végzetes, csak pillanatnyi ébredések sorozata az időtlen megvalósulásban, melyben az isteni szellem mást nem kér az utazó éntől, mint hogy felismerje tudatosulásának ihletett csendjét.

Elérkeztem magam is egy ilyen csendes tisztásra, s ennek az élménynek az üzenetét szeretném átadni. E Csendben megértettem, hogy a felismerések nem csak magunknak szólnak, hanem az egész emberiségnek is, hiszen minden ember egy élő sejtjét alkotja a hatalmas, közös emberi testnek, ezért felelős nem csak énje egzisztenciális létéért, hanem önmagán keresztül az emberi szellem emelkedéséért is.

Mindannyian valamilyen feladatot vállaltunk szervtelen formánkban, mielőtt vállaltuk a testben megélt út nehézségeit éppen úgy, mint gyönyöreit, meglepetéseit és megfoghatatlan csodáit. Minden napjainkban ilyen gondolatok nagyon távol esnek tőlünk, mivel a fizikai valóság gúzsba köt minket, s nagy része napi tevékenységünknek, hogy ezt a fojtogató kötelet levessük magunkról és létünket pillanatnyi kényelembe helyezzük. Tesszük ezt automatikusan, mert a sötét még beárnyékolja fényünket, hiszen celesztialis fordulópont előtt állunk, s még nem bukkantunk fel a csillagok horizontja fölé. Ez az időszak melyben élünk, a Celesztialis Hajnal. Tudjuk, hogy a hajnal az álmok ideje, már közeledünk az ébredés felé, de még nem vagyunk rögzött formánkba tudatosulva. Átvétítve ezt a hasonlatot a Mindenség méretére, e globális időszak, amelyben most szunnyadunk, az emberiség hajnala, az álmodás ideje. Mit álmodunk? A szépséget, ami bennünk honol, és amit megteremtünk figyelmünkkel és szívünkkel, vagy

káoszt és félelmeket? Az álmaink sokrétű valóságaink, figyelmeztető, gyógyító, inspiráló és profétikusak. Amit magunk körül látunk nem más, mint az emberiség álmainak törött tükörcserepeiből visszanező refleksiók. Félelmesek ezek, s minél tovább nézzük a széthullott darabok képeit, annál nagyobb félelem tölt el bennünket döbbenetes képeitől. Ekkor kell a Csendbe lépnünk, s bepillantani a Mindenség tökéletes, töretlen tükrébe. Igazságának, tiszta rendjének vetületében lehullnak a törött tükör szilánkjainak félelmei. Ekkor értjük meg, hogy minden úgy van, ahogy lennie kell, miénk a Mindenség egysége és tökéletessége. Ahová igyekszünk, már itt van, csak fel kell ismernünk képlékenységét. Egy kis példával szeretném alátámasztani, mennyire azok vagyunk már, amivé válni szeretnénk. Ezt az igazi történetet felhasználta az egyik népszerű amerikai TV sorozat *'The Waltons'* is, de valóban megtörtént az ötvenes években a pólió járvány idején. Egy több gyermekes asszony megkapta a betegséget. Vallásos volt és hitt az isteni csodákban, s eldöntötte, hogy ő újra járni fog. Az orvosok megmagyarázták neki, hogy ebből a betegségből nincsen felépülés, fogadja el valóságát és éljen vele legjobb tudása szerint. A Természetgyógyászok ajánlatait is kipróbálta, s makacsul hitte, hogy ő újra lábra áll. Semmi nem segített. Már ő is belátta, hogy itt az ideje a tolokocsinak, s nagyon meghasonlott volt hitében és gyengült testében is. Egy hajnalon mély álomban volt, s kicsi gyermeke síró hívogatása tört át álma ködén. Anyai reakcióval gondolkodás nélkül felkelt az ágyból, s indult félálomban gyermekét megnézni, amikor is döbbenetén ébredt rá, hogy ő jár. A bénulás elhagyta és visszatért egészsége. *'Ha teljesnek érezzük magunkat, azok vagyunk.'*

Körül vagyunk véve negatív energiákkal, s az emberiség betegsége minden sejtet megérintett, nem egyszer engem is. Egyet tudok, hogy valamikor egységes, egészséges voltam, mi az akadály, hogy újra az legyek... A sejtek is, mint minden, tudatosak a Teremtésben, tudatosak, tudatuk

nélkül hogyan tudnák megalkotni az anyaméhben a kicsi testecskét? Az emberiség sejteji, az egyének is tudatosak, tehát Földanya méhében képesek lennének arra, hogy egy egészséges Emberi Nemnek adjunk formát, s Fénybe léphessünk a celestialis Hajnal felragyogó pillanatában. Az isteni tudat és alkotóerő, mindenben jelen van. Ami eltévelyedik e rendtől, az visszatér a káoszba, melyből egyszer már kiemelkedett. Lelkiismeretünk az iránytűnk, s külső, belső tisztaságunk, egészségünk feltétele. – Itt általában valaki megszólal, s kezdi mondani a sok rosszat 'ami körülvesz, és magába akar olvasztani minket, sötét súlyával lehúzza, és lehetetlenné teszi a szépen élest, mert ugye hajszolni kell a pénzt a megélhetéshez'. Igaz, ha ezt a valóságot választjuk, felhasználhatjuk minden energiánkat a pénz hajszolására és megállás nélküli siránkozásra a negatívumok fókuszában. Tegyük fel, egy napon úgy ébredünk, hogy kipihentnek, vidámnak érezzük magunkat. A nap besüt az ablakon és valaki már megfőzte a friss kávé, illata körülöttünk lengedez, még el is mosolyodunk a reggel kellemességétől. Aztán az agyunk működésbe lép és sorolja a napi tennivalókat, emlékeztet minden idegesítő valóságunkra, személyekre és dolgokra, melyek megkeserítik életünket... Álljunk meg akkor egy pillanatra, mert ez a változó világunk határa. Vissza a napfényhez, a kávé aromájához, s az új nap ígéretéhez, ami ha akarjuk, ugyan úgy folytatódhat, mint a jóérzés, amivel ébredtünk. Tőlünk függ, hogyan folytatódik napunk. Ugyan azzal az erővel, mint amivel beárnyékkoltuk kellemes pillanatunkat, megtarthatjuk a napfényt, meg van hozzá minden adottságunk. Elhagyjuk az azonnali reakciókat és maradunk énünk napos oldalán. Erre a napos oldalra invitállok mindenkit, mivel elérkeztem végre mondanivalóm lényegéhez, az Asszonyi Erő Világmegváltó Erejéhez.

Szétnézünk a Természetben, s mindenből visszatükröződünk, mindenben aforizmát találunk, vagy elsodálkozunk az élővilág különböző létfenntartó megoldásain, melyek nem pontosan úgy működnek, mint a miénk, embereké, de világaik rendje és megoldásai csodálatra készítetnek, s példaként állnak előttünk. Ami teljesen hiányzik az ember nélküli élővilágban, az írott dogmák, törvények és kisajtolt szabályok agresszív, gátló feltételei. Mégis minden működik tökéletesen, úgy,

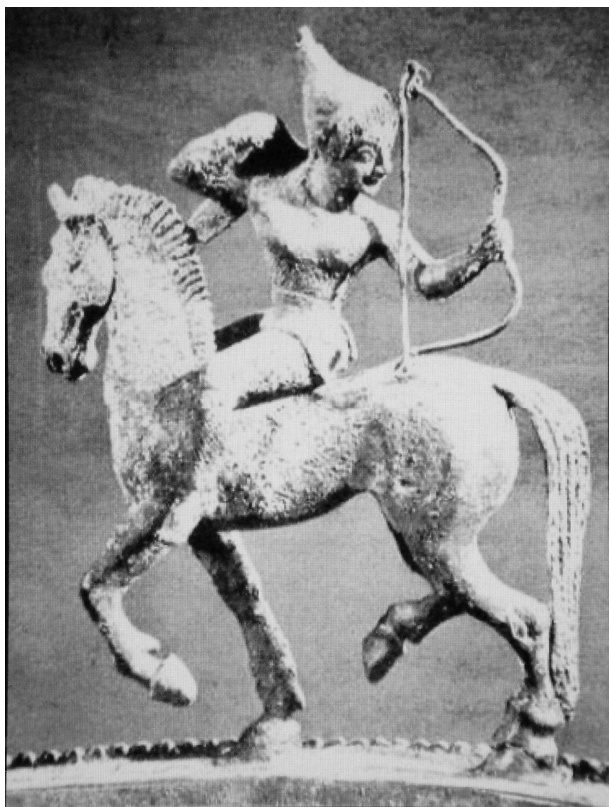
ahogy az isteni Szellem megalkotta. Miért kell akkor az embereket mondvacsinált gátakkal fel tartani természetes folyamukból és ezzel megakadályozni a velük született belső rend természetes kibontakozását, aktivitását? Oly ostobák lennénk, hogy ne tudnánk megkülönböztetni a jót a rossztól, a tevékenységet a lustaságtól, az ésszerűséget a zavarodottságtól, feketét a fehértől? Erről szó sincsen, valamilyen szinten mindenkiben benne él még a vele született belső, isteni mintázat. Persze könnyebb nem odafigyelni rá, mert akkor már nem szabad siránkozni. A ránk erőszakolt hamiságok és torz képek zavarják meg szellemünk tisztaságát, hiszen eredendően tudjuk, mi, mit kell tennünk, írott törvények nélkül is, mint a méhecské, akik pontosan tudják mennyi herére van szükségük a kaptárban, hogy biztosítsák a királynő megtermékenyítését, s tudják, mikor érkezett el az idő új királynő táplálásához. Mert abban van a titok, a táplálásban, ami eldönti a méhek világában, hogy dolgozó, here, vagy királynő lépjen ki a sejtéből.

A méhek példájával el is érkeztünk a matriarchális társadalom lényegéhez: Maximális női erő és tevékenység tökéletes rendje, aminek csodálatos terméke és tápláléka az édes, borostyán színű méz, s akkor sorolhatjuk a mézzel kapcsolatos hasonlatainkat is, a mézes hetektől a mézeskalácsig, hogy a mézes borról ne is beszéljek, mint szerelmi bájital. Mindenikben női hasonlatok emelkednek fel mélytudatunkból, melyeket koronáz az anyaméh fogalma. A világ teli van méhistennő szimbólumokkal, nincsen olyan kultúra, melyben ne lenne valamilyen méhecskével és Istennővel kapcsolatos reprezentáció, de az anyaméh csak a magyar nyelvben egyezik meg a méheccel, talán ezzel is aláhúzáva ősi, eredendő népi voltunkat.

Mi Magyarok magunkban hordozzuk a legősibb matriarchális rend fundamentumát. Szent Bábánk, Babba Máriánk, Napba öltözött Asszonyunk, Boldogasszonyunk e ködbe veszett, archaikus emlék testamentumai. Tehát, a Női Erő számkra nem csak egy tudat alatti emlék kell, hogy legyen, hanem egy velünk született istennői adottság, ami a Magyar Nőket és minden Szkíta nép asszonyait az ősmúltban felvértezett ERŐVEL, dönthetetlen szabadságtudattal és olyan öntudattal, amit ma természetesnek tarthatnánk, ha

RÁK VILÁGHÓNAPJA

a gilga-mesi (Galga-más) patriarchális agresszivitás le nem tiporja az Anyaistennőt és népeit, s meg nem becsteleníti a női nemet. Hamurabi (hamu rabbi) első írott törvényei a nőkkel kapcsolatban döbbenetesek. Írásba foglalja a nők és gyermekek tulajdon jogban tartását. A nők elvesztik jogukat a szabad párválasztáshoz, írástudáshoz és bármilyen irányítói, tanári, papnői hivatáshoz. Bábaság az egyetlen hivatás, amit nem tudnak megtiltani számukra (ahhoz még pár ezer évnek kell leperegnie korunkig), mert a szülő nőknek szükségük volt a bábákra, s a betegeknek azok ismereteire. A szüléssel és egyéb 'női intimításokkal' kapcsolatos bábai területek megmaradtak a nők doméniumában még jó darabig, ahová a férfiak őszintén nem kíváncsiak behatolni, egészen a római császárság idejéig, ahol Cézár szórakoztatására látványos és kegyetlen császármetszések voltak (szó szerint) porondon.

Szkíta harcos nő. Bronz szobor Kr.e. 6. századból

A Női Erő fátylak mögé rejtőzködött, amint a patriarchális, újonnan megjelent és terjeszkedő szemita népek agresszíven és brutálisan vérbe fojtották az ősi rendet követő népeket. Ezekről az atrocitásokról mezopotámiai pecséthengerek is mesélnek, melyekkel Dr. Gyárfás Ágnes foglalko-

zik behatóan, s hozzáteszem értékében egyedülállón – kérek mindenkit, hogy forduljon megjelent munkáihoz e témával kapcsolatban, az Anya princípium mélységeinek tudományos ismertetéséért és a körülötte rejlő eltitkoltságok felismeréséért.

Egy olyan világban, melyben a nő soha nem ismert önállóságot, sem elismerést másért, mint a még fiatalnői szépségéért és reprodukív képességéért, a női erő értékrendszere nem állhat stabil alapokon, így lényege elferdül. Láthatjuk ezt a háremek szívbemarkoló, vagy hajmeresztő példáiból még ma is, hogy a külső női nemi-szervek rituális és horribilis csonkításáról ne is beszéljek. Pl. világvizonylatba Arábiában vannak legmagasabb arányszámban nők az elme(gyógy?)intézetekben, a legbrutálisabb körülmények között, semmi remény a gyógyulásukra vagy kibocsátásukra.

A Hun-Magyar nők ősei viszont szabadon születtek, szabadon éltek, nemesek voltak az életfeladatok minden területén. Őseink nem ismerték a szolgálalkúságot, s ez a szabadságtudat a génjeinkben van, ezért olyan nehéz az életünk ebben az eltörlő, megtorló világban. A gének is át tudnak alakulni folyamatos tudati és gyakorlati hatásoktól. Mégis, a mi eredendő ősgénjeink csodával határos módon, több évezredes agresszív ellenő, népünk tudatos irtása, testvérnépeink elhatárolása ellenére is, a szabadság tisztelete és szeretetet, s őseink igazságtudatát, mely népünk Jóistentől kapott születési joga, megtartottuk. De meddig tudjuk még magunkat ezek fényében és tudatában Magyarok tartani? A patriarchális uralom Rómával és annak új bárányszőrből bújtatott 'Judeo-Christián' dogmaival, kereszténységnek álcázottan behatol hazánk szívterületére és népünket ősi hitvilágával együtt kegyetlenül maga alá tiporja. Mégis, mi Magyarok, dogmáink köré fonjuk saját Óskeresztény hitvilágunkat, Boldogasszonyunk fényében a magunk képére formálni e szomorú, eddig még megváltoztathatatlan pálfordulást.

Sajnos akkor, itt valami megtorpant népünk lelkiületében, majd lassan átfőmálódott a Magyar Nők Erő-világában is. A férfi 'egó-t' könnyű lóra ültetni és a nők eddigi tisztelete csendesen elhalványodik. Balladáink tanúskodnak gyilkos, féktelen férfiakra, becsapott lányokra, asszonyokról, s bizony ezek a nők nincsenek női erejük teljében már. Áldozatok, még akkor is, ha maguk válasszák a halált. Molnár Anna kitűnik közülük,

borzasztó élménye után férfiruhába bújik, s otthonába ily módon, álcázva tér vissza. Anyasága, az igazhoz húzó jóérzése irányítja. A férje megbocsájt neki, mert szereti, s mert benne még nem veszett el az őszanya tisztelet.

A Női Erő férfiruhába bújtatottan kell, hogy működjön, mert már bújtatottan él népünknel is. Molnár Anna viszont, végez a nőgyilkos elvetemülttel, ami bizony komoly női erő bizonyítéka több szinten is. A mi asszonyaink ugyan úgy tudtak harcolni valamikor, mint a férfinépünk, ami azt bizonyítja, hogy meg tudták védeni magukat, ha szükség volt rá. Történelmünk példák sorozatát adja hős nőkről, akik védték az Nemzetet. Az erő nem a gyenge bántásában, letiprásában kell, hogy megnyilvánuljon, hanem a JÓ és a SZERETET védelmében. S akkor nézzük meg a mai, nyugati „emancipált” nőt, öltönyben, nyakkendőben, férfi taktikákkal és allűrökkel működni az üzleti és pénzvilágban. Barbara Streisand 'Yentl' alakítása világosan rámutat, hogy miért volt szüksége az u.n. nyugati nőnek 'emancipációra'. Például a zsidók és muzulmánok világában egy nő még a templomba sem tehetette be a lábát ahol a férfiak imádkoztak, mert a *'szent hely általuk tisztátlanná vált'*. Arról nem beszélve, hogy *egy menstruáló nőt meg sem lehetett érinteni, mert akkor a férfi vált tisztátlanná.* A női nemi-szervek „szakrális” csonkításáról csak azért teszek említést, mert az talán az utolsó, mai napig gyakorolt brutalitás a női nem ellen szemita körökben, aminek semmi más jelentősége nincsen, mint egy életre szólón megbélyegző erőszaka a gyermek-nőnek, az uralkodó, birtokló férfinem számára. Mi Magyarok ezt fel sem tudjuk fogni, mégis hagyjuk, hogy az ő értékrendszerük uralják valóságunkat. De ez, nem a Magyar Nők világa és útja, csak akkor lesz azzá, ha felvállaljuk, és gondolkozás nélkül elfogadjuk e ránk szózott alulrendeltséget.

Ha Csipkerózsika álmából felébredne a Magyar Női Óstudat, mit érezne bennünket látva? Milyen mélyen vagyunk mi Magyar Nők képesek önmagunkba tekinteni, s magunkhoz ölelni újra, a Szülő, Teremtő, megcsonkítatlan Ősanyát? Évezredekkel ezelőtt létező, álmainkból életre kelő, alkotó, gyógyító, tanító és harcoló nővéreinkkel körülvéve, azokkal a nőkkel, akik előttünk már megjárták azt az említett Nagy Nehéz Utat, csendesen reflektálhatunk. Ráébredhetünk e csendben ön-

magunk és a női elhivatottság univerzális princípiumára. Ráébredés kell, hogy legyen, mert ezek az ősi asszonyok nem hagytak maguk után útjelzőket és tanácsokat az őket követő, hozzájuk hasonlón az Őszanya arculatát és lelkét hordozó asszonytársaik számára. (Ha hagytak volt, azok eltöröltettek, vagy elhomályosodtak a pátriák történelem hamisításai során...)

Az a nő, aki maga megjárta ezt a feltérképezetlen Utat lelkesen, tudja, miről beszélek. A NŐ fogalma nyelvünkben egyenlő a növekedéssel, kiteljesedéssel, s ez nem véletlen, mint ahogyan nyelvünk ősi, szerves egységében semmi véletlenül nem adott hangokban kifejezést a körbefogó, Természetes világnak. Úgy bontakozhatott ki nyelvünk, mint MAGA e nép, a csillagokból, s ősi ajkunkon megszületett nyelvünk lélektükröző tisztasága. Vigyázzunk rá, hiszen Életfánk főgyökere ő...

Asszonyi Erő kell ahhoz, hogy világunkat megválthassuk. Előttünk gyötrődik példaként a patriarchista rendszer eredménye. – Amikor erről beszélgetek barátaimmal az USA-ban, azonnal megkérdezik, hogy nő-liberális vagyok, vagy mi..., a női egyenjogúság már nem téma, ki van az már harcolva. Legjobb tudásommal sem vagyok képes megértetni velük, hogy itt nem egyenjogúságról van szó, hanem az archaikus női erőről, ami egyenlő a teremtő-erővel, tehát első és elsődleges, nem kíván egyenlőséget, hiszen önmagából, önmagát teremti, tartja fenn, az egész emberiséggel együtt. Na, csak ez kell, hogy elszabaduljon a pokol. „Neked már az egyenlőség sem elég? Az Úristent is kasztrálni akarod?!” Hogy őszinte legyek..., de most oda nem megyünk még, nevetek fel. Azért meglepő módon érdeklő, vagy inkább izgatja őket a téma, s így mondom tovább az eredendő Istennőt, s annak háromságát, mely később az Atya, Fiú, s Szentlélekben formázódik meg a vallásban, ahol még a Szentlélek is hímneműként van fenntartva, annak ellenére, hogy a Biblia is idézi Jézus szavait: Édesanyám a Lélek. Meglepi őket, hogy az egyiptomi Ízisz-Ozirisz-Hórusz szentháromság az első lejegyzett három személy amelyben Ízisz Istennő tartja ez eddig még megfellebbezhetetlen istennői privilégiumát Élet, Halál és Feltámadás felett. Az egyiptomi mitológiát nehéz kihámozni Akhenaton megjelenése után, Ámon-Ra vallása úgy lett ősz-Egyiptomra ráhúzva,

mint ránk a római pápaság új dogmái. Megtartották az ősi istenek neveit, hogy azért legyen valami kapaszkodni valójuk.

Az Ízisz-Ozíríz-Hórusz szent három az utolsó, ahol Ízisz istennő, bár fiú gyermeknek ad életet egy furcsa koncepció után, még tartja, védi ősanyai elsőbbségét, igaz, nem kis szenvedések árán. (Érdekes talán itt megjegyezni, hogy Hórusz 'súlyom' az egyiptomi hieroglifákban, ami összehozza őt az ősmagyar hit kerecseny(Karácsony)súlyom Fényfelszabadító röptetésével.)

Ízisztől korábban Inannával (Ím-Anna) találkozunk, aki megnyitja méhét, hogy szerelmétől megfogadjon, tehát szerelemben átélte istennői koncepció. Szabadon szeret, ő dönt teste és termékenysége felett, s ő hívja magához választottját. Egy UR városában talált ékiratos táblán olvasható vers Inanna szerelmi találkozásjáról regél. Így kezdődik a vers: „*Inanna fejére helyezte a sztyeppék koronáját...*” majd hívja Dumuzt, hogy szeresse őt. Hátát egy (gránát) almafának támasztja és megnyitja szeméremdombja barlangját.

Az Arany Hercegnő (Kazahsztán)

Elgondolkodtatónak talállok két dolgot ebben az ősi szövegben: a 'sztyeppék koronáját' és az 'almafát'. Azokat a csúcsos fejdíszeket, mely a paziriki hercegnőt is díszítette ravatalán, Szibériában és Mongóliában még mindig viselik. A fiatal nők esküvői fejdíszei, mint a paziriki hercegnőé, valószínűleg tükrözik Inanna Sztyeppék Koronáját is. Ez azt jelzi számomra, hogy a nagy mezopotámiai

mi kultúra (mielőtt felbomlasztották az új pátriák), és Turán, egység volt. – Almafa: a Bibliában a bűnbeesés jelképe, de az új római Christian vallást megelőzően anyajogú társadalmak domináltak, a miénk is az volt, Boldogasszonyunk testamentuma ennek. Az Anyajogú társadalmaknak éppen úgy megvoltak a maga szimbólumai, mint a mai társadalmaknak. A különbség, hogy a Természetől kapták szakrális jeleiket. Az ősi Istennők egyik szakrális jele a gránátalma. Nem kell sokat gondolkodni azon, hogy miért. Ebben a gyümölcsben, mint a petefészkekben fénylenek a gránát magocskák, leve vérvörös – termékenységet hirdet, azt, ami szerelemből fakad.

A biblikus almafa Inanna gránátalmafája lehet, termékenység szimbólum. Ide tartozik még valami, ami nagyon szeretném, hogy gondolkodásba ejtse az érdeklődőt. A Biblia kezdő soraiban két teremtés történet áll egymás után. Nem lehet meg nem kérdezni, hogyha Isten megteremtette a Mindenséget, eget és földet stb., s végül benépesítette emberekkel, *férfiakkal és nőkkel egyenlő értékben*, hogy szeressék egymást és sokasodjanak, akkor – hoppá – mi van itt az Ádám és Éva meg az almafa és kígyó történetben, a testvérgyilkosságban és a Paradicsomból való kiűzetésben elrejtve? Kik voltak Ádám és Éva? Ótestamentumi Újemberek? Évát Ádám oldalbordájából alkotja az Úr, valami genetikai laboratóriumban? Mi lett az első emberekkel, akik Isten tetszése szerint benépesítették a földet, s az jó volt, hogy egy új emberpár tönkretegye bűneivel szépen rendezett, virágzó világukat? – Kérdem én, válaszom sajnos nincsen, csak sejtéseim...

Az alma gyümölcs, honnan jön ez a szó? Egyiptomban a prostituált, utcai táncosnőket nevezik Almának. Női név is 'Alma'. Elrejtve benne az (Al)Ma = Anya. De ha így is nézzük, az anya Napunkban is él: *ma* jelen időben *nap*, u.a. életet adó égitestünk a 'NAP'. Az összefüggések a magyar nyelvben kulminálnak, s talán számunkra jelenti a legtöbbet, s adja a megfejtést is...

Inanna utolsó reprezentálója a meghamisítatlan ősanyai Erőnek, ős-tudatnak. Nem csak istennőként, de papnőként is szerepel Ő. Egy hasonló ékirásos mezopotámiai táblán a következő áll: „Inanna irányítása alatt idős asszonyok és férfiak bölcs tanácsokat adtak”. Inanna idejében, a papnő és az idősek gyülekezetének irányítása

mögött nem pusztán emberi, hanem kozmikus, isteni rend állhatott. Érdekes hozzáfűzni, hogy a jégkorszak idején az észak-amerikai kontinensre átvándorolt altájai, turáni népek, akiket most natív Indiánoknak neveznek, megtartották az öregek irányító szerepét törzsi életükben.

Miért érdekes mindez nekünk, magyar nőknek? Úgy érzem mindenki tudja a választ, hiszen annak a fent említett Anyajogú, ősi kultúrának a mi népünk volt a megalapozója, talán a Bibliában szereplő első teremtéstörténet emberei mi vagyunk, akikre a Jóisten boldogan mosolygott, s összes teremtményével együtt kijelentette, hogy „Az JÓ!” Mi vagyunk az egyetlen nép a világon, aki az Ősanyát Boldogasszonyunkban a mai napig éltetjük, tiszteljük, szeretjük.

A NŐ: Istenanya, Papnő, Szűzi-lény – Első Szenthármasság. A tökéletes női minőség három-arcú megformálása

Istenanya, „Mert minden nő Istennő, s az Istennő minden nő”

Papnő, mert a bölcsesség istennői örökség, melynek szikrái bármely pillanatban fel tudnak lángolni időtlen mélységekből

Szűz, mert érintetlen tisztasága nem fizikai állapot, hanem léleknesség. Egy NŐ érintetlené tud válni bármely pillanatban, hiszen magában hordozza szeplőtlensége szakralitását, Életet és a Halált, s az Újjászületést.

A fent említett szentháromságot magában rejt az egyetlen, s első őserő, az *ANYA*.

Mindent magában foglal Ő, mely a Teremtés mozzanatainak jelentősége az emberiség számára. A végtelenséget hordozza méhében. A teremtő erő benne szunnyad, Élet, s Halál vízének korsóit Ő tartja egyensúlyban. Benne fogamzik meg az álmokból szőtt valóság, mágikus, érinthetetlen szenvédélyben. Mindezt ősanyáink tudták és megalakulás nélkül, tiszteletben élték meg örökségük értékrendjét.

Figyelembe veszem a mágusi tanításokat is, melyek szerint nincsen sem kezdet sem vég, csupán egy hatalmas egységbe bújtatott folytatóság, mely új arcokban, formákban, meglepő pillanatok tudatosulásában valósul meg. *A Lélek állandó átalakulásokon vezeti keresztül énünket, nem másért, mint tudatosságra ébredésünk élményvilágának kincseiért.*

Ebből az ezoterikus perspektívából szemlélvén a dolgokat, az élet lényege megváltozik. Az anyagi világból szellemi szférákba emelkedünk, ahol az egzisztenciáért küzdő Én végre elcsendesülhet. Hiszen miért küzdünk, harcolunk azért, ami már adott? Létünk adott, s tudatunk határozza meg valóságunkat. „*Ahol a tudatom, ott a valóságom*” – ébredtem erre a felismerésre sok-sok évvel ezelőtt, s azóta is ismételve magamban, elsötétült pillanataimban.

A „*gondolkodom, tehát vagyok*”, más formában jelenik meg előttünk Ősanya jegyében: *Érzek, tehát élek* – e meghatározásokban rejlő különbség valójában a férfi és női minőségek tükrői, s rávilágítanak mondanivalóm lényegére. A női-erő érzésekben, megérzésekben magasztosul. Belülről világít, titokzatos, mint maga a Mindenség. Nem tervez, nem épít struktúrákat, nem szedi szét darabokra a tökéletet, hogy soha többé azt összerakni ne tudja. Mint a kisfiú, akinek mindent, amit óhajt megadnak a szülei csak, hogy ne ordítson már követelőzve. S mi az első dolga? Hogy mozgó kis játékát szétszedi, s most aztán azért ordít, hogy valaki csinálja már meg, mert nem megy a vacak dolog. – Éppen Iránban, Isfahán városban éltünk, melynek egyik nevezetessége a Rezgő Minaret, a világ hét csodájának egyike volt. A férjem két hónappal előttem érkezett Isfahánba, s új perzsa barátai azonnal elvitték meg nézni e hírességet. Laci már alig várta, hogy nekem is megmutassa. Miután megérkeztem én is, az első szabadnapján elmentünk a minarethez. Sikátorok között, az öreg városrészben nagy nehezen végre megtaláltuk. Egy fekete turbános mullah megjelent és szomorúan mondta, hogy nem érdemes felmászni, mert már nem rezeg a minaret. Döbbsen kérdeztük, 'miért nem?' – „Jöttek német mérnökök, hogy kisüssék, mitől rezeg. Csináltak vele valamit, azóta nem rezeg. Nem tudták visszacsinálni”. Mondanom sem kell, az akkori világ hetedik csodája máig sem rezeg. (A rossz nyelvek azt mondják, hogy helyet kellett csinálni egy új hetedik csodának, s a minaret lett ezért halálra ítéelve...)

A fenti kis példák alátámasztják az Asszonyi Erő, a NŐ lényegét az emberi közösség sorsában. Ahol a NŐI ERŐ, maga a gondoskodó NŐ nincsen tisztelve és áldva, ott káosz és rombolás keletkezik.

'Szenvedés' nem más, mint alávetni magunkat az útnak, mely felismeréshez, megvilágosodáshoz vezet minket. *A sötétség a Fény hiánya, gonosz a szeretet hiánya, az elkülönülés az érzékek hiánya.* Az Édesanya hiánya elveszett, meghasonlott, elárvult embert produkál, aki egész életében keresi az első ölelő kart, a tápláló emlőket, az Anya szerető biztonságát. Ennek az elveszettségnek égi tükrében az Ősanya hiánya él eltévelyedett emberiségünk előtt. A különbség az, hogy nem az Ősanya hagyott el minket, hanem mi hagytuk el őt, s engedjük száműzetésbe veszni, bemocskolván még az emlékét is.

Egy az Isten mondjuk, de megosztódnak a hitek és nézetek arról az EGY-ről. Egy biztos, mindenki férfinek képzelem, mert úgy tanítják. Mióta és miért férfi az Isten? Megérintem a választ – a patriarcha hordák bevonulásának kezdetétől... Az az EGY szülő, alkotó Tudat magába foglalja a Mindenséget, melyben Tér és Idő illúzió. Ez az illúzió adja meg valóságunkat, mely álmokban fokozódik tovább, s visz minket a végtelenbe. Ez, az Istenanya formulája az örökkévalósághoz, mert a nyitott spirál a női progresszivitás tulajdona, a tizenharmadik jel ígérete a csillagkörben. Az az EGY magába öleli az egészet, álmodat lát végtelent, s álmaiból megszületnek a valóságok, hogy egyszer újra visszatérjenek az örök álomba. Az Istenanya mintázatában nincsen helye a félelemnek, az öldöklésnek, a letiprásnak...

Mi Magyar Nők az anyajogúság bölcsőjében születtünk, olyanok vagyunk, mint az Ősanya maga. Nehéz megértenünk nemzetünk sorsának keserves hányattatását, különösen ebben az utolsó zűrzavaros játékban, mely szemfényt vesz velünk. Nem is kell valójában megérteni, mert nincsen semmi értelme, csak finoman visszavarázsolódni, abba az ősanayi erőbe, melyben a női erő a sorsa minden teremtménynek. Nem zárom ezzel ki a férfiakat, hanem kitárom előttük a nagykaput, hiszen a férfi energia dramatikusan fontos megjelenés a Teremtés porondján, Ősanya utolsó erőfeszítése talán. A tiszta táltosok tudják, Don Juan Matus ki is jelentette, hogy „A Mindenség alapjában feminin jellegű”. Az Ősanya princípiuma megszabja a férfiak szerepét is, mégpedig *aktív szerepüket*, mely szerint, ha megjárják próbatételeik útját, hőskökké magasztosulnak. Minden magyar népmesében megvan a formula ehhez a hősi úthoz, mely-

ben talán a *szerénység, nagylelkűség és gyengéd figyelem az útmutatók.*

Az a férfi, aki megtalálja az utat az Ősanya kebeléhez, nem emel kezét párára, gyermekeire, nem issza le magát a sárga földig, hogy megszabaduljon egy delíriumos pillanatra e tönkrevágott értékrendszerű világtól, mellyel semmit nem tud kezdeni. Legfőként megoldani fonákságait nem képes, hanem mindenféle egérutat keresvén próbálja megtalálni pillanatnyi anyagi feloldásait szenvedéséből. Ez az ördögi labirintus, melyből nem talál ki soha, ha csak meg nem tanul felé emelkedni és a lélek szintjéről lenézni rá... A táltosok tudnak alakot változtatni és repülni. Megalkotják a hidat ég és föld között, s minden férfi megtalálhatja önnön táltosát, ha nem ragad le rettegő énjénél, vagy az érzéketlenség ködében el nem tévelyül.

Jelenjen meg akkor az Asszonyi Erő Világmegváltó szépsége égi tükröként előttünk. Elkapjuk vele az Ősanya-Őstennő-Őstér fényét és bevilágítjuk Népünk szívébe.

Az Ősanya ÁLLANDÓ a Mindenségben. Ő az álmodó, érző, vérző, sugárzó TEREMTŐERŐ.

Boldogasszonyunk, Babba Máriánk, Napba öltözött Asszonyunk csak nekünk van. Az Istennő három arculatát mutatja számomra. Hogyan lehetnének „gyenge nők”, ha ilyen csodás erők élnek lelkünkben, mellettünk, felettünk? *Nem izmok adják az erőt, hanem belső tartalom.* A nemeiket hormonok határozzák meg, vannak izmos amazonok, madárcsontú férfiak, mindenki a maga adottságaival játssza le sorsát, élet-fejezetét. Sztereó típusok a vicclapokra valók, nem határozzák meg a valóságunkat. De az, hogy ki milyen korrektül és őszintén éli meg sorsát, meghatározza aszcendensét, mely végérvényesen kisugárzik az egész emberi nemre. Az Ősanyát minden nemnek magához kell ölelnie, s az Ő értékei szerint élni, alkotni. Ne kövessünk el több bűnt ellene, mert csak az ő fényében tudjuk visszakapni földi Mennyországunkat.

Népünk hite hatalmas volt, de nem „vakhit”, hanem a Természet rendjére és annak ismeretére épülő 'Égi Mese'. Éppen ezért tiszta és egyértelmű volt, hiszen égből áradó sugárzásban jelent meg szem és szellem előtt a fenti világ földi tükröképe. Minek is nevezzük a természetet mi, és minden más nép? ANYA-természetnek. Az ő mintája egy

tökéletes rend. Életritus, mely együtt lüktet Földünkkel, a Mindenséggel.

Szeretném figyelmünket visszairányítani az ANYÁHOZ, aki a téli napfogyatkozás legsötétebb pillanatában Fénygyermekének ad életet. – Emlekeztetni szeretném magunkat egy ősi, elfelejtett, eredendő idő-ritmusunkra melyet, mint minden mást, átírt a győztes történelem. A 13 holdhónapról beszélek, mely a női rendszert tükrözi, hiszen a földünk Anya, s rendje a női rendre épül. A peteérés és havi tisztulás tökéletes hulláma, melynek nyitott, befejezetlen spirálja állandóan készen áll az új kezdetek, s végzetek variánsaira. Ezt a ritmust gyönyörűen alátámasztja a Természetben és csillagokban rejlő aranymetszés titka, a szakrális geometria szépséges egyszerűsége, melyben a komplexumok szerényen megbújnak.

Befejezésül egy idézetet szeretnék megosztani a Női Erő papnői megnyilvánulásáról. Nem véletlen, hogy fénybe állítani a Papnőt választottam, mivel archaikus jelenével szeretném tiszteltem nyújtani azoknak a Szent Papnőknek, akik ma itt jelen vannak szépségükben, bölcsességükben, tisztaságukban, s hatnak csodálatos ismereteikkel Szellemre és Szívre. Bennük már az Ősanya feltámadott, s ott él munkájukban, szelleme átsugárizik lényükön, eltökéltségükön, szerénységükön.

Don Juan Matus táltos csoportjában voltak/vannak úgy férfiak, mint nők, tökéletesen felállított rendben. Mindenik táltos a maga különleges erejében, adottságában működik. Nem szétválasztva, hanem együtt mozognak a világok között. A férfi energia és a női energia kiegészítik egymást a csoportokban, ugyan akkor teljességet alkotnak ezek a táltosok önmagukban is. Merilyn Tunshende az egyik Naugal asszony, ki személyes élményeit, mint formálódó táltos-nő, Carlos Castanedához hasonlóan lejegyzí, s táltos-női meglátásait közvetíti. Írásai nagy hatással voltak rám, különösen az utolsó könyv, melyet kb. két éve olvastam. Címe: A Nagual Alkonyat-suttogása (nagual – ejtsd 'nahval', egy olyan táltos nő vagy férfi, akinek összefogó és összefoglaló képessége van. S bár minden táltosi téren kitűnő, de mint természetes vezető egyéniség, társai bizalmát hordozza, akik számítanak megoldó döntéseire. „Nem minden táltos nagual, de minden nagual táltos.”)

Merilyn ismerte Carlost és könyveiben többször is megemlíti. Míg Carlos mestere Don Juan

volt, Merilyné Dona Celestina, egy félelmetes és nagyon erős táltos asszony, aki már régen kilépett az emberi megalkuvások ördögszekeréből. Úgy Carlos, mint Merilyn, értékesedtek Don Juan és Dona Celestina tanításaiból.

Idézet a fent említett könyvből:

Dona Celestina otthona éjszaka, egy teljesen más világ volt. Miután minden gyertyát kioltottak, úgy tűnt, hogy feltöltődött valami vizes energiával és egy feneketlen kúttá vált. A kontúrok megpuhultak, majdnem eltűntek; végtelen folyékonysággal hullámoztak, mint hatalmas szivacsok az óceán fenekén. Baglyok telepedtek be az árnyékba burkolt Mesquite fák lombjaiba és gömbölyded tónusú hívásuk óriási buborékokként lebegtek le a teraszra.

Követtem Dona Celestinát az oltárszobájába, ahol gyertyafény mellett tette titokzatos dolgát, beleveszvé a késő éjszakába. Egy nehéz, takaratlan faasztalnál ült, s egy halom szárított gyökeret válogatott, rendezgetett, melyek amerikai mandakré-nak tűntek. Felnézett rám és intett, hogy üljek le vele szembe, egy egyenes hátú, nyers faragású székre.

„A háború, amit álmodtál, igaz.” – kezdte. – „Az ellenfél valamely része a lényünknek, élő, vagy halott, mely gyáván elbizonytalanodik az eredetiség feladata előtt, s csalatkozása visszatartja attól, hogy elérje végső szándékát ennek,” – kimutatván a terasz irányába, fel az ég felé.

„Ez egy belülről induló háború, egy háború a kicsinyes, ignoráns, félrevezetett szociális énnel, s nagyon kevesünknek van gyomra ahhoz, hogy leálljon a mérget csepegő csecs szopásáról és azzal szembeálljon. Nem lényeges nekik, hogy haldoklanak és csonkítják magukat a gyógy módokkal.

Nincs semmi értelme próbálkozni a kulturális megrögzöttségek legyőzésével. Mintha diplomátikus tárgyalást folytatnánk egy csecsemővel, vagy erőszakoskodóval.

Mélyen lent, ez az emberi természet olyan, mint egy nagy gyáva 'én szegény' önsajnáló, aki nem akar semmi változást, mely nem esik bele leszűkített haszonlesésébe. Nem tud elfogadni koncepciót, amit nem reflektálni, semmi, semmit, amit nem fogott fel borsó méretű önimádó agyával.”

„Tudom, most azt gondolod, hogy soha senki nem beszélt még ilyenképpen hozzád. Ki gondolkodik és beszél így végül is? Elmondhatom neked, hogy amikor fiatal nő voltam, bábaasszonyként tevékenykedtem egy ideig, s láttam minden ostobaságot, amit csak látni lehetett. Most, hogy kiteljesedtem, és sokkal idősebb vagyok, szeretek magamra úgy gondolni, mint egy bölcs asszony, aki bábaasszony egy életre, halad a tranzíciók felé, egy minőségi evolúció felé, nem egy értelmetlen futószalag reprodukció és habzsolás felé. Reprodukció, látod annyit jelent, hogy csinálni még többet ugyan abból. Ha túl sok habzsolás van és túl sok jövőtlen születés, az megtöri a felfelé törekvő evolúciót. Születés csak a legvédehetőbb körülmények között, megüresedett helyet feltöltő szinten kellene, hogy történjen. Ahh, elegendő volt ugyan abból az ismétlődésből – neked nem? Mint minden mással, ha túl sokat csinálsz belőle, végül is a minőség szenved meg, s ez van ma pontosan az emberiséggel. Ó, némelyik billegeti magát csinos kosztümökben, a foguk egy kicsit tovább tart, de nézd meg a végeredményt! Belül, mint a kártyavár.”

Igazad van mondtam, de mit tehetünk?

„Ha tudnánk egymással dolgozni és segíteni ezt a forradalmat, az egész valóságunk megfordulna prontó,” – és pattintott az ujjával.

„Vannak fiatal, nyomorúságos lányok, akik tanulni jönnek hozzám, ha megtalálnak. És amikor végzek velük, akkor önellátók, méltóságteljesek és tudják, hogyan kell erősíteni a női összefogást. Ők nem keresik az erejüket kölcsönvett fütyikkel, vagy véget nem érő anyasággal. Nem vetem meg a férfi energiát, pontosan az ellenkezője igaz. – De remek nők szükségesek ahhoz, hogy jó földi férfiakat hozzanak világra, ha erre van szükség. Mit gondolsz, honnan jönnek – a Marsról? – Talán egy párjuk... – Ebben a pillanatban nincsen többre szükségünk. Jobbakat kell csinálnunk, vagy semmit. A szexualitás nem volt dominálásra és alávetésre tervezve. A szerelem viszont kihívás a megérésre. Egyik sem következett a buja, könnyelmű reprodukcióra és a vég nélküli ejakulációra, különösen nem az optimális körülmények hiányában. Nekünk kötelességünk van a kiteljesülés megtalálására, amit nem lehet úgy elérni, hogy félbevágjuk magunkat párcsomókba. Az emberiség egy karnális egységhez van láncolva,

amit szét lehet törni, vagy kifejlődni belőle.

A férfiaknak szükségük van arra, hogy küzdjenek, hogy válaszoljanak hősi kihívásaikra, mint harcosok és látomás-keresésre (mint táltosok), hogy alávéssék magukat bátor erőpróbáknak az igaz út megtalálásához – hogy ezek által legyenek érdemesítve, mint férfi, nem pedig fiú-kölyök potenciával, amint az anyjuk világra hozta őket, csak azért, hogy legyenek.

Ugyanakkor nem minden nő született anyának. Némelyik úgy volt tervezve, hogy szerető legyen az evolúció skáláján. Az anya a fiú kedvence, de az evolúciós hitves mindig az önálló férfi kedvese marad. Ez természetes. Egy szerető mindig stimuláló és kihívó.”

Ezen gondolatok felébresztik a szellemet. – Nagyon gyakran eszembe jut az Aranyhajú Lány meséje, melyet Édesanyám elemzett évekkel ezelőtt. A 99 fiú közül, csak egy volt érdemes. A minőségre törekvés az emberiség kihívása. Tündérszép Ilonának ősanyai minőségében őrszi hálószobájában az Élet és Halál vizét, lélekmadárkája vigyázásában. Micsoda erőpróba oda bejutni hangtalanul. A belső csend adja meg ezt a hangtalan-ságot. Először ezt a Csendet kell megtalálnia egy férfinak, ha kihívásának hősi útját sikerrel akarja megjárni.

Az igaz szerelmi kapcsolat időtlen, végtelen. A nő VÁR, s a férfi keresi, várát. Mágikus bejárata van, agresszióval be nem hatolható, de ha a férfi erőpróbáját siker koronázza, magától megnyílik. Oda kell figyelniük, nőknek és férfiaknak egyaránt, a mágikus formulára. Ismerjük fel magunkban a Kis Hőst és Tündér Ilonát, s ne adjuk olcsóbban.

Úgy néz ki, ma a 98 dominál, nem az EGY. Hol van az a kiválasztott Egy, aki megteszi a férfiaknak kiszabott próbatételeket, győzedelmeskedik lehúzó ösztönei fölött, megérti a Lófej üzenetét és követi sorsa csillagát? S hol vannak a Tündér Ilonák, Királynő Anyák és Sárkányanyók? – A mesékben nincsen kis hős segítő társak nélkül. Ezek a segítő társak mind mágikus lények. Bennük rejlik a mi valóság-formáló égi tündérmeséink üzenete. A Mindenség készen áll segíteni azt, aki jó úton jár. Mágikus segítség állandóan szemmel tart minket, s mellettünk terem az adott pillanatban,

különböző formákban. Ha csúnyán bánunk vele, elfordul tőlünk, mert nem érdemeltük meg a csodáját – ez nem a Mindenség hibája, hanem a mi lelketlenségünk eredménye. A mese nem mese, hanem lélek-tükör...

Dona Celestina egy indián asszony, valahol a Sonora sivatagban. Amit mond, a saját felismerésemet tükrözi. Erőpróba minden út, amit végig járunk. A Magyarság hatalmasan nehéz emberi sorsot él meg e földön, ahol értékrendszerét és világ-szemléletét évezredek át próbálja egy ellen-erő tönkretenni, megmásítani, hamisítani. Könnyebb lenne „beadni a kulcsot”, mint kiállni értékeinkért. A sorsom kiirányított az országból, de nem Magyarságból. Itt Amerikában fogtam fel mélységeiben magyarságom értékeit. A mi ősanányaink erős asszonyok voltak, népünk nem ismert szolgálékúságot, nem volt megalkuvó soha. Akik megalkudtak, nem lehettek Magyarok! Élünk az Aranykorban, volt Tündérvilágunk, ahol

az egyszarvú még köztünk legelészett. A minőség megteremtése és fenntartása természetes volt számunkra, s elismerést vált ki belőlünk egy olyan világban, ahol bővlik tömege szennyezi a földet. Valahol sejteinkben és mélytudatunkban még mindig működik ez ősi rend emléke és vágya. Ébresszük fel magunkban őseink értékeit, s ne találjunk kifogásokat azok gyakorlására.

Asszonyi Erőben él a feltámadás!

Újjászületést látok itt, az Őskutatási Fórum Asszonyai között. Látom az ősi papnőket bennük életre kelni, ragyogni. Ők azok, akik tanításukkal megnyitják előttünk a világok közti kapukat, s ez így természetes, hogy Magyarhonban, a Boldogasszony otthonában papnői járjanak elől. Teljes szívemmel kívánom, hogy nemes Papnői e gyülekezetnek erőt és hitet merítsenek e gondolatokból, egymásból, hogy az Ősanya útjára terelgethessék újra Nemzetünket.

IRODALOM

Merlin Stone: *When God Was A Woman*. Harvest Book, Harcourt Brace & Company 1976

Dian Stein: *The Women's Spirituality Book*. Llewellyn Publications, St Paul Minn. 1987

Janet & Stuart Farrar: *The Witches' Goddess*. Phoenix Publishing Inc. 1987

Merilyn Tunneshende: *Twilight Language of the The Nagual Bear & Company* 2004

Carlos Castaneda: *The Active Side of Infinity*. HarperCollins Publisher 1998

E.A. Wallis Budge: *Osiris & The Egyptian Resurrection Vol.1* Uj kiadas: Dover 1973 NY, original Medici Society, Ltd 1911

R.T. Rundle Clark: *Myth And Symbols In Ancient Egypt*. Thames and Hudson Ltd. 1959, új kiadás 1998

Gyárfás Ágnes: *Az Aranyhajú Lány*. Miskolc, 1999

Dr. Gyárfás Ágnes: *Tulipán Világ*. Miskolc, 2003

Gyárfás Ágnes: *Égi Mese*. MBE Miskolc, 2009

Gyárfás Ágnes: *Vizek Könyve I. – II. Kötet MBE*. Miskolc, 2006 – 2007

Gyárfás Ágnes: *Molnár Ferkó a Világmindenségben*

Dr. Gyárfás Ágnes: *A Szent Bába*. Miskolc, 2006

Dr. Gyárfás Ágnes: *A Lélek Útja Más Világokban – Kígyó Darvitéz és Tatárvitéz*. Miskolc, 2006

Molnár Anna Magyar Népballada

Az örök ifjúság vize Magyar Népmese

Maya a Méhecske

Templomos kirándulás és Nagyheti áhítat

2015. március 31.

A lélek elege az áhítat, itt merít erőt a szeretetmunkához. Az áhítat áthatja az érzelemlágot, tisztít és erősít. A napi elmélyülés kiegészíti a nagy ünnepek szent eseményeit. Jézus élete, halála olyan esemény volt, amely máig érezteti megmozgató hatását. A Nagyheti áhítatunk túlmutat az iskolakapun, őseink emlékét keresi, hogy beléjük kapaszkodva vonuljunk Mesterünk, idevezítőnk, Melkizédek rendje szerinti főpapunk elé.

Azért kell jól megismernünk a kis hegyekdombok között eldugott kápolnákat, templomkákat, mert eleink áhítatának módja, formája, rítusa és szentsége csak akkor válik lelki realitássá, ha végigjárjuk azt az utat, amelyet ők is rendszeresen megtettek, a falutól a templomhoz felkapaszkodtak, rendszeres zarándokutakon szinte folyamatos lelki életet éltek.

Hajnalban a házaspár az ajtó előtt imával köszöntötte a „szép piros hajnalt, kibem Mária nyugoszik...”, étkezés előtt és étkezés után imádkoztak, ha megszólalt a déli harangszó, megálltak a munkában és imádkoztak. Kérték az áldást, ha munkához láttak, hálát adtak, ha befejezték.

Adjon Isten jó napot, így köszöntek, Fogadj Isten magának is, így fogadták. Kifinomult lélekkel remekműveket alkottak a szövőszéken, a hímző asztalon, az ácspadon, az üllő mellett, s az élet minden mozzanatában, beleértve a nevelést is.

A rimajánosi, karaszközi, babaréti, orlajtőreki templomban őseink ott voltak, a lélekmeleg működött, vártak minket, gyöngéden tereltek a lélek belső útjára, a Szent Királyi Szék felé, a Magos mennyországba.

Szent István falvakban építtette a templomokat, rendelete szerint. Karaszkozó, Babarét és Orlajtőrek túlnőtt ezen a rendeleten, s ősidők óta szent hely volt mindhárom, akár épület, akár kő, akár egy bálvány jelentette ezt a szakralitást.

Égi zene hangjai az útirányt segítik elő és a kis kegyhelyeken, mint Molnár Ferkó lakodalmán a csillagok muzsikáltak.

Azért szeretünk ott énekelni, mert jó csatlakozni az Ő nótájukhoz. Mert amit énekelünk, a népdalok és magyar istenes énekek, nemes örök-

ségünk, – nem véglegesen, hanem hitbizományba – amit kötelező továbbadni.

K a r a s z k ó valahol Ótátrafüred körül van. Temploma torony nélküli erődtemplom, különálló XVIII. századi fa haranglábbal. Polgári erő állította helyre és tartja fenn. Amikor megköszöntük, hogy megnézhetjük, azt válaszolták, hogy „részük-ről a megtiszteltetés”. Szent László legendája szinte épségben megmaradt. Köpenyes Mária balról őrzi a Szentélyt, Mihály arkangyal jobbról. A Szentély a pateszi - pap - király révületének szent helye volt. Nagy lelkierejű hősök repültek lélekben madárszárnyon az égi mezőkre, a tündérpálotába.

Karaszközi templom (Internet)

A bokáig érő hóban bukdácsolva körbe jártuk a templomot, mert kívül, – mint sok régi templo-

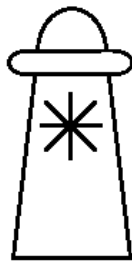
mon, pl. Csetneken is – Szent Kristóf freskója látható. Én mindig Nimruddal azonosítottam Szent Kristófot, mert szkíta öltözékben ábrázolták. Valami kis igazság lehet ebben, mert II. János Pál őt is törölte a szentek névsorából, mint Szent Györgyöt.

A férfitemplom női párját Babaréten találtuk meg. Ennek mennyezeti kazettái őrzik Isten virágoskertjét, amelyet a Szent Babba örömeire ültetett. Ezüstös-világoskék alapon, vörös paszpartúrával, ahány kazetta annyi féle virág, pompázatos szépségű, finom és szerelmes kedvű, de mégis méltósággal tündöklő virágok.

A babaréti templomkának sincs tornya, egy bájos, épített harangláb helyettesíti. Ennek olyan alakja van, mint az „Eme szól” mondat értelmű képjelnek.

Babaréti harangtorony

L 32

EME, BABA
SZÓL
KINYILATKOZTAT

A Szövetség tábláján és a haza Kimérésének tábláján is szerepel ez a képjel. Mesebeli szép fekvésű helyen van ez a kis templom. Selyemrét, patak, illa-berek, van itt minden, ami a boldogsághoz kell. Az ember számára a Mennország képét a mese idézi meg, s Tündér szép Ilona világaival teszi szemléletessé. Tündér Ilona, Magyar Ilona a szépség titkának őre. Köszönjük a kivételes eseményt, hogy a titkok palotakertjébe bepillanthattunk.

Orlajtőrek fazsindelyes temploma egyszerűségében is arányos, vonzó épület. Kazettái fantáziával megfestett oktató és gyönyörködtető képek, mindennek együttesen van egy félre nem érthető és ősi hagyományú nevelő jellege amelyen, mint szivárvány a friss mező felett, átível az Istenisztelet lelki emelkedettsége. Sem virágos kazettáit, sem a csontvázakat, sem Szent György „idilljét” nem fogom elfelejteni soha. S ha rá gondolok is mosolyra fakaszt.

Orlajtőreki fazsindelyes templom (Internet)

Mint a bódvai templom a Boldva partján úgy épült a rimajánosi bencés apátság és templom a Rima partján. A Rima szó a régi Kál nyelvben Istenanya egyik neve, mint aki rímel a folyóhoz, a vízhez ('a' vizet jelent). Itt is őrizték egy ideig a Halotti Beszédet. Ez fejedelmi templom. Kazettáira a honfoglalók címereit festették. Szentélyében imponálóan és remekművesen magyar szent királyok és királykisasszonyok hatalmas képei vannak.

Rimajánosi bencés apátság

ESEMÉNYEK

Oltárképe, mint egy kinagyított iniciálé Jézus megkeresztelését ábrázolja és keresztelő Szent János. Magasan, a szentek felett egy díszítő képsor látható, világos alapon a szkíták rozsdabarna színével. Egymás mellett életfák sorozata. Mind hasonló, mégis különbözik egymástól. Látjátok feleim szümtükkkel, ilyenek vagyunk, hasonlóak, de nem ugyanolyanok. Különbözőek, de nem ellentétesek. Egymásnak nem ellenfelei, hanem kiegészítői. Itt, ezen a szent helyen mondtuk el Isten-tiszteletünket, áhítatos Passiókat.

Kovács Imre lelkészünk Lázár testvérének, Máriának példáján figyelmeztetett arra, hogy Krisztusért hozunk áldozatot, amikor jó ügyért, jókor, jót teszünk. Rostás László a Miatyánk értelmét tanította, minden helyszínen kimerítő alapos-sággal egyetemi előadásokat tartott, mint a regőlő ludi magiszterek a korai időkben.

Hampó József: Miskolci Passió

Énekelt PhS Kékes Zsuzsa ének tanszékvezető és Fister Mária Magdolna magyarságkutató. Zongorán kísért a szerző.

Hampó József dalfűzért írt Jézus életéről zongorakísérettel. Több hangszer is szerepet kapott a műben, trombita, kornett, klarinét, nagybőgő. Rimajánosiban maga a szerző játszott a Feltámadás c. kórus-jelenete előtt egy hatásos trombitaszólót.

Az edelényi Izsó Józsefnétől tanult népi imádságokat és szent énekeket dolgozta fel. Kiegészítette saját dalaival, egyszólamú kórusműveivel.

Kiemelkedő értéke művének, hogy saját dalai finoman kapcsolódnak a népi imádságokhoz, énekekhez, úgy éreztük, hogy egy töről fakadtak.

Rimajánosiban a ciklusból előadták Jézus családfáját (Világtenger közepében...), a Hajnali jelenést (Hajnal, hajnal, szép piros hajnal kiben Mária nyugoszik...), a Kálvária jelenetet: Jézus elítélését, meghurcoltatását, keresztre feszítését, és az „Egy csepp vére elcseppent...” kezdetű dalt a gloriomos angyalokkal.

A Mária siralmát nagyon szépen énekelte PhS Kékes Zsuzsa, a római katona dalát maga a szerző adta elő, és PhS Kékes Zsuzsa kísért zongorán. A Feltámadás kórusmű szárnyaló dallamával fejezték be a Miskolci Passiót.

A középkorból ránk örökített áhítat kerített hatalmába. Egy magyar hangvételű Passiót hallottunk, ahol

a hatást nem a keresztre feszítés szcenikája hozza meg, hanem a dalokban elmondott fájdalom.

Megérettük, hogy az áhítat, a művészet és a tudomány együtt él lelkünk mélyén. Köszönjük a lelkészeknek az együttműködést, a tudást és az élményt.

Fister Mária Magdolna állította össze és vezette a kirándulást, ő az idén végez és kap PhS fokozatot. Előadásai, melyeket egy-egy helyszínen tartott, tudást, műveltséget, nagy szellemi előmenetelt sugároztak. Stílusa tiszta, beszéde ékes. Köszönjük a szép napot és Isten áldását kérjük munkájára.

Rimajánosi bencés apátság bejárati ajtaja

A kirándulás pontos útvonala

*Rimajánosi**Bencés Árpád-kori templom. Nagyheti áhítat.**Karaszko*

Ótátrafüred környékén Árpád-kori freskós templom (Szent László legenda, Szent Ilona a kereszt megtalálása, Szent Mihály, Köpenyes Mária stb.) Harangtorony.

Rimaszombati Városi Múzeum megtekintése

Petőfi szobornál koszorúzás

Babarét

Kazettás mennyezetes templom. Ezüstvilágoskék alapon, bordó keretben égi virágoskert virágai. Harangtorony.

Orlajtörek

Fazsindelyes, kazettás mennyezetű kis templom (pl. Szent György és a sárkány, Csontváz stb.)

„Isten áldja meg a magyart” kezdetű régi magyar nemzeti fohászt a Felvidéken született Fister Mária Magdolna énekelte nekünk, de szerencsére Kecskés András is leközlte egyik tanulmányában (Ósi Gyökér 2014. 1-2. sz.). Így hát kottával együtt tudjuk tovább adni.

Rimaszombatban III. 31-én a Petőfi szobor előtt énekeltük el, amelyet közösen megkoszorúztunk.

Isten áldja meg a magyart

Szurdokpüspöki
(Budai J. gy.)

3 Is - ten áld - ja meg a ma - gyart, tart - son ne - ve, míg a Föld tart!!

5 Pa - ra - di - csom ha - zá - já - ba' él - jen ö - rök bol - dog - ság - ban,

él - jen ö - rök bol - dog - ság - ban,

Töltse békével napjait, egyezve lássa fiait.
Tatár, török, s más ellenség minket meg ne rendíttessék,
Minket meg ne rendíttessék.

Isten áldja meg a magyart, tartson neve míg a föld tart.
Isten áldjon meg bennünket minden igaz magyar embert,
Minden igaz magyar embert.

Kőrösi Csoma Sándor tudományos konferencia

Kovácszna, 2015. április 9-11.

Művelődési rétegződések Euráziában és Közép-Európában

Érdekes színfoltja volt a konferenciának Szergej **Botalov régész** beküldött anyaga a „bajuszos” kurgánokról. A kurgánok erőteljes nomád népességről tanúskodnak az 5-8. században. A 100-150 m-es töltés (a „bajusz”) nem helyi kövekből, földből épült. Nyugat- és Északnyugat-Kazahsztán (Dél-Ural) – a kurgánok előfordulási helye – az orosz sztyeppéhez tartozik.

A megtartott előadások közül kiemelkedett **Petkes Zsolt** precíz régészeti összegzése, melyben a dunántúli temetők klasszikus honfoglalói (fegyveres mellékletet is tartalmazó) és köznépi sírjait mutatta be. A német szemlélet és a pánszlávizmus az utóbbiakat szlávoknak tekinthette, ugyanis „szakmailag lusta” akkori magyar régészek nem tartottak rájuk igényt.

A valóság az, hogy a fejlettebb dunántúli területek közigazgatási struktúrája miatt kisebb katonai erőforrásra volt szükség a működtetéshez, mint a Duna-Tisza közén és a Tiszántúlon. Ezért jóval kisebb a fegyveres mellékletű sírok aránya a dunántúli temetőkben. A köznépi sírokat kizárólag szlávoknak tekinteni tehát megalapozatlan álláspont.

Akik eljöttek /zárójelben előadásuk témaköre olvasható/:

Szabó Álmos /Hagyományunk, a szakrális királyság/

Modern, anyagelvű világunkban „illik megtagadni” a transzcendenciát, a beavatást, a beavató Koronát, a szakrális uralkodó /egykori és esetleges mai/ létét. Ez súlyos hiba!

Fehér András /Koronázási ékszereink és méretezésük/

Sudár Balázs /A bujdosó királyfi trónt szerez, avagy a hatalomgyakorlás mint speciális tudás/

Varga Géza /A székely rovásírás kőkori eredete/

Rumi Tamás /A nagyszentmiklósi kincsek rovásfelirata/

Salgó Gabriella /A rovásírás tanítása és mai szerepe a nemzettudat erősítésében/

A Felvidéket Kovásznán Salgó Gabriella tanárnő képviselte – mellette Varga Csaba jogtörténész

Nagy Lajos /Rétyi Péter, a Rudimenta első ismert másolója/

Oláh Gál Róbert /Bolyai János a magyar nyelvőről/

Zsidai Zsuzsanna /A baskír-magyar kérdés/

Sántha Attila /Szklavínok és szkíták/

Szatmári Botond /Vallási rétegződések Tibetben/

Barta Zsolt /Barlaam és Jozafát legendája a Kazinczy-kódexben/

Petkes Zsolt /Regionális eltérések a honfoglalás-kori leletanyagban/

A honfoglalók viselete c. könyv bemutatója (szerzői: Sudár Balázs, Petkes Zsolt)

Somlai György /Világi irodalom – vallási irodalom/

Szász Tibor András /Az örmény egyház jelenléte és missziója az Etelközben/

Hajtó Péter /Az én Csomám/

Jakab Zoltán Csaba /Zen tündérkert Kőrösi Csoma Sándor tiszteletére/

Vízi Ildikó /Nyugat és Kelet találkozása Kőrösi Csoma Sándor életében/

Bérczi Szaniszló /A műveltség korai rétegei/

Varga Csaba /Ősnépeink jogszemlélete/

Csáji Koppány /A genetikai minták elemzésének nehézségei egy manysi adatgyűjtés kapcsán/

Bíró András Zsolt /A honfoglalás-kori népesség antropológiai struktúrája és keleti párhuzamai/

A Csoma-emlékérmet 2015-ben Bíró András Zsolt humánbiológus-antropológus kapta.

Bartha Júlia /Interetnikus kapcsolatok a táplálkozási kultúrában/

Bernád Ilona /Rétegződések a magyar népi orvoslásban és bábaságban/

Záhonyi András /A tények azonban makacs dolgok/

Czeglédi Katalin /Ősnyelvek viszonya Euráziában/

Kalmár István /A matematikai nyelvészet/

Szabó Lilla /Sass Brunner Erzsébet és Brunner Erzsébet festőnők helye az indiai művészetben/

Halász Péter /A székelyek migrációja/

Zajti Ferenc fotói indiai úttjáról (ifj. Zajti Ferenc bemutatója)

Hidán Csaba /Az íjászok szerepe a sztyepei népek hadviselésében – előadás és bemutató/

Lezsák Gabriella /A Kaukázus térségének szerepe a magyar őstörténet kutatásában/

Akik nem jöttek el (előadásukat rövid felolvasásban ismertették):

Szergej Botalov (Cseljabinszk, Oroszország): A „bajuszos” /karölelő, áldásosztó/ kurgánok a türk korban

Kishor Kumar Tripathy (Delhi, India): Multikulturalitás Indiában

Angela Marcantonio (Olaszország): Magyar-türk kapcsolatok

Marác László (Hollandia): A csernátoni Vajda család története

Aradi Éva: A baktriai királyi szkíták

Bobay István: A magyar-portugál történelmi kapcsolatokról

Debreczeni Ákos: A zanglai királyi szentély *chab brjod*-ja

A konferencia házigazdájá, Gazda József remek munkát végzett: megszervezte a konferenciát, előkészítette a megjelent tanulmánykötetet, és nem mellesleg megrendezte Tamási Áron „Vitéz lélek” c. színelőadását, melyet a pénteki csomakőrösi gálaműsorban tekinthettek meg az érdeklődők.

Bérczi Szaniszló előadása a gyökrendszertani glottokronológiáról

Kovácsnai Körösi Csoma Sándor konferencia, 2014

Ismerteti: Záhonyi András

Bérczi Szaniszló fizikus-csillagász

Bérczi nemcsak az epikus emlék (pl. népmese), a mondat, a szó és a gyök szintjén, hanem mélyebb hierarchiaszinteken (hangértemény, hang) is vizsgálja a nyelveket.

„*A fogalomfejlődés szerepe a magyar nyelv kialakulásában*” c. előadásában (Kovácsna, 2014) többek között bemutatta a hangutánzás szerepét, a megismerési és szintézisreteremtő „világmagyarázati szakaszokat” (a tudományágak „fejlődését”), a fogalomfejlődés „utólagos visszaegyszerűsítésé-

ESEMÉNYEK

nek” (a múltbeli állapot rekonstruálásának) lehetőségét. Ez utóbbi a magyar nyelv és a Czuczor-Fogarasi szótár (CzF) segítségével végezhető el.

A CzF szótár (1864-1872) kb. 110 000 szót és kb. 2300 gyököt tartalmaz. A németben csupán kb. 300 gyök¹ található, így az egész nyelvet átfogó mélyszerkezeti kutatás csak igen redukált módon végezhető el. Ezért (is) lépett a nemzetközi (indoeurópai) nyelvudomány a „külhasonlítás” irányába, s kezdte a szókészlet változásait vizsgálni, a természettudományos vizsgálati módszereket követte.

A szókészlet bomlását a **glottokronológia** vizsgálja², a radioaktív bomlás mintáját követve, a bomlási állandó (λ) és a felezési idő fogalmát is felhasználva. Célja, hogy minél pontosabban meghatározza az egyes nyelvek szétválásának korát.

A **gyökrendszertani** (etimonokra alapozott) **glottokronológia** az előbbinél tovább lép: a gyökök

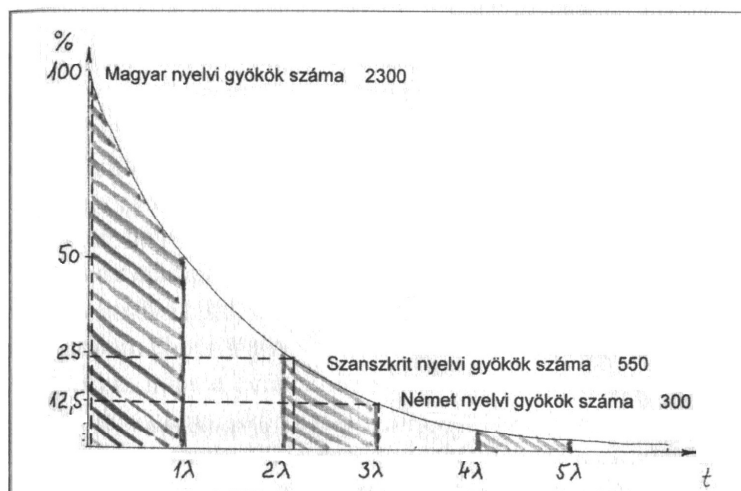
szintjén vizsgálódik. Célja, hogy fölállítsa a „**nyelvi rétegsorokat**”, majd ennek alapján **megadja a nyelvek relatív kronológiáját** (Götz L. 1994, Varga Cs. 2005, Bérczi Sz. 2012).

Így a szétválási korok becslésére a gyökök szintjén pontosabb eredményeket (becsléseket, közelítést) kaphatunk, mint a szavak szintjén.

A meglévő belső szerkezeti hierarchia biztosítja azt, hogy megtudjuk: **két, hasonló hangzású gyököt tartalmazó nyelv közül melyik a forrása a gyöknek**. Az a nyelv a forrás, amelyikben szélesebb gyök- és szóbokorral őrződött meg a gyök jelentése.

Az eljárás elvi alapja (axiómája): a belső szerkezetében szorosan szerveződött **gyöknyelv alapszókincese kevésbé változik**, mint az a nyelv, amelyik idővel más szóképzési gyakorlatra tért át.

Az előbbi folyamatot egy exponenciális függvény segítségével írhatjuk le:

5. ábra. A magyar, a szanszkrit és a német gyökök a bomlási exponenciális görbén jellemző bomlási állandót határoznak meg. Jól megfigyelhető, hogy a (jó közelítéssel) felezési idő egységének választható szanszkrit-német bomlási távolságnak a magyar és a szanszkrit közötti bomlási távolság a kétszerese.

S. A. Starostin (1999) a latin és a gót nyelvek szétválásának korára kb. 4200 évet számolt. A glottokronológiai módszereket is alkalmazó R. D. Gray et al. (2011) az indoeurópai nyelvek szétválására már 8700 évet ad meg. Ezen adat felhasználásával a gyöknyelv szétszóródása kb. 26 000 éve kezdődött el.

¹ A szanszkritban kb. 550 gyök található meg.

² Alapműve M. Swadesh: *Lexico-statistic dating of prehistoric ethnic contacts*, 1952.

Győri Nagy S. (1999) a **hangmintázatok** (a beszéd kezdeti alegységeit), az embernek az előbbire hatást gyakorló belső érzeteit, a kísérő testmozdulatokat tárgyalja. Az ember a jelenségeket osztatlan ősi valóságukban ismeri föl. A természet hangmintázatai (pl. kutyaugatás, szélzúgás, bagolyhuhogás) közül választottak hozzájuk őseink nyelvi elemet (hangképletet). A rokon helyzetek felismerése, a gondolatársítás, az emlékezet vezet el végül az **érthető beszédhez**.

Bérczi a súrlódással járó jelenségekhez az **r**, a pattanáshoz a **p**, a recsegéshez, csörömpöléshez a **cs**, a lélegzétvételhez (kilégzéshez) a **h** hangot társítja. Így válik érthetővé, hogy a hörög, a horkol, a roppan, a csurog, a reccsen stb. szavaink hangalakja nem önkényes.

A **K-R** gyök és zöngés párja, a **G-R** érhető tetten a kör, körül, kerül, karika, karám, a görgő, gördül, gurít szavainkban (melyek együtt szóbokrokat /az-az összefüggő gondolati hálót, hálózatot/ alkotnak).

A **szín**beli hasonlóság is tetten érhető: pl. a **P-R** gyök van jelen a piros, pirít, pirkad, parázs, pörzsöl, a **V-R** a vér, vörös-veres, vörhenyes szavainkban (tehát magas fokú **rendezettség** figyelhető meg a hangalak és a jelenség, jelentés között).

Látható, hogy a magyar nyelv (még) őrzi azt a korszakot, amikor a hangutánzó kapcsolatokat fölismerték, s ennek nyomán hangképletek rokonságát adták vissza a nyelvben. Ez a folyamat vezetett el a gyökök világának kiteljesedéséhez.

Egy későbbi szakasz volt a gyökök szavakká, majd a ragokkal, képzőkkel, jelekkel kiegészített szavak mondatokká történő összekapcsolása. Ez

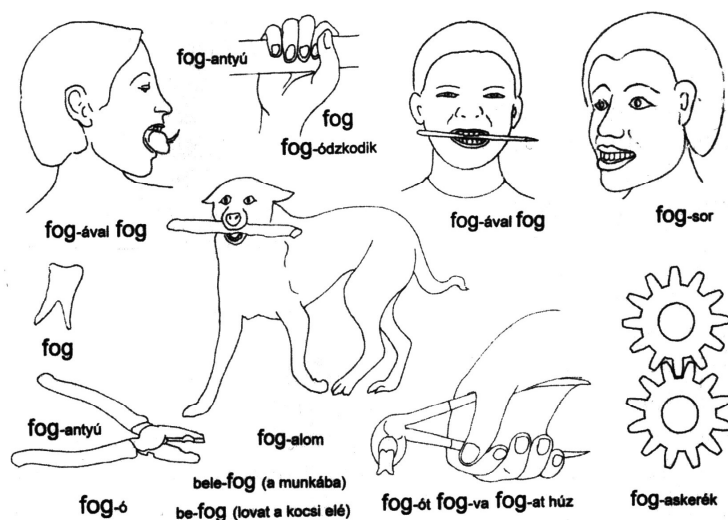
az „ismeretrendszer” **hatékonyabb** életet biztosított ősaink számára.

A **nyelvfajlás** egyik állomása – a gyökök fogalomfejlesztő kiterjesztése **képek** segítségével – hiányzik a ma sokak által beszélt, élő nyelvek többségéből. A magyar nyelvben azonban megvan! A magyar az agynak mindkét féltékéjét egyszerre használja: a képiséget a jobb, a hangalaki logikát a bal agyfélteke őrzi és tartja mozgásban a beszéddel.

Anyanyelvünk tehát azért különleges, mert fejlődéstörténete a **fogalomfejlesztés története** is. Az élethelyzetekből levezetett fogalmak rendszerét a magyar nyelv mai gyökvilága is elevenen őrzi. A **fogunkkal** rágás és a kezünkkel **fogás** az előbbi képi kapcsolódás miatt azonos hangalakú a magyarban, vagyis **egy gyökhöz** tartoznak.

Találós kérdés: Melyik az a száj, amelyikben fölül 4 fog és alul 1? A kéz...

A **fog** egyrészt azt jelenti, hogy nem ereszt el (ebből lesz a fogoly szavunk), de az elfogadás, befogadás is belőle fejlődött ki.

2. ábra. Rajzok a fog gyök fogalombokrának kiterjedéséről (Bérczi, 2013b)

Bérczi ábrája a "fog" gyökről a 2014-es kovásznai tanulmánykötetben

Összefoglalás

A magyar nyelv gazdag hangutánzó szavakban, gyökökben, s ez lehetővé teszi, hogy a gyökglottokronológia segítségével a nyelvfajlás né-

hány epizódját (az eddigieknél pontosabban) rekonstruáljuk.

A fogalmak és az azokat hangképekben megőrző gyökök közös őse a **kép**. A gyökvilág elhomályoso-

ESEMÉNYEK

dása, az elvontság szerepének erősödése fokozatosan fosztja meg a nyelvet az ősi kép megjelelésétől. A gyökvesztés és az elvontság erősödése talán a különböző nyelvű népek keveredésével kezdődött (lásd a hódításokat).

Az „elvesztett kép” azonban új fejlődési irányt hozott magával: az **absztrakciót**. Ennek nyomán egyfajta analitikus szemléleti irány fejlődött ki, mely (szemlélet)váltás elindította az indoeurópai nyelveket a mai **eredményességük** irányába. Ennek

ára az volt, hogy mélyszerkezeti áttekinthetőségük (transzparenciájuk) lecsökkent.

A nyelvfejlődés történetének mindkét szakaszát érdemes alaposan vizsgálni. Az **ősnyelv** kialakulása, felismerhetősége és az **absztrakció**, a **szavak változásának** (a hangátmeneteknek) a **vizsgálata** egyaránt hozzátartozik az **egyetemes művelődés-történethez**.

Bíró András Zsolt antropológus és Gazda József a Kőrösi Csoma Sándor Közművelődési Egyesület elnöke (Internet)

A konferencia résztvevői a Kőrösi Csoma Sándor szobor előtt Kovásznán (Internet)

IN MEMORIAM

Dr. Szántó Béla vezető főorvos*
1930 – 2015

A gerontológia az idősödés és az időskor tudománya (a "gerosz" görög melléknév magyar megfelelője "idős") három szakágat foglal magába. Ezek

- a geriátria – idősgyógyászat
- a szociális gerontológia – idősvédelmi szociális gondozás és
- a kísérleti gerontológia.

Dr. Szántó Béla az első kettő kiemelkedő, jeles tudósa, gyakorlati szaktekintélye volt.

Egy szeretett főnök életútja

Dr. Szántó Béla 1930. szeptember 16-án, Sajópüspökiben született. Orvosi diplomáját a Szegedi Orvostudományi Egyetemen 1956-ban kapta "cum laude" minősítéssel.

1956-tól 1961-ig a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kórház Belgyógyászati Osztályán mint alapító tag dolgozott. 1961-ben belgyógyászati szakvizsgáját is itt szerezte meg.

1961-től 1967-ig mint üzemorvos tevékenykedett. Üzemorvostanból 1968-ban szerzett szakképesítést.

Ezt követően a Miskolci Járási hivatal Egészségügyi Osztályán 10 éven át, 1967-től 1977-ig osztályvezetői feladatot látott el, ahol időközben, 1973-ban egészségügyi szervezéstanból is szakképesítést szerzett.

Államigazgatási és egészségpolitikai tevékenysége során úgy döntött, hogy az egyéniségéhez közelebb álló gyógyító munkához szeretne visszatérni, ezért megpályázta a miskolci Szociális Otthon (ma Őszi Napsugár Idősek Otthona) főorvosi állását. 1977. március 1-től harminc éven át a 460 helyes intézmény intézeti főorvosa volt. Nyugdíjazása után, 2007-től 2009-ig pedig további két évig vállalkozó orvosként helyettesített az intézményben.

Kiemelkedő szakmai tudásáért, tapasztalatáért, humanusságáért az intézmény lakói, dolgozói hamar elfogadták és megszerették.

* 1988 óta a MBE alapító tagja és iskolaorvosa.

Szakmailag folyamatosan fejlesztette magát, tanfolyamokat, különböző kurzusokat végzett. Az újabb ismeretek elsajátításával a betegellátás színvonalát emelte, a szakmai elvárásoknak mindig maximálisan megfelelt.

Az elsők között tett Geriátriai szakvizsgát, éveken át a munkatársak szakmai továbbképzéséről gondoskodott, felügyelte, szervezte és irányította az intézmény "humán erőforrásának" fejlődését.

A fiatalok képzését szívügyének tekintette. Hitt abban, hogy az iskolai és a gyakorlati oktatás megszerzésével válhatnak igazi segítő szakemberré. Ismereteit a rá jellemző szerénységgel, szinte észrevétlenül adta tovább. Gyógyító munkája során támaszkodott a beosztottak szakmai tudására, megbecsülte őket, megbízott bennük. "Áldott jó főnök volt" – mondták róla többen. Egy vezető főnővér pedig "szakmai és emberi példaképének" jellemezte.

Az otthon lakóinak egészségi állapota magas színvonalú gyógyító munkát igényelt, ennek az igénynek időt és fáradságot nem ismerve tett eleget. Szívesen dolgozott, szerette és tisztelte az időseket.

Lehetőségeit kihasználva javította a gondozottak egészségügyi ellátásának színvonalát, test-lelki állapotuk javulása érdekében. Elkötelezett gerontológusként nemcsak a betegséget, hanem az egész embert is gyógyította.

A különböző kórházi osztályok vezetőivel, a kollégákkal és egészségügyi dolgozókkal jó munkakapcsolatot alakított ki. A hierarchikus gondolkodás távol állt tőle. Hívő keresztény, gyakorló katolikusként az intézmények dolgozóira, a vezetőtől a takarítónőig egyformán tekintett.

"A lényéből a szeretet, a jóság sugárzott. Ha meglátuk a folyosón, egyfajta nyugalom töltötte el az embert. Közvetlensége, empatikussága, tisztelettudó és udvarias magatartása miatt egyformán szerették, tisztelték és becsülték a betegek, a gondozottak és a munkatársak. Fontos volt számára a lakók és dolgozók egészségi állapota, nyugalma. Bizalmasan kér-

dezett és cselekedett, türelme példaértékű volt. Mindenkit meghallgatott, mindenkihez volt egy kedves, jó szava. Akin csak tudott segíteni, segített. Egész életét alárendelte hivatásának, hitt a gyógyításban, hitt az emberi jóságban." – emlékszik Lukács Lászlóné vezető főnővér.

A Magyar Vöröskereszt és a Szociológiai Szakcsoport (*de milyen intézmény szociológiai szakcsoportja – megjegyzés tőlem, Szántó Annamária*) szervezésében tartott előadásainak vezérmotívuma az orvosi hivatástudat előtérbe helyezése volt a statisztika központú egészségügygel szemben.

Áldozatos munkássága elismeréséül több alkalommal magas kitüntetésben, elismerésben részesült:

1970: Vöröskeresztes Munkáért Érdemérem arany fokozata

1971: Egészségügyi Miniszteri Dicséret

1972: Honvédelmi Érdemérem

1986: Kiváló Munkáért Érdemérem

2005: Emlékplakett a Szociális Munka Napja alkalmából

2006: A Szegedi Orvostudományi Egyetem Aranydiplomája.

A sors különös kegyelmének tekintette, hogy aranydiplomáját személyesen vehette át.

Nyugdíjba vonulása után sem pihent, tovább dolgozott aktívan betegsége napjáig. Egy Lithoterápiás intézményben és az Auchanban üzemorvosi feladatot látott el, majd az Ózdi Kórház Geriátriai Osztályán dolgozott.

A Magyar Gerontológiai és Geriátriai Társaság alapító tagja

A II. Világháború után 1966-ban újraalakult Orvostudományi Társaságok között a Magyar Gerontológiai Társaság létrejötté egyben e sorok írója és Dr. Szántó Béla barátságának kezdete.

Mint alapító tagok csaknem 50 éven keresztül együtt vettünk részt minden tudományos előadáson, kongresszuson Budapesten és az ország különböző részein. Béla kiemelkedő orvosi hivatástudata abban is megnyilvánult, hogy intenzíven figyelemmel kísérte a Társaság legfrissebb közleményeit, kiadványait, felszólalásaiban, előadásaiban nagy-nagy szakmai

tapasztalatáról, felkészültségéről tett tanúságot. Ő maga is szervezett helyi és országos rendezvényeket, melyekre kiemelkedően sok résztvevő jelentkezett.

A közös ügyért folytatott küzdelemben elért eredményeink közül kettőt fontos megemlíteni:

1. 24 évi szívós "lobbyszás" után 1988-ban (*pon-tosítás szükséges – megjegyzés tőlem, Szántó Annamária*) elértük, hogy hazánkban is lehessen Gerontológus szakképesítést szerezni. Azelőtt a szakvizsgát csak az akkori Csehszlovák Gerontológiai Társaságon keresztül lehetett letenni magyar vagy német nyelven.
2. Az "Idősek Otthona" kifejezés ma már néhány sajnálatos kivételtől eltekintve országszerte minden intézmény nevében helyettesíti a régi "Öreges Szociális Otthona" vagy "Öreges Napközi Otthona" kifejezést. Mindketten hosszú évekig érveltünk a változtatás mellett, mellyel egyben felhívtuk a figyelmet arra a tényre, hogy az intézmények lakói között számos felnőtt korú is van, akiknek az egészségi és szociális körülményei az intézményben való elhelyezést szükségessé teszik.

Barátságunk elmélyült azáltal is, hogy számos szakmai elvi kérdésben is "egy húron pendültünk". Egy emlékezetes országos kongresszus alkalmával, melyen számos akadémikus, egyetemi orvostanár, jogtudós és egyházi személyiség is részt vett, közösen foglaltunk állást az aktív eutanázia ellen. Amikor pedig egy geriátriai osztályon az országban elsőként általam kezdeményezett ökumenikus kápolna felavatására hívtam, természetesen eljött és gyönyörű beszédet mondott a lélek szerepéről az idősellátásban.

Magánemberként családközpontú, természetes embernek ismertem meg. Nagyon szerette a Bükköt, a művészetet, közös utazásaink során sokat beszélt gyermekeiről, zeneművész-tanár feleségének fellépéseiről.

Közvetlen munkatársa, Lukács Lászlóné vezető főnővér szavaival: "Egész élete és munkássága egy hitvallásra, elhivatottságra, a segíteni akarásra, az idősek szolgálatára épült. Meggyőződésünk, hogy a munkájához a hitéből és a családjából merített erőt. Számunkra az örök ifjú, életerőt hordozó egyéniségét, kisugárzását hagyta itt emlékül, amiért há-lásak vagyunk."

Szántó Annamária

Tomory Zsuzsa

ÁRVA NÉPNEK NINCS HAZÁJA¹

A fenti cím nem elírás: Közmondásaink kincstárából kölcsönöztem a „nincs hazája” gondolatot, mivel a mostani, 2015 januárjában összegyűlő eseményekre tökéletesen illik. A mai, felfordult világban egyre több embercsoport kel útra „szerencsét próbálni”. De nincsen táltosparipájuk, sem ősz, öreg néne, akik segítségükre lehetnének. S ami a legfontosabb: nincsen fogalmuk sem arról, hogy mi a céljuk. Emberi, anyagi célokat keresnek szellemi kincsek helyett, s nem veszik észre, hogy a földi éhséget felülírja a lélek éhsége, mely a teremtés aranykora boldog életére vágyik. Talán nem is hallottak róla, de ha igen, elérhetetlen ábrándnak gondolják. Pedig máig él ez az Aranykor, Fénykor a világ egy tenyérnyi kis helyén, hova nem érkezett még szenvedő, éhes ember, kit ki nem elégítettek volna csodával határos biztonsággal. Hasonlít ez arra az esetre, amikor Jézus urunk kielégített ötezer embert néhány kenyérral és hallal, de még sokkal több ember is kielégíthető lett volna. Ezt a lelket nem ismerve egyedüli megoldásként a jelenben tomboló szenvedés ezernyi válfaját kénytelenek választani. Ugyanakkor történészek tollát nem érintő történelmi csodák tartották fenn ezt a parányi Aranykort: birodalmak buktak le, ha ellene fordultak, s a testközelben levő római birodalom soha nem tudta elfoglalni ezen ország szívében élő jászokat és a többi MAG-ot. Itt buktak le a tatárok félelmes hadai, s a törököknek bár – történelmi időkben pillanatoknak számító 150 éves megszállása is megszűnt. Mindez harag nélkül. Mindez idegen lelki ség fertője nélkül.

A vándorlók látszólagos okai változatosak: léttér lerombolása, életlehetőségek elérhetetlensége, szomszéd népek szorító jelenléte, s folytathatnánk a sort az egyéni szenvedések tapasztalatai mentén. De egyben mindezek megegyeznek: ha az őket szorító mostani jelen megszűnne, szívesen mennének vissza megszokott szálláshelyükre. Szálláshelyet mondok, mert legtöbb esetben gyö-

kereik nem az anyaföld őstalajának erejéből szívják életnedveiket. A mostani felfordulás, a vele járó vérengzések, s a hírmondó állomások elégtelen, napi következtetései nyomán jutott eszembe a fenti cím. Útnak indulnak, mert soha nem eszméltek ősi örökségük kincsére. Nem is eszmélhettek, hiszen a népek őshona, a Kárpát-medence, a Kárpátokban rejlő őshazájuk nem érhetett el soha tudatukig.

Ez a meg nem értés a világ felett uralkodni akarók ténykedése következményeként, népek eme őshazája, ősműveltsége mára már fehér folt Európa kellős közepén. Számatalan háború gyilkos gyűrűjén túlmenően, az utolsó ilyen megszállók, a Habsburg ház ténykedése tett hatalmas kárt a népek egyensúlyának ellehetetlenítése terén: A Habsburg német császár és magyar király állandó harcot viselt a magyar király ellen. E mondat mára már közhely magyar hazánkban. Ezzel nemcsak népünk történelmi emlékezetét, de őstudatát is megkárosította, s amennyire tehetette, el is pusztította. Jóistenünknek hála, hogy amint a székely magyar rovásírás megmaradhatott az erdélyi havasok nehezen elérhető erdeiben, tisztásain, a másutt könnyebben történő műveltségpusztítás közepette, úgy ősműveltségünk, őshitünk ősemlekei megmaradtak a nagyon lenézendőnek hirdetett magyar parasztság szent ajkain. Mára, ha tiszta kútból óhajtunk meríteni, hozzájuk kell fordulnunk új erőért! Ők megtartották az Aranykor anyaként szerető, apaként védő lelkületét, s ezzel a hamubasült pogácsával indította útnak új hazát alkotni akaró gyermekeit, akik gyakran elfelejtették az anyai szavakat, apai gondoskodást új helyükön, ezzel megszakítva a népek egységtudatának, testvértudatának örökölt kincsét.

Ezekre kell figyelmeztetni az őshazájukat, ősműveltségüket nem találó népeket. Nem pöffeszkedő „ki vagyok én” magatartással, hanem csendes emlékszóval, mint amikor felnőtt gyermekek hazatérésekor elbeszélgetnek édesanyjukkal, s ő megkérdezi: emlékezel...? S itt jöhetnek az éppen segítséget nyújtó ősemlekek. S mindezt körül lebegi a szeretet.

Ez a család természetes összetartozása, s ezt a természetes, családi összetartozást kell felébrésztelnünk az emberiség egyedeiben. El kell hallgattatnunk önlelkünkben a felettünk uralkodni vágyók által belénk ültetett kételkedést, magunk és

¹ A szerző az USA-ban él. Cikkében nem a magyar viszonyokra gondolt, nem a magyar álláskeresőkre, hanem az Észak-Amerikát megrohamozó új tömegekre.

a világ javára. Ők Isten teremtéséből eredő ősnépből hazátlan árvát akartak gyúrni. A Mindenhatónak köszönhetően nem sikerült nekik soha!

Ez a mi hivatásunk, s helyettünk senki más nem végezheti el ezt a munkát.

Hogy hol kezdjük el ezt a hatalmas munkát?
Ahol alkalom adódik, bátran, meggyőződéssel

megosztva Istentől kapott szeretet kincset, hogy szebb, jobb legyen a világ.

**A magyar lélek ezt megérti,
s hallgat lelkiismerete szavára.**

2015. Fergeteg hava 22.

VÁLASZ A KEDVES OLVASÓKNAK

**Dr. Tomory Zsuzsa
magyarságkutatónak**

Drága Zsuzsám!

Köszönöm érdeklődésed és felajánlásod. Érdeklődésed a Magyarságtudományra irányult. Intézményünk a Miskolci Bölcsész Egyesület 26 éve képez MAGYARSÁGTUDOMÁNY szakon magyarságkutatókat és oktatókat. Ma, főként a magánszférában kb. 3250 volt hallgatónk dolgozik ezzel a Certificatioval.

Tantárgyak: magyar őstörténet, történelem, irodalom, szakrális kultúrtörténet, magyar bölcsélet, népköltészet, népművészet, népzene, középkori latin nyelv, magyarul olvasható régi nyelvemlékek, csillagképek ismerete.

Tankönyvként használjuk a Te „Kezdeteink” c. művedet és kedves mestered Magyar Adorján Ősműveltség c. hatalmas kötetét.

Felajánlásodon gondolkoztam, hiszen Te már 1995 óta tagja vagy tanári karunknak, csak ritkán kerülsz hozzánk. Viszont rendszeresen publikálsz az Ősi Gyökérben, amely „Magyarságtudományi folyóirat”.

Én valami másra gondoltam. Esetleg nem lenne-e kedved megszervezni a Magyarságtudományi szak Észak-amerikai tagozatát?

A Miskolci Bölcsész Egyesület törvényesen elfogadott Alapszabályzatával és oktatási regisztrációjával működhetne Nálátok az. Elnökségünk örömmel venné, ha elfogadnád a kihelyezett szak vezetését.

Nagyon szeretjük a Magyarságtudományi Napokat. Évente 4-5 alkalommal rendezzük meg. Tanárok, régi és mostani hallgatók, vendég-előadók szerepelnek. Most tartottuk (április 29.) a 14-et. Ilyen Magyarságtudományi Napot is szer-

vezhetsz. Nem elég egy előadó. Hívj össze mindenkit, Nagy Lajost, Botos Lászlót, Tibold Lászlót stb. meglátod, hogy a közös előadói napon egymást is képezik a magyarok, s kialakulnak közös tendenciák. Arra is szükség van, hogy valahol elmondhassuk gondolatainkat, s meghallgassuk barátainkat.

Tudod, nekünk is jól esne az állam által megbecsülve, biztonságban fejteni ki tevékenységünket. Addig azonban, amíg ez nem adatik meg a magunk erejéből őrizzük a MAG-ot. Mert Isten népe vagyunk és nevünkbe vésve ez a mi dolgunk. Mi nem nézünk sem hasznot, sem előnyt, hanem igyekszünk ezt a szent fogalmat, hogy m a g y a r tisztán őrizni. Egyetlen főnökünk a Boldog Isten, patrónánk a Boldogasszony, mesterünk Ludi Magiszterünk Jézus Urunk. Gyere, csatlakozz ehhez a Kárpát Hazában működtetett igaz Mennyei Iskolához.

Szeretettel várunk:

Gyárfás Ági

Volt Pszichológus Hallgatóknak

Kedves volt Pszichológus Hallgatók!

Kérdésekre válaszom, hogy jól esett olvasni telefonon hallgatni szavakat, a régi Certificatio kiosztó Ünnepekre visszaemlékezni veletek. Mindnyájatoknak válaszolom, hogy a Relaxációs és Szimbólumterápiás Nemzetközi Konferencián előadást tartok, és örülök, ha meghallgattok. A konferenciát a MOM-ban rendezik. Én június 2-án délután szerepelek a programban. Előadásom címe: Szimbólumok, a szentek erőtartalékai.

Öllelek Mindnyájatokat, sok szeretettel:

Gyárfás Ágnes

A Magyar Relaxációs és Szimbólumterápiás Egyesület VI. Nemzetközi Kongresszusa

2015. július 2–3–4. MOM Kulturális Központ
1124 Budapest, Csörsz u. 18.

Életelvűség és jövőre irányultság a relaxációs és szimbólumterápiákban
– kutatás – képzés – módszertan –

A témaválasztás alap gondolata a módszer sajátos értékeinek továbbvitele és tudományos megalapozottságának összegző megjelenítése:

Ajánlott témakörök:

- a módszerrel kapcsolatos kutatások,
- a pszichoterápiás – ezen belül az AT és a szimbólumterápiák – kutatások tudományos kritériumainak áttekintése, jelen kérdései, új nézőpontok, valódiság, érvényesség, a szubjektív megélések és azok elismerése,
- a képzési rend jelen lehetőségei és nehézségei, utólagos visszatekintések, a tapasztalatok és az elméleti megközelítések összevetése,
- „hozzáértés–együttes” mint a terapeuta alkalmassági mutatójának elemei,
- módszertani strukturáltság és a terápiás folyamat dinamikai sajátosságának megfeleltetése

Üdvözlettel a szervezők nevében:

dr. Szőnyi Magda

További információ: www.relaxacio.hu valamint a Magyar Relaxációs és Szimbólumterápiás Egyesület Facebook oldalán

Dr. Gaál László fordításai

Firdauszi: Sahnáme

A királyok könyve - részletek

Perzsa költők versei

L. N. L. Kiadó 2014.

Firdauszi, Abul-Karzim Hanszur a perzsa- és világirodalom egyik legjelesebb költője. 940 körül született Tusz városában, s életét is ott fejezte be 1020-ban. Költői versenyre hívták meg Mahmud fejedelem udvarába, melyet megnyert és a fejedelmi udvarban 30 évig írta az általa már korábban ismert királymondákat, és teremtéstörténetet. 60 ezer arany tiszteletdíj helyett a fejedelem ezüstöt küldött a mesternek. Firdauszi egy epés pamflettel válaszolt és elhagyta az udvart, természetesen menekülve, hiszen felkeltette a fejedelem haragját. Firdauszi a 60 ezer aranyért szülővárosát Tuszt vízvezetékekkel szerette volna ellátni, mert ez a város a sivatagban egy hegyen épült.

Végül barátai közbenjárására a fejedelem haragja lecsillapodott, megengedte, hogy Tuszban telepedjen le nővére hajlékában. A 60 ezer aranyat is elküldte egy tevekaravánal. Mikor a karaván a déli kapun megérkezett Tuszba, Firdauszi akkor vitték sírjába az északi kapun át. Lehet, hogy ez legenda, de minden életrajzíró kötődik hozzá. A költői lét soha sem volt sikertörténet, csak az olvasók szerencsések, akik olvashatják a sorokat.

Hosszú ideig a fejedelmi udvar kincse volt a Firdauszi által írt mondaköltemény sorozat, de a 19. században mégis csak kiadták az új-perzsa nyelven írt műalkotást (Kalkutta 1811), majd kibővítve Turner Macan 1829-ben ugyancsak Kalkuttában. A franciák prózában fordították le 7 kötetben (Jules Mohl 1838-78), az angolok részleteket közöltek. Németre 3 kötetben Gr. Schack fordította le. A 3. kiadása Stuttgartban 1877-ben jelent meg.

Magyarra Sziládi Áron, Erdős Béla, Fiók Károly, Radó Antal fordított részleteket a 19. sz. végén.

A Magyar Helikon 1979-ben szép kötetben tette közzé Devecseri Gábor fordítását, Rusztem és Iszkandár hősöket kiemelve. 1959-ben is jelent meg egy Devecseri fordítás az Európa kiadónál.

Innen tudjuk, hogy Devecseri Gábor Honti Dezső prózai átültetéséből dolgozott.

A Magyar Könyvklub 2002-ben Londesz Elek fordítását adta ki.

L. Nagy Lajos vállalkozásában 2014-ben látott napvilágot egy szép kötet Firdauszitól, melyben részleteket közöl a Sahnáme-ből (Királyok Könyve) és a költő lírai alkotásaiból.

A kötet fordítója az elhunyt Dr. Gaál László karcagi tanár, gimnáziumi igazgató és később a debreceni egyetem bölcsészkarának kandidátusa, nyelvész munkatársa. Fordítását 1934. november 7-én mutatta be a Karcagi Öregdiákok szövetségének ülésén. Nagy Lajos leköszölte a Firdauszi könyvben Dr. Gaál László beszédét, melyben a magyar ősmúlt iránt érdeklődő tudós képe bontakozik ki. „Foglalkoznunk kell Nimrud földjének Perzsiának ősmundáival, kutatnunk kell az iráni nyelv és irodalom legrégebb emlékeit”, mondotta nevezetes beszédében.

Nagy Lajos felfedezte ezt a jeles magyar Közel-Kelet kutatót és nem kis munkával összegyűjtött annyi pénzt, amennyiből ki tudta adni az érdekes mondai anyagnak egy jól körülhatárolt részét.

Gondolom, azt adta ki, amit Dr. Gaál László lefordított. A fordításról és a költő Dr. Gaál László alkotói stílusáról értékes tanulmányt olvashatunk a kötet végén Budaházy Éva tollából.

A kötetet Firdauszi arcképe és 15 színes oldal zárja, melyet minőségi szinten tett közzé a nyomda. Mondat Kft. Vác.

A kötet elején Mohammad Reza Morshedzadeh az Iráni Köztársaság budapesti nagykövetének köszöntője olvasható.

Szívből gratulálunk L. Nagy Lajos kiadónak a mű megjelentetéséért. A magyar olvasó eddig nem látott mondákkal ismerkedhetett meg a mű segítségével, gyönyörködve olvashatja a páratlanul szép perzsa líra gyöngyszemeit, és felfigyelhet Dr. Gaál Lászlóra, az eddig alig-alig publikált Közel-Kelet kutatóra.

Tudjuk, mennyi fáradság, törődés húzódik meg a kész mű mögött. Szeretettel, gondosan megalkotott művet adott ki L. Nagy Lajos, jól esik este kézbe venni s egy-egy verses hőstörténetet elolvasni.

Köszönjük munkáját.

(Szerk.)

Tibold Szabina

Szent asszonyok fájdalma

Nagyon sokáig nem írtam le a feltörő gondolataimat, mert nem hittem, hogy lényegesek, vagy hogy halványuló anyanyelvemmel megfelelő formába tudom őket önteni.

Érdekes, hogy ha valami alakot akar ölteni, akkor az addig nyüzsög, ameddig figyelmet nem kap végre és valahogy napvilágra nem fúrja magát. Bár ezeknek az írásoknak semmiféle irodalmi értékük nincsen, azonban a gyógyító erejük számomra kétségbevonhatatlan. A toll és a papír eszközeivé váltak egy megtisztuló folyamatnak, s megrögzítvén gondolataimat egy megkönnyebbülő, felszabaduló érzést adnak.

Az üzenet

Álltam útszélien,
Vártam jólétem...

Ittam forrásból,
Lelkem megtisztult –

Hűs szellő dalától
Szellemem felvidult,

Éj suttogásából
Reggelem kitárult.

Sétálok út mellett,
Lépek, nem sietek.

Megállok, figyelek –
Kövek beszélgetnek...

Leülök, hallgatok
Füvektől tanulok.

Madarak röptében
A képzelet suhan,

Pisztráng színeiben
Álom fogan.

Felállok, indulok
Halálra gondolok...

Erdő előtt megállok,
Fák órétől hátrálok –

Sötétségük rettentő,
Hívó szavuk dermesztő!

Félelmeimen átlépek,
Páfrányok alatt böngészek,

Felfedezek csepp törpéket
Gombáskertjük közepében.

Szivárvány tündérek illannak
Szememre álomport szórnak...

Ezeréves tölgyfa alatt
Moha kínálja ágyamat

Az Idő megfagy körülöttem,
Üzenet visszhangzik mellettem:

„Te ki legyőzted félelmed,
Énekeld meg a nevemet!”

A Kezdet

Ősanya felébredt és kiterjeszkedve találta magát a Semmiségben.

Pillantgatott erre, arra, meresztgette a szemét, de természetesen semmit nem látott. Ettől az erőfeszítéstől elfáradt, s újra lehunyta pilláit.

A Semmiségen tépelődött – tetszett neki a Semmiség, bár nem tudta mit lehet vele kezdeni.

A sötétség kényelmes volt, se meleg, se hideg, de unalmas.

Ekkor az Ósanya elkezdett tűnődni, hogyan lehetne egy kicsit kipofozni ezt a Semmiséget?

Tűnődése érdekes dolgot eredményezett: mindenfelé felvillanó, meg nem nevezett szórakoztató képek sorai jelentek meg előtte.

Az Ósanya emlékezett, hogy ébredése előtt is hasonló dolgok szórakoztatták. Meg akarta különböztetni a két jelenséget, ezért az ébredés előtti képeket elnevezte 'Álomnak', az új képeket pedig 'Képzletnek'. Így lettek ezek, az első gyermekei.

A szomorú dolog az volt, hogy amikor Képzlet után kinyitotta a szemét, a Semmiség nem tűnt nyugalmasabbnak tovább, hanem üresnek.

Gyorsan nevet talált neki elnevezte 'Úrnak'.

Tetszett az Ósanyának ez a kibontakozás és valahogy meg akarta ünnepelni a fejleményeket.

Töprengett, tűnődött, de semmi nem ötlött fel benne.

A hiábavaló erőlködésben megnyúltak az ajkai és nagy meglepetésére egy hatalmas Hang tört fel a torkából.

A Hang úgy megrázta a Sötétséget, hogy az darabokra esett és nagy káosz keletkezett. Minden része és darabja a Sötétségnek visszhangozta az Ósanya hangját. A nagyobb darabok mély hangon, a picik magasabb hangon, és az Ósanya örvendezt a káosznak. Megszűnt az unalom és a zúrvarból visszahallatszott csodálatos Hangja – gyorsan elnevezte ezt az új jelenséget 'Szférák Zenéjének', mivel a Káoszban gomolygó ködök gömbölyded formát öltöttek.

Most rájött az Ósanya, hogy látja a Szférákat, nem Álom vagy Képzlet segítségével, hanem a szemével! 'Mi okozza ezt az újdonságot?' Tette fel a kérdést magának. Feltűnt neki, hogy az Úrben gomolygó Szférák között világító Szférák is vannak, melyek hatására a nem világítók is láthatóvá válnak.

Elnevezte a világosságot 'Fénynek', a Fényt adókat pedig 'Napoknak'. Azokat a szférákat pedig melyek sötétben tartották titkaikat, az Ósanya elnevezte 'Bolygóknak'.

Kedvtelven figyelte az Ósanya ezt a parádét és nagy elégedettség töltötte el a látványtól.

Amint nézegette az Úrben táncoló Bolygókat és

Napokat, észrevette, hogy kezdenek lelassulni, és a Szférák Zenéje is elhalkul.

Az Ósanya így megint unatkozni kezdett, s hogy szórakoztassa magát, kinyúlt és megérintette a Bolygókat, s Napokat. Lángoló és csodás színű vad fények táncoltak a Napokban, s a fények nagy melegséget árasztottak, a Bolygók magukba szívták és visszasugározták a fényt és a meleget.

Az Ósanya felfedezte, hogy több bolygó van, mint nap. Úgy nézett ki, hogy a bolygók élvezik a napból kiáradó fényt és meleget, s egy rendszert kezdtek kialakítani: minden Nap köré oda tömörülnek a hozzá legközelebb álló Bolygók. A Napok eltelve önmaguk csodájával nagyvonalúan ontják a fényt és a meleget mialatt a Bolygók minden oldalukat melegítve körbe táncolják a Napokat.

Tetszett ez az Ósanyának és elnevezte ezeket a csoportosulásokat 'Naprendszereknek'.

Ekkor belefáradva a megfigyelésbe, az Ósanya lehunyta szemét és Álom meglátogatta.

Kézen fogta az Álom az Ósanyát és elvitte magával egy sétára az Úrbe.

Ósanya nagyon szerette Álmot, mert az olyan dolgokat mutatott meg neki, melyeket a Képzlet soha nem tudott volna kiagyalni. Azonkívül Álom gyönyörű volt, állandóan változott és tele volt trükkökkel, meglepetésekkel. Álom megnyugtatta Ósanyát, megértetett vele dolgokat magyarázat nélkül és mindig talált számára valami érdekeset, szórakoztatót.

Az Ósanya nagyon büszke volt elsőszülött gyermekére, s boldogan követte őt, bármikor jött is érte.

Ezen a sétán Álom elvitte Ósanyát a Bolygókhoz – olyan közel vitte őt a forgoló gömbökhöz, hogy az Ósanya bepillantott titkaikba. Ósanya úgy megdöbbsent attól, amit látott, hogy Álomról meglepedkezvén felnyitotta a szemét. Képzlet már ott várakozott rá, s megsúgta neki látomása titkát: "Saját magad láttad viszont," – suttozta – „az arcod és a lényed tükröződik mindenben, mindenben.” Az Ósanya meghatódott Képzlet szavaitól és a felismerés simogató 'csodájától'. Ezt az érzést 'Büszkeségnek' nevezte, de egy idő után Büszkeség kényelmetlenné vált. Ezt a kényelmetlen érzést 'Szégyennek' nevezte el az Ósanya, mivel ez elválasztotta őt a csodától.

Ekkor az Ósanya így gondolkodott: "Álom és Képzlet testvérek, de nem ugyanazon az úton járnak. Álom kedves és titokzatos, Képzlet pedig

kíváncsi és hiú. Álom boldog önmagában, ismeri a dolgok lényegét teljességükben. Képzelet azonban állandóan kutat valami után, túr, fúr, mindent szétszed. Mind a ketten belőlem formálódtak, és én így látom őket a végtelenség tükrében. Védenem kell Álom tisztaságát Képzelet hatásaitól, ezért még egy megkülönböztetést teszek közöttük: Álmot lányomnak, Képzeletet pedig fiamnak nevezem.”

Ezután fátylat vont az Ősanya arca elé, hogy a tükörképe éljen önállóan a Mindenségben, s hordozza magában az Ő csodálatos emlékét.

Álmot és Képzeletet magához hívta, majd így szolt hozzájuk: „Gyermekeim, első csodáim a mindenségben! Ti magatokban hordozzátok lényemet, s én belőletek formálódtam. Azonban minden, ami létezik és minden, ami alakulóban van, az én képem viselője, az én lelkem hordozója. A Büszkeség, melyet Képzelet ébresztett bennem, Szégyenné vált az arcomon, ezért a fátyol előttem. Addig fogom ezt viselni, ameddig Képzelet meg nem találja Álom tisztaságát. Senki és Semmi, amely magában hordozza lényemet, nem tekinthet arcomra addig, amíg Szégyen el nem oszlott.

Gyermekeim, Álom és Képzelet, én most visszavonulok és nektek adom a közösen alkotott világot, hogy rendelkeztek vele az Én nevemben. Szeressétek egymást és együtt munkálkodjatok azon, hogy minél előbb lehullhasson fátylam, és arcom újra felragyoghasson.”

Álom nagy szeretettel megölelte anyját, rákacsintott Képzeletre és ellebegett titkával a Mindenség felé.

Képzelet pedig így szólt anyjához: „Örülök, hogy Fiadnak nevezted ki, tetszik nekem a megkülönböztetés. Ami viszont nem tetszik, az az, hogy Én voltam, aki felébresztette benned a kíváncsiságot és alkotó kedvet, nélkülem még ma is Álom szárnyain lebegnél az ürességben, bolyongnál tudat nélkül a Semmiségben. Én ébresztettelek fel, s hogyan fejezed ki háládat? Eltakarod az arcodat előlem, elválasztasz Álomtól, elzavarsz, hogy oldjam meg a problémáidat, mialatt Te – szabadságra méész!

Rendben van, megyek, de ne reméld, hogy én mindent a Te és Álom tetszése szerint fogok alakítani! Meg vannak a magam elképzelései!”

Az Ősanya elmosolyodott és érezte, hogy a fiából áradó mérgező és energia sok jó dolognak lesz

a kezdete, s ahol Álom és Képzelet együttműködik, ott Csodák fognak születni.

Mosolyát fia előtt még egyszer felfedvén így szólt Képzelethez: „Tekints még egyszer arcomra és vidd magaddal emlékét. Hordozd magadban a tudatot, hogy szeretlek és büszke vagyok Rád. Alkotó inspirálásod titkát ismerem, s most megosztom a Teremtéssel. Önfejűségednek is van pozitívuma, s tudd, hogy arcom nem előled takartam el, hanem önmagam elől.

Én vagyok az Első anya, a Kezdet, s valahol, valamit elhibáztam. Rajtad és Álmon keresztül remélem megtalálni a választ, s akkor minden, ami jeletem viseli újra felismerheti önmagát tükrömben.

Fátylam nem választ el, csak elhatárol a világtól, hogy megőrizze titkomat. Aki elér hozzám és meglebbenti fátylam, arról tudni fogom, hogy Rajtad és Álmon keresztül vezéreltetett. Aki nem hisz léteemben és nem emlékszik kezdetére, az olyan üres lesz belül, mint a Semmiség volt. Ha Önfejű kíváncsisággal le akarja tépni fátylam, azt könnyeim folyója elragadja, szégyenem pírát égét arcára. Képzelet, tereld a lényeket anyád igaza és szeretete felé!”

Képzelet felnézett az Ősanya ragyogó, mindent magába ölelő arcára és búcsúzóul ezt mondta: ”Velem teremtettél, az én csiklandozásomra. Lásd, az alkotásod milyen értelmes?!”

Képzelet eltűnt, Ősanya pedig nagy sóhajjal, de reménykedéssel a szívében végleg leengedte fátylát. Álom és Képzelet alakítják a világot azóta is, s ami jó, szép és harmonikus benne, arról tudja az Ősanya, hogy gyermekei közös ösztönzéséből született. Amikor az Ősanya fátyla meglebben, a szférák zenéje hallhatóvá válik és a fények mosolyognak.

(Folytatjuk)

Turóczi Péter

TISZA-VIRÁG

Tragédia két felvonásban

Második rész

Hetedik jelenet

A következő nap délelőttjén járunk. A helyszín Tisza unokahúgának Almásy Denisenek a villája Bécsben, ahová Tisza éppen megérkezik. Klasszicista szalon, sok dísszel, két egymással szembe fordított pamlag a színpad közepén, köztük egy kis asztal, a háttérben zongora, értékes falikárpitok, egy Ferenc József és egy Deák Ferenc kép. A szalonnához egy kis házi kápolna is kapcsolódik a bejárati ajtóval szemközti részen, egy külön helyiségben. Puritán, protestáns kápolna, térdeplőkkel és egy kis egyszerű oltárral.

DENISE *(ajtót nyitva)*

Isten hozott, drága bátyám, már annyira vártam, hogy tiszteletedet tedd nálam. Kérlek fáradj beljebb!

TISZA *(fáradtan)*

Köszönöm Denise, tudod, annyi a gondom mostanában, hogy még a kedvenc unokahúgomra sem jut időm.

DENISE *(érdeklődve, közben letelepednek, és a komorna kávéját hoz)*

Mi nyomasztja a lelked Pista bácsi? Annyi mindent lehet hallani mostanában. Az ember már azt sem tudja, hogy mit higgyen. Folyamatosan imádkozom Istenhez a békéért, hiszen annyira feszült a légkör a merénylet óta, hogy úgy érzem minden imára szükség van.

TISZA *(gondterhelten)*

Béke... Azt hiszem az már elveszett.

DENISE *(riadtan)*

De hiszen legutóbb azt mondtad nekem Pista bácsi, hogy amíg te vagy a miniszterelnök, addig a béke ügye élni és virulni fog. Mi történt?

TISZA *(sóhajttal)*

Tudod Denise, egy nemzet azon egyének összessége, akik arra vágnak és abban találják meg a boldogságukat, ha együtt független és hatalmas államot alkotnak. Ez a boldogság most veszélybe

került. Nekem pedig egy percre sem szabad megfeledkezni arról, hogy a magyar nemzetnek ebben a nagy korszakában nekem jutott a feladat, hogy a nemzet ügyét felelős állásban képviseljem. Egy percig sem szabad elfeledkezni arról, amit ez a helyzet rám hárít.

DENISE *(csodálkozva)*

Már téged is a háború gondolata vonz, mint a meggondolatlanokat a Ballhausplatzon? Hát eddig tartott csak erőd, mellyel a békét védted?

TISZA *(magát is győzködve)*

Éppen ellenkezőleg drága húgom. Nem hagyott el az Úr engem, és igenis érzek magamban erős akaratot, érzek magamban elszántságot, hogy mindazon erőnek amellyel az Úristen kegyelméből bírok, végső megfeszítésével ennek a nagy ügynek, amely tulajdonképpen Magyarország fennmaradása, a szolgálatába álljak.

Sokszor elmondtam már neked, amit a háborúról gondolok. A háború az emberi élet legborzasztóbb zivatarra, az ember sorsát romboló csapások legborzasztóbbika. Mint azt te is nagyon jól tudod, talán zsenge gyermekkoromtól eltekintve, soha nem tudott a háború vonzást gyakorolni képzelőtehetségemre. Az én képzeletemben a háború fogalma elválaszthatatlanul egybe volt forrva mindig, nem csak a katonák kiontott vérével, hanem a gyermekeknek és aggastyánoknak, özvegyeknek és árváknak irtózatosszerű szenvedéseivel is. A háború szó kiejtésénél lángba borult falvak, éhezők, didergők, nyomorgó asszonyok és gyerekek sokasága jelenik meg szemeim előtt és nagyon fiatal korom óta mindig azt vallottam, hogy a legnagyobb gonosztevő az, aki a háború átkainak és csapásainak szükség nélkül kiteszi az emberiséget.

Másrésről azonban a nemzetnek, amelyik érdekes akar lenni a nemzet névre, s az államnak, amely egy nemzet egyéniségét független, erős szervezetben kifejezésre akarja juttatni, a háború lehetőségétől nem szabad elzárkózni, s a szükséges háborúra mindig készen kell állnia. A probléma kulcsa tehát mindig a szükségesség kérdése.

Ez az a kérdés, amire most már talán más választ kell, hogy adjunk, mint akár pár nappal ez előtt. *(lesújtva, színpadiasan)* „Lenni vagy nem lenni, ez itt a kérdés.” *(gondterhelten mered maga elé, őrlődik.)*

KOMORNA

Elnézést a zavarásért asszonyom, egy paraszt ember kér bebocsátást. Azt mondja messziről jött, csak hogy beszélhessen a grófnővel.

DENISE

Küldje be, kérem!

(Tisza felnéz halvány érdeklődéssel őrlődéséből)

TIBORCZ JÓZSEF *(fáradtan, alázatosan. Tiszát nem ismeri fel)*

Jó napot kívánok nagyságos asszonyom, Tiborcz József vagyok. Elnézést kérek, nem tudtam, hogy vendége van, jó napot kívánok Önnek is nagyságos uram! *(Tisza és Denise viszonzják a köszönést)*

DENISE

Mi járatban van jó ember? Tudja, hogy mindent szívesen meghallgatok.

TIBORCZ JÓZSEF

Tudja asszonyom, én az Ön családjának gyulai birtokáról jöttem el idáig, mert az intézőkkel nem sikerült megbeszélnem a dolgomat. Tudniillik, ahol én lakom, Gyulán, nagyon sok a szláv nemzetiségű, és mindeddig az együttélés békés volt és örömteli. De az elmúlt időben minden megváltozott. Agitátorok járnak a várost, hergelik a szlávokat ellenünk, magyarok ellen, és ők hergelődnek is szívesen. Folyamatosak az atrocitások, a földemet, amiből élek, ebben az évben már kétszer égették fel, s nem maradt mit ennünk a családommal, pedig egy beteg feleséggel és egy himlős gyerekkel egyébként is van gondom elég. És ennek a tetejébe, múltkor meg a kocsmában, mikor panaszoltam bajomat, a szlávok belém kötöttek. Hát csak nem bírtam megállni, hogy oda ne csapjak, a Jóisten látja lelkemet, hirtelen haragból tettem. S még engem kötöttek ki, hogy asszonyom a közrend ellen izgatok. Hát hol itt az igazság kérem?! A szlávok tanúskodtak ellenem, s mindennel megváltak, így végül javaimat elvették, s most hajlék, s megélhetés nélkül utolsó elkeseredésemben jöttem el Önhöz asszonyom, hogy ügyemben valami lépést foganatosítani méltóztassék. Mert hogy van

az, hogy a kisebbség bírása, s tönkretevője legyen a többségnek, mely neki jogokat engedélyezett, s anyaországára ellen kiállt, hogy a szomszédot erősítse. Történjen valami asszonyom kérem. Én még harcolni is szívesen mennék, hogy ezt a kórt csírájában elfojtani lehessen, s békességemet, és javaimat visszaszerezhessem, csak kérem segítsen. Ön ismeri a miniszterelnököt, vannak nagyemberek az ismeretségi körében, kérem terjessze fel ügyemet, és szorgalmazza a megoldást, mert már nem bírjuk tovább az inzultusokat, s a széthúzó erők elleni tehetetlen düh mardosását.

(Tisza elképedve néz, szemét képtelen levenni a beszélő Tiborczról)

DENISE *(elkomorodva)*

Ez valóban nincs így rendjén Tiborcz gazda. De éppen a legjobbkor jött, hiszen az úr, akit vendégül látok ma, nem más, mint Tisza István miniszterelnök úr. Azt hiszem ő már tudja is, hogy mit kell tennünk.

TISZA *(már határozottan)*

Köszönöm, hogy mindezt elmondta Tiborcz úr. Az Ön szavai oly váratlan megerősítést adtak most nekem, melyet másként nem tudok értelmezni, csak mint az Úr, az egyetlen Isten iránymutatását nagy dilemmámban. Mondja meg mindenkinek Gyulán, és mindenhol, amerre jár, hogy a magyar nemzet nem hagyja magát sem legyőzni, sem eltörölni, s amíg van miért, addig küzdeni fogunk. Készüljenek, mert oda fogunk csapni. A földje miatt pedig ne aggódjon, megoldjuk azt is.

TIBORCZ JÓZSEF *(hálásan)*

Köszönöm nagyságos uram, köszönöm! Tudnia kell, hogy a nép készen áll, hogy megvédje magát. Számoljunk le az agitátorokkal, és ne hagyjuk, hogy tönkretegyék ezt a gyönyörű országot, melyet őseink építettek vért verejtékezve azért, hogy nekünk otthont adjon, békét és bőséget.

DENISE *(meggyőződéssel)*

Tedd, amit tenned kell Pista bácsi. De még mielőtt megtennéd a döntő lépést, kérlek kérjünk áldást az Úrtól magunkra, s hazánkra Magyarországra, hogy a földinél magasabb hatalom által legyen biztosítva lelkiismeretünk tisztasága, s ügyünk igaza. Kérem Tiborcz gazda, jöjjön velünk, s imádkozzék a nép nevében a békéért, s a becsületért.

(Tisza és Tiborcz bólintanak, miközben Denise beszél, és mind bemennek a kis kápolnába, ahol letérdelve imádkozni kezdenek. A középső térdplón az oltárhoz legközelebb Tisza, tőle jobbra hátra Denise, balra hátra pedig Tiborcz térdel le.)

TISZA *(hangosan imádkozik, a többiek lehajtott fejjel mögötte néha Ament mondanak)*

Hatalmas Isten! Élet és halál szabados Ura! Imára emeljük most hozzád lelkünket; hozzád, aki küzdelemre, megpróbáltatásra, veszélyre hívsz el egyeseket és nemzeteket. Hozzád, aki egyedül vezethetsz át bennünket a reánk zúduló gonosz szenvedélyek viharzó tengerén.

Harcban állunk, Uram; de nem gyűlölség, nagyra-vágyás, hódítási vágy adta a fegyvert kezünkbe.

Megtámadták atyai örökünket, el akarják ragadni legdrágább kincsünket, édes hazánkat. Meg kell védelmeznünk azt a legféltebb javunkat, melynek szeretetét Te oltottad az emberi lélekbe.

Jóságos Isten, mi gondviselő Atyánk! Ebben a küzdelemben ne hagyj el bennünket! Tebened bízunk Uram, Tehozzád fohászkodunk. Acélozd meg karunkat, erősítsd meg lelkünket, vidd diadalra igaz ügyünket! Tudjuk, hogy ez a diadal honfivérbe kerül. Készen állunk Uram, s ha úgy rendeled, feláldozzuk hazánkért életünket. Hiszen porszem vagyunk a Te kezében; egész földi életünk múltó pillanat az örökkévalósághoz képest. Miért hozhatnánk azt könnyebben áldozatul, mint veszélyben forgó hazánkért?! Ha pedig ép egészségben hoz e harcból szereteteinkhez vissza gondviselő kezed, áldani fogunk Téged, és szentül megfogadjuk, hogy meg fogjuk becsülni a béke áldásait; hálánkat lerovandó, buzgólkodni fogunk a szeretet építő munkájában.

Ha azonban másként végeztetett el, gyermeki alázattal nyugszunk meg majd határozatodban. Legyen meg a Te akaratod; csak arra kérünk, hogy ne hiába essék az áldozat, és hogy kegyelmedbe fogadd azokat, akik ebben a szent küzdelemben vérüket ontják majd. Irgalmas Isten, könyörület és bocsánat Istene, a Te kegyelmedbe ajánljuk hazánkat és életünket, vezess és védelmezz minket, győzelemben, vagy halálban, örökké a te szolgálád vagyunk! Ámen!

(az áment egyszerre mondják mind a hárman, majd visszamennek a kápolnából a szalonba)

TIBORCZ JÓZSEF

Gyönyörű imádság volt nagyságos uram! Köszönöm, hogy újra reményt és hitet adott a parasztság szívébe. Indulok is, hogy elmondhassam a hírt a magamfajtanak, hogy megvédjük magunkat, és győzni fogunk. *(el)*

TISZA

Isten áldja Tiborcz úr, Isten áldja!

DENISE *(csüggedten)*

Azért remélem nem ragad el majd túlságosan a hév Pista bácsi. A győztes és igaz háború is ugyanolyan borzasztó, mint amit elvesztenek. Kérlek légy mértékletes, és igyekezz majd a lehető legkevesebb áldozattal elősegíteni a nemzet kétségkívül igaz és becsületes ügyét!

TISZA

Erre szavamat adom drága húgom! Hidd el, engem is elkésérít, hogy egy ilyen – idővel kétségkívül nagyra nő – háború intézésében van részem. Bánt, hogy még csak részt sem vehetek majd a küzdelemben. Lelkiismeretem azonban immár nyugodt; már nyakunkon volt a hurok, amellyel, ha most még el nem vágjuk, alkalmasabb időben fojtottak volna meg bennünket. Ez igazság birtoklása nem veszi el azonban egészen a fájdalmat, melyet amiatt érzek, hogy mégiscsak ekképp alakultak a dolgok. Nincs előttünk immár csak egy út. Isten kegyelméből ez a mennybe, s nem a pokolba visz majd minket.

DENISE

Úgy legyen! Menj, és tedd, amit tenned kell, drága Pista bácsi!

TISZA *(indulni készül)*

Megyek, és elvégzem a feladatot, melyet Isten nekem rendelt, s amiért étellel felelek. Isten áldjon húgom, remélem hamarosan újra találkozunk. *(el)*

DENISE

Isten áldjon! Isten áldjon!

Nyolcadik jelenet

Ugyanaz nap délutánján vagyunk, a helyszín a tanácsterem, Tisza éppen megérkezik a szivarszobába, ahol Burián már várja őt. A többiek gyűlekeznek a tanácsteremben.

TISZA

Szervusz Burián uram, ne haragudj, hogy késtem egy kicsit, de sorsdöntő jelet kaptam az Úrtól az imént Denise unokahúgomnál. Most már késznek érzem magam lelkileg arra ami majd most következik.

BURIÁN (*mosolyogva*)

Nos, ez rendkívül jó hír barátom. Nekem is vannak híreim. Ahogy megbeszéltük, Ferenc József elé terjesztettem a kéréseidet. Ő hangsúlyozta, hogy fontos elsimítani a közted és kollégáid közti nézeteltéréseket, de úgy gondolja, hogy ezek a különbségek már nem jelentősek. Örömhír, hogy minden olyan kérdésben, ahol szilárdan kifejtetted állásponyodat, a király támogatásáról biztosított, beleértve Szerbia annexiójának tilalmát is. Mindemellet arra kér téged a király, hogy az ultimátum ügyében tedd függővé állásponyodat a katonai szempontoktól. Ez természetesen azt jelenti, hogy egyezz bele a gyors, egy lépésben elrendezett ultimátum lehetőségébe.

TISZA (*közbevágva*)

Remek. Azon új információk fényében, melyeket a magyar nép hangja mennydörgött a fülembé, úgy hiszem ez az utolsó kérés már nem tartozik a vitás pontok közé. Ha más nincs, ami fontos, akkor menjünk is át a tanácssterembe, és tegyünk pontot ennek az átkozott ügynek a végére. (*elindul*)

BURIÁN (*kissé meglepetten*)

Rendben. Menjünk. (*utána megy.*)

(*A tanácssteremben időközben a miniszterek, Tschirschky, a király és Stürgkh is elfoglalja a helyét.*)

Burián a király fülébe súg valamit, mielőtt leül.)

BURIÁN (*hivatalos hangon*)

Mint Ferenc József király személye körüli miniszter, és levezető elnök, őfelsége nevében megnyitom az ülést. Felkérem őfelsége Ferenc József királyt, hogy mondja el nyitóbeszédét.

FERENC JÓZSEF

Szeretettel köszöntök mindenkit. Egy héttel ezelőtt abbahagytuk a Koronatanácsot, mivel nem voltunk képesek konszenzusos döntést hozni. Ha jól értettem meg a hozzám eljutott híreket, az elmúlt időben sikerült informális úton közelíteni az állásponyokat, és ha minden igaz, akkor most meg is tudjuk hozni a döntést Szerbia kérdésében.

Külügyminiszter úr, kérem terjessze elő a javaslatot.

BERCHTOLD

Köszönöm a szót fenség. Tisztelt Koronatanács! Azt javaslom, hogy a trónörökös haláláért, és a szerb arcátlanságokért elégtételt véve juttassunk el ultimátumot Szerbiához 48 óras határidővel, 1914. július 25-én, amikor a francia elnök befjezi Oroszországban tett hivatalos látogatását. Ha azt a szerbek nem fogadják el, javaslom, hogy kezdjük meg az azonnali mozgósítást. Szeretném már előre jelezni, hogy minden a tervtől való eltérés, késlekedés komoly katonai nehézségekkel járhatna. Ezen kívül azt is szeretném leszögezni, hogy még a sikeres mozgósítás után is lehetséges lehet a békés megoldás, ugyanakkor a komolyan vehetőségünk is megmarad. Röviden ennyi lenne a mai döntés lényege. Köszönöm a figyelmet.

BURIÁN

Kíván valaki hozzászólni az elhangzottakhoz, mielőtt szavazásra bocsátom a tervet? (*Tisza jelez.*) Igen miniszterelnök úr, parancsoljon.

TISZA

Köszönöm. Tisztelt Koronatanács. Szeretném hozzávetetni a tervhez azt a meglehetősen fontos kitértelt, hogy Szerbia a Monarchiához való csatolása nem kívánatos, és nem is cél. Látni kell, hogy ez a Monarchia elemi érdeke, hiszen csak így lehet esélyünk a konfliktus lokalizálására. Mivel feltett szándékom, hogy ezt, mint külpolitikai célt a Monarchia hivatalos külpolitikai irányvonalává tegyem, remélhetjük, hogy elkerülhetjük a probléma európai, vagy neadjisten világháborúvá való szélesedését.

(*kinyílik az ajtó, és besiet rajta egy osztrák diplomata, Buriánhoz siet, és súg neki valamit.*)

BURIÁN

Elnézést miniszterelnök úr. Báró Friedrich von Wiesner a szarajevói merénylet kivizsgálásával megbízott tisztviselőnk szeretne rövid jelentést tenni, mert úgy érzi az kihatással lehet a döntésre. Megteheti a jelentését fenség? (*a király bólint*) Öné a szó Wiesner.

WIESNER

Tisztelt Koronatanács! Elnézést, hogy csak így be-rontottam, de siettem, ahogy csak tudtam Szarajevóból, hogy jelentésemet még időben megtehes-

sem. Nagyon röviden. Sajnos azt kell, hogy megosszam Önökkel, hogy nem rendelkezem szilárd bizonyítékokkal a szerb kormány a merényletben való részvételét illetően, sőt több jel is e lehetőség kizárására mutat. Kérem a tisztelt Koronatanácsot, hogy ezt figyelembe véve hozza meg döntését. Köszönöm a figyelmet! *(el)*

BURIÁN

Köszönjük Wiesner, elmehet. Tisza miniszterelnök úr, újra Öné a...

TSCHIRSCHKY

Elnézést, hogy közbevágok Burián úr, de szeretném figyelmeztetni a tisztelt Koronatanácsot, hogy az imént hallottak korántsem jelentik azt, hogy a szerb kormány nem volt benne a merényletben, hiszen cinkossága szinte már magától értetődő. Ezt Németország nevében is megerősíthetem, illetve a mi titkos vizsgálataink nem találtak olyan jeleket, melyek ne a szerb kormányra terelték volna a gyanút.

Ha pedig ez nem lenne elég, elég csak megnézni a szerb diplomaták és a szerb sajtó provokatív hangvételű, ordenaré kijelentéseit, amik szinten önmagukban casus bellit kell, hogy jelentsenek egy nagyhatalomnak, már ha az Osztrák-Magyar Monarchia még annak tartja magát. Németország nagyhatalomnak és szövetségesnek tartja a Monarchiát, és erősen ajánlja a helyzet szigorú, de igazságos rendezését, amelyet az imént Berchtold külügyminiszter felvázolt. Elnézést még egyszer a közbeszólásért, de egy nyilvánvalóan megvezetett diplomata szavai nem szabad, hogy elbizonytalanítsák Önöket. Köszönöm a figyelmet.

TISZA

Én azt gondolom, hogy egy vizsgálat nem elegendő a helyzet felderítésére, és tovább kell kutatnunk a merénylet körülményeit. Nincs azonban már annyi időnk, amennyi alatt száz százalékos bizonyágot szerezhethénk. Ezt a háborút az antant kényszeríti ránk Szerbián keresztül, és összességében létünk a tétje a döntésünknek. Már nyakunkon van a hurok, s ha most nem vágjuk le, alkalmasabb időben megfojtanak vele. Immár én is azt mondom cselekednünk kell, hisz népünk sorsa, s nemzetünk jóléte a tét. Azt javaslom szavazzunk, ha már a konszenzus létrejött, s a részleteket hagyjuk későbbre.

Köszönöm a figyelmet. *(mindenki bólogat)*

BURIÁN

Szavazásra bocsátom akkor tehát a kérdést. Kérem jelezze, aki egyetért a Berchtold külügyminiszter úr által javasoltakkal, a Tisza miniszterelnök úr által tett kitétel figyelembevételével. *(mindenki felteszi a kezét, aki szavazhat.)* Egyhangú. Köszönöm. Javaslom, hogy folytassuk a határozat megszövegezésével. Ófelsége most távozik, a kész javaslatot majd aláírásával hitelesíti. *(király el.)*

(Tisza feláll, és int Tschirschkynek, hogy kövesse a szivarszobába. A többiek elkezdik megszövegezni az határozatot, csekély vita kíséretében. Tisza és Tschirschky a szivarszobában rágyújtanak)

TISZA

Szeretnék váltani Önnel pár szót nagykövet úr, amiről örülnék ha majd a császárat is tájékoztatná.

TSCHIRSCHKY

Ez természetes miniszterelnök úr, hallgatom Önt.

TISZA

Köszönöm. Nos, mint azt bizonyára tudja, én mindig az az ember voltam, aki óvatosságra intett, aki a józan, megfontolt döntések mellett szállt síkra. Bizonyára érdekli, hogy most akkor miért szavaztam meg ilyen könnyen ezt a hatalmas horderejű kérdést, ami bár józan és megfontolt, óvatosnak azért nem mondanám. Tudja, napról napra erősödött meg bennem az a meggyőződés, hogy a Monarchiának energikus lépésekre kell elszánnia magát életképességének bizonyítása, és a délkeleten uralkodó túrhetetlen viszonyok megszüntetése érdekében. A szerb sajtó és a szerb diplomaták, ahogy Ön is mondta, olyan szemtelen hangot ütnek már meg, amit egyszerűen nem lehet tovább tolerálni. Tudja, nagyon nehéz volt arra az elhatározásra jutnom, hogy végső soron a háború mellett foglaljak állást, de most már – köszönhetően néhány véletlenül fülembe jutott fontos információnak, és az isteni iránymutatásnak – szilárdan meg vagyok győződve ennek szükségességéről, és minden erőmmel a Monarchia nagyságát fogom szolgálni. Tudja, Németország a Monarchia melletti feltétel nélküli kiállása nagy befolyást gyakorolt Ferenc József király határozott magatartására, és minket is megnyugtatott.

(Megrázza Tschirschky kezét erélyesen.)

Együttes erővel nyugodtan és szilárdan nézünk a jövő elé!

TSCHIRSCHKY (*mosolyogva*)

Ennek igazán örülök miniszterelnök úr, végre egy igazi férfi! Remélem tudja, Németország a végső-kig szövetségese mellett áll majd. Most viszont úgy látom, a kollégái már végeztek is az ultimátum szövegével, és szükség van Önre is a végső döntés meghozatalához, talán fáradjunk vissza a tanácssterembe. (*viasszétálnak és leülnek*)

BURIÁN

Tisztelt Koronatanács! A végső szövegbe tehát a külügyminiszter által elmondottak mellé belekerült Szerbia annexiójának elutasítása, ugyanakkor a közösügyi miniszterek döntése értelmében megmarad a lehetőség, hogy kisebb határmódosításokra kerüljön sor Szerbia és a Monarchia között, illetőleg, hogy más balkáni államok javára Szerbia területének csökkentése is bekövetkezessen. A határozat nyíltan deklarálja, hogy a Monarchia nem kíván tehát hódító háborút folytatni, amit ezáltal az idegen hatalmak tudomására is kívánunk hozni. Kérem emelje fel a kezét, akinek a számára elfogadható a határozat, és az abból következő ultimátum. (*mindenki felteszi a kezét.*) Egyhangú. A rendkívüli Koronatanács ülését ezennel bezárom. Tisza miniszterelnök úr szeretne még zárásképp mondani néhány dolgot.

TISZA

Köszönöm! Azért kértem szót, hogy arra kérhessem Önöket és a Ballhausplatzot, hogy informálják a sajtót arról, hogy az ultimátumban rögzített követelések szigorúak, de teljes mértékben igazolhatók és szükségesegek, és teljesen kizárt ezeket illetően engedményeket tenni. Mindazonáltal azt is szeretném ha tudatná a sajtó képviselőivel, hogy ez nem lehet akadály a békének, mivel a Monarchia csak az egy szomszédos államtól elvárható előzékenység kinyilvánítását követeli. Ez fontos, hogy eljusson az antant országok sajtójába, még akkor is, ha Berchtold külügyminiszter úr úgy fogalmazza majd meg az ultimátumot, hogy annak elfogadása egy szuverén állam részéről a legnagyobb mértékben valószínűtlen legyen. A következő napokban visszamegyek Magyarországra, és felkészítem népemet a várható háborúra, javasolom Stürgkh osztrák miniszterelnök úrnak,

hogy a diplomáciai intermezzót Ő is hasonlóan használja ki. Alea iacta est. Köszönöm a figyelmet.

(*a tanács feloszlik, mindenki elsiet.*)

Kilencedik jelenet

A következő héten, július 28-án járunk. A helyszín a magyar parlament ülésterme. Tisza, mint miniszterelnök a pulpitus felszólaló helyéről beszél. A felszólalásokat folyamatos „úgy van” illetve „éljen” bekiabálásokkal kísérik a képviselők, az utcán pedig Tisza és háborúpárti demonstrációk zajlanak. A jelenet kezdetén a házelnök éppen befejezi Ferenc József háborús kiáltványának felolvasását.

HÁZELNÖK (*olvassa a kiáltványt*)

„...Ebben a komoly órában tudatában vagyok elhatározásom egész horderejének s a Mindenható előtti felelősségnek. Mindent megfontoltam, mindent meggondoltam. Nyugodt lelkiismerettel lépek a kötelesség útjára. Bízom népeimben, akik minden viharban híven és egyesülten sereglettek mindig trónom köré és hazájuk becsületéért, nagyságáért és hatalmáért a legsúlyosabb áldozatokra is mindig készen állottak. Bízom Ausztria-Magyarországnak önfeláldozó lelkesültséggel telt vitéz hadseregében.

És bízom a Mindenhatóban, hogy fegyvereimnek adja a győzelmet.

Ischl, 1914. július 28. Ferenc József s. k.”

Most pedig megadom a szót Tisza István miniszterelnök úrnak, hogy mondja el napirend előtti felszólalását.

TISZA (*ünnepélyesen*)

Mélyen Tisztelt Ház! Azért kértem lehetőséget arra, hogy itt most napirend előtt felszólalhassak, mert amint azt az imént hallhattuk, Szerbia visszautasította jegyzékünket, s a mai naptól emiatt hadiállapotban vagyunk velük. Éppen ezen események hatására van szerencsém egy jelentést benyújtani a háború esetére való kivételes hatalom igénybevételéről Önök elé. Tisztelt ház! Ezen jelentés benyújtásában adva van a mai helyzet jellemzése, egy olyan helyzeté, amely szükségképpen felfüggeszti egy időre a képviselőház tevékenységét és tanácskozásait. Olyan időket élünk,

tisztelt képviselőház, amidőn a beszédek, a viták, a tanácskozások helyét a fegyveres tények fogják elfoglalni, és éppen ezért ebben a történelmi nevezetességű, felelősségteljes pillanatban csak egy néhány szót intézek a kormány nevében Önökhöz.

Tisztelt ház! Lelkesedve, nemzetünkre büszkén, emelkedett lelki állapotban szemléljük azt a férfias elszántságot, amely az egész magyar nemzetben megnyilvánul nemzetiségi különbség nélkül. Az egész magyar nemzet tette készen jön királya hívására a zászlók alá, s nekünk, a kormány tagjainak, éreznünk kell azokat a nagy és szent kötelességeket, amelyeket ez a lelkesültség hatványozott erővel hárít a mi vállainkra. A mi kötelességünk gondoskodni róla, hogy ez a lelkesedés ne vesszen kárba és hogy érvényesülhessen a sikeres harci cselekedetek mezején is. Éppen ezért alkotmányos befolyásunkat úgy kell gyakorolnunk, hogy ez a harc, amelyet ránk kényszerítettek, amelyet, a talán túlzásba is vitt, béketűrés összes kísérleteinek kimerítése után vettünk magunkra, véget ne érjen addig, amíg meg nem szereztük a magyar nemzetnek és a monarchiának a jövőbeni nyugalom, biztonság és béke állandó biztosítékait. Ehhez pedig szükséges, hogy ne homályosodhasson el az az igazság, mely erőforrása volt a nemzetnek a múltban, de amelyre, mint erőforrásra szükségünk van ma is. Az igazság az, hogy ez a háború az egész nemzetnek jogos önvédelmi harca. Köszönöm a figyelmet.

HÁZELNÖK

Megadom a szót Andrássy Gyula, majd Apponyi Albert képviselőúraknak.

ANDRÁSSY *(felindulva)*

Tisztelt Ház! Nem kétséges, hogy Szerbiával szemben már okvetlenül tisztázni kellett a helyzetet, és hogy ami történt a lehető legjobb döntés következménye volt. Éppen emiatt nem akarom most egyáltalán a kormány politikáját bírálni, még abból a szempontból sem, hogy vajon nem voltak-e mulasztások a múltban, vagy, hogy vajon minden a kellő időben történt-e meg, esetleg, hogy vajon nem lehetett-e volna más útra is térni ebben az ügyben. Ezen kérdések feltételét fenntartom magamnak majd későbbre. Most, ezen a történelmi napon csak arra szorítokozom, – s erre fel vagyok hatalmazva a szövetséges ellenzék által – hogy kijelentsem, hogy a szövetséges ellenzék ha-

zafias kötelességét azon nagy ellentét ellenére, amely elválasztja a magyar kormánytól, és amely, sajnos, változatlanul fennáll, mindenben teljesíteni fogja. Emellett a szövetséges ellenzék elvárja és reméli, hogy minden magyar ember e példát követni fogja, és nem fogja elfelejteni, hogy a magyar nemzet becsülete és a magyar nemzet létérdekei forognak kockán, amiért mindenkinek áldoznia kell.

Köszönöm a figyelmet!

TISZA

Elismerésem, és hálás köszönetem barátom!

APPONYI *(meghatva, felindulva)*

Tisztelt Ház! Az előttem szóló Andrássy Gyula barátomhoz hasonlóan én is a szövetséges ellenzék felhatalmazásával és nevében beszélek. Mi mélyen átérezzük ennek az órának történelmi jelentőségét; mi teljesen át vagyunk hatva attól, hogy az a leszámolás, amely megindult, kikerülhetetlen volt, és hogy azzal nem a támadásnak terére lépünk, hanem egy elemi, védelmi kötelezettséget teljesítünk. Ennek a leszámolásnak megkezdésére mi is csak egy szóval felelhetünk, azzal a szóval, amely az egész közönségnek ajkain van, és ez a szó az: Hát végre! *(rövid hatásszünetet tart.)*

Mélyen tisztelt ház! Ez a nemzet, amely a maga állami önállóságára féltékeny, teljes szolidaritásban jár el a veszélyek pillanatában a Monarchia másik államának nemzetével, s reméli, hogy a leszámolás szükségessége szűk térre fog szorítkozni. Ha azonban ebben a reményében csalódnék, akkor semmitől sem retten vissza, bízva saját erejében, bízva véderőnk katonai erényeiben, és bízva abban a szövetségi hűségben, amely a veszély első pillanataiban máris megnyilvánult. Ezen nagy történelmi cselekedetek sorozatának vége Isten segítségével nem lehet más, mint a Monarchia tekintélyének megerősödése, Magyarország alkotmányának és törvényes önállóságának és egységének megszilárdítása. Isten velünk van! Köszönöm a figyelmet!

(Tisza meghajol Apponyi felé.)

HÁZELNÖK

Tisztelt Ház! A rendkívüli állapotokra való tekintettel a mai utolsó feladatomban az, hogy kihirdessem a király leiratát, melyben bejelenti, hogy az Országgyűlés munkájának folytatását bizonytalan

időre elnapolja. Az ülés bezárása előtt Csermoh János hercegprímás szeretne szólni a főrendiház és az egyház nevében néhány szót.

HERCEGPRÍMÁS *(ünnepélyesen)*

Tisztelt Ház! Akkor, amikor most törvényhozási munkánk megszakad, és a szót a fegyverek veszik át, nemcsak ennek a testületnek, hanem a nemzet minden tagjának tekintete hódolatteljes tisztelettel s a legtörhetetlenebb, a legszeretetteljesebb ragaszkodással fordul Ő Felsége fennkölt személye felé, aki mint a legalkotmányosabb király áll az ország élén, s aki most mint legfőbb hadúr rendelte el a nemzet nagy érdekeinek megvédését. Azt hiszem, minden magyar ember fohásza száll az Egek Urához, kérve, hogy a Gondviselés a mi jószágos királyunkat tartsa meg erőben, egészségben a nemzet javára. Nem háborút akarunk, hanem békét. De nem azt a békét, amely elernyedéshez és halálhoz, hanem azt, amely az élethez vezet. És ha ezt a békét nem tudtuk újabb engedékenységünkkel sem biztosítani, úgy – ha fáj is – de nem szabad visszariadnunk a háború borzalmaitól és áldozataitól sem.

Ha valaha igaz volt, most százszorososan az: „ha békét akarsz, készülj a háborúra”, és ha volt valaha igazságos háború, úgy bizonyára ez az, amely nemcsak a rideg jog hanem a morál legszigorúbb követelményeinek is megfelel. Éljen a haza, éljen a király!

(Mindenkinek kiabálja: Éljen a haza, éljen a király!)

HÁZELNÖK

Őfelsége parancsára a háború kitörése miatt tehát az ülést bezárom, és az összes folyamatban lévő ügyet elnapolom.

Tizedik jelenet

A helyszín újra a parlament folyosója. Tisza kijön az ülésteremből, nagy ovációtól kísérve, majd a háború ünneplői továbbmennek, Tisza pedig gondterhelten leül egy pamlagra. Az Újságíró mellé ül, és beszélgetni kezdenek.

ÚJSÁGÍRÓ

Jó napot miniszterelnök úr.

TISZA

Á, maga az. Pár éve jól átejtett. *(mosolyog)* Kérem, most ne fárasszon, nem kívánok interjút ad-

ni, szeretném egy kicsit rendezni a dolgokat a fejemben.

ÚJSÁGÍRÓ *(fáradtan)*

Ne aggódjon, nincs már mit megírni. Mától a hatidúsítóknak áll a zászló. Egyébként Ady Endre vagyok!

TISZA *(méregetni kezdi)*

Maga Ady? A versei alapján sokkal véresszajúbbnak gondoltam. Most, hogy itt áll előttem egészen rendes embernek tűnik. Igazán írhatna jobb verseket is.

ÚJSÁGÍRÓ

Majd megfontolom. *(mosolyog.)* Maga meg hozhatna jobb döntéseket is. Most komolyan kérdezem, miért vállalta el ezt a szerepet? Maga lesz így a békebontás szimbóluma egész Európában, ha ez a háború elharapózik, és lássuk be, el fog. Komolyan ennyire fontos lenne az átkozott Monarchia nagyhatalmi státusza nekünk, magyaroknak?

TISZA *(maga elé révedve)*

Tudja, válságos pillanatban hitvány gyávaság kitérni a kötelesség teljesítése elől. Ha tehetném a fronton védeném meg azt, ami a miénk, de az Úristen úgy rendezte, hogy nekem ez a hálátlan szerep jutott. Nincs bennem dicsvágy. Idestova már tizenkét éve, hogy hol közelebb, hol távolabb a jövőben, de folyamatosan kísért bennünket egy nagy európai háború veszélye és szelleme. S ha ez a háború kiüt – amire Ön is utalt az előbb – az nem lesz gyerekjáték sem a Monarchia, sem a magyar nemzet számára, s igen könnyen fejlődhet élet-halál harccá az utóbbi szempontjából. Éppen ezért van az, hogy a Monarchia nagyhatalmi állása, hatalma, mindenkinek fontos, aki benne él, de senkinek sem annyira, mint a magyar népnek. Mi most privilegizált helyzetben vagyunk, miközben a csehek például egy tartományként élnek, és nincs beleszólásuk abba, hogy mi történjen velük.

ÚJSÁGÍRÓ *(hitetlenkedve)*

Miért gondolja, hogy ez a háború bármi jót is garantál számunkra? Ez nem is a mi háborúnk, hanem a németeké, hogy felborítsák a status quo-t, és megszerezzék Európában a vezető szerepet az angoloktól. Mi csak eszközök vagyunk a kezükben, és még ha nyerünk is, akkor sem leszünk függetlenek. Gyanítom, hogy a németek csatolt állama leszünk...

TISZA (*félbeszakítja*)

Ha pedig veszítünk, akkor Magyarország, mint önálló entitás megszűnik létezni. Értse meg, hogy tulajdonképpen nincs választásunk. Ezt a háborút ránk kényszerítették. (*éles hangon*) Lehet-e egy ránk kényszerített háborút el nem fogadni?! Amennyire áll az, hogy a legnagyobb bűn a földön egy háborúnak szükség nélkül való provokálása, annyira áll az is, hogy hitvány, silány, megvetésre méltó, s az életre sem érdemes az a nemzet, amelyik kitér a rákényszerített háború elől. Ez az egyetlen lehetőségünk rá, hogy egyszer és mindenkorra deklaráljuk a világ számára azt, hogy létezzünk, és helyet követelünk magunknak a világ hatalmasságai között, ahogyan az egy ezer éves népet megillet, s nem tűrjük el, hogy életrevalóságunkat kétségbe vonják.

ÚJSÁGÍRÓ

Azt hittem, hogy éppen a magyar nép az, akinek nem kell bizonygatnia, hogy van létjogosultsága Európában. Csak nem Önt is megcsapta az ostoba szociáldarwinizmus szele?

TISZA (*vakarja a fejét. Logikusan érvel, de kevés meggyőződéssel*)

Hát ha meg nem is csapott, de néhány megkötéssel azért van igazság benne. Nézze, nehezen vitatható, hogy az erősebb és gyengébb nemzetek közti összecsapás elkerülhetetlen, vagy legalábbis valószínű. A konfliktus az erősebb előjogai megőrzésének és megerősítésének természetes következménye. Bár nem hiszek abban, hogy a gyengébb nemzetet teljes egészében alá kell vetni az erősebbnek, ennek Szerbia megszállásával kapcsolatban is hangot adtam, azt azért feltételezem, hogy bizonyos alkalmazkodás a kettő között az erősebb javára le fog zajlani. Voltak, vannak és lesznek a nemzetek jogosultnak érzett aspirációinak ütközőpontjai. Vannak területek, amelyeket etnográfiai jellegük, geográfiai fekvésük, gazdasági és katonai jelentőségük több nemzet érdekszférájába utal.

Ilyen területekre nézve a világtörténelem csak egy döntést ismer: az erők mérkőzése útján való leszámolást, ami belenyugváásra s elvárásainak megfelelő módosítására kényszeríti a gyengébbiket.

Jelenleg, mi az erősek oldalán állunk, de ha csak ülünk és várunk, könnyen a másik oldalon találhatjuk magunkat, s akkor talán örökre elveszít-

jük a lehetőséget arra, hogy mi mondhassuk meg másoknak, hogy mit és hogyan csináljanak, és ne pedig ők nekünk. Megvallom, én nem akarok egy olyan Magyarországon élni, ami alávetett, gyenge és kiszolgáltatott, ennek még a gondolata is mélysegesen elszomorít. Ezt a háborút tehát olyan keretek között kell tartani, amik között mi számítunk az erősebb félnek. Éppen ezért vagyok minden erőmmel azon, hogy lokalizáljuk a háborút, hogy csak a Monarchia és Szerbia vívja egymással a küzdelmet. Ezért vagyok akkora ellenzője az annexiónak, mert úgy vélem ez a záloga a számunkra legjobb kimenetel bekövetkezésének.

ÚJSÁGÍRÓ

Azt hiszem ez nem lesz elég. A holnapi újságok már az orosz általános mozgósításról fognak szólni, s Németország célja sem a Monarchia nagyhatalmi státuszának megvédése, csak eszközként használnak minket. Mondja miniszterelnök úr, már végleg elveszett a béke reménye?

TISZA (*csalódottan*)

Nos, valóban úgy tűnik, hogy Oroszország és a központi hatalmak között már szinte elkerülhetetlen a háború. Én úgy vélem, hogy brit közvetítéssel még lehetne esély a békére, ha folytathatjuk a háborút Szerbia ellen, és az oroszok leállítják a mozgósítást. Ferenc József, Berchtold, Conrad és Krobatin szerint azonban a pusztítás szellemét már kiengedték a palackból, s nem lehet megállítani. Így elvetették ezt a lehetőséget. Annyi biztos, hogy a Monarchia az utolsó pillanatig készen áll a békére Európa Szerbián kívüli részével. A káoszt azonban fel kell számolni.

ÚJSÁGÍRÓ

Lassan mennem kell, hogy a mai ülésről írt cikemet leadhassam lapzártáig, de egy utolsó kérdést engedjen még meg miniszterelnök úr. (*Tisza jelzi, hogy figyel.*) Ön miben bízik?

TISZA (*mosolyog*)

Tudja, keserves húsz esztendőn keresztül gyötört az a gondolat, hogy ez a Monarchia, s benne a magyar nemzet, pusztulásra van kárhoztatva, mert az Úristen el akarja veszteni azt, akinek elveszi az eszét. Az utolsó néhány évben kezdett jobbra fordulni a dolog, mind újabb és újabb örömdetes események keltették új életre a reményt, hogy a világtörténelem nem tér még napirendre felettünk.

Most e nagy idők válságos napjaiban dől el a dolog végleg. Mégis azt gondolom, hogy azt a nemzetet, amely így viseli magát a rá tornyosuló veszélyek között, nem ítélné halálra a Gondviselés, mert hiszen nem vak sors szeszélye hányja az emberiség hajóját cél és rendszer nélkül ide s tova, hanem egy bölcs kéz vezeti azt megpróbáltatások, szenvedések, vérontások szikláinak és zátonyai között mindig tovább, magasztos rendeltetése felé. Ez a válaszom Önnek, a Gondviselés az, amiben bízom. Imádkozom Istenhez, mert kimondjuk, vagy sem, valójában nem más a tét, mint a létezésünk, s hiszem, hogy Isten velünk van, habár akaratát ránk nézve nem ismerem biztosan.

ÚJSÁGÍRÓ (*indulóban van*)

Azt kívánom, hogy igaza legyen miniszterelnök úr. Azt hiszem saját érdekem is, hogy a legjobbakat kívánjam Önnek. Vizontlátásra.

TISZA

Isten velünk van barátom, ne aggódjon. Életemmel felelek e küldetés sikeréért. Vizontlátásra.

Tisza gondterhelten ott marad a pamlagon, az újságíró elindul a folyosón, kimegy egy ajtón, majd a karzaton bukkan fel, ahol már felállt a kórus. Az újságíró beáll a kórusba középen, Lehár vezényel. Tisza letről nézi a kánont éneklő kórust, majd sírva fakad, arcát a kezébe temeti és fokozatosan összeomlik a felelősség súlya alatt.

Világégés (Magyarokhoz III.)

Ég a világnak bús ege, ó magyar!
Pár száz tekintély terve uralkodik!
S a föld lakóit még nem látott
Dicsstelen vérzivatarba űzi.

Ébreszd fel alvó, harcosi kedvedet,
Sikítson bomba, jöjjön ezer veszély!
Nem félek, sziréna harsogását,
Kelepelő géppuskák lövését
Bátran kiállom!

Csak a sokaság, nem a lélek!
S meggyötört nép lesz hősi áldozat!
Ez tette Tróját föld porává,
Ez Karthágót, s Mohácsot híressé.
Marad még
szabad nép?

Függöny, az első felvonás vége.

Miskolci Bölcsész Egyesület

Elnök: Dr. Gyárfás Ágnes

3534 Miskolc, Vár u. 9.

Tel.: 46-331-981

honlap: <http://miskolcibolcsesegyesulet.hu>

Felnőttképzési regisztráció száma: 00140021

HAGYOMÁNYOS OKTATÁS

Tovább folytatjuk regisztrált oktatásunkat

Jelentkezni lehet személyesen: minden hétköznap 10⁰⁰-15⁰⁰ óra között
3534. Miskolc, Vár u. 9.

levélben a fenti címen.

Jelentkezési határidő: 2015. április 30.

Érdeklődni telefonon: 06-20-530-91-40

06-46-331-981

06-46-322-339

Meghirdetett szakok:

Magyarságtudomány	1-2 év
Pszichológia	3 év
Művészettörténet	2 év
Idegen nyelvoktató (német, angol, kínai)	1-3 év
Zeneszakok	
Népzene oktató	1-2 év
Kamarazenész	1-2 év
Magánénekes	folyamatos
Lélekgyógyász	fél év
<i>Beiratkozási díj:</i>	10.000.- Ft
<i>Féléves tandíj:</i>	80.000.- Ft.

Oktatási napok:

elmélet

2015. szeptember 18.
október 09., 30.
november 13., 27.,
december 04.

gyakorlatokat

a tanítási órák alatt megbeszéljük.

Miskolci Bölcsész Egyesület

Elnök: Dr. Gyárfás Ágnes

3534 Miskolc, Vár u. 9.

Tel.: 46-331-981

honlap: <http://miskolcibolcsesegyesulet.hu>

MEGHÍVÓ (tervezet)

XX. MAGYAR ŐSKUTATÁSI FÓRUMRA 2015. VIII. 3-7.

Színhelyek:

Előadások, regisztrálás 3534 Miskolc, Vár u. 9. MBE nagytermében, az Evangélikus Templomkertben **(autóval csak a Tokaji Ferenc utcán át)**.

Megnyitó: Diósgyőri Vár Lovagterme

Dr. Kriza Ákos Miskolc Megyei Jogú Város Polgármestere,

Dr. Bakay Kornél történész, régész,

Kecskés Együttes

VIII. 3. 10:00-12:30

Díszvendég: L. Simon László a Miniszterelnökség miniszterhelyettese, parlamenti államtitkára, a Fidesz-KDNP listás országgyűlési képviselője

Kecskés Együttes koncertje: Zsigmond király-kori magyar zene

VIII. 3. 19 óra Diósgyőri Vár Lovagterme

ŐSI GYÖKÉR íróinak estje:

Turóczi Péter, Tibold Szabina, Hervay Tamás, Kühne Katalin, Kiss Irén,

Gyarmati Béla, Kocsis István, Siklósi András

Bevezeti: Dr. Medvigy Endre irodalomtörténész

Evangélikus templomban, zenés bevezetéssel

VIII. 4. 17:00-18:30

Kirándulás: Pálos emlékhelyeken

Magyarországon és Felvidéken

Vezető: PhS Rostás László Miskolc Város főépítésze

Szervező: PhS Fister Mária Magdolna

VIII. 5. 8:00-19:30

Kiállítás: Pataki János festőművész képeiből, a MBE számára készített alkotásokból.

VIII. 6. 17:00-18:30

Meghívott előadók:

Dr. Kriza Ákos Miskolc Megyei Jogú Város Polgármestere

PhS Rostás László Miskolc Megyei Jogú Város főépítésze

Jankovics Marcell rajzfilmrendező, művelődéstörténész, az MTA tagja

Dr. Bakay Kornél történész, régész, az MTA tagja

Dr. Szabó György irodalomtörténész

Dr. Medvigy Endre irodalomtörténész, az MTA tagja

Dr. Viga Gyula néprajztudós, akadémiai nagydoktor, irodalomtörténész, az MTA tagja

Kecskés Együttes

Molnár V. József magyar néplélek-kutató

MISKOLCI BÖLCSÉS SZ EGYESÜLET
3509 Miskolc, Pf.: 819
Fax: 46/331-981

XX. MAGYAR ŐSKUTATÁSI FÓRUM
<http://miskolcibolcseszegyesulet.hu>
e-mail: mbe1@chello.hu

2015. augusztus 03 - 07.

JELENTKEZÉSI LAP

Ezúton jelentkezem a Miskolci Bölcsész Egyesület által szervezett
XIX. Magyar Őskutatási Fórumra

Szállás: Talizmán panzió (ár a panzió árai alapján) a 06-46 378-627 telefonon
Karacs Teréz Kollégium 2.000-Ft/fő/éjszaka (Miskolc, Győri kapu 156.)
06-46-370-495 telefonon
A MBE apartman 4.000-Ft/éjszaka
A MBE iskola épületében 1.500-Ft/éjszaka

Szállást és étkezést kérek az alábbi napokra (a kívánt napot x-el jelölje)

Kirándulás: 7.000 Ft autóbusszal. Igen Nem
(a megfelelő választ kérem bekarikázni)

Az egyesületnél a kirándulást, a részvételi díjat és MBE szállás díját kell fizetni
Étkezést, kollégiumi és panzió szállást ott a helyszínen kell rendezni.

Dátum	Szállás				Ebéd 800 Ft	Vacsora 700 Ft
	Iskola	Apartment	Kollégium	Talizmán		
Aug. 03. Hétfő						
04. Kedd						
05. Szerda						
06. Csütörtök						
07. Péntek						

Előre láthatólag **fővel érkezem**

Részvételi díj: 8.000 Ft (megérkezéskor kell fizetni) Napidíj 2.500 Ft

Név: .....

Postai cím: .....

E-mail: .....

Telefon: .....

.....
aláírás

A konferencián előadást kívánok tartani, melynek címe:.....
.....

Az időpont, amikor előadásomat szeretném megtartani: .....

Visszaküldési határidő 2015. július 04.

Dr. GAÁL LÁSZLÓ fordításai

Firdauszi: Sáhnáme

A királyok könyve - részletek

A csepp

*Felhőből parányi esőcsepp esett
S elámult szerényen a tenger felett;
„Ha van tenger, én nem vagyok semmi sem.
Ha ő létező, én nem is létezem.”
Magát semminek nézte, közben lehullt
És csendben egy kagyló ölében kimúlt.
De rá a lehullás is áldást hozott:
Királynak való szép gyönggyé változott.
Szerény volt s magát felmagasztalta ő;
A nemlétbe hullott le s lett létező.*

Gög

*Ha a jó baráttal szemben büszke vagy,
Még a jó barát is hamar cserbe' hagy.*

A titok

*Szolgájára bízott Tekes¹ titkokat,
Mikről senkinek szólni nem volt szabad.
Szívtől szájig egy év alatt szállt szava,²
Egy nap tudta meg most egész udvara.³
A szultán dühöngött, bakót hívatott,
Kivégzésre tüstént parancsot adott.
De a szolga irgalmat esd s így kiált:
„A bűnös te vagy! Rám miért mérsz halált?
A kútfőt először szavad tárta fel.
A víz már kiáradt! Miért zárod el?*

*

*Ha titkod van, elrejtsd s ne mondd senkinek!
Ha más is tudja, elmondja mindenkinek!*

¹ Khvárezm uralkodója

² Egy évig gondolkozott, hogy közölje-e valakivel.

³ Mert a szolga mindjárt közölte társaival.

A NAP TEREMTÉSE

*Pirosló rubinból az égboltozat.
 Se lég s víz nem alkot, se por s füst olyat.
 Olyan csillogás rajta és annyi fény!
 Olyan, mint csodás kert újév ünnepén.
 Forog benne egy gyöngy, mitől szív vidul,
 Amelyből a nappal sugárfénye hull,
 Amely reggelenként keletről a fényt,
 Miként színarany pajzs sugározza szét.
 A föld tőle fény-köntösét ölti fel,
 Homályos világát sugár tölti el.
 Elindul keletről, enyészetre száll,
 S borong már keletről sötét esthomály.
 Egyik sem zavarhatja a másikat,
 Olyan jól kiszabták a pályáikat.
 De mondd, aki Nap vagy, hogy ez hogy lehet:
 Miért nem derítéd reám fényedet?*

A HOLD TEREMTÉSE

*Van egy lámpa, mely sötét éjben ég,
 Hogy a rossznak útján ne járj semmiképp.
 De nem látni két éjszakán, s két napig.
 Talán, mert a forgása közben kopik?
 S ha sápadtan és keskenyen megjelen,
 Olyan, mint akit vágy gyötör szüntelen.
 Ha távolba nézvén, a szem rátekint,
 Azon pillanatban letűnik megint.
 S ha más éjszakán már korábban jön el,
 Reád a magasból erősb fényt lövel.
 De két hét alatt teljesen telt a Hold,
 És az lesz megint, ami kezdetbe' volt.
 Az éjek múlásán megint keskenyül,
 Ha a lángoló Nappal összébb kerül.
 A törvény ez, Isten mit öneki ad;
 S e törvény amíg lesz a Hold, megmarad.*

AZ EMBER TEREMTÉSE

*Idő múlt, s az ember mikor megjelent,
A sok megkötöttség feloldója lett.
Miként büszke ciprus, magasságba néz;
A nyelv szép beszédű s cselekvő az ész.
Okosságot, értelmet és észet kapott;
Parancsolni sokféle lénynek tudott.*

*Figyelj csak, ha már benned ép elme van,
Hogy a szónak: ember, mi értelme van!
Ha gyarló az ember, talán értenéd?
De nem látod elhivatásnak jelét?
Te a két világból nyered létedet:
A lényed tehát közvetítő lehet.
Utoljára lettél, de első vagy itt:
Jelentéktelennek magad' hát ne hidd!
E tárgyról a bölcsek beszélnek sokat.
De tudnánk világ-alkotó titkokat?
Tekintetbe vedd, hogy mi vég vár reád!
S ha választanod kell, a jót vedd tehát!*

*Kitartásra szoktatni kell testedet:
A bajt elviselned csak ésszel lehet.
Hogy minden gonosztól szabadnak maradj,
S a rossznak fölötted hatalmat ne adj;
Hogy a két világban szerencsés lehess,
Ha vágysz, hogy Teremtőd előtt jót tehess:
Gyors forgású égboltra nézzen szemed,
Ahonnan jön a baj, s a gyógyszert nyered!
A mozgó idő ezt sosem söpri el,
A gond és a küzdés sosem győtri el;
Az égbolt örökké mozog, meg nem áll;
Reám nem les úgy, mint miránk a halál.
Vagyonban, családban ez áldást adó;
A jó s rossz csak önála lesz látható.*

A Miskolci Bölcsész Egyesület Nagyheti áhítata az orlajtőreki templomban

Festett kazetták az orlajtőreki templomban
(Fotókat készítette: Balázs Adrienne zongoraművész)

Következő szám tartalmából:

Tóth Sándor PhS: A II. Tatárjárás

Bakk István PhS – Bakk Erzsébet PhS: A németalföldi remeték.
Az ősi magyar Pálos-rend németországi jelenlétéről

J. Horváth Tamás emeritus prof: Szent Erzsébet asszony életéről emlékezzünk sok jó tételéről

---